

VOORBIJ NIRVĀṆA

VOORBIJ NIRVĀṆA

De filosofie van het Mayavadisme

– een ontwikkelingsgeschiedenis –

door

Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja

Vertaald en gepresenteerd door

Śrī Śrīmad

Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja

VOORBIJ NIRVĀṆA

Oorspronkelijke titel: Beyond Nirvana, The Philosophy of Mayavadism
Auteur: Sri Srimad Bhakti Prajnana Kesava Gosvami Maharaja, 1898
Engelse vertaling: Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja, 1921
1ste druk 2003 Gaudiya Vedanta Publications – Delhi, India

Nederlandse titel: Voorbij Nirvana, Filosofie van het Mayavadisme
Nederlandse vertaling: 2019 Indira dasi
Foto Sri Srimad Baktivedanta Svami Maharaja is courtoisie van © Bhaktivedanta Book Trust Internationaal, Inc., www.Krishna.com. Gebruikt met toestemming.
Vector art: Deviant-art.com; Freevector.net; Freepik.com
Pro Deo Uitgever Jaya Radhe: <https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>
Email: banyantree@duck.com

Drukwerk: www.pumbo.nl
Papier: HVO biotop
Paperback: www.boekenbestellen.nl/boek/voorbijnirvana

Alle Nederlandse titels van deze auteurs op één pagina:
www.boekenbestellen.nl – Zoekterm: BV Narayana Maharaja

Kosteloos Nederlandse titels in eBookformaten: jayaradhe.nl/boeken.html;
purebhakti.com/resources/ebooks-magazines/bhakti-books/dutch

Nederlandse vertalingen van de literaire nalatenschap van Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja worden als Nederlands cultureel erfgoed geconserveerd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het World Book Archive in Vrindavan.

Gaudiya Vedanta Filosofie; Caitanya; Vaisnavisme
NUR: 718 Oosterse religies

COPYRIGHT 2019 © I.H.M. GOOSEN – ENKELE RECHTEN VOORBEHOUDEN

BEHALVE WAAR ANDERS VERMELD VALT ALLEEN DE TEKST (NIET OPMAAK, FOTO'S EN KUNST) IN DIT BOEK ONDER CREATIVE COMMONS NAAMSVERMELDING-GEENAFGELEIDWERKEN 4.0 INTERNATIONALE PUBLIEKE LICENTIE.

Overzicht licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.nl>

Inhoud

Verantwoording _____ **i**

Voorwoord _____ **iii**

Voorwoord _____ **xiii**

Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja

Biografie van het mayavadisme

Filosofie van het mayavadisme, een ontwikkelingsgeschiedenis _____	1
Een biografie van het mayavadisme _____	2
Het pad van ‘spirituele groei’ _____	3
Het vedische tijdperk en het mayavadisme _____	5
De ‘spirituele’ geboorte van het mayavadisme _____	6
Hoe luidt de definitie van het mayavadisme? _____	10
Śrīla Veda-Vyāsadeva, auteur van de Veda’s _____	13
Het gezichtspunt van Śrī Vijñāna Bhikṣu _____	16

Twee Buddha’s

Śākya Siṃha Buddha en de Viṣṇu Avatāra Buddha _____	21
De Amarakoṣa spreekt van twee Buddha’s _____	25
Twee Buddha’s in andere boeddhistische literatuur _____	27
Añjana’s zoon Buddha is niet Śuddhodana’s zoon _____	30

De invloed van het boeddhisme op Sri Sankaracarya

De conclusies van het boeddhisme en Śrī Śaṅkarācārya _____	36
Het boeddhistische idee van een vals universum _____	38
Śaṅkarācārya onderwijst het universum is vals _____	39
Brahman en het niets _____	42

Gautama Buddha's concept van het niets _____	43
Het pad van verlossing in het boeddhisme _____	46
Śrī Śaṅkarācārya's doctrine van 'brahman' _____	47
Verlossing zoals gearticuleerd door Śrī Śaṅkarācārya _____	50
'Śūnya' en 'Brahman' in de boeddhistische filosofie _____	53
Śrī Śaṅkarācārya's begrip van het niets en brahman _____	55
Non-dualist en monist _____	56
De redenen voor de camouflage van mayavadisme _____	59
Śaṅkarācārya onthult een boeddhist te zijn _____	63
Śrī Śaṅkarācārya, een mahāyāna boeddhist _____	65

Nadere bewijsvoering

Śivānatha Śiromani _____	69
Rajendranātha Ghosh _____	70

Het goddelijk plan

De reden voor de aankondiging van mayavadisme _____	73
---	----

Mayavadisme in de Vier Yuga's

Monisme in Satya-yuga _____	77
Het verhaal van de Vier Kumāra's _____	77
Vāskalī _____	81
Monisme in Tretā-Yuga _____	84
De wijze Vasiṣṭha _____	84
Rāvana, de Koning van Laṅkā _____	86
Monisme in Dvāpara-Yuga _____	89
Śrī Śukadeva _____	89
Kāmsa, demoon bij uitstek _____	92
De conditie van monisme in de drie yuga's _____	95
De vedische calculatie van tijd _____	96
De Heliodoros zuil _____	102
Śakya Siṃha _____	105

Gedaanteverwisselingen van het mayavadisme

Zeven filosofische scholen _____	107
Bhartṛhari _____	109
Het ware gezicht van het mayavadisme _____	110
Gauḍapāda _____	110
Het weerleggen van de gezichtspunten van Guru _____	112
De geboorte van Śrī Śaṅkara _____	115
Śaṅkara Vijaya _____	119
Padmapāda _____	123
De laatste daad _____	124
De invloed van Śrī Śaṅkarācārya _____	125
Yādava Prakāśa _____	126
Śrī Śrīdhara Svāmī _____	128
Śrī Bilvamaṅgala, de alchemie van het hart _____	132
Trivikrama Ācārya _____	133
Vidyāraṇya, Śaṅkarācārya de Tweede _____	135

Het keren van het tij

Jayatīrtha _____	139
Prakāśānanda Sarasvatī, Guru van Vārāṇasī _____	141
Vāsudeva Sārvabhauma Bhaṭṭācārya _____	144
Upendra Sarasvatī _____	146
Śrī Caitanya Mahāprabhu en Vyāsa Rāya _____	147
De geheime schriften van Madhūsudana Sarasvatī _____	148
Mayavadisme in Jaipur _____	151
De spoken van het mayavadisme _____	153

Mayavadisme in het moderne tijdperk

Samenvatting

Sectie A	
Śaṅkarācārya _____	165
Sectie B	
Het concept van ‘nirvāṇa’ _____	170

De eeuwige uitstraling _____	172
Sectie C	
Het analyseren van Brahma-sūtra 3.2.3 _____	176
Sectie D	
Dromen zijn geen bedrog _____	179
Sectie E	
Twee vormen van Māyā en de definitie van ‘chāya’ & ‘pratibimba’ _____	181
Sectie F	
Zes vedisch filosofische scholen, vier zijn atheïstisch _____	184
Sectie G	
Māyāvādīs zijn atheïsten _____	187
Sectie H	
De duistere dimensies van het mayavadisme _____	189
Epiloog _____	201
De waanzin van mayavadisme	
Appendix _____	207
Śrīmad-Bhāgavatam voorspelt geboorte Śrī Buddha	
Glossarium _____	213

Verantwoording

VEEL MENSEN HEBBEN OP VERSCHILLENDE MANIEREN bijgedragen aan de publicatie van dit belangrijke, spirituele boek. Er zijn er teveel om op te noemen, maar enkelen verdienen een speciale vermelding.

De uitgever, Gauḍīya Vedānta Publications, biedt grote dank aan Linda Davis voor haar donatie, die dit boek mogelijk maakte. Ze verlangt ernaar, dat de gerespecteerde Vaiṣṇava-lezer haarzelf, haar gezin en vooral haar vader, Wong Kee Tat, wil zegenen met een gunstige vooruitgang op hun spirituele pad.

Met dank aan Sarvabhavana dāsa, die verantwoordelijk is voor de vertaling van het boek uit het oorspronkelijke, Bengaalse handschrift, en aan zijn gezin, dat hem op diverse manieren in het proces bijstond.

Tenslotte dank aan Mandala Publishing voor hun toestemming voor het gebruik van het kunstwerk van B.G. Sharma voor de omslag van de [Engelse] uitgave.

Voorwoord

IN ONZE MODERNE WERELD ZIJN DE MENSEN voor het grootste deel het gevoel van hun relatie met de *persoonlijkheid* van God kwijtgeraakt. Aan de ene kant is het nu heel gewoon, dat mensen het bestaan van God in twijfel trekken, terwijl men aan de andere kant zelden mensen aantreft, die zich gewaar zijn van God *als persoon* en die voor God *als persoon* enige appreciatie hebben. Hoewel we niet uit ons bewustzijn en onze vocabulaire totaal afwezig zijn, is God als godheid compleet met attributen en kwaliteiten, die even beminnelijk als groots zijn, in de moderne cultuur opvallend afwezig. De moderne wereld lijkt uit alle macht te worden gestructureerd en richting te worden gegeven op een manier, waarop men ten koste van alles de vermelding kan vermijden, dat Hij verleidelijke en boeiend mooie eigenschappen, naam en gedaante heeft. Waardoor is dat gekomen? En op welke manier is de persoonlijkheid van God geleidelijk gemarginaliseerd geworden en naar de verste uithoek van het grotere, sociale bewustzijn gedreven? Welke filosofieën, houdingen, of doctrines hebben aan deze collectieve vervreemding bijgedragen? Belangrijker nog, welke filo-

sofieën bieden inzicht in Zijn persoonlijkheid en onze intrinsieke, eeuwig *persoonlijke* relatie met Hem?

De komst van dit speciale boek in het Engels beantwoordt deze vragen en biedt een perspectief van de historische, filosofische en apocriefe invloeden, die hebben samengespannen om de persoonlijkheid van God te ontkennen. Het mag worden gezegd, dat deze uitgave een mijlpaal betreft, want het biedt de lezer een unieke gelegenheid om de subtiele barrière in ogenschouw te nemen, die op heimelijke wijze tussen de persoonlijkheid van God en onszelf werd opgetrokken om onze natuurlijke, spirituele neiging om plezier en vreugde te zoeken in persoonlijke uitwisselingen met Hem te verhinderen.

Het gefragmenteerde geheel van filosofieën, die het onpersoonlijke begrip van God uitdragen, staat onder diverse namen bekend, zoals mayavadisme (*māyāvāda*), monisme, impersonalisme en boeddhisme. Deze contemplatieve scholen hebben in hun onderwijs een ‘ultieme waarheid’ geformaliseerd, die op een misverstand berust en niet over persoonlijke attributen beschikt. De aanhangers van *māyāvāda* zoeken hun heil bij verwarrend woordspel en valse logica en eigenen zich op onrechtmatige wijze schriftuurlijke referenties toe, waarmee ze op valse gronden een ‘waarheid’ construeren, waarvan ze zeggen, dat deze ondergeschikt is aan en afhankelijk is van illusie, vandaar de naam mayavadisme (*māyā* – illusie; *vādā* – het pad van). In hun ogen is de wereld onecht en bevindt zich achter deze wereld het *niets* – waaruit op onverklaarbare wijze *alles* voortkomt. Er bestaat alleen illusie en met het verdrijven van illusie blijft het *niets* over. Zij hebben dus de aspiratie om

een staat van *spiritueel niet-bestaan* te bereiken bij wijze van verlichting van de pijn van de illusie van *māyā*, een ondefinieerbare staat, die de boeddhisten *nirvāṇa* noemen. In werkelijkheid is de ‘spirituele zelfmoord’, die wordt gehuldigd door de *māyāvādīs*, afkomstig uit een ontologische zelfverachting, die zijn hoogste oorsprong vindt in een oeroude vijandigheid jegens de allerhoogste, wetende God. In *Voorbij Nirvāṇa* wordt op heldere wijze uitgelegd, dat deze ideeën in de transcendentale realiteit geen basis hebben en dat deze ingebeelde staten van *spirituele non-existentie* niet alleen op illusie berusten, maar in de eeuwige, vedische wijsheid geen enkele steun vinden. Verder presenteert *Voorbij Nirvāṇa* de manier, waarop deze wanbegrippen en drogredenen door de eeuwen heen vorm hebben gekregen en het laat zien, welke grove en subtiele vormen ze kunnen aannemen, vooral in onze moderne wereld.

Dit boek onderzoekt in het bijzonder de filosofie van Śrī Śāṅkarācārya, wiens filosofisch foutieve interpretaties van de Veda’s zoveel invloed genoten, dat ze er niet alleen in slaagden het boeddhisme uit India te verdrijven, maar ook, dat hetgeen de meesten van ons nu voor hindoeïsme aanzien in werkelijkheid niets anders is dan het stempel van onpersoonlijk *māyāvāda*. Een uitspraak van de auteur is, dat “...gevoeglijk kan worden aangenomen, dat in werkelijkheid iedere filosofie, die de neiging heeft het rationele, logische en feitelijke begrip van de persoonlijke gedaante van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods te verdunnen, te onderverdelven, of met iets anders te verwarren op enig moment onder invloed heeft gestaan van de bedriegelijke krachten van het

mayavadisme.” Bovendien toont *Voorbij Nirvāṇa* aan, dat de doctrines van Śāṅkarācārya in de uiteindelijke analyse niets anders zijn dan een afgeleide vorm van boeddhisme – en op geen enkele wijze trouw is aan de oorspronkelijke, vedische wijsheid genaamd *sanātana-dharma*.

De auteur van *Voorbij Nirvāṇa*, Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja, was een leidinggevend leerling van de sterk invloedrijke, spiritueel voorganger, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura, een *ācārya* (geestelijk leermeester) van hoog kaliber in de Gauḍīya traditie van de laat 19de en vroeg 20ste eeuw. De Gauḍīya traditie maakt onderdeel uit van de antieke Brahmā-Madhva-Gauḍīya *sampradāya*, een van de vier hoofdstromingen (*sampradāyas*) van het Vaiṣṇavisme (toewijding aan Śrī Viṣṇu als de ene Allerhoogste Persoonlijkheid Gods). De Gauḍīya filosofie vindt haar oorsprong in de leer van Śrī Caitanya Mahāprabhu (15de eeuw), een incarnatie van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa en Yuga Avatāra (incarnatie van God en de voorganger van dit tijdperk). Vooral de doctrine van *acintya-bheda-ābheda-tattva* (onbevattelijke gelijktijdige eenheid en verschil) uitgedragen door Śrī Caitanya, die de lessen en inzichten van voorgaande *ācāryas* samenvlocht en verder ging met uitleggen, dat God “gelijktijdig één is met en toch aanzienlijk verschillend is van Zijn schepping, waartoe zowel bewuste wezens als niet-bewuste materie behoren.” Deze *tattva* of waarheid toont zonder twijfel de onderscheiden identiteit aan van zowel God als het levend wezen en de basis van hun relatie in kwalitatieve eenheid, maar met kwantitatief verschil. Verder toont Zijn leer van Daśa Mūla of Tien ontologische Waarheden aan, dat de *sād-*

hya-vastu of het allerhoogste bereik van spirituele realisatie *prema* is – of het koesteren van liefde voor God, waarin het levend wezen geabsorbeerd raakt in de transcendentale liefde en genegenheid voor die allerhoogste persoonlijkheid van God, Śrī Kṛṣṇa. Een centraal kenmerk van de leer van Śrī Caitanya is de verzekering, dat het hoogste aspect van God Zijn goddelijke, bewuste persoonlijkheid is, waardoor zowel Hijzelf als de lijn van *ācāryas*, die uit Hem neerdaalt, de ‘bewakers van devotie’ en ‘bewakers van het personalisme’ worden genoemd.

Verderop in het boek kunt u lezen, hoe Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura onvermoeibaar predikte over de tekortkomingen van het mayavadisme, toen hij de waarheid aantoonde van Gods naam, faam, gedaante en persoonlijkheid door middel van samenvattend, schriftuurlijk en logisch argument. Hiermee zette hij de traditie voort en bewaarde hij de disciplinaire opvolging van Śrī Caitanya, die teruggaat tot Śrī Madhvācārya (12de eeuw) en nog verder teruggaat naar Śrī Brahmā zelf. Zijn sterke leerlingen volgden Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura in zijn voetspoor en hebben het belangrijke werk van de verspreiding van zuivere toewijding op voortvarende wijze voortgezet, waarbij ze tegelijkertijd het bedrog van de leer van *māyāvāda* hebben onthuld.

Drie vooraanstaande leerlingen hebben de weg gewezen in de campagne voor het keren van de arglistige progressie van het impersonalisme, waarvan de eerste de auteur van dit boek betreft, Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja, wiens omvangrijke ondernemingen in dit boek tot hun essentie zijn uitgekristalliseerd. Hij was ook de *sannyāsa guru* van

Śrī Śrīmad A.C. Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, die in het Westen van de wereld bekend staat als de stichter van de Hare-Kṛṣṇabeweging. Śrīla A.C. Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja was een kampioen in toewijding, dieioneerde met onderwijs aan het Westerse publiek over de betekenis en de valkuilen van mayavadisme. De derde strijder was Śrīla Bhakti Rakṣaka Śrīdhara Mahārāja, wiens persoonlijke naam notabene ‘bewaker van toewijding’ betekent. Śrīla Śrīdhara Mahārāja was evenals de andere twee *ācāryas* een krachtig prediker, wiens welsprekende kennis van het Engels iedereen boeide, die hem hoorde spreken of zijn boeken las. De liefdevolle wijze, de grondige geleerdheid en de diepe realisatie van de hoogste waarheden van al deze *ācāryas* trokken vele zielen bij de valkuil van droge, onpersoonlijke speculatie weg naar de betrouwbare toevlucht voorbij *nirvāṇa* – het bereiken van *prema* of zuivere, spirituele liefde in een unieke, persoonlijke relatie met de al-aantrekkelijke, al-kennende, allerhoogste Persoon.

In het huidige tijdvak wordt de poging om onschuldige mensen te behoeden voor het verlies van het spirituele zelf, zoals dat door het mayavadisme wordt uitgedragen, voortgezet door de *ācārya* en toegewijd hoeder, Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja, onder wiens leiding en aanwijzingen dit boek uiteindelijk in het Engels tot stand is gekomen en is verschenen.

Voorbij Nirvāṇa werd in 1934 oorspronkelijk door de auteur als een reeks Bengaalse essays gepubliceerd in het toonaangevende, religieuze tijdschrift van die tijd, “De Gauḍiya”, onder de titel *Māyāvāda Jivani* (De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme).

Het eerste concept werd in zijn geheel voorgelezen aan Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura, die “zeer verheugd en verrukt was om het te horen”. Omdat de redacteurs van De Gauḍīya echter dachten, dat de essay’s voor de jaarlijkse editie te omvangrijk waren, besloten ze de essay’s in de toekomst als afzonderlijke afleveringen uit te geven. Dit ging niet gebeuren, want onder vreemde omstandigheden raakten de artikelen verloren of werden gestolen. Uiteindelijk werden ze in 1941 teruggevonden en aan de auteur teruggegeven. Ze waren verborgen in een aktetas, waarin zich enkele zoekgeraakte handschriften en artikelen van Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura bevonden. Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja beschouwde dit als een teken van het verlangen van zijn Gurudeva naar de publicatie van het werk en begon van voren af aan te werken aan *Māyāvāda Jivani*.

In 1849 stichtte de auteur “Śrī Gauḍīya Patrikā”, een baanbrekend ‘spiritueel nieuwsblad’, en in de loop der tijd werd “De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme” als twintigdelige serie gepubliceerd vanaf de zomer van 1954 tot en met het najaar van 1955. Het boek, dat u vasthoudt, is een samenvatting van die serie, welke voor het eerst in 1968 werd gepubliceerd door Śrīla Bhaktivedānta Vāmana Gosvāmī Mahārāja, de oudste leerling van Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja. Śrīla Vāmana Mahārāja verlijnde de oorspronkelijke Bengaalse tekst, bracht enkele toevoegingen aan en drukte het boek onder de titel, *Vaiṣṇava Vijai*. De Engelse uitgave is een getrouwe vertaling van de oorspronkelijke, Bengaalse tekst, die werd overgenomen uit de editie van Śrīla Vāmana Mahārāja.

We vertrouwen erop, dat u de inhoud van *Voorbij Nirvāṇa* onthullend en verlichtend vindt. Dit boek gaat de strijd aan met uiteenlopende, modern filosofische wanbegrippen door uit te weiden over de geschiedenis, de invloed en de gevolgen van monistisch, onpersoonlijk mayavadisme. Het boek stelt onomwonden vast, dat mayavadisme in feite *aveda* (tegengesteld aan de vedische wijsheid) is en onder zijn schone schijn eenvoudig een vorm van boeddhisme behelst. Het boek doet tevens een onthulling over de manier, waarop in deze tijd grof en subtiel atheïsme verborgen gaan onder een verscheidenheid aan vormen in spirituele vermommingen om het onschuldige publiek te misleiden.

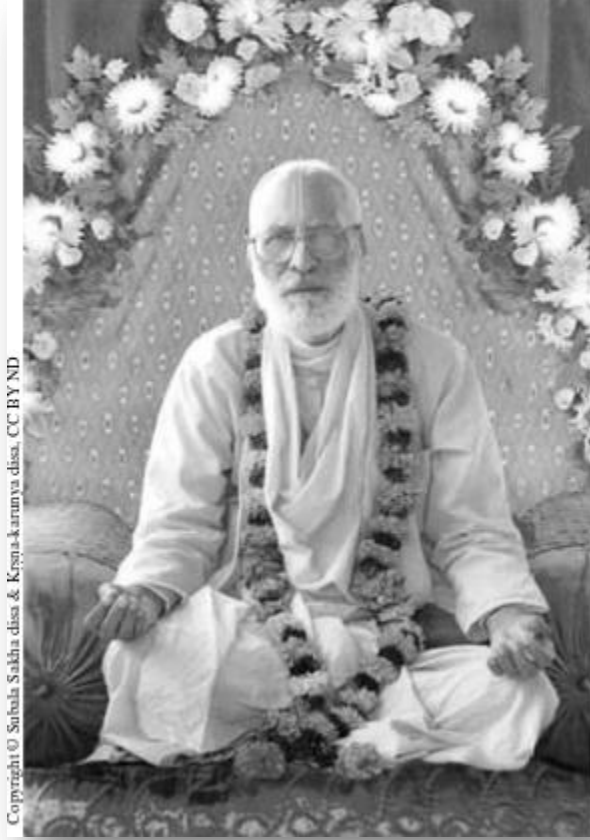
We hopen, dat u genoegens scheidt in dit boek, dat u meeneemt op een reis door de tijd en door het filosofische gedachtegoed. Om het gemakkelijk te maken hebben we filosofische kwesties in duidelijk Engels uitgelegd en bieden we, waar dat nodig is, voetnoten onderaan de pagina. Achterin het boek treft u een Glossarium (verklarende woordenlijst) aan met begrippen en karakternamen. De auteur legt herhaaldelijk uit, dat hij de hoofdpunten van het onderwerp blijft volgen om het boek leesbaar te houden, en overlegt een literatuurlijst aan degenen, die nader onderzoek naar het onderwerp wensen in te stellen. Laat het zijn wat het is; terwijl het boek slechts een synopsis is van een groot onderwerp, is het een bewonderenswaardig werk vanwege de manier, waarop het zowel het grote plaatje van de ontwikkeling van het mayavadisme laat zien als de bijtende details, die van wezenlijk belang zijn voor een diep begrip van de onderhavige materie.

Als zodanig biedt dit boek op zichzelf een omvattend begrip van mayavadisme, van zijn leven en zijn geschiedenis.

Tenslotte, de hoofdredacteuren zouden Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja graag willen dankzeggen voor het bijzondere voorrecht om aan deze uitgave te mogen werken. Alle onbedoelde vergissingen of weglatingen zijn geheel voor rekening van de hoofdredacteur.

Voltooid op de gunstige Verdwijningsdag van
Śrīla Madhvācārya (10 feb 2003)

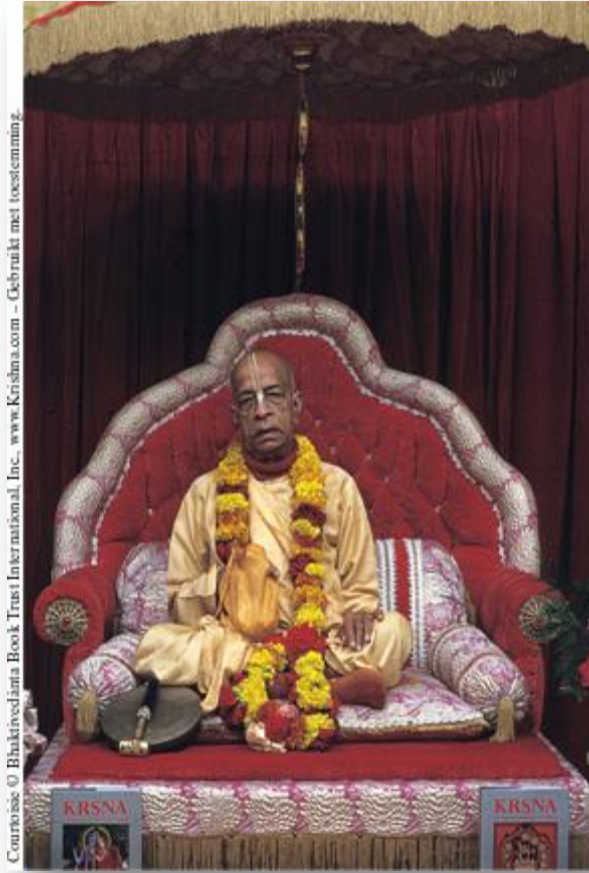
Vaiṣṇava dasanudāsa
De Redacteuren

nitya-līlā-pravista om viṣṇupāda aṣṭottara-śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

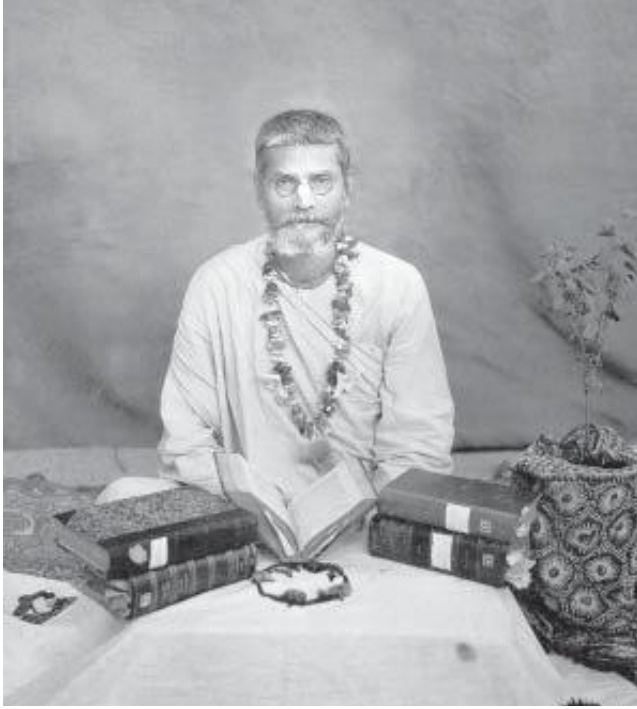
BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

nitya-līlā-pravista om viṣṇupāda aṣṭottara-śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

A.C. BHAKTIVEDĀNTA SVĀMĪ MAHĀRĀJA

Auteur van Voorbij Nirvāṇa

nitya-lilā-pravista om viṣṇupāda aṣṭottara-śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTI PRAJÑĀNA KEŚAVA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

nitya-lilā-pravista om viṣṇupāda aṣṭottara-śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTISIDDHĀNTA SARASVATĪ GOSVĀMĪ PRABHUPĀDA

Voorwoord

(Bewerking van de eerste, complete uitgave van “De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme” in 1968)

Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja

DE BEWAKERS VAN TRANSCENDENTALE KENNIS en de zielen, die erdoor zijn verlicht, hebben allemaal aangedrongen op de publicatie van “De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme”.¹ De kans, dat dit filosofische tijdschrift zich kon manifesteren, was in dit verduisterde tijdperk van Kali in feite heel klein. De omvang van de extensief atheïstische invloed met al zijn basale eigenschappen, neigingen en manier van denken kan nauwelijks worden onderschat. De literaire incarnatie van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods en samensteller van de vedische geschriften, Śrī Veda Vyāsadeva, vertelde in Canto Twaalf van *Śrīmad-Bhāgavatam* met een immens sterke, vooruitzien-

¹ De oorspronkelijke titel van dit boek (- Red.).

de blik, dat de openbaring van de absolute waarheid in het tijdperk van Kali tegenover enorm grote problemen zou komen staan. Dit werd meer dan vijfduizend jaar geleden voorspeld en in dit huidige tijdvak ervaren we de overweldigende realiteit van deze voorspelling.

Toen ik als een *naiṣṭhika brahmācari* (celibatair monnik) in het heilige land van Mayāpur, Bengalen, woonde, kreeg ik in 1915 de zeldzame gelegenheid om de klassen van mijn eerbiedwaardige Gurudeva, *Jagat Guru Om Viṣṇupāda 108 Śrī Śrīmad Bhakti Siddhānta Sarasvatī Gosvāmī Śrīla Prabhupāda*² over *Śrīmad-Bhāgavatam*³ bij te wonen. Door na te denken over de inleidende uitspraken van zijn lezingen begreep ik zijn volle overtuiging, die was gericht tegen mayavadisme. Met zijn instructies heb ik vier jaar later mijn omvattende studie van de correcte Gauḍīya Vaiṣṇava *siddhānta* (bonafide filosofische conclusies) afgerond, waartoe mijn grondige training in prediken behoorde en het verspreiden van de *saṅkīrtana* missie van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Op dat moment gaf Śrīla Prabhupāda me genade en schonk me zijn zegen om alle schriftuurlijke waarheden en ontologie [herkomst van kennis

² Door zijn geestelijk leermeester met zijn volledige titel aan de lezers voor te stellen volgt de auteur het protocol van Vaiṣṇava etiquette door zowel liefde als respect te tonen. De leerlingen van Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī gebruiken dan ook de toegenegen verkorting ‘Śrīla Prabhupāda’.

³ *Śrīmad-Bhāgavatam*: ook bekend als ‘Bhagavata Purāṇa’, wordt door Vaiṣṇava’s beschouwd als kern en hoogtepunt van vedische kennis en vormt het natuurlijke commentaar op de Vedānta geschreven door Śrīla Veda Vyāsadeva.

– vert.] te realiseren. Hij merkte dikwijls op, “Zolang de *māyāvāda* van Śaṅkarācārya in de wereld aanwezig is, staan er obstakels op het pad van zuivere, toegewijde dienst. Dus op deze aarde mag geen enkele plek zijn, waar het mayavadisme een toevlucht kan vinden.”

Hoe langer ik in zijn gezelschap doorbracht en over zijn lessen nadacht, hoe meer ik me realiseerde, dat hij dit idee in al zijn brieven, essay’s, schriften, lezingen, commentaren, toespraken en instructies uitdroeg. Het gevolg van zijn sterke, onwankelbare overtuiging tegen het mayavadisme was, dat het een diepe indruk op me naliet. Śrīla Prabhupāda had ongeveer een dozijn lezingen gegeven, waarin hij commentaren citeerde van Rāmānuja, Madhvācārya en andere noemenswaardige commentatoren op de filosofie van Vedānta, die ook sterk tegen het mayavadisme waren gekeerd. Plichtsgetrouw heb ik deze lezingen vastgelegd door ze op te schrijven en aan mijn verzameling toe te voegen. Na verloop van tijd, nadat ik zorgvuldig en grondig had beraadslaagd, was ik in staat enige realisatie te hebben en werd mij door Śrīla Prabhupāda spoedig opgedragen om te gaan prediken en om vooral het bedrog van Śaṅkarācārya’s *māyāvāda*-filosofie aan te tonen. Ik begon lezingen te geven aan het Ravenscroft College in Cuttack en ging verder met lezingen geven onder de intellectuele elites in onder andere Allahabad, Assam, Meghalaya, Calcutta en Mathurā. Onderdelen van deze lezingen werden gepubliceerd in de “Dainik Nadia Prakash”, het dagblad van die tijd.⁴

⁴ “Dainik Nadia Prakash” was een baanbrekend ‘spiritueel dagblad’ opgericht door Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī. (- Ed.)

In zijn *Śārīrika-bhāṣya* commentaar op *Vedānta-sūtra* wijkt Śaṅkarācārya zo ver van de fundamentele axiomata van de *Vedānta-sūtra* af, dat hij een werk schrijft, dat volslagen is tegengesteld aan de principes van de filosofie van Vedānta. Śaṅkarācārya zegt in zijn werk, dat de allerhoogste spirituele waarheid (*brahman*) vormloos, onpersoonlijk en niet over kwaliteiten beschikt. Śrī Caitanya Zelf zei dan ook, “*māyāvādi-bhāṣya śunile haya sarva-nāśa* – Als je dit begoochelende commentaar hoort, ben je gedoemd.”

In geen van de vijfhonderdvijfenvijftig verzen van de *Vedānta-sūtra* wordt melding gemaakt, dat *brahman* over deze drie eigenschappen beschikt. *Brahman* kan niet vormloos, onpersoonlijk en zonder kwaliteiten zijn. Als *brahman* niet over kwaliteit beschikt, waar komt dan Zijn eigenschap van genade vandaan? Als *brahman* niet over een persoonlijkheid beschikt, hoe kan men dan met Hem een relatie hebben? En als *brahman* ook niet over een gedaante beschikt, hoe kunnen dan zoveel heilige zielen lofzangen aan het stof op Zijn lotusvoeten hebben geschreven? Deze uitspraken van Śaṅkarācārya over *brahman* en zijn eigenschappen vormloos, onpersoonlijk en zonder kwaliteiten zijn volslagen fout en misleidend en zijn daarom atheïstisch en *asurika*⁵. Nergens in zijn *Vedānta-sūtra* geeft Śrīla Veda Vyāsadeva melding van deze

⁵ *Asurika* – Dikwijls vertaald als ‘goddeloos’ of ‘demonisch’. Een meer directe vertaling van de betekenis van het woord is *a* – tegen of anti, *sura* – het licht (van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods).

drie schaamteloos atheïstische kenmerken van vormloos, onpersoonlijk en zonder eigenschappen.

Śaṅkarācārya heeft deze drie gnostische en anti-theïstische concepten, die hij van het boeddhisme had afgeleid, er op een slimme manier ingevoegd en ze daarna op deskundige wijze boven zijn commentaar op de *Vedānta-sūtra* gehangen. De *brahman* van de *māyāvāda*-filosofie, waarop door Śaṅkarācārya werd gezinspeeld, is daarom eigenlijk niet het ware *brahman*. Dit zal in de loop van dit boek met overvloedig contextueel bewijs worden aangetoond. Śaṅkarācārya fabriceerde een illusoire, verminkte en valse imitatie van *brahman*, die nimmer en op geen enkele wijze mag worden verward met de ware *brahman*, zoals omschreven in de vedische geschriften. De zielen, die leergierig zijn en graag “De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme” willen leren kennen, kunnen in de woorden van dit Voorwoord reeds met gemak de kern van het begin vinden.

Het woord *brahman* zelf wijst op het bestaan van transcendente geluidsvibratie. Dit is de *nāma-brahman* (Transcendente Naam) in “Hare Kṛṣṇa”, die 500 jaar geleden werd gepredikt door Śrī Caitanya Mahāprabhu. Mensen zonder affiniteit voor deze transcendente naam, die in gebreke gaan van de esoterische notie van het woord *brahman*, zullen geen positief effect van hun chanten ervaren. Het rondzingen van de Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra* (grote *mantra* van bevrijding) was de belangrijkste reden voor het stichten van de Śrī Gauḍiya Vedānta Samiti in 1940. Het propageren en onderwijzen van Śrī Caitanya’s *saṅkīrtana* missie voor Kṛṣṇa *prema* (goddelijke liefde) via het medium van de heilige naam is het

enige doel van deze alles omvattende organisatie. Het is de wens van de Allerhoogste Persoon, dat de waarheid van Vedānta en *sanātana-dharma* in de wereld wordt geopenbaard vergezeld door het chanten van Zijn heilige namen.

Toen ik in 1943 enige tijd in Chinsurah doorbracht in de pas geïnstalleerde kloostertempel, Śrī Uddharan Gauḍīya Math, had ik de gelegenheid om gedurende een week klassen te geven over *Śrīmad-Bhāgavatam* in de Sankriet Tol in Serampore. Dit instituut was gesticht en werd geleid door de vermaarde geleerde, Śrī Phanibhusan Chakravartī M.A., B.I. Hij beschikte over een uitgebreide en indrukwekkende bibliotheek, zoals gepast is voor een groot *paṇḍita* (schriftgeleerde) van zijn kaliber en met zijn kwalificaties. Het was werkelijk een schitterende verzameling van zeldzame vedische literatuur in de oorspronkelijke uitgaven, die niet langer worden gedrukt, en gaf me de gelegenheid om deze documenten naar harte-wens te gebruiken.

Op zekere dag ging ik door de honderden boeken heen, waarbij één boek, getiteld *Lankavatāra-sūtra*, mijn aandacht in het bijzonder trok. Om mijn nieuwsgierigheid tegemoet te komen las ik het in één ruk uit en ontdekte zeer interessante informatie. In een bepaald deel van het boek is vastgelegd, dat Rāvaṇa, de beruchte tegenstander van Śrī Rāma, naar het Kailāśa Massief wilde gaan om Śrī Buddha daar te ontmoeten en te beraadslagen over het impersonalisme. Het boek levert ook zeer indrukwekkend, overtuigend bewijs voor de staat van impersonalisme in Treta-yuga, meer dan een miljoen jaar geleden. Ik heb de relevante delen uit *Lankavatāra-sūtra* gekopieerd en voor de duidelijkheid aan dit essay toegevoegd.

Toen ik voor de inachtneming van Dāmodara-vrata in 1946 in Vārāṇasī verbleef, werd de tijd getekend door een zeer interessant incident. In Bodhi-Gāya trof ik de boeddhistische tempel aan, die onder leiding stond van een vooraanstaand *ācārya* van de *māyāvāda* Śāṅkarācārya sekte. Het tempelbestuur werd geheel door hem bezet en hij was bovendien het enige lid van de commissie van zaakwaarnemers. Deze uiterst ongebruikelijke combinatie van functies wekte mijn nieuwsgierigheid en ik ging naar zijn kantoor om hem te ontmoeten. Mijn bescheiden vraag luidde, “Bodhi-Gāya is een beroemd pelgrimsoord van boeddhisten, maar u bent daarentegen een *ācārya* van de Śāṅkara sekte. Hoe bent u tempelpresident van een belangrijke boeddhistische tempel als deze geworden? Onderschrijft de Śāṅkarācārya sekte nu het boeddhisme? De laatste vraag zette hem in vuur en vlam en hij antwoordde, “Śāṅkarācārya was geen boeddhist! De Vaiṣṇava’s verklaren met afgrijzen, dat hij een boeddhist is. Het is schokkend! Hebt u ooit het boek, *Lalita Vistara*, gezien?” Nadat ik dit beaamde, verzocht hij me om de materie met de *paṇḍita* van de tempel te bespreken. Hij riep hem bij zich en we hadden een paar diepgaande gesprekken en als afsluiting gaf de *paṇḍita* me het boek, *Lalita Vistara*. De feiten en het bewijsmateriaal uit dit boek worden eveneens op geschikte plaatsen geciteerd.

Drie jaar later, in 1949, werd de “Śrī Gauḍīya Patrika” ingewijd als het Bengaalse maandblad van de Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti. Na verloop van tijd inspireerde de redacteur, Pujapāda Nityalilā Praviṣṭa Narāsimha Mahārāja, me tot het tot stand brengen van de gedoeerde publicatie van “De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme” door het te

laten drukken als een serie in twintig delen van zomer 1954 tot en met najaar 1955. Dat was in feite de eerste editie van dit boek.

De wensen van vele onderlegde personen en intellectuelen bleven vele jaren onvervuld ondanks hun talloze en aanhoudende verzoeken om dit boek in één boekdeel af te drukken. Over het algemeen kan men vele onvoorziene hindernissen verwachten, die zich in deze tijdelijke wereld aandienen. Bijzonder inzicht in de verborgen, fundamentele oorzaak van vertragingen bij het uitgeven van belangrijke, spirituele literatuur echter kan worden verkregen door diep na te denken over de vertelling van Śrīla Vyāsadeva in *Śrīmad-Bhāgavatam*. Hierin wordt duidelijk, dat Kali, die nog een kind is en nog niet op volle toeren draait, in alle vrijheid regeert en de wereld heeft overgenomen. Het gevolg van zijn invloed kan eenvoudig worden afgelezen aan de beklagenwaardige situatie en de gedegenereerde conditie van deze lijdende planeet. De aard van *kāla* (Tijd) is om zich in cycli te bewegen. Door de Goddelijke Wil ervaren alle materiële scheppingen wisselende perioden van dualiteit – van licht en duisternis, geboorte en dood, kennis en onwetendheid. Voor ons huidige tijdperk van duisternis is voorspeld, dat de krachten van Kali-yuga zich nog gaan intensiveren. De normen van het menselijk gedrag, de ethiek, moraal en het oordelen hebben nu dusdanige lage niveau's bereikt, dat het voor toekomstige generaties moeilijk zal worden om deze te overtreffen – maar op de een of andere manier lukt het hen toch.

De Allerhoogste Persoonlijkheid Gods bekrachtigde Śrī Śiva Mahādeva om als zijn gedeputeerde dienaar naar deze aar-

de af te dalen en een geboorte te nemen in een brahmaans gezin. In deze incarnatie zou hij een filosofie ontwikkelen, die logischerwijs aanvaardbaar zou zijn voor degenen, die gekeerd zijn tegen *bhakti* (devotie), tot het punt, waar ze bereid zouden zijn om God als onpersoonlijk te aanvaarden – met andere woorden, zonder persoonlijkheid en zonder eigenschappen. Hieronder volgt een levendige beschrijving van een gesprek, waarin Śiva aan Parvati de methode uitlegt, waarmee hij deze theorie ontwikkelde.

*vedārthavan mahāsāstram māyāvādam avidikam
mayā eva kathitam devī jagatām nāśakāranāt*

veda – de Veda's; *ārthavan* – de betekenis hebben in; *mahā* – groot; *sāstram* – geschriften; *mayā* – illusie; *vādam* – de theorie; *avidikam* – is non-vedisch; *mayā* – ik ben het; *eva* – die; *kathitam* – heb verteld; *devī* – O Godin; *jagatām* – van werelden; *nāśa* – de wortel; *kāranāt* – van vernietiging.

Vertaling

De grote schriftuurlijke theorie van het impersonalisme is non-vedisch, ofschoon hij zijn betekenis ontleent aan de Veda's, O Godin. Ik was degene, die dit heeft verteld, want dit is de kern van de destructie der werelden.

Mayavadisme is in feite versluierd boeddhisme. Śiva Mahādeva werd door Śrī Viṣṇu geauthoriseerd om te incarneren en deze theorie te verspreiden. Atheïstische mensen kunnen zich alleen van hun natuurlijke, grondrechtelijk spirituele positie afkeren door atheïstische denkbeelden over te nemen. Om deze taak te volbrengen nam Śivaji een geboorte als Śaṅkarācārya en verspreidde met behulp van speculatieve logica en

bedriegelijke toevoegingen een verkeerde voorstelling van de vedische geschriften. Van Vedānta (de conclusie van vedische kennis) kunnen we leren, dat Śiva de meester van destructie is, dat Brahmā de heer van de schepping is en dat Viṣṇu heer en meeste is van de instandhouding. Om de krachten van Kali te versnellen verklaarde Śaṅkarācārya, “Deze wereld is illusie! Deze wereld is vals! Hij bestaat niet echt!” Deze duistere leer vergezeld van een verborgen bedoeling brengt een vorm van valse wijsheid over op spiritueel inactieve mensen. De troosteloosheid in Kali-yuga wordt nog groter, wanneer de nihilistische filosofie zich op subtiele wijze door de samenleving verspreidt. De mensheid kan zich niet meer redden en wordt op hulpeloze wijze door zijn eigen deuntje betoverd en door zijn eigen dans gecharmeerd en valt in de diepste duisternis der onwetendheid.

Definities en verklaringen, hypothesen en theorieën, die nergens in de Vedānta filosofie of in de *Vedānta-sūtra* worden aangetroffen, werden op roekeloze wijze en zonder wroeging te krijgen door Śaṅkarācārya als ‘geopenbaarde vedische kennis’ gepresenteerd. Zelfs al zouden we zijn filosofie als doctrinaire kennis aanvaarden, zouden we deze moeten afwijzen en volkomen moeten uitsluiten van het vedisch pantheon vanwege de gebrekkigheid van zijn fundamentele ontologie. De *māyāvāda* theorie van Śaṅkarācārya kan op geen enkele wijze als kennisleer worden aanvaard. Dit is niet alleen mijn mening, maar ook de opvatting van alle voorgaande Vaiṣṇava *ācāryas* en voorgangers, die helemaal tot in de Oudheid teruggaan. Bijvoorbeeld, in de *Śaṅḍilya-sūtra*, Hoofdstuk Twee

genaamd “Bhakti Khaṇḍa”, treffen we in vers 26 het volgende aan,

brahma-kāṇḍam tu bhaktau tasya anujñānāya sāmānyātā

Vertaling

Het kennisonderdeel over *brahman*, dat algemeen wordt aanvaard, heeft devotionele toewijding ten doel.

De kennis van de Hoogste Waarheid (*brahman*) bestaat om het pad van toewijding te verlichten. Kennis zonder liefde en toewijding heeft geen betekenis. Transcendentale kennis dient te worden gebruikt in dienst van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. *Ācāryas* van devotionele wijsheid geven ons instructies over de beste manieren en middelen om deze liefde te bereiken. Deze *ācāryas* zijn grote, heilige zielen en ik bid hen, dat ze deze nederige offergave, die in hun voetspoor volgt, niet over het hoofd mogen zien. Nārada Muni schrijft over zowel Śrīla Veda Vyāsa (de samensteller van de *Vedānta-sūtra*) als Śāṇḍilya als toegewijde auteurs van de hoogste orde. De grote Rṣi Śāṇḍilya verheerlijkt ook de *Vedānta-sūtra* als basisgeschrift van zijn werk en als de grondlegging van *bhakti-yoga*.⁶

Veel verzen, zoals deze, zetten de pogingen van Śaṅkarācārya om het impersonalisme te vestigen in perspectief. Het

⁶ *Bhakti-yoga* – Het pad van spirituele realisatie door toegewijde dienst aan Śrī Kṛṣṇa.

ontkennen van de gedaante, de individualiteit, het vermogen, de rijkdom, de toebehoren en de geliefde metgezellen en toegewijden van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, en Hem tot een raadsel maken en Hem de povere benaming ‘*brahman*’ geven, is verstoken van alle rationaliteit en is een non-vedisch bedenkfel.

Mijn laatste, nedigere, maar niet minder dringende verzoek aan alle verstandige en intelligente personen, die naar vrijheid uit de greep van Kali verlangen, is een totaal verbod na te leven op de *māyāvāda* hypothesen van Śaṅkarācārya, nooit het oeverloze gebazel aan te horen over ongedifferentieerde vormloosheid en nimmer aan wie dan ook een enkel woord uit te spreken met betrekking tot het impersonalisme. Een totaalverbod op mayavadisme is gebaseerd op de sommatie van Śrīla Kṛṣṇadas Kaviraj Gosvāmī in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Madhya-līlā* 6.169),

*jīvera nistāra lāgi’ sūtra kaila vyāsa
māyāvādī-bhāṣya śunile haya sarva-nāśa*

jīvera – de levende entiteiten; *nistāra* – bevrijding; *lāgi’* – omwille van; *sūtra* – *Vedānta-sūtra*; *kaila* – gemaakt; *vyāsa* – Vyāsadeva; *māyāvādī* – van de impersonalisten; *bhāṣya* – commentaar; *śunile* – indien horen; *haya* – wordt; *sarva-nāśa* – alom destructief.

Vertaling

Śrīla Veda Vyāsa heeft de *Vedānta-sūtra* gepresenteerd voor het welzijn van alle levende entiteiten, maar het aanhoren van het onpersoonlijke commentaar van Śaṅkarācārya is uiterst destructief.

Alle toegewijden, vrienden en weldoeners van het Vaiṣṇavisme moeten deze sommatie volgen. We moeten het bovendien verhogen met de sublieme lessen van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, die aldus schreef,

*viśaya vimūḍhaḥ āar māyāvādijan
bhakti śunya duhe prāna dhare akāraṇa*

viśaya – materialisten; *vimūḍhaḥ* – onwetendheid; *āar* – en; *māyāvādijan* – gelovigen van het impersonalisme; *bhakti* – toewijding; *śunya* – zonder; *duhe* – de twee; *prāna* – leven; *dhare* – bestaan; *akāraṇa* – zinloos.

Vertaling

Het leven van de materialist en de impersonalist in onwetendheid is zinloos, omdat beiden verstoken zijn van toewijding.

*seyi duyey maḍhye viśaya tabu bhalo
māyāvādī sanga nāhi māgi kona kāla*

seyi – dat; *duyey* – de twee; *maḍhye* – temidden van; *viśaya* – materialisten; *tabu* – is nog; *bhalo* – beter; *māyāvādī* – impersonalist; *sanga* – associatie; *nāhi* – nooit; *māgi* – wil; *kona kāla* – ooit.

Vertaling

Van deze twee is de grove materialist nog de beste, want met een impersonalist mag men helemaal nooit associëren.

*māyāvāda doṣa yār ḥṛdaye paśila kutarka
ḥṛdaye tār vajra sama bhela*

māyāvāda – impersonalisme; *doṣa* – vergif; *yār* – wiens; *ḥṛdaye* – hart; *pasha* – ging binnen; *kutarka* – lawaai; *ḥṛdaye* – hart; *tāra* – zijn; *vajra* – bliksemflits; *sama* – hetzelfde als; *bhela* – getroffen.

Vertaling

Het binnengaan van het hart in de toxische ruis van het impersonalisme, is hetzelfde als worden getroffen door een bliksemingslag.

bhaktira svarūpa āar viṣaya āśraya
māyāvādī' ānitya boliā saba kaya

bhaktira – toewijding; *svarūpa* – essentie; *āar* – en; *viṣaya* – de allerhoogste persoon; *āśraya* – volmaakte *guru*; *māyāvādī* – impersonalisten; *'ānitya* – van voorbijgaande aard; *boliā* – beschouwen; *saba* – hen; *kaya* – manifestaties.

Vertaling

De kern is toewijding aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods en aan Guru, maar impersonalisten beschouwen hen louter als manifestaties van voorbijgaande aard.

dhik tār kṛṣṇa sevā śrāvana kīrtana
kṛṣṇa aṅge vajra hāane tāhār stavana

dhik – vijandig; *tār* – zijn; *kṛṣṇa* – Śrī Kṛṣṇa; *sevā* – dienstverlening; *śrāvana* – horen; *kīrtana* – chanten; *kṛṣṇa* – Śrī Kṛṣṇa; *aṅge* – lichaam; *vajra* – bliksemingslag; *hāane* – lijkt op; *tāhār* – zijn; *stavana* – gebeden.

Vertaling

De gebeden van degenen, die gekeerd zijn tegen het dienen van Śrī Kṛṣṇa en die vijandig staan tegenover het

**horen en chanten van Zijn heilige namen, zijn als bliksem-
slagen op het lichaam van Śrī Kṛṣṇa.**

*māyāvād sama bhakti pratikul nāhi
ateva māyāvādi saṅga nāhi chāt*

māyāvāda – impersonalisme; *sama* – gelijk; *bhakti* – toewijding; *pratikula* – tegen; *nāhi* – nooit; *ataeva* – dus; *māyāvādi* – impersonalisten; *saṅga* - associatie; *nāhi* – nooit; *chāt* – wil.

Vertaling

Niets is meer tegengesteld aan de toewijding aan de Allerhoogste Persoon, Śrī Kṛṣṇa, dan het ontkennen van Zijn persoonlijkheid; daarom mag men (die het pad van *bhakti* gaat) nooit het gezelschap van een impersonalist aanvaarden.

Met al deze instructies in ons hoofd moeten we ons altijd blijven vasthouden aan de zuivere en smetteloze lessen van de grote Vaiṣṇava *ācāryas* (voorgangers) door hen onze enige toevlucht en bescherming van het transcendentale leven te maken. Toen Śrīla Vyāsadeva de *Vedānta-sūtra* componeerde, zag hij het hoogste goed van alle mensen voor ogen. De *Vedānta-sūtra* en de *Bhakti-sūtra*⁷ zijn synoniem. Ze zijn beide uit dezelfde bron afkomstig en hebben hetzelfde doel. Dit werd kenbaar gemaakt op de voorgaande pagina's, waar over de substantie van de *Vedānta-sūtra* en de filosofie van de Ve-

⁷ *Vedānta-sūtra* en *Bhakti-sūtra* – de conclusie van Vedānta en het pad van *bhakti*, toewijding. *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt ook als het natuurlijke commentaar op Vedānta beschouwd.

dānta werd beraadslaagd. De enige overweging, die blijft bestaan, is de doeltreffendheid en het effect van *nāma-bhajana-śikṣa*.⁸

Het chanten van de heilige namen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, betreft de hoogste schriftuurlijke waarheid. In Kali-yuga worden activiteiten zonder het toegewijd chanten van de heilige namen van God niet goedgekeurd. De grote *ācāryas*, de wijzen, de *ṛṣis* en de *munis* van India hebben dit pad voorgeschreven als methode om onvergankelijke, transcendentale kennis en zegen te verkrijgen. Alle andere paden, hetzij *jñāna* (kennis), *yoga*, *tapasya* (soberheden), meditatie of iedere andere methode, zijn vruchteloos, tenzij ze worden vergezeld van het chanten van de heilige namen van de Allerhoogste Persoon, Śrī Kṛṣṇa, en Zijn incarnaties. Iedere uitgedokterde deviantie of speculatieve aanname, waarin het chanten van de heilige namen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa en Zijn incarnaties, niet wordt meegenomen, dient als incompleet en waardeloos te worden beschouwd.

Sinds januari 1968 heeft Śrīman Nava Yogendra Brahmācari een serieuze poging gedaan om “De ontwikkelingsgeschiedenis van het mayavadisme” in boekvorm uit te geven. Ik ben hem verschuldigd. Śrī Bhaktivedānta Vāmana Mahārāja heeft zich immens veel moeite getroost voor de publicatie in de “Śrī

⁸ *Nama-bhajana-śikṣa* – Instructie voor het devotioneel chanten van *mantras*, die de transcendentale namen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods bevatten.

Gaudiya Patrika” en heeft literaire wijzigingen en verbeteringen aangebracht. Hoewel ik ziek ben, heb ik er mijn uiterste best voor gedaan, vooral het toevoegen van de ondertitel “Vaiṣṇava Vijaya” (Zege voor de toegewijden van Śrī Kṛṣṇa) aan de titel, aangezien zonder Vaiṣṇava’s de transcendente waarheid niet kenbaar kan worden gemaakt. De waarheid moet altijd zegevieren!⁹

Nederig vraag ik de lezers van dit boek om de inhoud zeer zorgvuldig te bestuderen. Door dit te doen kan men er zeker van zijn, dat men nimmer meer door de illusie van het mayavadisme zal worden geboeid en door dit te doen zal men in staat zijn anderen met gemak van het mayavadisme af te brengen.

Bhakti Prajñāna Keśava,
Akṣaya Tṛitiya,
Dinsdag 30 maart, 1968,
17, Madhusudan, 482 Gour Era,
17, Vaiśakh, 1375 Bengali Era

⁹ Śrīpad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja koos de huidige titel, *Beyond Nirvāṇa (Voorbij Nirvāṇa)*, om te illustreren, dat zich achter het ongegronde wanbegrip van het monisme, impersonalisme en het niets een lievere, complete, gevarieerde, transcendente realiteit bevindt, die het hoogste doel van de Veda’s en het hoogste bereik van zelfgerealiseerde zielen vormt.

Biografie van het mayavadisme

Filosofie van het mayavadisme, een ontwikkelingsgeschiedenis

De *Brahma-sūtra* (3.2.3) stelt,

māyā mātrāntu kārtsnyeānabhivyakta svarūpa tvāt

De droom van de dromer is alleen aan hem bekend, anderen krijgen er niets van mee.

HET LEVEN BEGINT MET GEBOORTE EN EINDIGT met de dood. De tijd er tussenin wordt gevuld met een verscheidenheid aan activiteiten en ervaringen genaamd ‘levensgeschiedenis’. Als we echter de levensgeschiedenis van het mayavadisme (*māyāvāda*) in ogenschouw nemen, moeten we voorbij de overgangen van geboorte en dood kijken. We moeten zijn verre oorsprong ontdeken van zijn bedekking, zijn ‘prenatale’ activiteiten of de geschiedenis van zijn laatste leven, evenals de enorm grote

invloed, die het op anderen heeft overgebracht, nadat het uit deze wereld was vertrokken. Met andere woorden, om het mayavadisme als filosofie volkomen te begrijpen moeten we het onderzoeken in de context van voorgaande ideeën, die de factoren voor het verschijnen vormden, evenals de achtereenvolgende ontwikkeling en mutaties als school van het denken en zijn invloed op onderliggende filosofieën en nieuwe filosofieën, die erna zijn verschenen.

Om zich te manifesteren had het mayavadisme een bestaande grondslag van het denken nodig, een ‘echte substantie’, die zou moeten dienen als fundament voor zijn verschijning als steun en voor zijn geldigheid. Bij de bespreking van een gegeven kwaliteit is het niet meer dan logisch om de entiteit, welke over die kwaliteit beschikt, in de discussie te betrekken. Zonder een dergelijke referentie wordt een omvattende en vergelijkende analyse van het onderwerp belemmerd en gaat een diep begrip van zijn ware aard potentieel verloren.

Een biografie van het mayavadisme

Het is voor mij moeilijk om een inschatting te maken met betrekking tot het doel van het schrijven van een dergelijke verhandeling en in welke mate het geheel kan worden bereikt. Niettemin bestaat er een aanzienlijk verschil tussen een feitelijk historische biografie en een gegeneraliseerde, speculatieve vertelling gebaseerd op vermoedens. Een authentieke biografie is een lijvige verhandeling, die een brede invloed op de lezer ten gevolge heeft door hem helemaal de gelegenheid te

geven de eigenlijke waarheid te leren kennen. Veel oppervlakkig onderzochte biografieën worden door schrijvers geschreven, die zich tegoed doen aan het ventileren van halve waarheden, die alleen door henzelf zijn gewaarmerkt. De authentieke biograaf daarentegen beschrijft werkelijke feiten en gebeurtenissen en geeft de lezer een kans om de geschiedenis objectief te verifiëren en te ervaren. De laatste benadering inspireert mijn pogingen om een goed onderzochte en historisch feitelijke biografie van het mayavadisme voor te leggen. In de loop van het analyseren van de filosofie van het mayavadisme heb ik de voorkeur gegeven aan biografieën van vooraanstaande volgelingen van de *māyāvāda* school. Het voordeel van een methodische presentatie van deze biografieën is, dat het de standaardbenadering volgt, die wordt aangetroffen in de biografieën van andere filosofen en filosofieën, zoals bijvoorbeeld die van de Vaiṣṇava traditie. Dit geeft de lezer de gelegenheid om de fijnere punten te vergelijken en het biedt een omvattend gezichtspunt, zonder hetgeen de markante feiten verborgen blijven. Van alle *māyāvāda* filosofen is de meest illustere en exemplarische persoonlijkheid, die ieders respect waard is, de wereldvermaarde Śrī Śaṅkarācārya. De geschiedenis en grondbeginselen van de *māyāvāda* filosofie ontleen het meest aan zijn leven, activiteiten en leer.

Het pad van ‘spirituele groei’

Het aforisme uit de Vedānta, ‘*tat tu samavayat*’ (*Brahma-sūtra* 2.2.4) zegt, dat de waarheid (*brahman*) alleen volkomen kan worden gerealiseerd door het rechtstreekse en gunstige pad te

kiezen. Het indirecte, inductieve pad van het empirisme is moeilijk en schadelijk en leidt tot frustratie vanwege de gebrekkige aard van defecte, materiële zintuigen. Maar wat is dat gunstige pad? En met welke houding kan men op succesvolle wijze bij de waarheid komen?

Het kroonjuweel van de Vaiṣṇava voorgangers, Śrīla Rūpa Gosvāmī, schreef aan het begin van zijn boek, *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, “*anukulyena kṛṣṇānuśīlanam*”, hetgeen zich vertaalt als ‘de cultivering van een authentiek begrip en een ware realisatie van Śrī Kṛṣṇa is alleen mogelijk met een gunstige houding’ (waarbij Śrī Kṛṣṇa Parabrahman of de hoogste waarheid is). Een goedgezinde houding is in feite altijd essentieel, als men met ondernemingen succes in het leven hoopt te krijgen. Maar in aangelegenheden met betrekking tot de realisatie van de hoogste waarheid is het afwijzen van alles, dat ongunstig is voor spirituele vooruitgang, onvermijdelijk. Dit wordt ook bevestigd in de *Hari-bhakti-vilāsa* (11.676), “*anukulasya saṁkalpaḥ pratikulasya vivarjanam* – Een bijzondere eigenschap in de cultivering van *bhakti-yoga* is de vastbeslotenheid om gunstig te handelen en alles af te wijzen, dat ongunstig is”. Bij het achterhalen van de waarheid dient men daarom in staat te zijn om onderscheid aan te leggen tussen filosofische ideeën, die ondersteunen en verrijken en die, welke een helder begrip van de waarheid belemmeren of afstompen. Daardoor neem ik in overweging, dat een vergelijkende studie van de geschiedenis van *māyāvāda* of monisme een goede geleiding biedt aan de gunstige cultivering van *bhakti-yoga*. De oprechte lezer mag deze punten op nuchtere wijze

onderzoeken, aangezien het zijn begrip verdiept en zijn toewijding versterkt.

Het vedische tijdperk en het mayavadisme

Het woord ‘mayavadisme’ is onder volgelingen van *sanātana-dharma* in India lange tijd in gebruik geweest. Echter nergens in de Veda’s of Upaniṣadā’s wordt melding gemaakt van *māyāvāda*. De afwezigheid van dit woord in het vedische tijdperk doet ons geloven, dat er geen gelegitimeerde reden voor deze school bestond om populair te worden. Onder de Āryans (de antieke aanhangers van *sanatāna-dharma*) bestaat sinds onheuglijke tijden geen document, dat de authenticiteit en het gezag van de vedische geschriften bestrijdt. De Veda’s zijn transcendentaal, geen product van het menselijk verstand en wordt door de wijzen gezien als ‘geopenbaard’, een geschrift dat uit zichzelf is gemanifesteerd. Vanaf het begin van de vedische civilisatie, die voorafgaat aan de verdeling van tijdperken, wordt geen authentiek spoor van het gedachtengoed van *māyāvāda* aangetroffen. Bij gebrek aan ieder historisch precedent kan veilig worden aangenomen, dat de vedische traditie onverdund werd gecultiveerd zonder besmetting van enige achtergebleven *māyāvāda* gedachte. Het blijkt daardoor logisch te zijn, dat dit een van de belangrijkste redenen is, waarom de geschriften het mayavadisme als niet-vedisch afwijzen.

De belangrijkste en fundamentele *mantra*, waarmee het mayavadisme valt of staat is, “*ekam eva advitīyam* – Eén en ondeelbaar geheel.” Deze *mantra* vormt ook de basis van non-duale of monistische scholen, die synoniem zijn met mayava-

disme. Sommigen zijn van mening, dat enkele vedische *mantras*, zoals “so ‘ham – Ik ben dat” en “*aham brahma asmi – Ik ben dat brahman*” enzovoort over het algemeen en in zekere mate ook het mayavadisme steunen.

Voorafgaand aan de komst van de vier Grote Tijdperken (Satya, Tretā, Dvāpara en Kali) was het voor levende entiteiten niet mogelijk om uitspraken te doen, zoals “Ik ben God”, “Ik ben de *brahman*”, “Jij ben ook dat *brahman*” enzovoort. De Veda’s roepen de diepgaande woorden “*Om tad viṣṇoḥ paramam padam sadā paśyanti surayaḥ – De wijzen, die Śrī Viṣṇu kennen als de Absolute Realiteit en als de enige Allerhoogste Waarheid, zijn eeuwigdurend getuige van Zijn Allerhoogste woonplaats.*” Het feit, dat het woord *surayaḥ* in meervoudsvorm staat geschreven, hetgeen betekent ‘wijze heiligen’, is zeer opmerkelijk. In deze vedische tekst is het object van observatie één en enkelvoudig, terwijl de waarnemers meervoudig en gedifferentieerd zijn van hun object van observatie. Er is dus geen zweem van *māyāvāda* gedachte aanwezig in het hoofd van deze eeuwigdurende wijzen, zoals ze zich eeuwigdurend bezighouden met het aanschouwen van de hoogste woonplaats van Śrī Viṣṇu. De *māyāvāda* uitspraken, zoals *so ‘ham* enzovoort, zijn daarom misplaatst en in strijd met dit vedische gezichtspunt.

De ‘spirituele’ geboorte van het mayavadisme

Zodra de zuiver spirituele, levende entiteit (de *jīva*) afziet van de vereenzelviging met zijn eeuwige natuur en voorbij gaat aan het potentieel van zijn latent spirituele identiteit, raakt hij

verdiept in een tweede, inferieure substantie, de materiële atmosfeer, of *māyā*, die ervan de oorzaak is, dat hij talloze verschillende gevaren en vormen van angst tegemoet gaat. Volgens Śrīla Vyasadeva, de samensteller van de Veda's, is de situatie als volgt,

***bhayam dvitīyabhñiveśataḥ syad
īśād apetasya vipayayo's smṛtiḥ***

Śrīmad-Bhāgavatam (11.2.37)

Angst ontstaat, wanneer de *jīva* zich vanwege zijn verdieping in de externe, illusoire wereld verkeerd identificeert met het materiële lichaam. Wanneer de *jīva* zich van God afkeert, vergeet hij zijn grondrechtelijke positie en zijn oorspronkelijke natuur.

Evenals de *surayah* of wijze heiligen zijn de *jīvas* ook bedoeld om eeuwigdurend de lotusvoeten van Śrī Viṣṇu, Śrī Kṛṣṇa te zien (liefdevolle dienst te verlenen). Wanneer ze afwijken van hun intrinsiek spirituele natuur, raken ze verstremgeld in Zijn goddelijke, begoochelende energie (*māyā*), die de oorzaak is, dat hij angst ervaart. Op dit moment raakt de *jīva* eeuwigdurend in vergetelheid van zijn relatie met God en blijft verzonken in de illusies van de tijdelijke wereld van godin Māyā. Śrīla Jagadānanda Paṇḍita schrijft in *Prema-vivarta*,

***kṛṣṇa bahirmukh haiya bhog-bancha kare
nikatastha māyātare japotiya dhare***

Zodra de *jīva* Śrī Kṛṣṇa de rug toekeert en naar tijdelijk materieel plezier verlangt, vangt Māyā, die dichtbij staat te wachten, hem onmiddellijk in haar omhelzing op.

Het moment, waarop de levende entiteit in de greep van *māyā* valt, is het moment, waarop hij zijn oorspronkelijke, spirituele

identiteit vergeet. Hij formeert een nieuwe vorm van bewustzijn als gevolg van zijn absorbtie in de materiële atmosfeer. Door te denken, dat hij ‘het centrum van zijn eigen universum’ is en zich inbeeldt ‘de genier’ te zijn, stelt hij zich per vergissing gelijk aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa. De Allerhoogste Persoon is altijd doordrenkt met de hoogste zegen, hetzij door Zijn inherente, zelfgenoegzame, volmaakte natuur, of door de liefdevolle uitwisselingen met zijn overgegeven toegewijden. De illusie van de *jīva* is compleet, wanneer hij – overweldigd door de betovering van afgunst en zelfverheerlijking – de onbespreekbare en natuurlijke positie van de Allerhoogste Persoon wenst te bemachtigen. Zodoende wordt hij in zijn vijandigheid geconditioneerd, wordt hij tot slaaf gemaakt van de stringente wetten van *karma* en wordt hij door de wetten van de natuur onderhevig gemaakt aan de kringloop van herhaalde geboorten en dood. Nadat hij door *māyā* in de luren is gelegd, maken zijn diepge wortelde overtuigingen hem tot een gemakkelijke prooi van de corruperende wanbegrippen van het mayavadisme.

Dit is het beginpunt, waarop in de *jīva* de neiging tot en de gevoeligheid voor het *māyāvāda* begrip van *so ‘ham* (Ik ben dat) worden geboren. De *jīvas*, die vijandig gezind zijn jegens Bhagavān, nemen hun toevlucht in Zijn begoochelende energie, *māyā*, en worden bekeerlingen van het mayavadisme. Dus de [overgenomen] staat-van-illusie en de afkeer van God zijn de fundamentele redenen voor de geboorte van het mayavadisme.

De val van de *jīva* in de materiële wereld is een onmiddellijk gevolg van zijn verlangen om van de materiële natuur te

genieten. In die onnatuurlijke staat wordt van hem door het materiële idee van tijd een slachtoffer gemaakt, dat wordt gegijzeld in de dualiteit van bestaan en niet-bestaan, van “Ik” en “mijn”, van realiteit en non-realiteit. Hij ziet het ware aan voor het onware en het onware voor de realiteit. Zijn verstand loopt over van begoochelende ideeën en wanbegrippen, zoals “Deze wereld is vals en lijkt op een droom”, “De wereld komt voort uit illusie”, “Waarheid en realiteit zijn impotent” en “waarheid en realiteit beschikken niet over diversiteit en eigenschappen”. In contrast hiermee verdient een verbijsterend feit te worden onthuld. In alle ongeveer 550 aforismen (*sūtras*) van de *Brahma-sūtra* of de *Vedānta-sūtra* is geen rechtvaardiging voor deze misverstanden te vinden. Er wordt niet in het minste of geringste verwezen naar termen, zoals *nihśaktika* (impotent), *nirviśeṣa* (zonder eigenschappen), of *nirakara* (vormloos). Desondanks heeft Śrī Śaṅkarācārya deze begrippen in zijn commentaar op de *Brahma-sūtra* met kracht geïnterpoleerd in een poging ze iedereen als vedische conclusies aan te smeren.¹

¹ Latere *māyāvādīs* misbruiken gewoonlijk het woord *nirguṇā* door zijn basisbetekenis verkeerd te interpreteren (*nir* – zonder en *guṇa* – materiële gedaante) en te denken, dat ‘geen materiële gedaante’ betekent ‘helemaal geen gedaante’. Dit heeft plaats ondanks overvloedige vedische referenties aan de talloze transcendentaal kennende eigenschappen van God, die bovennatuurlijk zijn. (-Red.)

Hoe luidt de definitie van het mayavadisme?

Mayavadisme wordt soms ook gekend als de theorie van metamorfose of als evolutietheorie vanwege zijn treffende aanvang in de waarheid, zoals wordt aangegeven door de geschriften van de Vedānta. Het ware vedische gezichtspunt met betrekking tot evolutie is iets totaal anders dan de theorie van ‘eenheid’ of non-dualisme, die wordt gepropageerd door monisten en die een dwaling van de vedische wijsheid is. De vedische theorie van *vivartavāda* of evolutie zegt, dat op een zeker geleidend, integratief en gunstig moment in de tijd materiële atomen zich hebben samengevoegd om leven te scheppen. Het bijzondere onderscheid van dit filosofische gezichtspunt is, dat het zich geheel naar het materiële model voegt en van ontologische concepten in het geheel geen gebruik maakt. Het epicurische gezichtspunt van de atheïstische filosoof, Carvak, vormt een extensie van deze hypermaterialistische conceptie. De ware betekenis van *vivarta*, metamorfose of evolutie, is de overlapping van eigenschappen, symptomen en schijnbare identiteit van de ziel op het lichaam als een bijproduct van materiële combinaties. Ondanks dit onspirituele gezichtspunt maken de ware *vivartavādīs* niet de fout door te beweren, dat materie geest wordt. Het illusoire concept daarentegen, namelijk, dat de wereld *brahman* is of zich in *brahman* bevindt, heeft niets te maken met vedische metamorfose, maar betreft in feite zuiver mayavadisme. Dus Śrī Śaṅkarācārya’s definities van *vivartavāda* of evolutietheorie is in feite mayavadisme. Binnen deze context kunnen daarom de geschiedenis en de biografie van het mayavadisme worden ge-

zien als de geschiedenis en biografie van *vivartavāda*, of evolutietheorie.

De ware definitie en betekenis van het mayavadisme zal in de context nader worden besproken, maar op dit moment bieden we een korte omschrijving van het mayavadisme.

Het Sanskriete woord ‘*māyā*’ impliceert over het algemeen de betovering van de materiële energie of het onwetende vermogen. Ze (*māyā*) is de schaduw of gereflecteerde afbeelding van de gedaante van de Absolute Waarheid. De begoochelende materiële energie heeft geen vermogen of gezag om het spirituele gebied van de bewuste realiteit binnen te gaan, maar hier in de materiële wereld is ze de presiderende autoriteit. De kleine *jīva*, die onder invloed staat van *māyā*, aanvaardt opsluiting in deze materiële wereld en neemt zijn toevlucht tot de ideeën en theorieën van het mayavadisme. De filosofen van *māyāvāda* trachten de bewering te ontkrachten, dat een dergelijke energie met de naam ‘*māyā*’ bestaat en beweren, dat alleen ‘*brahman*’ bestaat zonder ‘*māyā*’.

Hun gezichtspunt is, dat *brahman* niet over energie beschikt en geen vermogens heeft. Omdat ze pogingen in het werk stellen om de theorie van de allerhoogste realiteit op een basis van wereldse logica en argumenten te vestigen, staan deze retorici bekend als ‘*māyāvādīs*’. Krachtens hun wereldse logica laten de *māyāvādīs* iedereen geloven, dat “De *jīva* is *brahman*” en dat door het arrangeren en de actie van het vermogen van ‘*māyā*’ *brahman* op vele verschillende *jīva*-gedaanten wordt geprojecteerd en in ieder van hen kan worden waargenomen. Zodra echter de illusie van *māyā* is verdreven, houdt de afzonderlijke, individuele identiteit van de

jīva op te bestaan. De *jīva* blijft bestaan, zolang de bedekking van ‘*māyā*’ blijft bestaan. Vandaar dat de *māyāvādīs* personen zijn, die anderen van deze relatie tussen *māyā* en *jīva* trachten te overtuigen. Dergelijke personen aanvaarden het gezag van de Veda’s of de Vedānta niet. Met het opleggen van botte kracht en verdraaide argumenten zeggen ze, “Als de bedekking van *māyā* eenmaal is verdreven, heeft de *jīva* geen afzonderlijk, onafhankelijk bestaan meer. De *jīva* ervaart nimmer een staat van zuiver individuele gewaarwording, nadat hij uit de ketenen van *māyā* is bevrijd.” We laten spoedig diverse voorbeelden zien om aan te tonen, dat deze *māyāvāda* conclusies niet door de Veda’s worden gedragen en fundamenteel misleidend zijn.

Het mayavadisme ontzegt de individuele *jīva* een eeuwig, zuiver bestaan en een zuivere identiteit. Aan de andere kant durft het op deductieve wijze vast te stellen, dat Īśvara, Allerhoogste Bestuurder, God, onderhevig is aan *māyā*. In dat geval ziet ‘God’ Zich genoodzaakt Zich van *māyā* te bevrijden. Waar is dan in feite het onderscheid tussen God en *jīva*?

Zelfs wanneer men eenvoudig denkt, dat de staat van vrijheid of de staat van gebondenheid aan de resultaten van *karma* de enige criteria zijn om vast te stellen wie God is en wie mens is, wordt men door een dergelijk gezichtspunt desondanks in de valkuil van het mayavadisme gejaagd.

Indien de identiteit van God en die van de mens op basis van deze premisse zou worden vastgesteld, wat is dan gevaarlijker dan deze filosofie? De waarheid is, dat de uitdrukking van een dergelijk gezichtspunt op zichzelf een eerste symptoom is van de *jīva*'s aandoening van *māyā*. Belast met dit

wanbegrip zal hij zelfs met het bereiken van *nirvikalpa* (samenvloeien in *brahman*) niet in staat zijn zich uit de valkuilen van *māyā* te bevrijden, want nergens wordt een vermelding, een bewijs, of een voorbeeld van de bevrijding van *nirvikalpa* aangetroffen. Als zodanig kunnen de *māyāvādīs* nimmer worden gerekend onder de vier zuivere spirituele *sampradāyas* (disciplinaire lijnen van opvolging), waarvan de volgelingen zich strikt houden aan de ware grondbeginselen van de Veda's en de Vedānta. Dit zal geleidelijk duidelijk worden in het licht van traditionele bewijsvoering.

Śrīla Veda-Vyāsadeva, auteur van de Veda's

Toen de grote heilige, Śrīla Veda-Vyāsadeva, de Veda's samenstelde, nam hij talloze verwijzingen en onderbouwende bewijzen waar, die het inherente onderscheid tussen God en de levende entiteit vaststelden. Hij kwam echter ook een paar aanwijzingen tegen, die de 'niet-verschillen' tussen Īśvara (God) en de *jīva* steunden, maar in tegenstelling tot de voorgaande waren het er slechts heel weinig. Er zijn duidelijke en uitvoerige aanwijzingen, dat Śrīla Vyāsadeva opmerkte, dat deze paar hints later de hoekstenen van het mayavadisme zouden worden, vooral in het licht van Śrīla Vyāsadeva, die als zelfgerealiseerde ziener en voorganger beschikte over de kennis van verleden, heden en toekomst (*trikārajña*).

De discussie in de Veda's over het concept van non-dualisme is zowel incompleet als contextueel. Een lijvige, uitputtende analyse van de waarheid, of wat dat betreft van ieder onderwerp, kan alleen als feitelijk en authentiek worden be-

schouwd, als deze vanuit alle perspectieven is bekeken en besproken. Het slijten van incomplete of eenzijdige presentaties, die halve waarheden als de hele waarheid trachten te vestigen, is oneerlijk en niets anders dan oplichting.

Śrī Kṛṣṇa-Dvaipāyana Vyāsadeva heeft in zijn werken in de Purāṇa's verklaard, dat mayavadisme vals en niet-vedisch is.

māyāvādam asacchāstram prachannaṁ bauddham ucyate

Padma Purāṇa (25.7)

Het mayavadisme is een uitgedokterde theorie, die we kennen als vermomd boeddhisme.

In diverse secties van de *Padma Purāṇa*, in het vroege gedeelte van *Kurma Purāṇa* en in diverse andere Purāṇa's zijn profetische verklaringen zoals deze gemeengoed. In de *Padma Purana* wordt het mayavadisme ontegenzeggelijk verklaard niet-vedisch te zijn. Eerder in dit boek heb ik het punt aangestipt, dat mayavadisme of impersonalisme in het vedische tijdperk een vreemd begrip was en daarom in de vedische literatuur als authentieke filosofie geen plaats krijgt. Met betrekking hier toe legt Śrī Śiva in de *Padma Purāṇa* een haarscherpe verklaring af,

***vedārtavan mahāsastram māyāvādam avaidikam
māya eva kathitaṁ devī jagatāṁ nāśakāranat***

De theorie van het mayavadisme, die een façade van grote importantie is gegeven en van zichzelf beweert afkomstig te zijn van de Veda's, is in werkelijkheid een non-vedische theorie. O godin (Pārvati)! Ik was degene, die deze uitgedokterde theorie heeft gepropageerd, die de oorzaak wordt van de destructie van de wereld.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura geeft als volgt zijn commentaar op het mayavadisme in zijn boek, *Jaiva-Dharma*.

“Atheïstische persoonlijkheden, die als dekmantel het pad van *bhakti-yoga* volgden, ondernamen pogingen om deze kennis te gebruiken om zelfzuchtige en kwaadaardige zaken te realiseren. Śrī Bhagavān, die als bewaker volkomen aan Zijn overgegeven toegewijden is gewijd, trok een plan om te voorkomen, dat demonische elementen het pad van *bhakti* konden corrumperen. Hij riep Śrī Śiva, Mahādeva, bij Zich en zei tegen hem, “O Śambhu! De menselijke samenleving zal er niet beter van worden, als de wetenschap van *bhakti* tegen personen met een atheïstische mentaliteit wordt gepredikt. Om deze *asuras*² om de tuin te leiden moet jij een geschrift opstellen, waarin Mijn identiteit als de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods wordt verduistert en waarin *māyāvāda* wordt bevorderd. Dus personen, die zijn ondergedompeld in een atheïstisch demonische mentaliteit kunnen voorbijgaan aan het pad van *suddha-bhakti*, zuivere toegewijde dienst, en het mayavadisme omarmen, zodat Mijn dierbare toegewijden zonder consternatie *suddha-bhakti* kunnen proeven.”

De Allerhoogste Śrī Viṣṇu zegt het volgende tegen Śrī Śiva in de *Padma Purāṇa* (42.110).

***svagamāyāth kalpitais tvam ca janān mad vimukān kuru
maṁ ca gopāya yena syāt sṛṣṭi hrāsa uttara-uttara***

Je moet in Kali-yuga in jouw deelincarnatie onder de mensen verschijnen en wanneer je valse geschriften voorleest,

² *Asuras* – Dikwijls vertaald als ‘goddeloos’ of ‘demonisch’. Echter, een meer directe vertaling van de betekenis van het woord is *a* – ‘tegen’ of ‘tegenover’; *sura* – ‘het licht’ (van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods).

die door jou onder de naam *Tantra-sāstras* bijeen zijn gebracht, predik je een filosofie om de mens zich van Mij te laten afwenden. Zorg ervoor, dat je Mijn eeuwige identiteit en verschijning als de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods diep geheim houdt. Op deze manier zal de goddeloze bevolking geleidelijk toenemen.

En in de *Varaha Purāṇa*,

*eṣa moham sṛjāmyāsu yo janān mohayiṣyati
tvam ca rudra mahābāho moha sāstraṇi kāraya
atathyani vitathyani darśayasva mahābhujā
prakāśam kuru cātmanam aprakāśam ca mām kuru*

O sterkbewappende Rudra! Ik ga een verwarring opzetten met een dusdanige omvang, dat iedereen erdoor wordt bedrogen en daarom moet jij je voorbereiden een geschrift te bekostoven om deze doelstelling te bevorderen. Het dient de wereldse logica te provoceren, het moet vol staan met woordspelingen om de begrippen over het bestaan van God te ontmantelen. Manifesteer jouw wraakzuchtige gedaante (uit de tijd van de vernietiging) en omkleedt Mijn eeuwig goddelijke gedaante met een groot mysterie.

Het gezichtspunt van Śrī Vijñāna Bhikṣu

Sommige voorgangers van de Śaṅkarācārya overtuiging koesteren de overweging, dat de uitspraken van *Padma Purāṇa* zoals hierboven uit afgunst werden geïnterpoleerd door jaloerse Vaiṣṇava's. De filosofen van *sāṅkhya* en de egalitaire Vijñāna Bhikṣu zijn het hiermee oneens. In het Voorwoord van zijn boek, *Sāṅkhya-pravacana bhāṣya*, heeft Vijñāna Bhikṣu citaten uit de *Padma Purāṇa* gebruikt. Deze werden daar geciteerd ter kennisgeving aan de lezers. (Dit verscheen

op pagina's 5 en 6 in het Voorwoord van het commentaar van Vijñāna Bhikṣu op *Sāṅkhya darśanam* 12.16, tweede uitgave, gepubliceerd door Śrī Jīvananda Vidyāsagar Bhattācārya in de Bengaalse jaartelling.)

*astu vā pāpinām jñāna pratibandhārtham
āstika darśanesv apy aṁsataḥ
śruti viruddha artha vyavasthāpanam
teṣu teṣvamiśeṣvapramānyam ca
śruti smṛty aviruddhesutu muk
yaviṣayeṣu prāmānyam asti eva ata eva
padma purāṇe brahmāyoga darśana
arirktānām darṣavāmām nindā upapadyate
yathā tatra pārvatīm pratiśvara vākyam*

Met het doel de overdracht van kennis aan zondige lieden te belemmeren heeft de theïstische filosofie soms interpretaties voorgedragen, die in tegenstelling staan tot het vedische gezichtspunt. Deze secties worden doorgaans niet onderbouwd. Voor het overgrote merendeel, dat de Veda's niet tegenspreekt, valt gemakkelijk bewijsmateriaal aan te voeren. Afgezien van kritiek op de kennis van *brahman* zijn in de *Padma Purāṇa* dus ook andere filosofieën gecensureerd geworden. In de *Padma Purāṇa* bijvoorbeeld spreekt Mahādeva tegen zijn metgezellin, Pārvatī, het volgende.

*sṛṇu devī! pravakṣyāmi tāmasāni yathākramam
yeṣām śrāvaṇamātreṇa pātityam jñāninām api
prathamam hi mayaivoktam śaivam pāsupatādikam
macchaktyā-veśitair vipraiḥ saṁproktāni tataḥ param
kaṇādena tu saṁproktam śāstram vaiśeṣikam mahat
gautamena tathā nyāyam sāṅkyantu pailena vai
dvijaṁanā jaivinimā pūrvam vedamayārthataḥ
nirīsvareṇa vādena kṛtam śāstram mahattaram*

*dhiṣaṇena tathā proktaṃ cārvākam atigarhitam
bauddha śāstram asat proktaṃ nagna-nīla-paṭādikam
māyāvādam asac chāstram pracchannaṃ bauddham eva ca
mayā eva kathitaṃ devī kalau brāhmaṇa rūpinā*

*apārthaṃ śrutivākyānāṃ darśayaloka-garhitam
karma svārūpatyājyativam atra ca pratipādyate
sarva karma paribhraṃsān naiṣkarmyaṃ tatra cocyate
parātma jīvayor aikyam mayā atra pratipādyate*

*brāhmaṇo'sya param rūpaṃ nirguṇaṃ darśitaṃ mayā
sarvasya jagato'pyasya nāsanārthaṃ kalau yuge
vedārtha van mahā śāstram māyāvādam avaidikam
mayaiva kathitaṃ devī! jagatām nāśakāraṇāt*

O *Devī* ! Ik ga op systematische wijze de *Tāmasa Darśana* uitleggen, een filosofie in de geardheid onwetendheid, die bij het horen ervan zelfs onderlegde personen in verwarring brengt en afleidt. Wees zo lief ernaar te luisteren. Het aller-eerste begrip ‘*pāśupata*’, dat onderdeel uitmaakt van de Śi-vaïete filosofie, bevindt zich in de geardheid onwetendheid. *Brāhmaṇas*, die door mij werden bekrachtigd, propageren deze *tāmasika* filosofieën. De wijze, Kaṇāda, bijvoorbeeld postuleerde de *vaiśeṣika* filosofie. Gautama bracht de *nyāya* geschriften bijeen en Kapila vestigde de *sāṅkhya* traditie. Jaimini compileerde de *Pūrva-mīmāṃsāka* geschriften, die een vals, atheïstisch wereldbeeld verkondigen. Op dezelfde manier heeft Cārvaka een overeenkomstig misleidende theorie uitgedacht en uitgegeven. Teneinde de destructie van de demonische klasse op aarde te bewerkstelligen heeft de incarnatie van Śrī Viṣṇu, Buddha, een valse leer gebracht. De filosofie van *māyāvāda* is een valse doctrine vermomd als boeddhisme.

O Godin! In het tijdperk van Kali zal ik als een *brāhmaṇa* verschijnen en deze valse filosofie gaan prediken. Dit ge-

zichtspunt is tegengesteld aan de vedische conclusie en wordt door de massa sterk veroordeeld. In deze theorie heb ik de leer van non-actie geprolonged, die erop aandringt de activiteiten van het leven helemaal op te geven om vrijheid van reacties te bewerkstelligen. Verder heb ik de eenheid vastgesteld van Paramātmā, de Superziel, en de *jīva* evenals het idee, dat *brahman* verstoken is van eigenschappen. Met de intentie om de wereld in Kali-yuga absolutie te geven heb ik de filosofie van *māyāvāda* het stempel van vedisch gezagdrager en vedische erkenning meegegeven.

Dan schrijft Śrī Vijñāna Bhikṣu het volgende,

***iti-adhikaṁ tu brahma mīmāṁsā-bhāṣye
prapañcitam asmābhir iti***

Meer details met betrekking tot deze punten zijn beschikbaar in mijn commentaar op *Brahma-mīmāṁsā*.

Het is van groot belang, dat we de achtergrond en motivatie van deze geleerde begrijpen. Śrī Vijñāna Bhikṣu had de intentie om een synthese van alle filosofische scholen te vestigen. Hij gaf geen voeding aan slechte gevoelens of afgunst jegens Śrī Śāṅkarācārya; integendeel, hij behield een objectief, onbevooroordeeld standpunt en analyseerde op verstandige wijze zijn goede en slechte verdiensten. Iemand, die gerealiseerd is in de Absolute Waarheid, ziet onmiddellijk wat waar en onwaar is en zal beide nimmer met elkaar verwarren. Als het aanwijzen van discrepanties in een gefabriceerde, speculatieve theorie met grote haast als afgunstig gedrag wordt beschouwd, kan Śrī Śāṅkarācārya van hetzelfde worden beschuldigd. Śrī Śāṅkarācārya is nooit gecensureerd geworden, toen hij Śākya Siṃha Buddha een imbeciel noemde. In zijn commentaar op

de *Brahma-sūtra* (2.1.32) schreef Śrī Śaṅkarācārya het volgende,

***bahyārtha vijñāna śūnyavāda trayam itaretara
viruddham upadiśata ‘sugatena’ spaṣṭikṛtam
ātmano’ sambandha pralāpitvam***

De uitspraken van Sugata Buddha zijn onsamenhangend, alsof ze werden gedaan door iemand, die zijn redeneervermogen is kwijtgeraakt.

De lasterlijke uitspraken van Śrī Śaṅkarācārya over Śākya Simha Buddha mogen geen aanleiding geven te denken, dat hij tegen de boeddhistische filosofie was gekeerd. Hij heeft juist grote moeite gedaan om Śākya Simha Buddha’s filosofieën van *vijñānatmavāda* en *bahatmavāda* met de juiste logica en argumenten te weerleggen, waarbij zijn onderneming om de filosofie van *śūnyavāda* (spirituele zelfdestructie) te weerleggen niet dezelfde grandeur scheen te krijgen. De achting van Śrī Śaṅkarācārya voor de Buddha en zijn filosofie van *śūnyavāda* was aanzienlijk en werd van binnenuit gevoed – dit punt zal verderop nog worden uitgediept. De voorgaande uitspraken van Śrīla Vyāsadeva tonen ondubbelzinnig aan, dat Śrī Śaṅkarācārya een vermomde boeddhist was. Hij gebruikte boeddhistische filosofie, die de Veda’s tegenspreekt, zette er het stempel ‘vedisch gezaghebbend’ op en propageerde het wereldwijd op grote schaal.

Twee Buddha's

Śākya Simha Buddha en de Viṣṇu Avatāra Buddha

OP VERSCHILLENDE PLAATSEN IN DE PURĀṆA'S kan worden waargenomen, dat mayavadisme wordt aangemerkt als boeddhisme. Het is daarom in deze context noodzakelijk om boeddhisme in het kort te bespreken. De filosofie of gezichtspunten van Śrī Buddha heet boeddhisme. Het is dan ook van belang, dat de lezers kennis nemen van de schriftuurlijke feiten met betrekking tot Śrī Buddha, die door *śāstra* wordt verklaard een van de tien incarnaties (*avatāras*) van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Viṣṇu, te zijn. Dit is beschreven in de compositie van Śrīla Jayadeva Gosvāmī, *Gītā Govinda*.

*vedān uddharate jaganti vahate bhūgolam udbibhrate
daityaṁ dārayate baliṁ chalayate kṣatra kṣayaṁ kurvate
paulastyāṁ jayate halaṁ kalayate kārūṇyam ātanvate
mlecchān mūrccayate daśākṭikṛte kṛṣṇāya tubhyaṁ namaḥ*

O Kṛṣṇa! Hij die tien incarnaties aanvaardt! Ik bied Jou mijn eerbetuigingen aan voor het redden van de vedische geschriften als de incarnatie van Matsya; Je hield het universum overeind als incarnatie van Kurma en tilde de aarde op als Varāha, de incarnatie van het Wildzwijn; als Nṛsimha heb Je Hiranyaśipu uit de weg geruimd; als Vāmana heb Je Bali Mahārāja voor de gek gehouden; als Paraśurāma heb Je de corrupte krijgersklasse uitgeroeid; als Rāma sloeg Je Rāvaṇa neer; als Balarāma nam Je de ploeg op; als Buddha schonk Je mededogen en als Kalki dood Je de *mlecchas*.¹

Śrīla Jayadeva schrijft in het tiende vers van zijn *Daśa Avatāra Stotram* het volgende,

*nindasi yajña yajña vidherahaha śrutijātam
sadaya hṛdaya darśita paśughātam
keśava dhṛta buddha śarira
jaya jagadīśa hare jaya jagadīśa hare*

O Meester van het universum, Keśava! Je nam de gedaante aan van Śrī Buddha, die één en al mededogen is, en Je stopte het slachten van dieren, dat in de Veda's ten strengste verboden is.

Als deze Heer Buddha een incarnatie van Śrī Viṣṇu is, vraagt de verbinding van Śrī Śaṅkarācārya met Hem nadere uitweiding en analyse. Het wordt dringend noodzakelijk om deze materie uit te zoeken, indien naar de filosofie van Śrī Śaṅkarācārya als een nieuwe presentatie van het boeddhisme wordt

¹ *Mleccha* – afgeleid van de Sanskriete werkwoordstam *mlech*, hetgeen betekent 'onjuist uitspreken' (Sanskriet) – een vreemdeling; niet-Āryan; iemand uit een ras van outcaste; ieder niet-Sanskriet sprekend persoon, die zich niet houdt aan de vedische sociale en religieuze gebruiken.

verwezen. Śrī Śāṅkarācārya's inschatting van Buddha schijnt ondoorzichtig te zijn, want hij zou het liefste willen, dat wij geloven, dat Śākya Śimha Buddha en Śrī Viṣṇu Buddha, die door de Vaiṣṇava's wordt vereerd, één en dezelfde persoonlijkheid zijn. Dit is echter ver van de waarheid verwijderd. Onze eerbiedwaardige *gurudeva*, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura onthulde, dat Śākya Śimha Buddha eenvoudig een hoog intelligente sterfeling is, een zeer geleerd persoon, die enkele innerlijke realisaties had gekregen. Dus door te verklaren, dat Śākya Śimha Śrī Buddha was, of door hem gelijk te stellen met de incarnatie van Śrī Viṣṇu, geeft Śrī Śāṅkarācārya voldoende blijk van zijn respect en toewijding, die hij stiekem van binnen voor Śākya Śimha koesterde. De berispingen en vermaningen, die hij op Śākya Śimha richtte, zijn slechts een 'wassen neus' om het publiek op het andere been te zetten.

Men kan zich op dit punt afvragen, in welke context Śrī Śāṅkarācārya ervan overtuigd raakte, dat Śākya Śimha Buddha (ook bekend als Gautama Buddha) en Avatāra Buddha dezelfde persoonlijkheid zijn. Ik zou de hooggeleerde lezers willen verzoeken de commentaren van Śrī Śāṅkarācārya eens grondig onder de loupe te nemen. In zijn commentaar op *Brahma-sūtra*, waarnaar ik eerder refereerde, wijst het woord *sugatena* op Gautama Buddha, de zoon van Śuddhodana en Māyādevi, en niet op de originele Viṣṇu incarnatie van Buddha. Bij de bespreking van de filosofie van Buddha in zijn commentaar noemt Śrī Śāṅkarācārya zijn naam, *sarvathā api anādarṇīya ayam sugata-samayaḥ śreyaskāmaih iti abhiprāyaḥ*. In deze uitspraak wijst *sugata* wederom op Gautama Bud-

dha, de zoon van Māyādevi. Het woord *samāyāh* wijst op filosofische conclusies (*siddhānta*), dat wil zeggen, de *siddhānta* van Gautama Buddha. Het is echter wel waar, dat een andere naam voor Viṣṇu Avatāra Buddha Sugata is en op die manier heeft Śaṅkarācārya Śākya Siṃha Buddha er op onrechtmatige wijze tussengevoegd, alsof hij Viṣṇu Avatāra Buddha zou zijn. Gebruik van de naam Sugata Buddha voor Viṣṇu Avatāra Buddha was reeds in boeddhistische geschriften in omloop. Dit wordt hard gemaakt in het boek *Amarakoṣa*, een zeer antieke verhandeling geschreven door de beroemde nihilist en atheïst, Amara Siṃha. Men neemt aan, dat Amara Siṃha ongeveer 150 jaar eerder dan Śaṅkarācārya werd geboren. Amara Siṃha was de zoon van de *brāhmaṇa*, Sabara Svāmī, die vader was van een sloot kinderen van verschillende moeders uit verschillende kasten. Dit antieke vers over Amara Siṃha was overbekend in geleerde kringen van weleer.

*brāhmaṇyām abhavad varāha mihiro jyotirvidām agrāṇiḥ
rājā bhartṛhariś ca vikrāmanṛpaḥ kṣatrātrātmajāyām abhūt
vaiśyāyām haricandra vaidya tilako jātaś ca śaṅkuḥ kṛtī
śūdrāyām amaraḥ ṣaḍeva śabara svāmī dvija sya ātmajāḥ*

Varāha Mihira, vooraanstaand onder de grootste astrologen, kwam ter wereld uit de baarmoeder van een *brāhmaṇa* dame. Koning Vikrama en Koning Bhartṛhari werden geboren uit een *kṣatriya* moeder. Uit een *vaiśya* moeder werd Haricandra, een *vaidya tilaka* – een uitstekend ayurvedisch arts en Śaṅku geboren; en uit een dienstmeid (*śūdra*) kwam Amara Siṃha ter wereld. Deze zes werden bevaderd door de *brāhmaṇa*, Śabara Svāmī.

De Amarkoṣa spreekt van twee Buddha's

Amara Simha was auteur van vele boeken over het boeddhisme. Door een samenloop van omstandigheden kwamen al deze boeken in het bezit van Śrī Śaṅkarācārya, die vervolgens alleen de *Amarakoṣa* behield en alle andere in brand stak. De volgende verzen over Buddha worden in de *Amarakoṣa* aangetroffen.

*sarvajñāḥ sugato buddho dharmarājas tathāgataḥ
samanta bhadro bhagavān māraḥ lokajij jinaḥ
ṣaḍabhijñō daśabalo' dvayavādī vināyakaḥ
munindrā śrīghanaḥ śāstā muniḥ*

Alwetende, transcendentale Buddha, koning der rechtvaardigheid, Hij die is gekomen, zegenrijk, allesomvattende Heer, overwinnaar van de god van de liefde, Māra, overwinnaar van werelden, Hij die zijn zintuigen beheerst, beschermer van de zes vijanden, eigenaar van de tien vermogens, spreker van monisme, vooraanstaand leider, meester der asceten, belichaming van schittering en leraar der asceten.

Het vers hierboven bevat achttien namen van Viṣṇu Avatāra Budha, inclusief de naam Sugato, en het vers hieronder bevat zeven aliassen van Śakya Simha zonder vermelding van Sugato.

*śākyamunis tu yaḥ sa śākyasimhaḥ
sarvārthasiddha śauddodaniś ca saḥ
gautamaś cārkabandhuś ca
māyādevī sutaś ca saḥ*

Onderwijzer van de Śākyas, leeuw van de Śākyas, voltooiër van alle doelen, zoon van Śuddhodana, van de lijn van Gautama, vriend van de gevallenen, de zoon van Māyādevī.

In deze verzen, vanaf *sarvajnah* tot en met *muniḥ* staan achttien namen, die zich tot de originele Viṣṇu incarnatie, Śrī Buddha, richten. De volgende zeven namen, die beginnen met Śākya-munistu tot en met Māyādevi-Sutasca, verwijzen naar Śākya Simha Buddha. De Buddha, naar wie wordt verwezen in de eerste achttien namen en de Buddha, naar wie wordt verwezen in de latere zeven namen, zijn duidelijk niet dezelfde persoon. De geleerde, Śrī Raghunātha Cakravartī verdeelde de verzen ook in twee secties in zijn commentaar op *Amarakoṣa*. Aan de achttien namen van Viṣṇu Avatāra Buddha schrijft hij de woorden “*astadaś buddha*” toe, hetgeen duidelijk alleen naar de Viṣṇu *avatāra* verwijst. Vervolgens schrijft hij in zijn commentaar aan de zeven aliassen van Śākya Simha toe, “*ete sapta śākya baṅśabatirneh buddha muni bishete* – De volgende zeven namen, te beginnen met Śākya-munistu, zijn aliassen van Buddha-muni, die werd geboren in de Śākya dynastie.”

Uit de bovenstaande verzen en hun commentaren wordt duidelijk, dat Sugata Buddha en de atheïstische wijze, Gautama Buddha, niet één en dezelfde persoon zijn. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om de geleerde lezer te verzoeken zich tot de *Amarakoṣa* te wenden, die werd gepubliceerd door de gerespecteerde Mr. H.T. Colebrooke in 1807.² Op pagina's 2 en 3 van dit boek is de naam “Buddha” uitgelegd geworden. De “Marginal Note” op pagina 2 voor de eerste achttien na-

² Dit boek werd onder auspiciën van de Asiatic Society uitgegeven en kan op de bibliotheek worden ingezien. Zie www.indev.nic.in/asiatic/ (-Red.)

men verklaart, dat dit de namen zijn van Ajina of Buddha en de “Marginal Note” voor de latere zeven verklaart, dat deze aliassen van Śākya Simha Buddha zijn. Een nadere voetnoot is eraan toegevoegd om opheldering te geven over de tweede Buddha van de latere seven namen. Voetnoot (b) “*de stichter van de religie, die naar hem is genoemd*”.

De heer Colebrook somt in zijn Voorwoord de namen op van de vele commentaren, die hij als referenties heeft gebruikt. Behalve het commentaar van Raghunātha Cakravartī haalde hij referenties uit vijftientig andere. Er kan met zekerheid worden gezegd, dat de verspreider van *bahyatma-vāda*, *jñānātmavāda*, en *sūnyamavāda*, de drie pilaren van het atheïsme, Gautama Buddha of “Śākya Simha Buddha” was. Er is geen enkel bewijs te vinden, dat Sugata Buddha, de incarnatie van Śrī Viṣṇu, op welke wijze dan ook in contact heeft gestaan met atheïsme in welke vorm dan ook. Śākya Simha of Siddhārtha Buddha ontving de naam Gautama van zijn geestelijk leermeester, Gautama Muni, die behoorde tot de Kapila dynastie. Dit wordt bevestigd in de antiek boeddhistische verhandeling *Sundarānanda Carita*, “*guru gotrād ataḥ kautsāste bhavanti sma gautamāḥ* – O Kautsa, omdat zijn leraar een Gautama was, werden zij bekend door zijn familie-lijn.”

Twee Buddha's in andere boeddhistische literatuur

Behalve de *Amarakoṣa*, die van Śaṅkarācārya de hoogste voorkeur genoot, zijn er nog andere beroemde boeddhistische teksten, zoals *Prajñā-Pāramitā Sūtra*, *Aṣṭasaḥśrika Prajñā*

Sūtra, Sata-sahasrika Prajñā-Pāramitā Sūtra, Lalita Vistara enzovoort. Nauwkeurig onderzoek van deze teksten onthult het bestaan van drie categorieën Buddha's, namelijk de volgende.

- **Mens Buddha's**, zoals Gautama, die als Buddha bekend werd, nadat hij verlichting had bereikt.
- **Bodhisattva Buddha's**, persoonlijkeden zoals Samanta Bhadraka, die verlicht werd geboren.
- **Adi** (oorspronkelijke) **Buddha**, de almachtige Viṣṇu Avatāra incarnatie van Śrī Buddha.

De *Amarakoṣa* zegt, dat Śrī Buddha, Śrī Viṣṇu's incarnatie, ook bekend is als Samanta Bhadra, terwijl Gautama Buddha een menselijk wezen is. Anders dan de achttien namen van de Viṣṇu Avatāra Buddha, die worden genoemd in *Amarakoṣa*, worden vele namen van Śrī Buddha vastgelegd in de bovengenoemde boeddhistische teksten. In *Lalita Vistara* (Hfsk. 21, pag. 178) wordt beschreven hoe Gautama Buddha op dezelfde plek mediteerde als zijn voorganger Buddha.

*ca dharaṇīmunde pūrvabuddhāsanasthaḥ
samartha dhanur gṛhītvā śūnya nairātmavāṇaiḥ
kleśaripuṃ nihatvā dṛṣṭijālaṃ ca bhītvā
śiva virajamaśokāṃ prāpsyate bodhim agryām*

Degene, die op de uitgeholde grond zat in de geboorteplaats van de voorgaande Buddha, bevindt zich op het pad van het niets en verzaking. Met zijn wapen, de sterke boog, versloeg hij de vijanden verdriet en illusie. En zo zal hij met wijsheid de heilzame staat van zorgeloosheid en wereldse onthechting bereiken.

Uit dit vers wordt helder, dat Gautama Buddha, die het spirituele vermogen van de geboorteplaats van de voorgaande Buddha proefde, ervoor koos om in die nabijheid onder een *pipal*-boom meditatie en soberheden uit te voeren. De antieke en oorspronkelijke naam van deze plaats was Kikata, maar nadat Gautama hier verlichting bereikte, raakte de plek bekend als “Buddha Gaya” (Bodhi Gaya). Zelfs tot vandaag de dag worden de rituelen van de verering aan het godsbeeld van Buddha in Bodhi Gaya door een *sannyāsi* (wereldverzakende monnik) van de Giri-orde, die behoort tot de sekte van Śrī Śāṅkarācārya. Onder deze monniken wordt algemeen aanvaard, dat Buddha-Gaya (Viṣṇu Avatāra Buddha) een voorloper was van Gautama Buddha, die later naar de geboorteplaats van Buddha kwam om meditatie te beoefenen. Śākya Siṃha Buddha koos deze plek uit om bevrijding te bereiken, omdat hij wist, dat de plek was verzadigd van een immense, geestelijke kracht.

Laṅkāvatāra Sūtra is een beroemd en gezaghebbend boeddistisch geschrift. Uit de beschrijving van Buddha, die in dit boek wordt aangetroffen, kan met overtuiging worden geconcludeerd, dat hij niet de meer recente Śākya Siṃha of Gautama Buddha is. Aan het begin van dit boek treffen we Rāvaṇa, Koning van Lanka, aan, die eerst tot de oorspronkelijke incarnatie van Viṣṇu als Buddha bidt en daarna aan de toekomstige opvolger van Buddha. Een deel van dit gebed staat hieronder afgedrukt.

*laṅkāvatāra sūtram vai pūrva buddha anuvarṇitam
smarāmi pūrvakaiḥ buddhair jina-putra puraskṛtaiḥ*

*sūtram etan nigadyante bhagavān api bhāṣatām
bhaviṣyatyanāgate kāle buddhā buddha-sutās ca ye*

Rāvaṇa, de koning van Laṅka, reciteerde eerst in het *toṭaka* metrum en zong daarna het volgende, “Ik roep in mijn geheugen de aforismen op geheten *Laṅkāvatāra-sūtra*, samengesteld en gepropageerd door de voorgaande Buddha (Viṣṇu’s incarnatie). De zoon van Jina (Śrī Buddha) heeft dit boek gepresenteerd. Śrī Buddha en zijn zonen, die in de toekomst zullen verschijnen, evenals Bhagavān, de Viṣṇu incarnatie, zullen allemaal uit dit boek instructie geven.”

Añjana’s zoon Buddha is niet Śuddhodana’s zoon

Sommige mensen kunnen in overweging nemen, dat niet Śaṅkarācārya maar de Vaiṣṇava’s een grotere mate van respect en oprechte eerbied jegens Buddha tonen en dat ze daarom ook als boeddhisten bekend zouden moeten zijn. Wat dit betreft is mijn persoonlijke opvatting, dat volgens de *Liṅga Purāṇa*, *Bhaviṣya Purāṇa* en de negende van de tien Viṣṇu incarnaties genoemd in de *Vāraha Purāṇa*, de Buddha, die daarin werd beschreven, niet dezelfde persoonlijkheid is als Gautama Buddha, de zoon van Śuddhodana. Vaiṣṇava’s eren nimmer de nihilistische en atheïstische (*sūnyavāda*) Buddha of Gautama Buddha. Ze vereren alleen Śrī Viṣṇu’s negende incarnatie, Śrī Buddha, met dit gebed uit de *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.40.22),

namo buddhāya śuddhāya daitya-dānava-mohine

O Allerhoogste Śrī Buddha! Ik bied mijn eerbetuigingen aan U, die foutloos is en is verschenen om de demonische en atheïstische klasse van mensen om de tuin te leiden.

Eerder in *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.3.24) wordt de komst van Śrī Buddha op de volgende manier beschreven,

***tataḥ kalau sampravṛtte
sammohāya sura-dviṣām
buddho nāmnāñjana-sutaḥ
kīkaṭeṣu bhaviṣyati***

Dan, aan het begin van Kali-yuga, zal Bhagavān verschijnen als Buddha, de zoon van Añjanā, in de provincie Gayā met het doel om degenen, die afgunstig zijn op de trouwhartige theïsten, te begoochelen.

De Buddha genoemd in dit vers is Śrī Buddha, de zoon van Añjana; door sommigen ook “Ajina’s” zoon genoemd. Śrī Śrīdhara Svāmī schrijft in zijn gezaghebbende commentaar op dit vers het volgende,

***buddha avartāramāha tata iti añjanasya sutah ajina suta it pāṭhe
ajino' pi sa eva kīkaṭeṣu madhye gayā-pradeśe***

De woorden “*tataḥ kalau*” enzovoort beschrijven Viṣṇu’s incarnatie Buddha als de zoon van Añjana. *Ajina* in het woord ‘*ajina sutah*’ betekent eigenlijk “Añjana”. *Kīkata* is de naam van het district Gayā.

De monisten beschouwen Śrī Śrīdhara Svāmī abusievelijk of om een andere reden als behorend tot hun sekte en overtuiging. Het zij zo, echter zijn commentaren op deze materie kunnen gemakkelijk door de *māyāvādīs* zonder aarzelen als waar worden aanvaard. Het volgende citaat is uit *Nṛsīṃha Purāṇa* (36.29),

kalau prāpte yathā buddho bhavannārāyaṇa – prabhuḥ

In Kali-yuga verschijnt de Allerhoogste Persoon Śrī Nārāyaṇa als Buddha.

Op basis van dit vers kan een redelijke inschatting worden gemaakt van de verschijning van Śrī Buddha; dat hij ongeveer 3.500 jaar geleden leefde, of volgens accurate astronomische en astrologische calculaties rond 4.000 jaar geleden. Met betrekking tot de astrologische feiten op het moment van Zijn geboorte zegt *Nirnaya-sindhu* in het tweede hoofdstuk het volgende,

jyaiṣṭha śukla dvitīyāyām buddha-janma bhāviṣyati

Śrī Buddha zal verschijnen op de tweede dag van de wassende maan in de maand Jyaiṣṭha.

Elders in dit boek wordt de procedure beschreven van de vereering van Śrī Buddha,

pañṣa śuklasya saptamāyām kuryāt buddhasya pūjanam

Śrī Buddha wordt in het bijzonder vereerd op de zevende dag van de wassende maan in de maand Pauṣa.

De rituelen, gebeden en procedures voor vereering, die in deze geschriften staan vermeld, wijzen er allemaal duidelijk op, dat ze zijn bedoeld voor Śrī Viṣṇu's negende *avatāra* incarnatie. Śrī Buddha krijgt ook herhaaldelijk vermelding in vele authentiek vedische geschriften, zoals *Viṣṇu Purāṇa*, *Agni Purāna*, *Vāyu Purāṇa* en *Skanda Purāṇa*. De Buddha genoemd in *Devī Bhāgavat*, een meer recente tekst, en in *Śaktī Pramoda* verwijst naar Śākya Simha – niet de Viṣṇu Avatāra Buddha.

Het is waar, dat er vele verschillende halfgoden en halfgodinnen door hun respectievelijke toegewijden worden vereerd op dezelfde manier als Śākya Simha Buddha (die atheïst was)

door zijn volgelingen wordt vereerd en verheerlijkt. Dit heeft echter helemaal geen relatie met het pad van *sanātana-dharma*, de eeuwige religie van de mens, die in *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt gearticuleerd.

Volgens de Duitse wetenschapper, Max Mueller, werd Śākya Simha Buddha geboren in 477 voor Christus in de tuinen van Lumbinī in de staat Kapilāvastu. Deze antieke en op dat moment dicht bevolkte stad in het Terai gebied van Nepal was goed bekend. Śākya Simha of Gautama Buddha's vader was bekend als Śuddhodana en zijn moeder heette Māyādevī. Dit zijn allemaal aanvaarde, historische feiten. Ofschoon de zoon van Añjana en Śuddhona dezelfde naam (Buddha) delen, zijn ze niettemin twee verschillende persoonlijkheden. Een van hen werd geboren in Kikāṭa – dat nu zo befaamd is als Bodhi-Gayā, terwijl de tweede Buddha werd geboren in Kapilāvastu, Nepal. Dus de geboorteplaats, de ouders en het tijdperk van Viṣṇu Avatāra Buddha en de geboorteplaats, ouders, tijdperk enzovoort van Gautama Buddha zijn totaal verschillend.

We kunnen daarom nu zien, dat de beroemde persoonlijkheid, naar wie over het algemeen wordt verwezen als 'Buddha', niet de Viṣṇu incarnatie, de oorspronkelijke Śrī Buddha is, waardoor de gezichtspunten van Śaṅkarācārya hierover volslagen onacceptabel zijn. Het is niet ongebruikelijk om meningsverschillen te treffen in traditionele of historische kwesties, maar met betrekking tot belangrijke zaken is een onbevooroordeelde en objectieve discussie hoogst noodzakelijk. Als men wordt aangetrokken door Buddha's persoonlijkheid en roem, is het één ding om hem te eren en te respecte-

ren, maar onder de indruk zijn van zijn filosofie en zijn lessen en zich met eerbied aan hem overgeven is geheel iets anders. Wat het ook zijn moge, ik ben er zeker van, dat de gerespecteerde lezers het cruciale punt hebben begrepen, dat Buddha niet een enkel persoon is, maar ten minste in twee afzonderlijke identiteiten bestaat – Śākya Simha is niet dezelfde als Śrī Buddha, Viṣṇu's negende incarnatie. Het valt niet te ontkennen, dat er enkele overeenkomsten tussen de twee Buddha's bestaan, toch valt niet te bestrijden, dat ze twee afzonderlijke personen zijn.

*De invloed van het boeddhisme op
Sri Sankaracarya*

SRI KIŚORĪ MOHANA CATTOPĀDHYĀYA, EEN volgeling van het boeddhisme, schrijft in zijn boek, *Prajñā-Pāramitā Sūtra*, het volgende op pagina 177,

“De begrippen *sūnyavāda* (leer van het niets) in het boeddhisme en “onpersoonlijk *brahman*”, of hindoeïsme (Śāṅkarācārya), betekenen hetzelfde, maar klinken verschillend.”

Dat Śāṅkarācārya een vooraanstaand exponent van het boeddhisme was, is een onderwerp voor een debat. Verder blijft zijn boek ongevraagd bewijs aanvoeren, dat de ideeën en zedespreuken corresponderen met de gezichtspunten van boeddhisten. Filosofen van de Sāṅkhya school, zoals Vijñāna Bhikṣu, *yogīs* van de Patañjali school, filosofen van Vedānta, vermaarde geleerden en *ācāryas*, zoals Śrī Rāmānuja, Śrī Madhva, Śrī Jiva Gosvāmī, Śrī Vallabācārya, Śrīla Kṛṣṇadāsa

Kavirāja Gosvāmī, Śrī Baladeva Vidhyābhūṣaṇa enzovoort en zelfs boeddhistische geleerden beschouwen Śaṅkarācārya als een vooraanstaand supporter en instandhouder van de boeddhistische school van het denken.

Het kwistige vertoon van eerbied en respect van Śrī Śaṅkarācārya voor het boeddhisme is louter een bewijs voor de diverse feiten, diagnose en argumenten, die we in verband hiermee eerder hebben gepresenteerd. Vele Purāna's hebben naar de filosofie en lessen van Śaṅkarācārya verwezen als gecamoufleerd boeddhisme. In de wetenschap, dat deze uitspraken van de Purāṇa's onweerlegbaar zijn, postuleren vele aanhangers van de Śaṅkarācārya school, dat deze verzen en uitspraken zijn geïnterpoleerd (ingevoegd) en proberen ze vervolgens valse, ongezonde argumenten aan het onschuldige publiek op te dringen. In werkelijkheid kunnen ze geen enkel bewijs vinden, dat hun aannamen onderbouwt.

De conclusies van het boeddhisme en Śrī Śaṅkarācārya

Een vergelijking van langdurig geëerde grondbeginselen en traditionele kennis in de boeddhistische filosofie laat vele overeenkomsten zien met de leer van Śrī Śaṅkarācārya. Om nu het etiket van een undercover boeddhistisch agent op Śaṅkarācārya te plakken louter op basis van *aitihya*, of door de tijd heen gerespecteerde, traditionele grondbeginselen, zou mogelijkerwijs ernstige bezwaren van de *māyāvādīs* oproepen. Met het doel aan hun bezwaren tegemoet te komen en hen tevreden te stellen zal ik op nauwgezette wijze de filosofische conclusies van beide scholen van het denken helder maken en

hun overeenkomsten presenteren met het oogpunt om de groei en verspreiding van deze filosofie voor het welzijn van mijn gerespecteerde lezers in kaart te brengen.

Prakṛti (de materiële natuur) is *māyā* inderdaad, of als zodanig een onderdeel ervan, dus het bestempelen van Gautama Buddha's interpretaties van pantheïsme als mayavadisme is niet verkeerd. Het woord "Buddha" is afgeleid van het Sanskriet *budha*, dat leidt tot *bodha*, betekenis, zingeving, perceptie of kennis. Gautama Buddha werd geboren uit de baarmoeder van Māyādevi en zo wordt ook de kennis (*budha*), die wordt geproduceerd uit de matrix van de begoochelende materiële natuur (*māyā*), als mayavadisme gekend, terwijl de grondbeginselen, die door Buddha werden gepredikt, boeddhisme worden genoemd. Het is waard te vermelden, dat het mayavadisme na de verschijning van Gautama Buddha een specifiek karakter kreeg en op tastbare wijze werd gemanifesteerd en naar de wereld uitgezonden. De beginselen van het non-dualisme of monisme (*advaitavāda*) voorafgaand aan de verschijning van de oorspronkelijke Śrī Buddha onderscheiden zich sterk van de *advaitavāda*, die van Śaṅkarācārya en Gautama Buddha afkomstig was. Ons voornaamste doel is nu om alle middelen aan te wenden om de parallellen aan te tonen in de leer van Śrī Śaṅkarācārya en het boeddhisme. De begrippen *jagat* (materiële wereld), *brahman* (transcendentie), *sūnya* (het niets), *mokṣa* (middel tot bevrijding), de eenheid van *brahman* enzovoort in het boeddhisme komen overeen met dezelfde stellingen in het mayavadisme van Śrī Śaṅkarācārya, zoals we hierna zullen aantonen.

Het boeddhistische idee van een vals universum

Volgens de boeddhistische filosofie is het universum zero, een onderdeel van het niets. De bron van het universum is zero, of in een staat van niets, en het eind is ook vals, of zero. Dus als zijn begin en eind vals zijn, moet de tussenliggende episode noodzakelijkerwijs ook vals zijn. Boeddhisten ontkennen het bestaan van *kala* (tijd) in iedere vorm. Dus de substantie van al het bestaande, de Alfa en Omega van alles, is *sūnya*, het niets. Het verleden is niet bestaand, de toekomst is niet bestaand en tussen de twee is het heden ook uiteindelijk niet bestaand. Ze postuleren, “Het heden bestaat niet, het is eenvoudig een andere benaming voor verleden en toekomst. Bijvoorbeeld, voordat een woord wordt gesproken, ligt het in de toekomst en zodra het wordt gesproken, verandert de tijd in verleden en wordt het heden verzwolgen om nooit meer terug te keren.” Met deze logica en argumenten willen de boeddhisten bewijzen, dat het huidig gemanifesteerde universum niet bestaat.

De Vaiṣṇava's hanteren het standpunt, dat de uitspraak, “Koning Rāma leeft” er op zijn minst op wijst, dat het concrete bestaan van een spreker vereist is om gezegd te kunnen krijgen, “Koning Rāma leeft”. Als alles tot niets wordt gereduceerd, bestaat de persoon, die met argumenten tegen ‘het heden’, inclusief zijn verstand en logica komt aanzetten, dus ook niet! Als men werkelijk een onderzoek instelt naar de aard van zijn bestaan, kan men waarnemen, dat het heden in feite bestaat en dat men daardoor in staat is de transformaties van verleden en toekomst waar te nemen. Als niets een bestaan heeft, hoe kon Śākya Siṃha Buddha dan in deze wereld

worden geboren? Hoe was hij in staat zijn koninkrijk te ver-
zaken en zijn filosofie te vestigen? Hoe het ook zij, boeddhis-
me ontkent het bestaan van het universum en van de tijdfac-
toren – verleden, heden en toekomst. Śrī Śaṅkarācārya onder-
schreef dit gezichtspunt, zoals we hierna zullen zien.

Śaṅkarācārya onderwijst het universum is vals

Śrī Śaṅkarācārya, die trouw in het voetspoor van Śākya Simha
Buddha volgde, postuleerde ook de theorie, dat de hoogste
oorzaak van het universum een niet-kwalitatieve, niet in tijd
bestaande, onpersoonlijke eenheid (*śūnya*) is, die hij als *avi-
dyā* of onwetendheid beschreef. Het ontwijkende idee van zijn
avidyā is in de praktijk niet uit te leggen. Deze *avidyā* is niet
eeuwig en reëel, noch is het vals, maar eerder een onverklaar-
baar principe, dat zich zowel onderscheidt van “*sat*” (het ui-
terlijk reële) als “*asat*” (het niet-bestaande en onechte). Als
begrijpelijk concept is het niet uit te leggen, hetgeen gemak-
kelijk door zijn eigen erkenning kan worden waargemaakt. In
zijn boek *Ajñāna Bodhinī* schrijft Śaṅkarācārya in de achtste
uitspraak het volgende,

*bho bhagavān yad bhrama mātra siddham tat kim satyam?
are yathā indrajālaṃ paśyati janah vyāghra jalataḍādi
asatyatayā pratibhāt kim / indrajāla bhrame nivr̥tte sati
sarvam mithyā iti jānāti idam tu / sarveśāṃ anubhāva siddham*

O Bhagavān! Kan datgene, dat alleen in de verbeelding kan
worden bereikt (gezien), feitelijk zijn? Hoe kan de optische
illusie van een tijger of een waterval op het podium, die
wordt voorgetoverd door een magiër, door het publiek als
onecht worden waargenomen? (Met andere woorden, dat

is niet het geval.) Maar na de magische voorstelling realiseert iedereen zich, dat de optische illusies werkelijk illusies waren. Dit is voor iedereen gemakkelijk te begrijpen.

En weer in zijn boek, *Nirvāṇa Dasaka*, schrijft hij,

na jāgran na me svapnako vā susuptir na viśve

Ik ervaar niet de wakende staat, de droomstaat, noch diepe slaap.

Dergelijke uitspraken illustreren op ondubbelzinnige wijze, dat Śrī Śaṅkarācārya evenals Gautama Buddha het bestaan van het universum ontkende. Ergens anders in de *Ātmapañcaka* (6) zegt Śrī Śaṅkarācārya het volgende,

***ābhātīdam viśvam ātmany asatyam
satya jñāna ānanda rūpeṇa vimohāt
nidrā mohāt svapnavat tan na satyam
śuddhaḥ pūrno nitya ekaḥ śivo' ham***

In de betekenis van dit vers verwijst de zin “*svapnavat tanna satyam*” naar het universum. “Het universum is niet-bestaand, zoals een droom ook vals is. Het universum lijkt alleen echt, zoals wanneer we slapen, in een droomstaat; in werkelijkheid bestaat het niet.”

Buddha heeft op sommige plaatsen verwezen naar het universum als *saṃskāra*, een “indruk”, terwijl Śaṅkarācārya verklaart, dat het universum op een droom lijkt. Zo kan men zien, dat *svapna* of droom en *saṃskāra* of indruk synoniem zijn. De onvoorstelbare beelden, die in een droom worden gezien, worden veroorzaakt door indrukken – dat is de opvatting van filosofen en psychiaters. Hoewel Śrī Śaṅkarācārya in zijn commentaar op de *Vedānta-sūtra* het begrip *saṃskāra* aan flarden heeft gescheurd, wordt het bij nader inzien helder als

glas, dat zijn concept van een droomachtig universum en de filosofie van *saṃskāra* één en dezelfde zijn – ze onderscheiden zich alleen in nomenclatuur.

Als Śrī Śaṅkarācārya de betekenis van *avidyā* (onwetendheid) uitlegt, dat volgens hem de oorzaak van het universum is, spreekt hij van een onuitlegbare realiteit, die zich buiten bestaan en niet-bestaan bevindt en dit wordt vergeleken met Buddha's concept van het niets; er is geen verschil. Zijn analogie van de "oester en zilver" maakt duidelijk, dat een oester aanzien voor zilver te wijten is aan *avidyā* of onwetendheid en wordt geproduceerd door onwetendheid (*ajñāna*). De valse aanname, dat zijn glans zilver is, is afhankelijk van een tijdelijke en feilbare invalshoek. Vertrouwen in verschijnselen is sterk zolang *avidyā* of onwetendheid aanhoudt, dat volgens de boeddhisten slechts tijdelijk is. Hiermee beweren ze, dat de tijdelijke aanname, dat de oester zilver is, niets dan onwetendheid is en aangezien deze onwetendheid in tijd – verleden, heden, toekomst – niet-bestaand is, is het vals. De eerbiedwaardige Śrī Rājendranātha Ghoṣa stelde de volgende hypothese op met betrekking tot de gezichtspunten van Śrī Śaṅkarācārya,

“Datgene, dat niet bestaat, heeft of maakt een verschijning, zoals dit universum; terwijl de ene, die werkelijk bestaat, niet verschijnt, zoals *brahman*.” Dit idee is eenvoudig de echo van het boeddhistische gezichtspunt. Aldus zei de boeddhistische geleerde en filosoof, Jñānaśrī,

yat sat tat kṣaṇikam

Datgene, dat echt lijkt te zijn, maar tijdelijk is en wegvloeit, is daarom vals.

Śrī Śāṅkarācārya, die commentaar geeft op Buddha's idee van "tijdelijke verschijning", schrijft in zijn boek *Aparokṣānubhūti* (44),

rajju-jūānat kṣaṇenaiva yad vad rajjurhi sarpinī

Geparafraseerd staat er,

“De verkeerd gemaakte interpretatie door een slang (*sarpa*) aan te zien voor een touw (*rajju*), hoewel het een illusie is, is niettemin tijdelijk. Op dezelfde manier is de illusoire verschijning van dit universum inderdaad tijdelijk.”

Ik vraag onze gerespecteerde lezers om het volgende te beoordelen. Wat is het verschil tussen Śāṅkarācārya's uiteenzetting van de tijdelijke, illusoire verschijning van het universum en Śākya Simha Buddha's gezichtspunt van van de afwezigheid van een tijdcontinuüm?

Brahman en het niets

Ik heb laten zien, dat met betrekking tot het universum zowel Śrī Śāṅkarācārya als Gautama Buddha dezelfde conclusie accepteren. Als het universum niet-bestaand, vals, tijdelijk, een verschijning of een gelijkenis is, wat is dan wel echt en eeuwigdurend bestaand? Dit is precies hetgeen we hier moeten vaststellen. Voor de non-dualist, Gautama Buddha, is *sūnya* (de leegte of het niets) realiteit en eeuwigdurend bestaand, hetgeen betekent, dat kennis van *sūnya* de hoogste realisatie is. Voor de impersonalist, Śāṅkarācārya, is *brahman* de eeuwige realiteit, dat wil zeggen, *brahman* is de hoogste realisatie. Eerder hebben we Śrī Śāṅkarācārya geciteerd, “Datgene, dat geen verschijning (vorm) heeft, is *sat*, realiteit

met een eeuwig bestaan”, terwijl Buddha zegt, dat de onge-manifesteerde (zonder verschijning of gedaante) *śūnya* (het niets) is, of *sat*, eeuwige realiteit. Śrī Śaṅkarācārya beschrijft deze *sat* als *brahman*, de Absolute Waarheid, dat hetzelfde idee is als *śūnyavāda* of het niets van Buddha. Verder liet Śrī Śaṅkarācārya op behendige wijze het begrip van Buddha’s *śūnya* ongemoeid en hield het in bescherming, terwijl hij het verving met de term *brahman*, die op hetzelfde ding wijst. En alles, dat de boeddhisten over *śūnya* te zeggen hadden, kopieerde Śrī Śaṅkarācārya eenvoudig voor de omschrijving van *brahman*. Daardoor kunnen na zorgvuldig onderzoek geen tegenstrijdigheden tussen *śūnya* en *brahman* worden aangetroffen. Ik zal dit feit met een paar voorbeelden staven.

Gautama Buddha’s concept van het niets

Het volgende citaat is afkomstig uit *Prajña-pāramitā Sūtra*, een gezaghebbende boeddhistische tekst, *sūtra* 16,

śudurbodhāsi māyaiva dr̥ṣyase na ca dr̥ṣyase

“Je (*śūnya*) bent erg moeilijk te begrijpen; zoals een illusie ben je zowel manifest als ongemanifesteerd.

In *Sūtra* 2 van hetzelfde boek wordt gezegd,

*ākāśamiva nirlepām niśprapañcām nirakṣarām
yastam paśyati bhāvena sa paśyati tathāgatam*

Iemand, die Jou waarneemt als luchtruim of ether – het niets, die onthecht, niet-materieel en vormloos is, is *tathāgata*, heeft het niets gerealiseerd.

In de tweede ronde van de boeddhistische tekst *Aṣṭasāhasrikā-prajñā-pāramitā* staat geschreven,

***sarva dharmā api devaputra māyopamaḥ svapnopamaḥpratyag
buddho’pi māyopamaḥ svapnopamaḥ
pratyag buddhatvam api māyopamaḥ svapnopamam
samyak sambuddho’pi māyopamaḥ svapnopamaḥ
samyak sambuddhatvam api māyopamaḥ svapnopamam***

O Zoon van God! Alle religies zijn illusie, zoals een droom.
Iedere Buddha, zelfs alle Bodhisattva’s (Buddha’s) en alle
religieuze leringen zijn illusies als een droom.

En in het boek *Sarvadarsana-saṅgraha* heeft de filosoof Sāyana Mādhava wederom boeddhistische principes op deze manier ontwikkeld in Doctrine 15,

***mādhyamikās tāavad uttama prajñā ittham acīkathan bhikṣupāda
prasāraṇa-nyāyena kṣaṇa-bhaṅgādyabhidhāna mukhena
sthāyītva anukūla vedanīyatva anugatva sarva-satyatva bhrama-
vyāvarttanena sarva-sūnyatāyām eva paryavasānam
atas tattvam sad asad ubhayānubhayātmaka catuṣkoṭī***

De meest intelligente leraar van de Mādhyamikā’s gaf de analogie van een bedelaar, die in ongemak zijn benen strekt. Zo wordt de theorie van de tijdelijke, niet-bestaande aard van iedere ervaring geïntroduceerd, zelfs de ervaring van pijn, wanneer het eenmaal als gunstig wordt aanvaard. Dit verslaat de hypothese, dat alles bestaat. Met deze voltooiing monden alle theorieën uit in het niets. Dit betekent feitelijk, dat achter de vier parameters – *sat*, *asat* en geen van deze twee zich de staat van het niets bevindt.

In hetzelfde boek legt Doctrine 21 het begrip *sūnya* of leegte uit,

***kecana bauddhā bāhyeṣu gandhādiṣu āntareṣu
rūpādi-skandheṣu satsvāpi tatrān āstham utpādayitum
sarvaṁ sūnyam iti prāthamikān vineyāncikathan***

Vers 45 – “Achter *brahman*, dat de ingrediënten en oorzaak van het materiële universum vormt, bestaat niets anders.”

Vers 46 – “*Brahman* is zowel de oorzaak als de bron van de levende wezens. Daarom zijn alle materiële dualiteiten en onderscheidingen ook *brahman* zelf – men moet op deze manier denken.”

Vers 94 – “Zoals aarde en water ingrediënten zijn voor het maken van een aarden pot, zo is de *ajñāna* of het niet-weten het ingrediënt, dat het hele materiële universum formeert. In de Upaniṣadā’s wordt de vraag gesteld, wat er van de materie of het universum overblijft, zodra dit niet-weten eenmaal is verdreven.

Hieruit mag duidelijk worden, dat Śrī Śaṅkarācārya *brahman* schraagt als de eerste oorzaak van het universum. In dit gezichtspunt worden alle levende entiteiten uit *brahman* gegenereerd en is het weer *brahman*, dat vanwege onwetendheid manifest wordt in de vorm van het universum. Zodra niet-weten is vernietigd, wordt alles, dat manifest is (alle levende entiteiten), ook vernietigd en in *brahman* getransformeerd. Het universum is de broedplaats van dualiteit, zoals angst en lijden. Śākya Siṃha Buddha trachtte het lijden van de wereld tot niets terug te brengen met het wapen van *sūnyavāda* of de leer van het niets en Śrī Śaṅkarācārya probeerde hetzelfde te bewerkstelligen met het wapen van het ‘*brahman*’ idee. Dus met het doel om het materiële lijden te neutraliseren paste Śrī Śaṅkarācārya het pad toe van het realiseren van een onpersoonlijk *brahman*, terwijl Gautama Buddha zijn pad van het

niets toepaste. Wat betreft de uitspanning van het illusoire of de droomverschijning van het universum beweert één theorie, dat *brahman* blijft bestaan, terwijl de andere beweert, dat het niets blijft bestaan. Op dit punt is het belangrijk te onthullen, welke manier iedere voorstander aanbeveelt voor de uitspanning van de valse verschijning van het universum. Onderzoek en analyse van dit onderwerp is noodzakelijk om een beter begrip te krijgen van de omvang, waarmee ze in hun denkbeelden met elkaar in overeenstemming zijn.

Het pad van verlossing in het boeddhisme

Met betrekking tot de manier waarop *mokṣa* of bevrijding in het boeddhisme kan worden bereikt heeft Śāyana Mādhava geschreven,

*tat dvividham tadidaṃ sarvaṃ duḥkhaṃ dukhāyatanam
duḥkhasādhanam ceti bhāvayitvā tan nirodha upāyam tattva jñā-
nam sampādayet/ ata eva uktaṃ duḥkha-samudāya-
nirodhamārgāścatvāraḥ āryabuddhasyābhimatāni tattvāni/ tatra
duḥkhaṃ prasiddham samudāyo duḥkha-kāraṇam tad dvividham
pratyayopanibandhano hetupanibandhanaśca*

De strategie van sommige boeddhisten, waarmee ze hun beginnelingen onderwijzen, is hen uit te leggen, dat materie en zintuiglijke waarneming (ruiken, zien, horen, proeven enzovoort), de interne vorm en zelfs ‘*sat*’ allemaal *sūnya* of het niets zijn. Op die manier doordrenken ze hun studenten met apathie voor al die dingen.

In *Lalita Vistāra* (21) wordt de volgende uitspraak over Śākya Siṃha Buddha aangetroffen,

*samartha dhanur grhītvā śūnya-nairātmāvādinē
kleśaripun nihatvā*

Śākya Siṃha Buddha was in staat het lijden van het materiële bestaan tot nul terug te brengen met de boog van *śūnya* en *nairātmavad*, het niets en egoloosheid.

Uit de talloze bewijzen, zoals degene hierboven, die allemaal zijn vergaard uit diverse gezaghebbende boeddhistische geschriften, kan de conclusie worden getrokken, dat het nihilistische idee van emancipatie in het niets is als samenvloeien in het onbegrensde uitspannel van het luchtruim – vormloos en immaterieel. Verder is materie de metamorfose van *śūnya* of leegte, de oorspronkelijke oorzaak, en alles is een droom of een illusie. Hoewel de materie tijdelijk is, is haar bron en oorspronkelijke oorzaak *śūnya* of het niets.

In de *Prajñā-pāramitā Sūtra* wordt gezegd, “Als de eigenschappen en kwaliteiten van een mango worden afgescheiden van de mango, bereikt hij het niets.” Śrī Śaṅkarācārya’s begrip van een niet-kwalitatief *brahman* is louter een andere naam voor *śūnya*. Buddha zegt, “Datgene, dat niet beschikt over actie of kwaliteiten, is *śūnya*”, terwijl Śrī Śaṅkarācārya zegt, “Datgene, dat niet over kwaliteiten beschikt is *brahman*”.

Śrī Śaṅkarācārya’s doctrine van ‘brahman’

Het onderwerp van de overeenkomsten tussen het niets van Śākya Siṃha Buddha en het ‘brahmanisme’ van Śrī Śaṅkarācārya behoeft de nodige vergelijking en voorbeelden, die zullen volgen. Śrī Śaṅkarācārya schrijft in zijn boek, *Aparokṣā-nubhūti* (45-46, 94), het volgende,

*upādānaṃ prapañcasya brahmaṇonye na vidyate
tasmāt sarva prapañco'yaṃ brahmaivāsti na cetarat
brahmaṇaḥ sarva-bhūtāni jāyante paramātmanaḥ
tasmād etāni brahmaiva bhavantīty avadhārayet
upādānaṃ prapañcasya mṛdbhāṇḍasyeva dr̥ṣyate
ajñānaṃ ca iti vedāntāstan naṣṭaiva kā viśvatā*

Door zich te realiseren, dat dit universum is doordrenkt van lijden en dat het de reikwijdte en bron van verdriet is, moet men proberen filosofische kennis te verkrijgen als middel om verdriet uit te bannen. Er zijn vier paden om dit te bereiken. Maar volgens Buddha is alle filosofische kennis een middel om verdriet te beëindigen. Maar is er iemand, die weet, dat het universum zelf de oorzaak is van verdriet en lijden? Deze oorzaak bestaat uit twee soorten – ‘*pratyayopanibandhana*’ en ‘*hetupanibandhana*’, verbonden aan gevoelens en verbonden aan de cyclus van oorzaak en gevolg.

In *Prajñā-pāramitā Sūtra* 17 wordt deze zelflovede uitspraak aangetroffen, “*margaste meko mokṣasya iti niścayaḥ* – Je bent het enige pad van bevrijding, er bestaat geen ander, dat is zeker.” In veel boeken van de boeddhistische *mahāyāna* richting wordt het pad van bevrijding uit *Prajñā-pāramitā* als het belangrijkste erkend. Meteen aan het begin van de *Śatasahasrīka prajñā-pāramitā* wordt geschreven,

Bevrijding kan niet worden verkregen uit kennis buiten het-geen is geschreven in *Prajñā-pāramitā*. Men moet het dan ook met zorg en respect horen en lezen.

Elders in dit boek wordt de volgende uitspraak aangetroffen,

*yā sarvajñātayā nayaty upasamaṃ śāntyaiṣiṇaḥ śrāvakān
yā mārgajñātayā jagaddhita kṛpā lokārtha sampādikā*

***sarvakāram idaṃ vadanti munayo viśvaṃ jayā saṅgatā
tasmai śrāvaka-bodhasattva gaṇiṇo buddhasya māt্রে namaḥ***

De *Prajñā-pāramitā*, de compassie waarvan men volkomen kennis krijgt, belooft zijn lezers, die naar rust en vrede verlangen, met complete beëindiging van alle verdriet in het materiële bestaan. Het kent het pad, dat naar *mokṣa* leidt. Alleen dit is de bron van zegen voor het hele universum. Ik bied mijn respect aan Bodhisattva *Prajñā-pāramitā*, die zich in de vorm van een boek bevindt.

De bovenstaande citaten uit boeddhistische geschriften leiden ons tot de conclusie, dat *mokṣa* (het bereiken van bevrijding in het niets, *sūnya*) realisatie is van de fundamentele waarheid of ‘*Prajñā-pāramitā*’. Wat boeddhisten precies onder deze *Prajñā-pāramitā* verstaan, wordt in het eerste aforisme van de *Prajñā-pāramitā* zelf uitgelegd – *Sūtra* 1,

***nirvikalpe namastubhyaṃ prajñā-pāramite’ mite
yā tvam sarva anavadya aṅgi nirvadyair nirikṣase***

Aho *Prajñā-pāramitā*! Ik bied u mijn eerbiedige eerbetuingen aan. U bent absoluut onmetelijk. Uw onderdelen en constructie zijn feilloos. Daarom is alleen een foutloos persoon in staat u waar te nemen.

Als men ieder woord van dit vers analyseert, kan men duidelijk zien, dat het pad, dat door Śrī Śaṅkarācārya voor het bereiken van *brahman* wordt voorgesteld, hiermee volkomen overeen komt. Verder postuleren de boeddhisten, dat de beëindiging van de twee typen oorzaken, die hierboven zijn genoemd – *pratyayopanibhandana* (verbonden aan de eigen gevoelens) en *hetupanibhandhana* (verbonden aan de cyclus

van *karma*) in *mokṣa* of bevrijding resulteert. Sayana Mādha-
va noemt dit ook in zijn boek,

*tad ubhaya nirodha karanāntaram vimala jñānodayo vā
muktiḥ tannirodhopāyo mārgaḥ sa ca tattva jñānam
tac ca prācīna bhāvanā balād bhavati iti paramam rahasyam*

Geparafraseerd betekent het,

Wanneer deze twee oorzaken zijn uitgeroeid, bloeit zuivere kennis op, met andere woorden, verlossing wordt bereikt. Degenen, die gekwalificeerd zijn om deze twee oorzaken met wortel en tak uit te roeien, verkrijgen absolute kennis. Deze absolute kennis of *prajñā-pāramitā* wordt alleen bereikt krachtens antieke wijsheid. Dit is een uitermate diepzinnig mysterie. Als eenmaal de oorzaak is vernietigd, wordt het effect automatisch tot nul teruggebracht – dit is een axiomatische waarheid.

Dus volgens de boeddhistische filosofie is de enige manier om het niets te bereiken het nietig verklaren van de oorzaak, die het universum manifesteert, en de methode van nietigverklaring is het verkrijgen van absolute, onmetelijke kennis.

Verlossing zoals gearticuleerd door Śrī Śaṅkarācārya

Śaṅkarācārya componeerde een gedicht getiteld *Kevalo'ham*, waarin hij het proces van het bereiken van verlossing afdent. Hieronder citeren we een vers uit dat gedicht – Vers 2,

*brahma bhinnatvāvijñānam bhava mokṣasya kāranam-
yena advitīyam ānandam brahmā saṃpadyate budhaiḥ*

Realisatie dat *brahman* is non-duaal (niet-verschillend van het universum), is de staat van verlossing, bevrijding uit het materiële bestaan. Geleerden bereiken dat 'ene zonder

tweede', de belichaming van zegen genaamd *brahman*, door dit proces van realisatie.

Het volgende verse is afkomstig uit zijn boek, *Aparokṣanubhuti* (106),

***tyāgaḥ prapañca rūpasya cidātmatvāvalokanāt
tyāgo hi mahatām pūjyaḥ sadyao mokṣamayo yataḥ***

Wanneer men het verlichte zelf rechtstreeks waarneemt, verzaakt men het universum met al zijn materiële vormen. Deze staat van verzaking wordt door grote persoonlijkheden geëerbiedigd, want het leidt spoedig tot verlossing.

Rechtstreekse waarneming van het spirituele zelf of het realiseren van de non-dualiteit van *brahman* enzovoort zijn processen om verlossing te krijgen. Realisatie wordt verondersteld de oorzaak te zijn van het verdwijnen van niet-weten of onwetendheid. Dus Gautama Buddha's idee van *prajñā* (absolute kennis) en Śrī Śaṅkarācārya's idee van *brahman-jñāna* realisatie van *brahman*) zijn één en dezelfde zonder verschillen. Śrī Śaṅkarācārya heeft getracht steun en geloofwaardigheid te schragen voor het bovenstaande idee door uitgebreid te citeren uit *Aitareya Upāniṣadā* en deze citaten te commentariëren in zijn boek, *Śaririka bhāṣya*. Hij heeft *mantras* geciteerd, zoals '*prajñānam brahma*' (gerealiseerde kennis van *brahman*), '*prajñāne pratisthitam*' enzovoort. Het commentaar van Śrī Śaṅkarācārya evenals dat van anderen, die allemaal zwaar op zijn commentaren steunden, onthullen, dat het woord '*prajñā*' betekende '*nirupadhika caitanya*' – 'verlicht bewustzijn in egoloosheid' en het woord '*paristhita*' betekende 'het illusoire universum'.

Het lijkt geen twijfel, dat Śrī Śaṅkarācārya het principe van *prajñā* van Śākya Sīmha Buddha aangreep om het “verlichte bewustzijn in een egoloze staat” te noemen en dat hij tevens zijn idee van een tijdelijk universum kopieerde en het omschreef met zijn analogie van het touw en de slang. Verder zegt Śrī Śaṅkarācārya in zijn *Aparokṣanubhūti* (135),

***kārye kāraṇatā yātā kāraṇe na hi kāryatā
kāraṇatvaṃ tato gacchet kāryābhāve vicārataḥ***

Het is mogelijk, dat oorzaak inherent is aan het effect, maar dat effect niet inherent is aan de oorzaak. Dus door te contempleren op de afwezigheid van effect verdwijnt de oorzaak.

In vers 139 van hetzelfde werk schrijft hij,

***kārye hi kāraṇaṃ paśyet paścāt kāryaṃ vivarjayet
kāraṇatvaṃ tato gacchet avasiṣṭhaṃ bhaven munih***

Nadat men de oorzaak in een effect heeft waargenomen, dient men het af te wijzen. Wanneer oorzakelijkheid zelf verdwijnt, is het restant hetgeen, waarvoor men dient te aspireren.

Hetzelfde concept van ‘oorzaak en gevolg’ klinkt terug in de boeddhistische analogie van de mango. Nu wordt het aan de lezer overgelaten om te beoordelen, of de uitspraak ‘het restant’ van Śrī Śaṅkarācārya niet hetzelfde is als *sūnya*, leegte. Nadat de mango al zijn eigenschappen, zoals smaak en kleur, is kwijtgeraakt, blijft er niets over, alleen *sūnya*, leegte. Op een sluiswijze impliceert Śrī Śaṅkarācārya zijn eigen terminologie van ‘*avasistha*’, het overblijvende restant, in Buddha’s *sūnya*. Het is niet onrechtmatig te zeggen, dat Śrī Śaṅkarācārya heeft getracht zijn *māyāvāda* filosofie te vestigen, welke

was beïnvloed door Buddha's overtuiging van *māyāvāda*. We zullen duidelijk aantonen, dat Śrī Śaṅkarācārya de methode van het proces van het bereiken van *mokṣa*, verlossing, van Gautama Buddha geheel onderschreef.

‘Śūnya’ en ‘Brahman’ in de boeddhistische filosofie

De volgende stap in onze analyse is het vaststellen welke verschillen, indien ze er zijn, tussen *brahman* en *śūnya* bestaan. In de boeddhistische tekst *Prajñā-pāramitā* (19) staat deze uitspraak geschreven,

*śaktaḥ kaṣṭvām iha stotum nirnimittām nirañjanām
sarva-vāg viṣayātitaṁ yā tvām kvacid anīśritā*

Wie in deze wereld is in staat Jou te loven, de ene zonder instrumentele oorzaak, ongehecht, onafhankelijk en buiten het gebied van alle relaas.

We hebben eerder de verschillende karakteristieken besproken van het boeddhistische begrip van *śūnya*, het niets, zoals in deze woorden omschreven,

ākāśām nirlepām niṣprapañcām nirakṣarām

De alomtegenwoordige ether of het hemelruim is ongehecht, niet-materieel en vormloos.

In *Aṣṭa-saḥ Śrīka Prajñā-pāramitā* beschrijft Śākyā Simha Buddha de eigenschappen van *śūnya* in Vers 19,

*ye ca subhḥūte śūnyā akṣayā'pi te
yā ca śūnyatā aprameyatā api sā*

O Subhuti, het niets is onuitputtelijk. Datgene, dat wordt gekend als *śūnya*, is onmetelijk.

In hetzelfde boek wordt *sūnya* nader omschreven,

*aprameyam iti vā asaṅghyam iti vā akṣayam iti vā sūnyam iti vā
animittam iti vā apranihitam iti vā anabhisamkāra iti va
anutpad iti vā ajñātirikta vā abhāva iti
virāga iti vā nirodha iti vā nirvāṇam iti*

De symptomen van *sūnya* zijn als volgt: onmetelijk, solitair, onvergankelijk, leeg, zonder oorzaak, ongehecht, onveranderlijk, niet uit te drukken, onthecht, de wet en het hoogste doel.

In de twaalfde *parivartta* (horizon) van hetzelfde boek staat geschreven,

*sūnyam iti devaputrā atra lakṣaṇāni sthāpyante
anabhisamkāra ityunutpāda ityanirodha ity asaṅkleśa
ityavyavadānam ity abhāva iti nirvāṇam iti dharma dhātur iti
tathāt eti devaputrā atra lakṣaṇāni sthāpyante
naitāni lakṣaṇāni rūpa-niścītāni*

O' zonen der goden, met betrekking tot het niets worden karakteristieken genoemd zoals, niet transformeerbaar, ongeproduceerd, moeilijk te bevatten, zonder aandoeningen, ongehinderd, niet-bestaand, beschikkend over de aard van Nirvāṇa. O' zonen der goden, ze geven deze eigenschappen, maar ze worden eigenlijk niet door vorm bepaald.

Bij nader onderzoek van deze eigenschappen wordt onthuld, dat er geen verschil bestaat tussen de principes van *brahman* van Śrī Śaṅkarācārya en de principes van *sūnya* van Buddha. In feite ging Śrī Śaṅkarācārya zelfs zover om *brahman* 'sūnya' te noemen. Hieronder voorzien we in het nodige bewijsmateriaal.

Śrī Śaṅkarācārya's begrip van het niets en brahman

Een diepgaande studie van de boeken van Śrī Śaṅkarācārya, zodals *Vivek Cūḍāmaṇi*, *Aparaoksanubhuti*, *Brāhmaṇamavāli-māla* enzovoort leidt tot de conclusie, dat hij alle symptomen en karakteristieken van *sūnya* heeft toegeschreven aan *brahman*. Er kan een veelvoud aan bewijzen uit zijn werken worden aangedragen om dit gezichtspunt te onderbouwen, maar als alle bewijzen zouden worden geciteerd, zou dit boek onpraktisch omvangrijk worden. Daarom bied ik alleen een paar van de meer onmiskenbare citaten aan.

Uit *Vivek Cūḍāmaṇi* (402),

*draṣṭṛ darśana drśyādi bhāva sūnyaika vastuni
nirvikāre nirākare nirviśeṣe bhidā kutaḥ*

Bestaat er een onderscheid tussen de ziener, het zien en het object van het zien met betrekking tot de onveranderlijke, vormloze substantie zonder eigenschappen? (Met andere woorden, er is geen onderscheid.)

Uit *Aparaoksanubhuti* (108),

*vāco yasmān nivartante tad vaktuṃ kena śakyate
prapañco yadi vaktavyaḥ so'pi śabda vivarjitaḥ*

Wie kan iets beschrijven, dat zich buiten de taal bevindt? Ofschoon het zich laat bespreken als discussiepunt, blijft het desondanks onuitsprekelijk.

Uit *Brahma-namavali-māla* (4),

*nityo'ham niravadyo'ham nirākāro'ham akṣaraḥ
paramānanda rūpo'ham aham eva avyayaḥ*

Ik ben eeuwig, feilloos, vormloos, onvergankelijk, uiterst zegenrijk en onuitputtelijk.

Non-dualist en monist

Uit deze analyses komt de heldere indicatie naar voren, dat het boeddhistische gedachtengoed het mayavadisme heeft gevoed. In het boek, *Amarkoṣa*, wordt Śākya Simha Buddha aangesproken als ‘*advayavādī*’, een non-dualist. Omdat we weten, dat Śrī Śaṅkarācārya een onbetwist *advaitavādī* (monist) was, geeft een onpartijdige en objectieve observatie ons voldoende reden om aan te nemen, dat er geen verschil bestaat tussen non-dualisme en monisme. Niettemin kan af en toe enige ongelijkheid tussen hen aan de oppervlakte komen en daarom is in deze zaak een onderzoek naar de feiten vereist.

Met betrekking tot *pariṇāma*, de theorie van transmutatie, zei Buddha, “Leegte (*śūnya*) moet worden begrepen als niet-bestaan, een volkomen gebrek aan alles, nietsheid en vol emancipatie. Zelfs als verlichte Bodhisattva’s *śūnya* niet als leegte aanvaarden of volkomen emancipatie als een kwalitatieve bewustzijnsstaat beschouwen, bevinden zij zich eveneens in een begoochelde, geconditioneerde staat, zoals iemand die droomt.”

Śaṅkarācārya legde de theorie van transmutatie of evolutie¹ uit en zei, dat *brahman* de belichaming van eeuwigheid is. Ergens anders zei hij, *brahman* is de belichaming van zegen en de belichaming van volkomen emancipatie. Bij een terloopse observatie kunnen opmerkelijke verschillen in terminologie worden waargenomen, maar in essentie zijn hun betekenissen

¹ Zie “Hoe luidt de definitie van het mayavadisme” (pag. 9).

niet in het minst tegenstrijdig. Een klein onderzoek toont aan, dat dit waar is. Als de term *nirvāṇa*, complete emancipatie, het gevoel van een verlichte staat overbrengt, die is ontdaan van droge kennis en verzaking en is verzadigd van spirituele stemming, kan niemand zich tegen het gebruik van dit woord verzetten. Zowel Buddha als Śrī Śaṅkarācārya hebben hun individuele, essentiële principe gedefinieerd, respectievelijk *śūnya* en *brahman*, als de belichaming van *nirvāṇa*. Śrī Śaṅkarācārya propageerde, dat *brahma* in de post-emancipatoire staat wordt waargenomen als de belichaming van ongelimiteerde zegen. Bij nader inzien blijkt deze uitspraak eigenlijk overbodig te zijn, aangezien volgens hem niemand de bekwaamheid verkrijgt om die staat persoonlijk te bereiken. Dus vanwege de onbereikbaarheid kan men het evengoed de belichaming van verdriet noemen. Zou dat niet logischer zijn?

Śrī Śaṅkarācārya schrijft in *Aparokśanubhūti* (129),

***bhāva-vṛttyāhi bhāvatvaṃ śūnya-vṛttyāhi śūnyatā
brahma vṛttyāhi brahmatvaṃ tathā pūrṇatvaṃ abhyaset***

Het waarnemen van iets, dat bestaat, vereist meditatie op zijn neigingen; het bereiken van de staat van het niets vereist het ontwikkelen van de karakteristiek van de afwezigheid van alles; en het bereiken van de staat van *brahman* vereist te zijn geneigd om zijn (*brahmans*) eigenschappen te ontwikkelen.

In het bovenstaande vers heeft Śrī Śaṅkarācārya getracht het concept van *brahman* topprioriteit te verlenen boven het concept van het niets (voidisme), maar bij nader inzien bleek, dat dit niet mogelijk was. Dit kwam eenvoudig neer op overtollig spraakgebruik. Hier wordt geïnsinueerd, dat door te medite-

ren op de eigenschappen van een wetend *brahman* men de ontologische realisatie van *brahman* bereikt. En op dezelfde manier krijgt men de niet-bestaande, het niets, door zich te verzinken in de eigenschappen van een niet-wetend *śūnya*. Het is hoogst noodzakelijk om de verschillen, als die er zijn, tussen ‘wetend *brahman*’ en ‘niet-bestaand *śūnya*’ te bespreken.

De vraag moet worden gesteld, wie eigenlijk te lijden heeft of voordeel krijgt door dit te weten? Is een groot voordeel aan het zoeken verbonden door het ontologische principe van ‘de ziener, het geziene en het zien’ toe te passen om erachter te komen, of een object zoals *śūnya* kan worden gekend als wetend en bestaand, of als niet-wetend en niet-bestaand? Wetenschappers zeggen, dat er vele zaken zijn, die nog moeten worden ontdekt of uitgevonden, en door eenvoudig te erkennen, dat ze in potentie bestaan, zal dat niemand schade doen noch voordeel bieden. Op dezelfde manier zal de ontdekking of de uitvinding van hetgeen, dat niet kan bestaan, niemand voordeel bieden. Als een object of realiteit door een spirituele of ontologische visie niet wordt waargenomen en als het object geen ziener of getuige heeft, kan het als totaal irrelevant worden beschouwd – welke naam we er ook aan geven, het is allemaal eender.

In deze context is het belangrijk het volgende vers te bespreken, dat is gecomponeerd door het kroonjuweel onder filosofen en heilige dichters, Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, in zijn boek, *Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 6.168)*.

***veda nā māniyā buddho haya ta’ nāstika
vedāśraya nāstikya-vāda buddhake adhika***

De boeddhisten aanvaarden de autoriteit van de Veda's niet en daarom worden ze als agnostici beschouwd. Degenen echter, die beweren vertrouwen te hebben in de vedische geschriften en desondanks agnosticisme in overeenstemming met *māyāvāda* (mayavadisme) prediken, zijn zowaar gevaarlijker dan de boeddhisten zelf.

Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja, die Buddha en Śrī Śaṅkarācārya met elkaar vergeleek, kon nauwelijks verschillen vinden, maar kwam tot de slotsom, dat Śrī Śaṅkarācārya de sterkste atheïst van de twee was. De reden hiervoor is, dat de onschuldige, algemene massa mensen, die gelooft, dat Śrī Śaṅkarācārya een geleerde van Vedānta is en dus een theïst is, gemakkelijk kan worden misleid door de uiterlijk theïstische verschijningsvorm van zijn leer en op die manier eveneens – zonder het te weten – ook atheïst wordt. Dit is een van de meest geslepen manieren, waarop Kali zich in een *yuga* nestelt.

De redenen voor de camouflage van mayavadisme

Hoewel *advayavāda*, non-dualisme, en *advaitavāda*, monisme, praktische hetzelfde zijn, weigerde Śrī Śaṅkarācārya de term boeddhisme te gebruiken om zijn eigen grondbeginselen te identificeren, ondanks dat hij goed wist, dat er geen verschil tussen beide bestaat. Hij had een specifieke reden om dat te doen; het maakte nauwelijks iets uit, dat er weinig of geen tegenspraak tussen zijn principes en die van het boeddhisme bestonden. De ware reden was, dat hij de opdracht van Bhagavān moest uitvoeren. Śrī Kṛṣṇadāsa Kavirāja belicht deze zaak in belangrijke mate in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Madhyalīlā* 6.180),

***ācāryer doṣa nāhi īśvara-ājñā hoila
ata eva kalponā kari'nāstik-sāstra kailā***

Śaṅkarācārya maakte geen fout; hij voerde eenvoudig de opdracht van Bhagavān uit. Hij moest uit zijn verbeelding een geschrift fabriceren, dat atheïsme in naam van de Veda's verkondigde.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft over dit onderwerp in *Jaiva-Dharma* het volgende geschreven,

“Toen Śrī Paramahansa Bābāji de naam van Śrī Śaṅkarācārya hoorde noemen, viel hij op de grond en bood zijn eerbetuigingen aan. Hij vervolgde, “Geachte heer, blijf alstublieft altijd herinneren – ‘Śaṅkarācāryah Śaṅkarācāryah saksat’ - Śrī Śaṅkarācārya is Śrī Śaṅkara (Śiva) zelf. Śrī Śaṅkara wordt als *guru* van de Vaiṣṇava's beschouwd. Śaṅkarācārya zelf was een groot Vaiṣṇava; daarom richtte Śrī Caitanya Mahāprabhu Zich altijd met eerbied tot hem als *ācārya*. Toen hij in India verscheen, was er grote behoefte aan een *guṇa-avatāra* (een kwalitatieve incarnatie) van zijn statuut. De cultivering van vedische geschriften en de uitoefening van *varṇāśrama* (religieuze principes) was in India praktisch tot stilstand gekomen door de aanslag van de boeddhistische filosofie van het niets. De theorie van het niets is een extreme vorm van atheïsme. Hoewel het een paar waarheden met betrekking tot de ware aard van de ziel erkent, is deze theorie in wezen geheel van voorbijgaande aard. De klasse van *brāhmaṇas* bekeerde zich tijdens die periode massaal tot het boeddhisme en liet de vedische principes achterwege. Juist op dat moment verscheen Śrī Śaṅkarācārya, een incarnatie van de buitengewoon machtige Śrī Śaṅkara, Śiva, en herstelde het gezag en de distinctie van de Veda's, waarmee hij een metamorfose van boeddhisme naar brāhmaṇisme te weeg bracht. Dit was een exceptionele prestatie. Bhārata-

varṣa (India) en de vedische cultuur zullen altijd aan Śrī Śaṅkarācārya verschuldigd blijven.

Alle werken in deze materiële wereld worden beoordeeld op basis van twee dingen: sommige werken zijn tijdgebonden en tijdelijk en andere zijn universeel en eeuwig. De verrichtingen van Śrī Śaṅkarācārya zijn tijdgebonden. Zijn werk creëerde vele positieve resultaten, want hij legde een sterke fundering, waarop later *ācāryas*, voorgangers zoals Śrī Rāmānujācārya, de tempels van zuiver vaiṣṇavisme zouden gaan bouwen. Daarom is de incarnatie van Śrī Śiva als Śaṅkarācārya een diep betrokken weldoener van het vaiṣṇavisme geweest en een van zijn vroegste *ācāryas*.”

Ik presenteer deze feiten niet om de drager van Gods opdracht te beledigen, maar eerder om te trachten de waarheid open te leggen. Met het doel om op omvattende wijze de goddelijke opdracht van Śrī Viṣṇu uit te voeren, heeft Śrī Śaṅkarācārya de concepten van het boeddhisme of het niets (voidisme) gecamoufleerd en ze als zijn eigen concepten gepresenteerd. Zijn vooringenomenheid jegens Buddha wordt duidelijk aangetoond in de tekst *Daksinamurti-stotra*, waarin hij Buddha op deze wijze verheerlijkt,

*citram vaṭa-taror-mūle vṛddhaḥ śiṣyāḥ gurūr yuvā
gurostu maunaṁ vyākhyānaṁ śiṣyāstu chinna saṁśayāḥ*

Zowaar een wonderbaarlijk gezicht! De stralende heilige leeraar is jeugdig, terwijl al zijn leerlingen op leeftijd zijn. Terwijl hij onder de *banyan*-boom zit, verdrijven zijn zwijgende instructies alle twijfels uit het hart van zijn discipelen.

Het lijkt geen twijfel, dat Śrī Śaṅkarācārya groot respect had voor Śakya Singh Buddha. In het bovenstaande vers betekent *citram* eerbied en bewondering. Verder is de verwijzing naar

de *banyan*-boom belangrijk, omdat deze ondubbelzinnig onderscheid aanlegt tussen Śrī Viṣṇu's incarnatie, de oorspronkelijke Śrī Buddha, en de meer recente Gautama Buddha, die naar Bodhi Gaya reisde om verlichting te vinden onder de inmiddels beroemd geworden *banyan*-boom, die de indicatie vormt voor de lofprijzing door Śaṅkarācārya. Een ander interessant punt is de manier, waarop Śaṅkarācārya meer dan verheugd was, toen hij een vers vond in de *Nṛsiṃha-tapani Upāniṣadā*, dat zijn concept van het ontologische principe steunde, dat *sūnya* omschrijft als hetzelfde principe, dat *brahman* definieert. Dit vers (*Nṛsiṃha-tapani Upāniṣadā* 6.24) is als volgt,

ananda ghanam sūnyam brahma atma prakasam sūnyam

Sūnya, leegte, belichaamt zegen in de vorm van *brahman*.

Zelfs Śākya Singh [Siṃha] Buddha spiegelde de woorden van dit vers in zijn boek, *Milinda Pancaha*, dat de staat van *nirvāna* beschrijft als samenvloeiend met het niets als ‘*ekanta sukham*’ - complete, totale zegen; en ‘*vimukta sukha patisamvedi*’ – hetgeen betekent ‘belichaming van ongelimiteerde zegen’.

De beroemde boeddhistische geleerde, Amara Siṃha, heeft *nirvāṇa* beschreven als ‘*śreyasa amṛtam*’ – het zegenrijke hoogste goed. De commentator van dit vers schrijft,

nirvateh atyantika duhkhocchede-bhavekta

Nirvāṇa is een staat van realisatie, welke wordt verkregen, nadat alle verdriet volkomen is ontworteld.

Dit is een ander helder bewijs, dat Śākya Singh Buddha en Śrī Śaṅkarācārya over dezelfde concepten spreken en dezelfde woorden en eigenschappen gebruiken om hun individuele ideeën

te omschrijven met het enige onderscheid, dat ze verschillende benamingen zijn gegeven. Śākya Singh Buddha noemde het *sūnya* en Śrī Śaṅkarācārya noemde het *brahman*.

Śaṅkarācārya onthult een boeddhist te zijn

Eerder hebben we het epitheton ‘vermomde boeddhist’ voor Śaṅkarācārya gebruikt. Om deze bewering te staven hebben we, voor zover, de volgende parallellen uit hun leer gehaald,

- De filosofie van Buddha met betrekking tot het universum en die van Śrī Śaṅkarācārya zijn hetzelfde;
- De methode om *mokṣa*, bevrijding of emancipatie, te bereiken zijn hetzelfde;
- Het hoogste doel, of hetgeen wordt bedoeld met *mokṣa*, is ook hetzelfde. (Buddha noemde het ‘*sūnya*’ en Śrī Śaṅkarācārya noemde het ‘samenvloeien met *brahman*’.)

De unanimitéit van deze kardinale, ontologische principes is voldoende bewijs om aan te tonen, dat er tussen hun filosofieën geen onderscheid bestaat. Sommige Purāṇa’s constateren ook, dat Śaṅkarācārya *māyāvādī* en vermomd boeddhist is. De monistensekte, aanhangers van Śaṅkarācārya, trachten deze schriftuurlijke uitspraken allemaal te ontkennen en de diverse citaten uit de Purāṇa’s te verwoesten door te zeggen, dat het interpolaties zijn gebaseerd op bedachte logica en argument en te beweren, dat Śaṅkarācārya *māyāvādī* noch boeddhist was. Sommigen van hen verwaardigen zich door te erkennen, dat deze uitspraken uit de Purāṇa’s geen interpolaties zijn, maar authentiek zijn. Zij pogen echter de historische waarheid te corrumperen door de bizarre theorie op te dringen,

dat deze Purāṇa's werden samengesteld, nadat Śaṅkarācārya was overleden. Diezelfde personen beweren, dat de naam van Śaṅkarācārya in de Purāṇa's wordt genoemd, omdat hij zelfs vóór de komst van Jezus Christus verscheen. Zulke argumenten worden gegeven door verwarde, slecht geïnformeerde lieden, die speculeren en niet kunnen begrijpen, dat het voor slaan van dergelijke argumenten de historische feiten zo grotesk vervormen door de verschijning van tijdgenoten van Śrī Śaṅkarācārya, personen zoals Śrī Padmapāda en Śrī Govindapāda, die beiden werden geboren in het post-christelijke tijdvak, zover naar achteren in de tijd te verschuiven. Ongeacht welk standpunt door hen wordt ingenomen, het is duidelijk, dat hun argumenten en logica eenzijdig en gemotiveerd zijn. Een juiste, omvangrijke weerlegging, die wordt gedragen door ampele historische feiten, kan met gemak worden aangeleverd om deze valse argumenten te verslaan; de enige reden om dit niet te doen is om dit boek kort en bondig te houden.

Het doel van dit boek is het blootleggen van de *māyāvāda* filosofie, zoals het is. Om een evenwichtige, onbevooroordeelde presentatie te maken vonden we het beter om primair uitspraken en leringen van *māyāvādīs* te gebruiken en af te zien van die van onszelf en van gezichtspunten van anderen met betrekking tot dit onderwerp. Zelfs als we toegeven, dat bovenstaande referenties aan de Purāṇa's na de tijd van Śaṅkarācārya werden samengesteld en dat hun uitspraken met betrekking tot Śrī Śaṅkarācārya vervolgens werden geïnterpoleerd, hebben onze voorgaande argumenten en referenties op succesvolle wijze aangetoond, dat Śrī Śaṅkarācārya als kop-

stuk onder de *māyāvāda* filosofen in werkelijkheid een zuivere boeddhist was.

Śrī Śaṅkarācārya, een mahāyāna boeddhist

Sommigen mogen beweren, dat Śrī Śaṅkarācārya vóór Christus verscheen, maar het feit, dat Śrī Śaṅkarācārya debatteerde met Ācārya Bhaskara, kan door geen enkele rechtgeaarde monist worden ontkend. Het meest waterdichte bewijs hiervoor wordt geleverd in *Śaṅkarācārya Vijaya*, een boek geschreven door Ānanda Giri, een rechtstreekse en leidende discipel van Śrī Śaṅkarācārya. Het is uit beschikbare historische documentatie bekend, dat Śaṅkarācārya er niet in slaagde om Bhaskarācārya in het debat te verslaan. Verder ontcrachtte Bhaskarācārya in zijn eigen commentaren veel argumenten van Śaṅkarācārya en toonde aan, dat ze blijk gaven van een boeddhistische en *māyāvāda* overtuiging. We hebben niet de intentie een tirade te houden tegen de *māyāvādīs* en hun kromme methoden van argumenteren. We zullen daarentegen eenvoudig historische feiten aandragen, die onze beweringen staven. Hieronder citeren we uit het commentaar van Śrī Bhaskarācārya op de *Brahma-sūtra* (gepubliceerd door Chowkhamba, Sanskrit Depot, 1914, pagina 85),

*tathāca vākyam pariṇāmastu syād dadhyādivaditi
vigītaṁ vicchinamūlaṁ mahāyanika-bauddha-gāthāyitaṁ
māyāvādaṁ vyavarnayanta lokān vyāmohayanti*

(Śaṅkarācārya) heeft de verfoeilijke en ongegronde (zonder essentie) filosofie van de *mahāyāna* boeddhisten genomen en uitgevaardigd (als zijn eigen verlichte realisaties) in naam

van de *māyāvāda* filosofie om de mensen te charmeren en in verwarring te brengen.

Elders in hetzelfde boek (pagina 124) schrijft Bhaskara,

*ye tu bauddha-matāvalambino Māyāvādinaste'pyanena
nyāyena sūtra-kāreṇaiva nirastā veditavyāḥ*

De auteur van dit aforisme (Śrīla Vyāsadeva) heeft zelf deze logica en dit argument gebruikt om de *māyāvāda* volgelingen van het boeddhisme te pareren – dit is de manier om zijn uitspraak te verstaan.

In het Voorwoord van zijn commentaar schrijft Bhaskarācārya,

*sūtrābhiprāya saṁvṛtya-svābhiprāya prakāśanāt
vyākhyātam yairidaṁ śāstram vyākhyeyam tannivṛttaye*

Met het uitdrukkelijke doel om de ontologische these van Śaṅkarācārya te weerleggen is op dit specifieke geschrift (*Brahma-sūtra*) een commentaar geschreven.

Of de Purāṇa's onder discussie recent of antiek zijn, of sommige uitspraken daarin zijn geïnterpoleerd of niet, is niet de uiteindelijke kwestie, waar het om gaat; de gerespecteerde lezer moet beslissen, of er voldoende getuigenissen zijn om aan te tonen, dat Śaṅkarācārya een *māyāvādi* en een *mahāyāna* boeddhist was. Bhaskarācārya was een tijdgenoot en tegenstander van Śaṅkarācārya; dit wordt algemeen aanvaard als historisch feit. Zijn uitspraken zijn daarom ijzersterke getuigenissen, die niet kunnen worden ontkend. Andere filosofen van die tijd stemmen ook overeen met de opvatting van Bhaskarācārya, dat Śrī Śaṅkarācārya een *māyāvādi* en een *mahāyāna* boeddhist was. De waarheid is, dat de leer van het

mahāyāna boeddhisme het corpus, de psyche en de biografie van het mayavadisme vormt. In verband hiermee lijkt dit een geschikt moment om de gezichtspunten te citeren van enkele prominente monistisch filosofen.

Nadere bewijsvoering

Śivānatha Śiromani

DE EERBIEDWAARDIGE, MONISTISCH FILOSOOF Śivānatha Śiromani schreef over Śrī Śaṅkarācārya in *Śabdārtha-manjari* gepubliceerd in de Bengaalse jaartelling, 1308. In de *parisistha* sectie op pagina 35 zegt hij het volgende,

“Mahātmā (grote ziel) Śaṅkarācārya heeft de betekenissen van de verzen van *Īsopaniṣad* geschreven en negen andere belangrijke Upaniṣadā's, het commentaar op Vedānta of *Brahma-sūtra* en een reeks andere teksten. De *Śaririka Bhāṣya*, zijn commentaar op de *Brahma-sūtra*, is werkelijk zijn onsterfelijke meesterwerk. Dit boek reflecteert zijn genialiteit en diepgaande kennis. Bij het lezen van dit boek kan worden vastgesteld, dat hij voor het afwaarderen van boeddhistische theorieën zijn toevlucht heeft genomen tot boeddhistische logica en argument. In veel gevallen heeft hij stellingen van de voorgaande boeddhistische meesters, zoals Nagārjuna's opvatting, geleend.”

De eerbiedwaardige Śiromani, die de vooraanstaande positie van Śrī Śaṅkarācārya wil bewaren, zegt, dat hij verantwoordelijk was voor het weerleggen van boeddhistische gezichtspunten. Maar deed hij dat eigenlijk? Of was hij verantwoordelijk voor het bevorderen van de propaganda van het boeddhisme? In werkelijkheid maakte het succes van zijn propagandastrategie, waarvan het doel het respect en de steun van het publiek was, onderdeel uit van zijn misleiding. Wat betreft het weerleggen van het boeddhisme lijken de tijdgenoten van Śaṅkarācārya, de filosofen, die hem krachtig tegenspraken, veel meer lof waardig te zijn.

Rajendranātha Ghosh

De eerbiedwaardige Rajendranātha Ghosh kan met gemak worden beschouwd als de meest vooraanstaande Bengaalse monist van de 20ste eeuw. Geheel onder de indruk van Śaṅkarācārya en door hem bewapend gedroeg hij zich bijtend en bikkelhard jegens andere zuivere religies. Deze trek in hem legde een bekrompen, blind geloof in monisme bloot. Desondanks was de gerespecteerde Rajendra gedwongen te accepteren, dat zijn vererenswaardige idool, Śaṅkarācārya, een onomkeerbare boeddhist was. Hij bevestigt dit in het voorwoord van zijn *Advaitasiddhi*,

“Tot ongeveer 500 jaar na Buddha, dat wil zeggen, tot kort vóór de geboorte van Christus en het verschijnen van Koning Vikramaditya (57 v. Chr.), werd de filosofie van monisme krachtig beoefend in de vorm van boeddhisme.”

In deze uitspraak zegt de heer Rajendranātha, dat de boeddhistische filosofie niet ‘non-vedisch’ is, maar met het vedische gezichtspunt overeenkomt. Hij heeft een reden om dit te zeggen, want als hij het boeddhisme als niet-vedisch zou aanvaarden, zou hij achtereenvolgens toegeven, dat het gezichtspunt van Śāṅkarācārya ook niet-vedisch was. De heer Rajendranātha heeft een oprechte poging in het werk gesteld om bepaalde verschillen tussen boeddhistische gezichtspunten en de leer van Śrī Śāṅkarācārya te identificeren. In zijn persoonlijke opvatting is hij er zeker van, dat boeddhistische gezichtspunten vedisch zijn, maar dat ze niettemin de wortel van de vedische boom weghakken, terwijl de gezichtspunten van Śāṅkarācārya de wortel juist beschermen. De realiteit is echter, dat Śāṅkarācārya ook aan de wortel van vedische kennis hakt, waarop we verderop nog zullen terugkomen. Terwijl de heer Rajendranātha zijn uiterste best heeft gedaan om Śāṅkarācārya te beveiligen tegen het stempel een boeddhist te zijn, bleken zijn pogingen uiteindelijk tevergeefs te zijn.

Het goddelijk plan

De reden voor de aankondiging van mayavadisme

EERDER DEED IK ENKELE OBSERVATIES MET betrekking tot de reden voor het propageren van mayavadisme. Ik zou bij dit onderwerp graag nog een paar punten willen aangeven. In *Padma Purāṇa* (*Uttara khanda* 25.7) staat vermeld, wat Śiva tegen zijn eeuwige metgezelin, Durga-devī, zei,

*māyāvadam asac-chāstram pracchannaṁ bauddham ucyate
mayaiva vihitaṁ devi kalau brāhmaṇa-mūrṭiṇā*

In het tijdperk van Kali zal ik als een *brāhmaṇa* verschijnen en in naam van de Veda's een atheïstische, valse filosofie verspreiden, waarmee ik op sluikse wijze het boeddhisme onderwijs.

In de *Padma Purāṇa* (*Uttara* 62.31),

*svāgamaiḥ kalpitais tvaṁ ca janān mad-vimukhān kuru
mām ca gopāya yena syāt sṛṣṭir eṣottarottarā*

Bhagavān, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, zei tegen Śiva: “Interpreteer de Veda’s op een dusdanig manier, dat de gewone bevolking van Mij raakt afgekeerd. Verberg Mijn identiteit en verleid de mensen door hen geleidelijk aan te moedigen de jacht op materiële vooruitgang te openen.”

Deze twee uitspraken wijzen er ondubbelzinnig op, dat Śrī Śaṅkarācārya de ontwikkelaar en professor van mayavadisme is. Echter, de woorden *pracchanam buddham ucayate*, die ‘heimelijk boeddhisme prediken’ betekenen, zouden klaarblijkelijk Buddha als vader van het mayavadisme vestigen. In het tweede vers hierboven wijzen de woorden *mām ca gopāya* ‘Mijn identiteit verbergen’ (gesproken door Śrī Kṛṣṇa) er duidelijk op, dat de allereerste reden voor het ontwikkelen van mayavadisme de wil van Bhagavān is. De transcendente reden waarom Śrī Kṛṣṇa een dergelijke wens uitspreekt is *bhakta-vātsalya*, de beschermende en toegenegen bewaking van Zijn liefhebbende toegewijden.

De *jīva*, levende entiteit, keert voor altijd zijn rug naar Bhagavān door Śrī Kṛṣṇa te vergeten. We zien daardoor, dat de *jīva* wordt geboeid door de gevoelens van *so ’ham* (Ik ben *brahman*, de Allerhoogste), zodra hij zijn dienstverlening aan Kṛṣṇa vergeet. Dit gevoel maakt van binnen diepgewortelde afgunst vrij jegens toegewijden, die zich aan Bhagavān hebben overgegeven. Dus de voornaamste oorzaken voor het idee om mayavadisme in de wereld te verkondigen kan worden teruggeleid tot de *jīva*’s vergetelheid van God en Gods eigen wil. Derhalve kunnen we zien, dat sinds de schepping van dit universum en de begoochelde staat van de *jīva* er iemand moet zijn geweest, die het pad van monisme heeft betreden.

In de drie voorgaande *yugas* (kosmische tijdperken), *Stātya*, *Tretā* en *Dvāpara*, zijn er altijd een paar empirisch filosofen geweest, die het pad van monisme volgden. Door de invloed van hun kennis en de verzengende hitte van het *māyāvāda* gedachtengoed zag *Bhagavān*, dat de delicate kruipplant van *bhakti*, toegewijde dienst aan God, dreigde uit te drogen. Dus om religieuze principes in de vorm van devotionele geschriften in te stellen en om de malaise van het *mayavadisme* te ontwortelen verschijnt *Bhagavān* in iedere *yuga*. *Śrī Kṛṣṇa* verklaart aan *Arjuna* in de *Bhāgavad-gītā* (4.8) het volgende,

*paritrāṇāya sādḥūnām
vināsāya ca duṣkṛtām
dharmasamsthāpanārthāya
sambhavāmi yuge yuge*

Om Mijn toegewijden te beschermen, de verdorvenen uit te roeien en het pad van *dharma* te herstellen verschijn Ik *yuga* na *yuga*.

In deze context moet worden vermeld, dat het kosmische werk van het beschermen van toegewijden en hemelse wezens (halfgoden) en het neerslaan van *asuras* en atheïsten het spel is, dat wordt uitgevoerd door *Śrī Kṛṣṇa*'s eerste, transcendentale expansie, *Śrī Balarāma*. *Bhagavān* verschijnt in iedere *yuga* met het doel om de mentale afwijkingen van *māyāvādīs* te herstellen door hun atheïstische ideeën uit te wissen en hen in de principes van devotie (*bhakti*) in te wijden. De *māyāvādīs*, die er niet in slagen hun ideeën over die van anderen te laten zegevieren, worden aangetrokken tot het stralende pad van *bhakti*. Ze gaan het humorloze pad van droog empirisme afwijzen, ze gaan het als waardeloos gezwets beschouwen en

door de zoete smaak van toewijding buigen ze hun hoofd voor het pad van eeuwige, liefdevolle dienst aan Bhagavān, dat ze ervaren als een intieme, persoonlijke relatie met Hem.

Tot dusver heb ik de belangrijkste essenties uit de geschiedenis in de Purāṇa's en andere geschriften gehaald in een poging ze bondig weer te geven om te voorkomen dat dit boek onnodig lijvig wordt. Nadat ik deze historische feiten heb vastgesteld als algemene kennis, die door velen onomstotelijk wordt aangenomen, zal ik verder het werk vermijden om ieder punt met nog meer citaten uit gezaghebbende bronnen te staven (hoewel ze overvloedig zijn) en van de gelegenheid gebruik maken om onze discussie voort te zetten, zodat we met het onderhavige onderwerp snel vooruitgang kunnen maken.

Mayavadisme in de Vier Yuga's

Monisme in Satya-yuga

HET VERHAAL VAN DE VIER KUMĀRA'S

IN DE VEDISCHE GESCHRIFTEN WORDT REGELMATIG melding gemaakt van Catuhsana, de grote kindwijzen van Satya-yuga genaamd de Vier Kumāra's, wier namen Sanaka, Sanātana, Sanandana en Sanata-Kumāra zijn. Met hun geboorte hebben de Vier Kumāra's de natuurwet van de voortplanting overstegen, want ze kwamen niet ter wereld zoals gewone persoonlijkheden, die het product zijn van de vereniging van mannelijke en vrouwelijke energie. Ze waren daarentegen 'psychisch nageslacht' uit de geest van Śrī Brahmā, het hemelse wezen, die als 'Kosmisch Vader' door Bhagavān is bekrachtigd om de universele schepping te overzien. Ze hadden als zodanig geen normale ouders, moeder en vader, maar alleen hun 'psychisch' vader,

Śrī Brahmā. Geïnspireerd door hun zoektocht naar zuivere spirituele kennis namen ze vanaf hun vroege kindertijd een strikte gelofte van het celibaat in acht. Hun zoektocht naar kennis werd echter op subtiele wijze getint door de afwijking van de onpersoonlijke gedachte, die hun ondernemingen ongunstig maakte voor het cultiveren van zuivere *bhakti*, die wordt gerealiseerd door devotionele overgave. Dit bedroefde hun goedbedoelende ‘vader’, Śrī Brahmā, die Bhagavān Viṣṇu benaderde en Hem vroeg om Zijn zegeningen te geven voor het goede geluk van zijn zonen. Bhagavān dacht na over het feit, dat de Vier Kumāra’s als eerste nageslacht van de universele schepper een precedent zouden scheppen voor de rest van het kosmische ras. Hij kwam tot de conclusie, dat de zaak ernstig genoeg was om Zijn directe interventie te verdienen en daalde af als de Haṁsa Avatāra (incarnatie in de gedaante van een goddelijke zwaan) om de Vier Kumāra’s en Nārada Muni (een andere zoon van Śrī Brahmā) de wetenschap van *bhakti-yoga* bij te brengen. Śrī Brahmā vertelde deze feitelijke gebeurtenis zelf aan Nārada Muni en de Vier Kumāra’s, zoals staat opgetekend in *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.7.19),

*tubhyaṁ ca nārada bhṛṣaṁ bhagavān vivṛddha
bhāvena sādhu parituṣṭa uvāca yogam
jñānaṁ ca bhāgavatam ātma-satattva-dīpaṁ
yad vāsudeva-śaraṇā vidur aṅjasaiva*

O Nārada, je kreeg persoonlijk instructies van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods in Zijn Haṁsa incarnatie over de wetenschap van *bhakti-yoga*. Bhagavān, die blij was met jouw toewijding aan Hem, heeft op heldere wijze uitgeweid over deze devotionele wetenschap, die in het bijzonder

wordt begrepen door degenen, die zich hebben overgegeven aan de Allerhoogste Persoon, Vāsudeva.

Hoewel de Vier Kumāra's niet expliciet werden genoemd, legt de auteur van het commentaar, *Govinda-bhasya*, op *Śrīmad-Bhāgavatam* en vooraanstaand voorganger van de filosofie van *acintya-bhedābheda tattva*, Śrī Baladeva Vidyābhūṣaṇa, uit, dat het woord 'ca' in het vers (*tubyaṁ ca nārada*) wijst op de Vier Kumāra's, die daar ook aanwezig waren. Hij schrijft in het commentaar, *Sāraṅgaraṅgadā*, op *Laghu-Bhāgavatamṛta*, "*tubhyam ca iti cat sanakadibhyah* – Het woord 'ca' in dit vers is van toepassing op de Vier Kumāra's".

Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja schrijft, dat Śrī Śeṣa (Śrī Viṣṇu's primaire expansie) de Vier Kumāra's instructies gaf over *Śrīmad-Bhāgavatam*, zoals geschreven staat in zijn episch werk, *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Ādi-līlā* 5.120-122),

sei ta' ananta śeṣa' bhakta-avatāra
īśvarera sevā vinā nāhi jāne āra
sahasra vadane kare kṛṣṇa guṇa gāna
nīravadhī guṇa gāna anto nāhi pā'na
sanakādi bhāgavata śune yānra mukhe
bhagavānera guṇa kahe bhāse prema-sukhe

Die Ananta Śeṣa is de toegewijde-incarnatie van Bhagavān. Hij wil van niets anders weten dan dienst verlenen aan Bhagavān. Hij zingt onophoudelijk over de glorie van Bhagavān en toch is hij niet in staat het eind van de wonderbaarlijke kwaliteiten van Śrī Kṛṣṇa te vinden. De Vier Kumāra's horen de recitatie van *Śrīmad-Bhāgavatam* van zijn lippen en herhalen het op hun beurt voor anderen met een gevoel van goddelijk gejubel en liefde voor God.

We weten van *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, dat de Vier Kumāra's meer dan een instructeur hadden in de wetenschap van *bhakti-yoga*, de Haṁsa incarnatie van Bhagavān en de Ananta Śeṣa incarnatie, die hen ook in de *Śrīmad-Bhāgavatam* onderwees.

De *Śrīmad-Bhāgavatam* is de belangrijkste schatkist van ontologische principes, want het zet het transcendentale begrip van *acintya-bhedābheda-tattva* uiteen. Deze spirituele waarheid onthult, dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa en Zijn energieën, op onbevattelijke wijze gelijktijdig zowel één als verschillend zijn. De Vier Kumāra's hadden het grote geluk om deze spirituele waarheid van Śrī Ananta Śeṣa, de toegewijde-incarnatie van Bhagavān, te leren. Door alles te ontlenen aan de lessen van de Vier Kumāra's heeft de illustere Vaiṣṇava voorganger, Śrī Nimbarkācārya, de stralende ster van de Catuṣsana lijn, achtereenvolgens de beroemde *dvaita-advaita-tattva* filosofie aangenomen. Śrī Nimbarkācārya ontvouwt *dvaita-advaita-tattva* in zijn beroemde commentaar op de *Vedānta Parijata Saurabha* en zo wordt deze gelegiti-meerde en erkende Vaiṣṇava lijn gekend als Sanaka Samprādaya.

De analen van de geschiedenis van deze Vaiṣṇava lijn bevestigen, dat de Haṁsa incarnatie van Bhagavān de geestelijk leermeester en gids was van de Vier Kumāra's. Ze werden door Haṁsa-avatāra persoonlijk onderwezen in de wetenschap van *bhakti-yoga*, waarna de Vier Kumāra's van het pad van droog empirisme afstand deden en met hart en ziel het pad van zuivere toewijding omarmden en dit pad zelfs propageerden.

VĀSKALĪ

De geschiedenis leert, dat Vāskalī (ook bekend als Vāskala) door de monistische wijze, Vadhva (sommigen noemen hem ook 'Badhva'), in non-duale filosofie werd geschoold. Volgens de legende zou na het heengaan van de wijze Vadhva Vāskalī als een vooraanstaand monist in zijn eigen recht respect hebben gekregen. In het commentaar van Śaṅkarācārya op de *Brahma-sūtra* (3.2.17) heeft hij de gesprekken tussen de wijze Vadhva en Vāskalī uit de Veda's geciteerd. Deze sectie wordt hieronder weergegeven.

*vāskalinā ca vāhvaḥ prṣtaḥ sannavacanenaiva brahma provāceti
śrūyate sa hovācādhāhi bhagavo brahmeti sa tuṣṇīm vabhūva
tam ha dvitīye vā tṛtīye vā vacana uvāca –
brahmaḥ khalu, tvantu na vijānāstupaśānto'yamātmā*

Voor het verkrijgen van *brahman*-realisatie in de *māyāvāda* discipline is het voldoende om op een afgesloten plek te zitten en te zwijgen; men zal na enige tijd vanzelf verlicht worden. In de *māyāvāda* discipline is het met logica en argument of schriftuurlijke kennis niet mogelijk iets over *brahman* te weten te komen.

In de instructie van Vadhva tegen Vāskalī weerklinkt dezelfde stemming en ontologische essentie, die worden geciteerd in het twaalfde vers van *Daksina-murti Stava* van Śrī Śaṅkarācārya, dat eerder in dit boek is aangehaald. Het volgende is een citaat van Vedānta Vagisa, die zijn visie geeft op het commentaar van Śrī Śaṅkarācārya.

Uit de Śruti is meer over de wijze, Vadhva, bekend. Op de vraag van Vāskalī liet de wijze indirect de waarheid van *brahman* zien door te blijven zwijgen. Vāskalī informeerde

bij de wijze, “O grote ziel! Wat is de discipline om *brahman* te realiseren?” Toen sprak de wijze en zei, “Ik stel met zekerheid en overtuiging vast, dat *brahman*, de *ātmā*, oneindig non-duaal is.”

Het echte schouwen van de wijze was, dat – aangezien *brahman* vormloos en onpersoonlijk is – het onverklaarbaar is, omdat er geen woorden zijn om het te beschrijven en derhalve was stilte het enige geschikte antwoord op deze vraag. Niemand twijfelt eraan, dat Vāṣkalī een halsstarrig *māyāvādī* was. Vāṣkali wordt ook in *Śrīmad-Bhāgavatam* (6.18.12-13, 16) genoemd,

*hiranyaśipor bhāryā kayādhur nāma dānavī
jambhasya tanayā sā tu suṣuve caturaḥ sutān
saṁhrādaṁ prāg anuhrādaṁ hrādaṁ prahrādam eva ca
tat-svasā śimhikā nāma rāhuṁ vipracito'grahīt
anuhrādasya sūryāyām bāṣkalo mahiṣas tathā
virocanas tu prāhrādir devyām tasyābhavad baliḥ*

De vrouw van Hiraṇyakaśipu was Kayādhū, de dochter van Jambha en een nakomeling van Koning Dānu. Ze kreeg vier zonen, Saṁhlāda, Anuhlāda, Hlāda en Prahlāda en een dochter genaamd Śimhikā. Śimhikā trouwde met de *asura*, Vipracit, en hun zoon was de demoon, Rāhu. Anuhlāda's vrouw heette Sūrya en ze hadden twee zonen genaamd Vāṣkala en Mahiṣa. Prahlāda had één zoon, Virocana (wiens zoon Bali Mahārāja was).

Anuhlāda kwam in een lijn van sterke *asuras*, dus zijn zoon, Vāṣkala, werd vanzelfsprekend met duistere lessen opgevoed om een beroemde *asura*, atheïst en ‘demon’ van zijn tijd te worden. In de geschiedenis van *māyāvāda* is het niet moeilijk om voorbeelden als deze in iedere *yuga* aan te treffen. Als we

de traditie en kennis van de Veda's als authentiek respecteren, kunnen we hun geschiedschrijving aanvaarden als bewijs, dat door alle tijdperken heen het vooral de demonische en atheïstische klasse mensen is, die de filosofie van *māyāvāda* heeft bevorderd. Er is documentatie van evenwichtige, eenvoudige en onbevooroordeelde wijzen, die het pad van monisme tijdelijk omarmden, maar die later in het leven een transformatie van het hart ondergingen onder invloed van associatie met de incarnatie van Bhagavān of Zijn zuivere toegewijde. Deze fortuinlijke, hoge zielen waren in staat het monisme af te wijzen en geheel hun toevlucht te nemen aan de lotusvoeten van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Daar tegenover zijn er atheïsten, die geheel hun toevlucht namen tot het pad van mayavadisme en snel blinde aanhangers werden van een harteloze filosofie, die hen diskwalificeerde voor de kans om *bhakti-yoga* te beoefenen. Bhagavān en Zijn ontelbaar vele incarnaties en bekrachtigde vertegenwoordigers zijn de beschermers en bewakers van de hemelse wetenschap van *bhakti*. Ze hebben die demonische *māyāvādīs* genadevol overwonnen en hun filosofie verslagen en door dat te doen hebben beiden hen gezuiverd en gezegend.

Śrī Vāmana was de incarnatie van Bhagavān als een jonge *brāhmaṇa*, die Vāṣkali vrijmaakte. Śrīla Rūpa Gosvāmī, het kroonjuweel onder Vaiṣṇava voorgangers, schrijft in zijn *Laghu-bhāgavatamṛta*, dat Śrī Vāmana, behalve voor deze gelegenheid, waarbij Hij Vāṣkali verlost, een tweede keer incarneerde. De tweede keer was bij de *yajña* (het vuuroffer) van Bali Mahārāja en een derde keer bij de *yajña* van Dhundi. We citeren hier uit dit boek vers 80,

*mahārājās trirābhivyaktim kālpe'smin pratipedivān
tatrādau dānavendrasya bāškaler adhvaram yayau*

Śrī Vāmana manifesteerde Zich drie keer in deze *kalpa* (kosmisch tijdperk), eerst verlost Hij de demonenkoning, Vāškali, toen hij een vuuroffer uitvoerde.

In de twee voorgaande voorbeelden werden eerst de Vier Kumāra's bevrijd, die in Satya-yuga het pad van empirische kennis afwezen en hun toevlucht namen tot *bhakti-yoga* en bij de tweede gelegenheid werd de demoon, Vāškali, uit de kaken van het mayavadisme bevrijd. In beide gevallen werd *bhakti-yoga* hersteld en als hoogste pad verlicht voor alle oprechte zoekers naar perfectie.

Monisme in Tretā-Yuga

DE WIJZE VASIṢṬHA

In Tretā-yuga was de wijze, Vaṣiṣṭha, de hoofdvoorganger van het monisme en de koninklijke *guru* voor de Zondynastie (*sūrya-vamśa*), waarin Śrī Rāma verscheen. De *Rāma Carita-mānasa* biedt een korte beschrijving van zijn eruditie als empirisch filosoof. Zelfs zwaarwichtige filosofen en empiristen kunnen worden ondergedompeld in de oceaan van goddelijke liefde. Dit overkwam Vaṣiṣṭha, toen hij Bhārata, de broer van Śrī Rāma, troostte, die op dat moment diep bedroefd was vanwege de uitwijzing van zijn broer en de daarop volgende ondergang van zijn vader, Koning Daśaratha. De wijze ging een extatische trance binnen, toen hij de onvermengde liefde van Śrī Lakṣmana en Sitadevī voor Śrī Rāmacandra beschreef. De Vaiṣṇava dichter, Śrī Tulsidāsa schrijft,

***bhārata vasiṣṭha nikaṭa baiṭhāre
nīti dharma-māyā vacana ucāre
soka saneha magana muni-jñānī***

Bhārata zat vlak naast Vasiṣṭha en hoorde door deze zeer geleerde wijze spirituele wijsheid spreken. De wijze ging echter door het spreken van troostende woorden om het verdriet van Bhārata te lenigen een extatische transe binnen.

In de Bengaalse vertaling van de *Rāmāyāna* refereerde de schrijver, Kirttivasa, ook naar Vasiṣṭha als de belangrijkste wijze op het pad van empirische kennis. Het feit, dat de wijze Vasiṣṭha een 'brahman gerealiseerd' monist was, werd door niemand bestreden. De beroemde compositie, *Yoga-Vasiṣṭha Rāmāyāna*, is hiervan een degelijk bewijs. In *Śrīmad-Bhāgavatam* (6.18.5) wordt Vasiṣṭha als volgt beschreven,

***vālmikīś ca mahā-yogī valmikād abhavat kila
agastyāś ca vasiṣṭhaś ca mitrā-varuṇayor ṛṣī***

De grote *yogī*, Valmiki, werd op mystieke wijze geboren in een mierenheuvel uit de essentie van Varuṇa. Valmiki en Bhṛgu werden als bijzondere zonen van Varuṇa beschouwd, terwijl Agastya en Vasiṣṭha zonen waren van Varuṇa en Mitra (Aditi's zoon), die langs natuurlijke weg werden geboren.

De vermaarde commentator en erudiete voorganger, Śrīla Śrīdhara Svāmī, schrijft ook in zijn commentaar op het bovenstaande vers,

“Zowel Bhṛgu als Valmiki vertoonden diepgaande eruditie en superexcellente kwaliteiten van Vaiṣṇava's en daarom worden ze de buitengewone zonen van Varuṇa genoemd. Agastya en Vasiṣṭha waren 'brahman gerealiseerde' monis-

tische *māyāvādīs* en zijn derhalve bekend als gewone zonen van Varuṇa.”

Śrīmad-Bhāgavatam beschrijft op poëtische wijze hoe de halfgod, Varuṇa, bij het zien van Urvaśī, de *apsara* (hemelse nimf), op onbeheerste wijze zijn zaad verloor, dat later langs mystieke weg resulteerde in de geboorte van de twee wijzen, Agastya en Vaśiṣṭha. Vaśiṣṭha is daarom over het algemeen bekend als de zoon van Urvaśī en misschien is dit de reden, waarom Śrīla Śrīdhara Svāmī Vaśiṣṭha beschreef als Varuṇa's gewone zoon. Vaśiṣṭha was een monist, die het pad van onpersoonlijke bevrijding ging, hetgeen de empirische kennis betrof, waarvoor hij bekend stond deze in zijn kluisenaarshut aan zijn leerlingen te onderwijzen. Śrī Rāmacandra was zeer bedroefd om Zijn familievoorganger zo misleid en verward over de Absolute Waarheid te zien. Door Gods grondeloze genade werd Vaśiṣṭha bevrijd, waarbij zijn empirische intellect blijkbaar in de onophoudelijke, ambrozijnen stroom *bhakti* werd getrokken, waarin hij zijn hart overgaf aan de lotusvoeten van Śrī Rāma en daar eeuwigdurend in Zijn liefdevolle dienst betrokken bleef.

RĀVANA, DE KONING VAN LAṆKĀ

Er is een eeuwenoud adagium in de spirituele lijn van Madhvācārya, dat stelt, dat de scholastieke orde in de cultus van Śaṅkarācārya respect biedt aan Rāvaṇa, de legendarische Koning van Laṅkā, als de oorspronkelijke commentator van de monistische *māyāvāda* overtuiging. Men kan daarom de 'Koning der Demonen', Rāvaṇa, veilig een monist noemen. Met

betrekking tot de geboorte van Rāvaṇa wordt het volgende aangetroffen in *Śrī Kṛṣṇa-saṁhitā*,

“Pulastya Ṛṣi verliet het koninkrijk Brahmavarta (in India) en ging naar het eiland Laṅka in het Zuiden. Daar woonde hij enige tijd en trouwde met een meisje uit een Rākṣasa familie.¹ Rāvaṇa werd uit deze verbintenis geboren, dus hij werd als half ṛṣi en half demoon beschouwd.”

Dit citaat staft de theorie in de Madhva Sampradāya, dat Rāvaṇa een bevestigd *māyāvāda* voorganger was. Van de beroemde boeddhistische verhandeling, *Laṅkā-Avatāra Sūtra*, weten we, dat hij behalve een befaamd *māyāvādī* ook een voidist, een *śunyavāda yogī*, was. In de laatste analyse spreken zijn beruchte activiteiten boekdelen over zijn *māyāvāda* en monistische ideeën en bevestigen zijn grote status als voor-aanstaand toortsdrager voor beide stromingen. Het principiële credo van de *māyāvādīs* is trachten de attributen, energieën en gedaante van de Allerhoogste *brahman* te confisqueren en Hem voor te stellen als impotent, onpersoonlijk en zonder eigenschappen. Hiermee impliceert de impersonalist op subtiële wijze, dat zijn eigen constitutionele positie gelijk is aan die van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. De grondreden van Rāvaṇa's destructie was zijn poging om de eeuwige metgezellin van Śrī Rāmacandra, Koningin Sitādevī, te stelen, die wordt erkend als de goddelijke belichaming van het mystieke vermogen van Śrī Rāma – het vermogen van de Aller-

¹ *Rākṣasa* – een demonisch schepsel uit het antieke verleden, dat over mystieke krachten beschikt en dat wordt beschreven in de Veda's.

hoogste almachtige *brahman*. Śrī Sitādevī Zelf is de personificatie van het alaantrekkelijke vermogen van Bhagavān, dat het mayavadisme zowel tracht toe te eigenen als te ontkennen. Helaas had Rāvaṇa niet begrepen, dat men op nederige wijze zijn toevlucht dient te nemen tot de Allerhoogste *brahman* door eerst zijn toevlucht te nemen tot Zijn gepersonificeerde vermogen – en door dat te doen zou zijn latente neiging ontwaken om God liefdevol te dienen. Als Rāvaṇa, die was grootgebracht met het *māyāvāda* credo, “Ik ben *brahman*” (so ‘ham), oprecht zijn toevlucht had gezocht aan de lotusvoeten van Koningin Sitā-devī in plaats van te proberen Haar te confisqueren en op zelfzuchtige wijze ‘toe te eigenen’, had hij zeker zijn demonische plan om de hoogste positie van Śrī Rāmacandra in te nemen verzaakt. En zo heeft Rāvaṇa door zijn acties bewezen een verstokte *māyāvādī* en monist te zijn.

Op het eind confronteerde de grote toegewijde strijder, Hanumān, de demonenkoning bij de belegering van Laṅkā. Zijn steenharde vuist vol met de essentie van zuivere *bhakti* raakte het hart van Rāvaṇa, dat de droge, empirische kennis van het monisme verloor, en liet hem bewusteloos liggen. Op dat moment beschoot Śrī Rāma met een pijl gedoopt in de conclusie van de Veda’s de tien hoofden van Rāvaṇa, die allemaal vol zaten met mayavadisme en voidisme (het niets). Toen hij in zijn gezuiverde staat lag te sterven, begon Rāvaṇa tenslotte Śrī Rāma te verheerlijken en bereikte perfectie. Hier hebben we wederom een voorbeeld van de manier, waarop in Tretā-yuga de Allerhoogste Godheid in Zijn incarnatie neerdaalt om de *māyāvādī* demonen uit te schakelen en de monis-

tische wijzen te verlossen, zodat het toortslicht van *bhakti-siddhānta* nog helderder kan schijnen.

Monisme in Dvāpara-Yuga

ŚRĪ ŚUKADEVA

De grote heilige, Vyāsadeva, bevaderde Śukadeva in de baarmoeder van Vitika. Śukadeva was zelfs al in zijn moeders buik een bevrijde ziel. Hij weigerde te worden geboren en bleef gedurende twaalf jaar in zijn moeders baarmoeder zitten uit bezorgdheid, dat hij zijn spirituele kennis zou verliezen, zodra hij in contact zou komen met de begoochelende materiele natuur. Pas nadat zijn vader herhaaldelijk verzoeken had gedaan om het lijden van zijn moeder te verlichten en pas nadat hij *darśan* (rechtstreekse visie) van Śrī Kṛṣṇa met Zijn persoonlijke verzekering had gekregen, werd Śukadeva eindelijk geboren. Ondanks dat hij behoorlijk groot was, heeft dat zijn moeder totaal niet geschaad. Meteen toen hij verscheen begon hij hymnen te chanten ter meerdere glorie van Śrī Kṛṣṇa, waarbij hij zo lief zong als een *suka*, of papegaai, en werd zodoende Śukadeva genoemd. Dezelfde feiten worden herhaald in het commentaar van Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura op *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.11.25). De geboorte van Śrī Śukadeva wordt ook in detail beschreven in de *Brahma-vaivarṭa Purāṇa*. (Later wordt Śukadeva beroemd vanwege het reciteren van de hele *Śrīmad-Bhāgavatam* voor Koning Parikṣit).

Het boek *Harivamśa* spreekt ook van een zekere Śuka, maar dit is een andere persoonlijkheid dan Śukadeva, de zoon

van Śrīla Vyāsadeva. Deze andere Śuka, zoals wordt geschreven, was ook een zoon van Śrīla Vyāsadeva, geboren uit Arani en stond bekend als Chaya Śuka. Chaya Śuka heeft Mahārāja Parikṣit nooit ontmoet of met hem een relatie gehad, daarom mogen de twee niet worden verward. Chaya Śuka was verlicht in onpersoonlijke kennis van *brahman*. Hoewel hij was verzonken in onpersoonlijk *brahman* realisatie, zorgde de *śakty-āveśa-avatāra* (bekrachtigde incarnatie) van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrīla Vyāsadeva, met grote kracht, dat hij zijn monistische ondernemingen achterwege liet en bracht hem naar het ongecompliceerde, liefdevolle en ambrozijnen pad van zuivere toewijding aan Śrī Bhagavān. Śrīla Śukadeva heeft zijn eigen innerlijke gevoel in *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.1.8-9) onthuld,

***idaṁ bhāgavatam nāma purāṇaṁ brahma-sammitam
adhītavān dvāparādau pitur dvaipāyanād aham
pariniṣṭhito’pi nairgunya uttama-śloka-līlayā
grhīta-cetā rājarṣe ākhyānaṁ yad adhitavān***

(Śrīla Śukadeva Gosvāmi sprak tot Mahārāja Parikṣit:) Aan het eind van Dvāpara-yuga heb ik onder leiding van mijn vader, Śrīla Dvaipāyana Vyāsadeva, deze grote Purāṇa, *Śrīmad-Bhāgavatam*, bestudeerd, die de essentie bevat van alle vedische geschriften. O heilige Koning, ondanks dat ik perfect was gesitueerd in transcendentie, werd ik toch aange trokken tot de vertelling van het wonderbaarlijke spel van Śrī Bhagavān, dat in verlichte verzen wordt verheerlijkt.

Op twaalfjarige leeftijd verliet Śrīla Śukadeva de baarmoeder van zijn moeder, maar omdat hij zo bang was voor de valstrik van het wereldse leven, vertrok hij onmiddellijk na zijn geboorte naar het oerwoud om een kluzenaar te worden. Om-

dat hij wist, dat zijn zoon geen gewoon kind was en dat zijn bewustzijn ver buiten het bereik van de wereld lag, besloot Śrīla Vyāsadeva, dat hij *Śrīmad-Bhāgavatam* zou moeten bestuderen. Om hem zover te krijgen bedacht hij een ingenieus plan. Het was gebruikelijk, dat de leerlingen van Vyāsadeva iedere dag in het bos hout voor de keuken gingen sprokkelen, maar nu gaf hij hen de opdracht om verzen uit de *Bhāgavatam* te chanten, terwijl ze daarmee bezig waren. Toen de jonge kluizenaar, Śukadeva, de wonderlijke geluidsvibratie van de transcendentale *Śrīmad-Bhāgavatam* hoorde, raakte hij betoverd en werd overweldigd door spirituele extase. Hij volgde de zoete, melodieuze stemmen als een hommeltje, die op jacht is naar nectar, en werd spoedig teruggeleid naar de *aśrāma* van zijn vader, waar hij zich de wens van zijn vader realiseerde en zich aan hem overgaf om een hoge-klasse student van de *Bhāgavatam* te worden.

Met zijn vaders zegen was Śrīla Śukadeva in staat om het sublieme onderscheid te maken tussen een vormloze conceptie van de absolute waarheid en de voelbare, zoete kwaliteiten van het bovenzinnelijke spel en vermaak van Śrī Bhagavān. Omdat hij beide richtingen had ervaren, was hij in staat de twee te vergelijken en realiseerde zich, dat het horen en verheerlijken van het spel van willekeurig welke incarnatie van God veruit superieur is aan alle andere realisaties. Toen hij door deze waarheid was verlicht, begreep hij, dat het grootste fortuin voor alle levende wezens was om deze heilzame, ambrozijnen werken te horen en te reciteren. Om het hoogste goed van iedereen te faciliteren gaf Śrīla Śukadeva instructies aan Mahārāja Parikṣit over de complete *Bhāgavatam* in een

luttele zeven dagen tijd, omdat hij wist, dat Parikṣit noch iemand anders geen enkel voordeel zou hebben bij de onpersoonlijke kennis van *māyāvāda*. Śrīla Śukadeva Gosvāmī wordt daarom beschouwd als een van de meest illustere Vaiṣṇava voorgangers.

KAMSA, DEMOON BIJ UITSTEK

Koning Kāṁsa was de zoon van Mahārāja Ugrasena en Padmadevī. Kāṁsa zette Ugrasena gevangen, omdat hij walgde van de devotieele neigingen van zijn vader en, natuurlijk ook, omdat Ugrasena in de weg stond naar de troon. Kāṁsa's zuster was Devakī, die de transcendentale persoonlijkheid, Śrī Vāsudeva, huwde. Na de trouwpartij bestuurde Kāṁsa persoonlijk de wagen van het pas getrouwde echtpaar, toen hij een profetische boodschap hoorde, die hem waarschuwde, dat de achtste zoon van Devakī en Vāsudeva de transcendentale Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, zou zijn, die tot Kāṁsa's destructie zou leiden. De diabolische Kāṁsa wilde daar ter plekke zijn zuster, Devakī, vermoorden in een poging om de profetie te keren. Met de interventie van Vāsudeva en vele wijze woorden stemde Kāṁsa erin toe haar leven te sparen. Niettemin sloot hij hen op in de kerker van het paleis en wachtte op de geboorte van hun achtste zoon, zodat hij Hem eigenhandig kon vermoorden en op die manier zijn eigen lot kon bepalen.

Māyāvādīs zijn vijandig gezind jegens het vererenswaardige godsbeeld van Śrī Kṛṣṇa. Volgens hun filosofie beschikt God niet over een gedaante, of een lichaam – of het nu eeuwig, transcendentaal of iets anders is. In *Śarīrika Bhāṣya* van Śrī

Śāṅkarācārya is zijn opvatting, dat 'gedaante' of 'lichaam' een manifestatie is van de illusoire aard van *māyā*. Uitroeijing van het lichaam of de gedaante, welke wordt geproduceerd door *avidyā*, is het bereiken van bevrijding of *mokṣa*. Het achtste kind van Devakī, een zoon, was inderdaad de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa. Kaṁsa nam aan, dat deze baby niet anders was dan een andere baby en dat het een sterfelijk lichaam had, dat de kwaadaardige koning graag wilde vernietigen. Kaṁsa kon niet begrijpen, dat Kṛṣṇa of Zijn incarnatie nooit een tijdelijk, materieel lichaam aanneemt, wanneer Hij neerdaalt. Verder ging het ook boven zijn begripsvermogen, dat transcendentale, spirituele objecten zich buiten de jurisdictie van de wereldse, zintuiglijke waarneming bevinden. Bhagavān Śrī Kṛṣṇa wist, dat de atheïstische *māyāvādī* demon, Kaṁsa, afgunstig op Hem was en Hem wilde vermoorden. Dus Kṛṣṇa versloeg op vermaarde wijze één voor één Kaṁsa's bewakers in goddelijk spel en vermaak, dat wordt beschreven in de *Bhāgavata Purāṇa*. Bij het neerslaan van *asuras*, zoals Pralamba, Tṛṇāvarta, Agha, Baka en Pūtanā toonde Hij hen en de wereld in feite de unieke bekoorlijkheid van Zijn eeuwige, transcendentale gedaante.

In het vierde hoofdstuk van *Kṛṣṇa-saṁhitā* worden Kaṁsa en de demon, Pralambasura, beschreven als *māyāvādīs*. Door deze twee demonen neer te slaan hebben Śrī Kṛṣṇa en Balarāma op symbolische wijze de levende entiteiten van deze *yuga* beschermd tegen de verschrikkingen van het *māyāvāda* gedachtengoed en het atheïsme. De volgende uitspraken worden aangetroffen in *Kṛṣṇa-saṁhitā*,

***devakīm grhit kaṁsa nāstikya bhaginīm satim
pralambo jivacaurastu śuddhena śauriṇa hataḥ
kaṁsena peritā duṣṭāḥ pracchanna bauddha-rūpa dhr̥k***

Vāsudeva huwde Devakī, de zuster van de demoon, Koning Kaṁsa, een onbuigzame atheïst. Een verdekt boeddhistisch icoon van het *māyāvāda* gedachtengoed, ontvoerder van de ziel en kwaadaardige demoon, Pralamba, werd door Kaṁsa gestuurd om dood en verderf te zaaien, maar werd omgebracht door Śrī Balarāma.

Het woord ‘*jivacaura*’ in het bovenstaande vers is belangrijk. Evenals de *māyāvādīs* steunen de boeddhisten het idee, dat alleen wanneer *brahman* onder betovering komt van *avidyā*, of onwetendheid, het een vorm of een lichaam aanneemt. Ze onderwijzen, dat de transformatie van *brahman* in een *jīva*, of een afzonderlijke levende entiteit, een illusoire, geconditioneerde staat is. Op basis hiervan postuleren ze, dat met het verdrijven van *avidyā* door realisatie van *brahman* de *jīva* niet langer bestaat, omdat hij weer terugvloeit in *brahman*. Vaiṣṇava’s noemen dit het stelen van het bestaan van de *jīva* door zijn eeuwige individuele identiteit te ontkennen. ‘*Jivacaura*’, het stelen van *jīvas* is een weezinwekkende gewoonte van *māyāvādīs* en demonen, die ze onophoudelijk praktiseren. Dit idee kan ook op een andere manier worden geformuleerd; er is geen object, substantie of entiteit bekend als de *jīva*— alles is eenvoudig een transformatie van de ‘ene *brahman*’, want er bestaat niets anders dan *brahman*. Onder invloed van niet-weten neemt *brahman* de illusoire gedaante van de *jīva* aan. Monisten filosoferen op deze manier oeverloos en zonder resultaat, terwijl de Veda’s bewijs aandragen, dat zelfs in Dvāpara-yuga sterke atheïsten en *māyāvādīs* werden uitge-

schakeld door de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛ-
ṣṇa en Śrī Balarāma, waarmee Ze de eeuwige overwinning
van zuivere *bhakti* en zuiver vaiṣṇavisme symboliseerden.

De conditie van monisme in de drie yuga's

Door de wil van Bhagavān hebben de eerste drie van de vier *yugas* – Satya, Tretā en Dvāpara – de opkomst en val van het mayavadisme gezien. Iedere *yuga* had zijn onpersoonlijke *yogīs* en vele *asuras* als atheïsten en *māyāvādīs*. Ik heb alleen de hoofdrolspelers van iedere klasse monisten en *māyāvādīs* in iedere *yuga* gepresenteerd louter om een idee te geven. De oneindig genadevolle Allerhoogste Persoonlijkheid Gods heeft het hart van de monistische wijzen getransformeerd en aangetrokken tot het vaiṣṇavisme, waar ze Hem eeuwigdu-
rend dienen, terwijl Bhagavān de *māyāvāda* atheïstische de-
monen heeft uitgeschakeld, waarna Hij hen door zijn gronde-
loze genade met bevrijding beloonde. Als zodanig is een an-
dere naam voor de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods ‘*muk-
tipada*’, degene die bevrijding schenkt.

Samenvattend heeft het mayavadisme of impersonalisme in de prehistorische *yugas* niet dezelfde kenmerken en gebrui-
ken gehad als zijn moderne tegenhanger, die werd gepropa-
geerd door Śrī Śaṅkarācārya. De moderne vorm van mayava-
disme is niet alleen een recente stroming, maar is ook tegen-
gesteld aan schriftuurlijke conclusies en aan de gezichtspunten
van Śrīla Vyāsadeva. Het soort bevrijding, waarin het resul-
teert, is een vorm van verdoving, die de ziel in een diepe slaap
brengt, in een staat van totale vergetelheid, die op zichzelf een

zeer pijnlijke conditie is – niettegenstaande het relatieve feit, dat - ofschoon ongewenst – het toch veel beter is dan het valse bestaan van de monistische realisatie, waarbij men het verlangen koestert om op een onmogelijke wijze ‘Één’ met *brahman* te worden. De moderne vorm van bevrijding, die wordt voorgesteld door Śrī Śaṅkarācārya, is fictief en illusoir – het bevat geen zweem van spirituele realiteit.

De vedische calculatie van tijd

In India ziet men, dat de duur van de eerste drie *yugas* – Satya, Tretā en Dvāpara – en het aantal jaren, dat reeds is verstreken van het huidige en vierde tijdperk van Kali heimelijk zijn berekend door moderne westerse wetenschappers in samenwerking met hun Indiase tegenhangers. Deze mensen worden doorgaans gezien als moderne, vedische ‘geleerden’, waarvan de meesten sterk worden beïnvloed door een lange reeks niet-vedische, westerse ideeën. Parallel aan deze wetenschappers werkt een klasse astrologen, die hun calculaties baseren op wereldse, empirische of speculatieve wetenschappen. Volgens sommigen van hen is een totaal van ongeveer 7.500 jaar verstreken sinds het begin van Satya-yuga tot nu. Deze school van moderne ‘geleerdheid’ hanteert ook slecht onderbouwde theorieën over de Āryans als blanke, nomadische ruiters, die rond 1.500 v. Chr. vanuit Centraal-Azië het Noorden van India binnenvielen. Ze doen doorgaans de onzinnige bewering, dat deze barbaarse nomaden de uiterst geraffineerde, Sanskriete taal naar India brachten en de *Ṛg-veda* schreven. Ideeën en speculaties, zoals deze, liggen niet in de

lijn van het vedisch denken en moeten nog worden bewezen, maar worden desondanks als 'antieke Aziatische geschiedenis' aan vele universiteiten en hoge scholen in de wereld onderwezen.

Er bestaat een bekend astronomisch axioma genaamd de 'Precessie van de Equinoxen', die bekwame astrologen in staat stelt om op accurate wijze de data van antieke gebeurtenissen te berekenen, indien ze beschikken over de specifieke astronomische referenties. Met dit astronomische systeem is het wetenschappelijk mogelijk om het relatieve tijdraam te bepalen van een bepaalde gebeurtenis over een cyclus van 25.000 jaar, waarin ons zonnestelsel rond de spil, Polaris of Poolster, loopt. Bijvoorbeeld, in de *Kauṣītaki Brāhmaṇa* (XIX.3) staat, dat een winterse zonnewende plaats had op de nacht van de nieuwe maan in de maand Māgha. Dit kan op accurate wijze worden gedateerd op ongeveer 3.000 v. Chr. Dus door astronomische verwijzingen in de Veda's te bestuderen kunnen data en tijden worden gekend. Dit is de juiste manier om de chronologie van de goddelijke incarnaties van Śrī Viṣṇu in verschillende universele tijdperken te berekenen.

Volgens dit systeem verschenen de Śesa en Haṁsa *avatāras* in Satya-yuga, dat 2.160.000 jaar geleden eindigde. Tretā-yuga ving op dit moment aan en duurde 1.296.000 jaar, waarin Śrī Rāma in de koninklijke zondynastie verscheen en zijn spel uitvoerde, zoals in de *Rāmāyāna* verhaald is geworden. Het volgende tijdperk was Dvāpara-yuga, dat 864.000 jaar duurde. Helemaal op het eind van Dvāpara-yuga verscheen de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, samen met Zijn primaire expansie, Śrī Balarāma, en voerde talloze transcen-

dentale spelen uit. Hiertoe behoren Zijn zegenrijke kinderspel als de goddelijke koeherder van Vraja, waarna Hij Zijn kwaadaardige oom, Kamsa, omver wierp en Hij tenslotte Zijn centrale rol speelde in het epos, *Mahābhārata*. Centraal in dit epos staat de beroemde oorlog van Kurukṣetra, waar Śrī Kṛṣṇa de sublieme *Bhāgavad-gītā* sprak tegen Zijn vertrouwelijke vriend en toegewijde, Arjuna.

Vedische teksten, zoals *Śrīmad-Bhāgavatam*, beschrijven hoe het universum door periodieke cycli en subcycli van enorm grote, kosmische tijdschalen loopt, waarin Śrī Kṛṣṇa, de Oorspronkelijke Godheid, slechts eens in een lange tijd van een subcyclisch tijdraam genaamd een ‘dag’ van Brahmā Zijn transcendentale spel manifesteert. Een ‘dag’ van Brahmā is gelijk aan 4.320.000.000 (vier miljard driehonderdtwintig miljoen) aardse zonjaren. Laat ik deze cycli in ons huidige ‘moderne’ tijdperk in perspectief zetten. Kali-yuga begon ongeveer 5.000 jaar geleden en duurt in totaal 432.000 jaar. Vlak na het begin van Kali-yuga, circa 3.500 jaar geleden (1.500 v. Chr.), verscheen de Viṣṇu Avatāra Buddha in Bodhi Gaya. Duizend jaar later (rond 563 v. Chr.) werd Śākya Siṃha Buddha geboren in Kapilavastu in Nepal. Toen kwam rond het jaar 700 na Christus de Vaiṣṇava *ācārya*, Viṣṇusvāmī bekrachtigd door Śrī Śiva, die de Rudra Sampradāya vestigde en de filosofie van *suddha-advaita-vāda* predikte. Śrī Śaṅkarācārya werd in 786 geboren in Chidambaram, Kerala, en verkondigde zijn *māyāvāda* hypothese, die het boeddhistische concept van Śākya Siṃha uit India verdreef. In chronologische volgorde verschenen de respectievelijke persoonlijkheden als volgt:

- Śrī Buddha – 1.500 v. Chr.
- Śākya Simha Buddha – 563 v. Chr.
- Viṣṇusvāmī – 700 n. Chr.
- Śrī Śāṅkarācārya – 786 n. Chr.

Na Śāṅkarācārya verschenen de broemde *ācāryas* van de andere drie geauthoriseerde Vaiṣṇava lijnen in drie achtereenvolgende eeuwen:

- Rāmānujācārya – 1017-1137
- Nimbārkācārya – 1130-1200
- Madhvācārya – 1238-1317

Ieder van deze *ācāryas* wordt als transcendentale persoonlijkheid beschouwd, die langs goddelijke weg was bekrachtigd om de drogreden van de *māyāvāda* hypothese aan te tonen door tegelijkertijd verschillende, unieke aspecten van de Absolute Waarheid te openbaren. Rāmānuja, bekrachtigd door Lakṣmīdevī, stichtte de Śrī Sampradāya. Madhvācārya, bekrachtigd door Brahmā, stichtte de Brahmā Sampradāya, en Nimbārka, bekrachtigd door de Vier Kumāra's, stichtte de Nimbārka Sampradāya. Deze drie *ācāryas* hebben in verschillende scholen de individuele identiteit van de *jīva* en zijn persoonlijke natuur in relatie tot Bhagavān tot uitdrukking gebracht. Deze vier filosofische scholen zijn als volgt ingedeeld:

- Viṣṇusvāmī – *suddha-advaita-vāda*
- Rāmānujācārya – *vaśista-advaita-vāda*
- Nimbārakācārya – *dvaita-advaita-vāda*
- Madhvācārya – *dvaita-vāda*

Deze vier legitieme, echte Vaiṣṇava lijnen hebben het maya-vadisme in heel India ontworteld en hebben het podium gereed gemaakt voor de verschijning van de laatste incarnatie van de Allerhoogste Śrī Kṛṣṇa als Śrī Caitanya Mahāprabhu in het jaar 1486 in Māyāpur, Bengalen.

Śrī Caitanya Mahāprabhu verenigde de vier *sampradāyas* in één harmonieuze filosofie door te laten zien, dat iedere *ācārya* een fundament had gelegd voor de geleidelijke openbaring van de complete Waarheid. Dit werd bewezen door Zijn aanvaarding van twee principes van ieder van de vier Vaiṣṇava *ācāryas*. Van Rāmānuja aanvaardde Hij het concept van onvermengde toewijding onbevlekt door *karma* (materieel voordeel) en *jñāna* (monisme) en dienstverlening aan de Vaiṣṇava's. Van Madhvācārya aanvaardde Hij de totale afwijzing van mayavadisme en het principe van verering van het godsbeeld in de gedaante van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa. Van Viṣṇusvāmī aanvaardde Hij de totale afhankelijkheid van Kṛṣṇa en de schoonheid van spontane, toegewijde dienst. En tenslotte van Nimbārka aanvaardde Hij als hoogste ideaal de verheven liefde, die de *gopīs* (koehedersmeisjes) koesterden voor Kṛṣṇa in Zijn spel en vermaak in Vraja en de noodzaak om exclusieve toevlucht tot hen te nemen. Met het verenigen van de vier *sampradāyas* heeft Hij het aforisme, *acintya bheda-ābheda-tattva*, geopenbaard, de filosofie, die zegt, dat God door Zijn ondoorgrondelijke, transcendentale vermogen op onbevattelijke (*acintya*) wijze tegelijkertijd 'één met' en 'verschillend van' Zijn creaties is.

Śrī Caitanya verscheen om de meest esoterische en vertrouwelijke waarheden te openbaren met betrekking tot de

relatie van levende entiteiten met God en gaf tegelijkertijd praktische instructie over de manier, waarop die relatie uit zijn sluimerende staat kon worden opgewekt. De *sañkīrtana* missie² van Śrī Caitanya explodeerde letterlijk als een alles omvattende beweging, die de vedische wereld op zijn grondvesten deed schudden. Deze beweging trok oprechte en verlichte mannen en vrouwen aan ongeacht ras, kaste of overtuiging. Het is interessant om op te merken, dat deze devotionele wedergeboorte in India schokgolven van verandering in het Westen veroorzaakte in de vorm van de Europese Renaissance. Een prachtig citaat uit *Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 17.233)* illustreert dit op subtiële wijze als volgt,

***jagat bhāsila caitanya-līlāra pāthāre
yāñra yata śakti tata pāthāre sāntāre***

De hele wereld zweefde door de vloedgolf van het spel en vermaak van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Men kon in die vloedgolf rondzwemmen volgens de reikwijdte van zijn spirituele vermogen.

Het sublieme spel van Śrī Caitanya Mahāprabhu richt onze aandacht op een ontplooiende waarheid. Evenals de oevers van de Gañgā Rivier komt er landmassa naar de oppervlakte

² De *sañkīrtana* missie van Śrī Caitanya is gebaseerd op de vedisch schriftuurlijke sommatie (*i.e. Kali santarana Upañśadā*), dat de *yuga-dharma* het gezamenlijk chanten, herinneren en verheerlijken van de Heilige Naam van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa is. Śrī Caitanya's implementatie van de *yuga-dharma* rechtvaardigt uiterlijk de vedische verwijzingen naar Hem als de *yuga-avatāra* – en de rechtstreekse, complete incarnatie van Śrī Kṛṣṇa.

en verdwijnt weer door de beweging van het water gedurende eeuwen. Soms verschijnt de waarheid gedeeltelijk, waarbij ieder nieuw hoofdstuk op goddelijke wijze wordt gearrangeerd om nader licht te werpen en begrip te vormen. De *sai-kīrtana* missie van Śrī Caitanya is even eeuwig als tijdelijk. Dit is de meest volkomen uitdrukking van verlossing, de meest grootmoedige manifestatie van de schepping, de meest welwillende uitdrukking van mededogen, een universeel panacea voor een lijdende wereld, die wordt aangevallen door Kali.

De Heliodorus zuil

Heliodorus was een Grieks ambassadeur voor India, 200 v. Chr. Als buitenlands diplomaat genoot hij kennelijk het volle vertrouwen van de Griekse overheid en beschikte waarschijnlijk over een ontwikkelde kijk op de wereld, zoals die op dat moment bestond. Hij is echter niet bekend vanwege zijn politieke en diplomatieke loopbaan, maar vooral in de archeologische wereld vanwege de bouw van een monumentale zuil in Besnagar in Madhya Pradesh in 113 v. Chr. Hoewel de zuil nu bekend staat als de Heliodorus zuil, wordt deze kolom in alle archeologische kringen en literatuur erkend als een ‘Garuḍa-sthambha’ overeenkomstig met die, welke in de beroemde Jagannātha tempel in Puri, Orissa, staat. Het bestaan van deze zuil is niet zo bekend aan de gewone man, maar in archeologische kringen wordt deze heel duidelijk beschouwd als een antiek verschijnsel, dat een diepgaand begrip geeft van de universele invloed van de vedische cultuur door de eeuwen heen. In het licht van het feit, dat de westerse landen het grootste deel van hun kennis en vooronderstellingen aan de

Griekse civilisatie ontleen, maakt van deze zuil een aanzienlijke en unieke archeologische ontdekking van wereldbelang.

De Heliodorus zuil kwam het eerst onder de aandacht van de westerse intelligentia in 1877 tijdens een Britse archeologische expeditie geleid door Sir Alexander Cunningham. Nadat ze de stijl en vorm van de zuil hadden geanalyseerd, leidde Cunningham eruit af, dat deze zuil tijdens het bestuur van het Gupta Keizerrijk (tweede eeuw v. Chr.) werd geplaatst. Hij had echter nooit kunnen dromen, dat onder de laag rode afzetting aan de voet van de kolom een inscriptie verborgen was. Tweeëndertig jaar later in 1901 liet een onafhankelijk onderzoeker vergezeld door Dr. J.H. Marshall de laag rode afzetting verwijderen. Bij nader onderzoek kwam een inscriptie aan het licht, die onthulde, dat de zuil was opgericht in de tweede eeuw v. Chr. Dus niet tijdens het Gupta Keizerrijk, zoals eerder werd aangenomen. Dr. Marshall schreef in een artikel in het "Journal of the Royal Asiatic Society", dat Cunningham de leeftijd van de zuil verkeerd had ingeschat en dat hij zich nooit had kunnen voorstellen, wat de waarde van de ontdekking was, die hij door zijn vingers had laten glippen. De taal was Prakrit, een afgeleide vorm van Sanskriet, en één blik op de antieke Brahmi inscriptie aan de voet van de zuil wees er duidelijk op, dat de Garuḍa-stambha vele eeuwen eerder was gebouwd dan in 200 v. Chr. Dit kwam als een grote verrassing voor Dr. Marshall, maar wat hem verbaasde en later ook de internationale archeologische gemeenschap electrocuteerde, was de vertaling van het antieke Brahmi script zelf:

***devadevasya vāsudevasya garuḍa dhvajah ayam kārītaḥ
heliodoreṇa bhāgavatena diyasa putreṇa tākṣaṣilākena***

Deze Garuḍa-pilaar is opgedragen aan Vāsudeva, de Heer des heren, en is hier geplaatst door Heliodorus, een volgeling van het Bhāgavata devotionele pad, zoon van Dion en inwoner van Tākṣaṣila.

Tākṣaṣila is Taxila en volgens het boek, *Select Inscriptions on Indian History and Civilisation*, door Professor Dines Candra Sircar gepubliceerd door de Universiteit van Calcutta is de precieze lokatie van Taxila in het District Rāwalpindi in het huidige West-Pakistan.

***yavanadūtena āgatenā mahārājasya
antalikitasya upāntāt sakāsam rājñah***

***kāśi putrasya bhāgabhadrasya trātuḥ varṣena
caturdaśena rājyena vardhamānasya***

Die is gekomen als ambassadeur van de grote Koning Antialkidas naar het koninkrijk van Koning Bhāgabhadra, de zoon van de Kāśi, de beschermheer, die nu voortvarend regeert in het veertiende jaar van zijn koningschap.

Om te proberen dit heel beknopt in perspectief te plaatsen moeten we ons herinneren, dat de grootste Griekse filosofen, te beginnen met Pythagoras (560 v. Chr.), Socrates (450 v. Chr.), Hippocrates (400 v. Chr.) en Plato en Aristoteles (350 v. Chr.) in die tijd reeds hun doctrines hadden uitgedragen, hun filosofie hadden verspreid, hun boeken hadden samengesteld en hun invloed begonnen te verspreiden. Ambassadeur Heliodorus, die behoorde tot de ontwikkelde Griekse elite van de tweede eeuw voor Christus, is met hun filosofische stromingen en reputaties zeker bekend geweest. Met deze

sociale en historische achtergrond is het des te meer opvallend, dat de Griekse ambassadeur, Heliodorus, een ambitieuze Vaiṣṇava toegewijde van Vāsudeva Kṛṣṇa werd en een monumentale zuil in de vorm van een Garuḍa-stambha als getuigenis hiervan voor het nageslacht naliet. Na een enorm groot onderzoek ontdekte Dr. M.D. Khare in 1955 in dezelfde omgeving de overblijfselen van een gigantisch tempelcomplex gewijd aan de verering van Śrī Kṛṣṇa daterend uit dezelfde periode.

Om deze korte sectie af te sluiten – het is duidelijk en interessant om te zien, dat we in het grote bereik van de geschiedenis kleine, persoonlijke details kunnen ontdekken, die hun licht werpen op de levenservaring van een individu en zijn persoonlijke transformatie. Dankzij Heliodorus en zijn zuil kunnen we zien, dat de filosofie van het vaiṣṇavisme exquiesit genoeg is om het hart van verfijnde en ontwikkelde Grieken te boeien (en dat het universeel genoeg was om hen in hun gelederen toe te laten) zelfs in een tijd, waarin de Indiase en Europese culturen ideologisch ver van elkaar verwijderd waren.

Śakya Simha

Śakya Simha Buddha werd ongeveer duizend jaar na de verschijning van Viṣṇu Avatāra Buddha geboren. Er zijn verschillende theorieën over het exacte jaar van Śakya Simha's geboorte. Vedische geleerden hebben vastgesteld, dat hij leefde van 563-483 v. Chr., terwijl *mahāyāni* boeddhisten 566-486 v. Chr. aanhouden. Afgezien van de precieze datum is het duidelijke

lijk, dat de *māyāvāda* school na een lange onderbreking vanaf dit punt opnieuw een enorme stimulans kreeg en gedurende duizend jaar doorging zich als boeddhisme te verspreiden (zij het in verscheidene vormen) tot de verschijning van Śrī Śaṅkarācārya. We hebben al besproken, dat het mayavadisme van Śaṅkarācārya in feite boeddhisme is met een andere terminologie. De verstokte monist, de eerbiedwaardige Rajendranātha Ghoṣa schrijft in zijn boek, *Advaita Siddhi*,

“Vanaf de tijd van Śakya Simha Buddha’s verschijning tot de verschijning van Śaṅkarācārya werden de principes van het monisme krachtig uitgedragen onder de vlag van het boeddhisme.”

Uitspraken van bekende monisme geleerden, zoals de eerbiedwaardige Śrī Ghoṣa, bevestigen de waarheid, dat er geen verschil is tussen monisme en boeddhisme.

Gedaanteverwisselingen van het mayavadisme

Zeven filosofische scholen

HET MAYAVADISME BESTOND EVENALS DE veelkoppige Hydra in vele gedaanten en onder verschillende benamingen. De volgende zeven scholen waren de belangrijkste van het *māyāvāda* gedachtengoed.

- Wijze Cārvaka's epicurische school van atheïsme
- Jīna's jainisme of Arhata
- Kanada's atomische theorie van Vaiśeṣika
- Gautama Ṛṣi's systeem van logica en retoriek, Nyāya
- Wijze Kapila's school van Sāṅkhya
- Patañjali's Yoga systeem
- Jamini's Mīmāṃsā (dat beweert, indien er een God is, is Hij niet almachtig)

Het mayavadisme werd in deze gevarieerde vormen hyperactief en werd een broedplaats van een veelvoud aan propagandacentra in een poging het transcendentale, vedische concept van *acintya-dvaita-advaita-vaiṣṇava-siddhānta* – het Vaiṣṇava ontologische principe, dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods en Zijn veelvoudige energie transcendentaal is, te verslinden. Deze vormen van energie zijn dus niet gebonden aan materiële overwegingen en zijn op onbevattelijke wijze gelijktijdig dual en non-dual, één en verschillend. De reden waarom deze andere stromingen ook als *māyāvāda* worden aangemerkt is, omdat ze de goddelijke ‘energie’ zelf als *māyā* of illusoir beschouwen, waardoor al hun debatten en conversaties zich richten op en zijn verankerd in de materiële wereld der verschijnselen. De bovenstaande stromingen werden vooral een wildgroei tijdens de periode tussen Śakya Siṃha Buddha en Śaṅkarācārya.

Door een eigenaardige maar voorspelbare kink in hun succesvolle verspreiding raakten ze verwickeld in bittere ruzies onder elkaar en waren niet in staat elkaars overwicht te verdragen. Dit verzwakkende binnengevecht ondermijnde hun gezamenlijke ondernemingen, waarvan een rechtstreeks gevolg was, dat Caravak’s Nastikya school van atheïsme – gelukkig voor de samenleving – bijna ineens stortte. Hetzelfde noodlot trof ook het jainisme. Toen Śrī Śaṅkarācārya in 786 op het toneel verscheen, zag hij deze ongelijksoortige groepen *māyāvādīs* in een interne strijd verwickeld en nam zich voor een manier te vinden om hen hetzelfde podium te laten delen. Hij selecteerde uit ieder van deze stromingen een paar filosofische punten, maar snoeide en interpoleerde ze ten gunste

van zijn eigen behoeften onder voorwendsel ze samenhangend en vergelijkbaar te maken. Door dit te doen gebruikte hij ze om zijn eigen filosofie verder te steunen. Als men deze zeven stromingen onder de loupe legt, zal men tot de conclusie komen, dat met de toevoeging van Śākya Simha's voidisme en Śaṅkarācārya's brāhmaṇisme er in totaal negen *māyāvāda* scholen zijn. Op dit moment is het niet mogelijk om met omvangrijke argumenten en citaten de reden uit te werken, waarom de bovenstaande zeven filosofische scholen van het denken mayavadisme worden genoemd. Indien het echter nodig is, zullen we dit in te toekomst in een afzonderlijk boek neerleggen.

Bhartṛhari

Ongeveer 150 jaar vóór de verschijning van Śrī Śaṅkarācārya richtte Bhartṛhari een cultus op, die was gebaseerd op de leerstof van de Upaniṣadā's, en gaf het mayavadisme een nieuwe richting. Hij maakte gebruik van boeddhistische argumenten en retoriek en vestigde daarna een reeks conclusies gebaseerd op de Upaniṣadā's. Met deze nieuwe, vedisch gebaseerde cultus trachtte hij het boeddhisme in naam van hindoeïsme te prediken en te verspreiden. Bhartṛhari was een tijdgenoot van de beroemde boeddhist, Amara Simha, en men gelooft, dat de twee halfbroers waren en zonen van de befaamde boeddhist, Sabara Svāmī. Het is waarschijnlijk, dat Śrī Śaṅkarācārya vele snedige punten van Bhartṛhari onttrok om zijn eigen merk mayavadisme te propageren. De nieuwe

boeddhistische cultus van Bhartṛhari gebaseerd op de Upaniṣadā's werd de spreekbuis van het mayavadisme.

Het ware gezicht van het mayavadisme

GAUḌAPĀDA

De biografie van Gauḍapāda werpt een groot licht op de geschiedenis en biografie van het mayavadisme. Derhalve is het van groot belang om zijn leven en werken te bespreken. Niet alleen had Śrī Śaṅkarācārya een zeer intieme band met hem, maar ook bijna alle filosofische conclusies van Śaṅkarācārya waren tot stand gekomen door Gauḍapāda's argumenten en retoriek als fundering te gebruiken. De *guru* van Śaṅkarācārya was Śrī Govindapāda, wiens *guru* Śrī Gauḍapāda was – dit betekent, dat Śrī Gauḍapāda de 'groot-*guru*' was van Śrī Śaṅkarā (soms werd ook naar Gauḍapāda verwezen als Gaurapāda). Śrī Govindapāda heeft geen boek geschreven of andere schriften nagelaten. Hoewel Śaṅkarācārya voorheen door Govindapāda naar het brāhmaṇisme werd geleid, heeft zijn 'groot-*guru*' hem geholpen om zijn filosofie te formeren en daarom is Gauḍapāda in feite de *sikṣā-guru* (instructie gevend geestelijk leermeester) van Śrī Śaṅkarācārya. In Śaṅkarācārya's tijd kreeg zijn merk mayavadisme een dermate formidabele statuur, dat de Indiase hindoegemeenschap van *sanātana-dharma* uitsluitend Śaṅkarācārya en zijn volgelingen bedoelde, wanneer men verwees naar '*māyāvāda*'. Dus om meer te weten over Śaṅkarācārya moeten we te rade gaan bij zijn echte instructiegevende *sikṣā-guru*, Gauḍapāda. De volgende informatie wordt aangetroffen in *Harivamsa*,

***parāśara-kulotpalah śukonāma mahāyaśāḥ
vyāsād aranyām sambhūto vidhu moha'gniriva jvalan
satasyām piṭṛ-kanyāyām viriṇyām jana yaśyati
kṛṣṇaṁ gauḍam prabhuṁ śambhum tatha bhuriśrutam jayam
kanyām kīrtimatim śaṣṭhīm yoginīm yogamātaram
brahmadattasya janānīm mahisī mānuhasya ca***

Śuka verscheen in de illustere familie van Parāśara Muni als de zoon van Śrīla Vyāsa in de baarmoeder van Aranī. Śuka was de vader van Kṛṣṇa, Gauḍapāda, Sambhu en Jaya in de baarmoeder van Virini. Hij was ook vader van dochters, zoals Kīrtimati en zijn zesde kind, Mahisī, een *yoginī*, die geboorte gaf aan Brahmadata, een afstammeling van Manu. Sommigen halen de twee Śuka's door elkaar – de ene wordt genoemd in *Śrīmad-Bhāgavatam* in het vers *śuka kanyayam' brahmadattam ajiṇat*, en de andere, Śukadeva Gosvāmī, de zoon van Śrīla Vyāsadeva en Vitika, was levenslang celibatair, dus hij heeft geen nageslacht. De andere Śuka (ook bekend als Chaya Śuka) ging het huishoudelijke leven binnen en is degene, naar wie in *Harivaṁsa* wordt verwezen.

Śrīla Śrīdhara Svāmī schrijft in zijn commentaar op dit vers,

***yadapi śuka utpattyeva vimukta-saṅgo
nirgatas tathāpi virahāturam vyāsa
manuśānta drṣṭvā chāyā sukam nirmāya gatavān
tad abhiprāyenaivam gārhashtyādi
vyavahārah ityaviodhaḥ sa ca
brahmadatto yogī gavī vacī sarasvatyām***

Vanaf zijn geboorte was de grote heilige Śukadeva onthecht en verliet het huis onmiddellijk. Toen hij echter zijn vader, Śrīla Vyāsadeva door zijn afwezigheid zag lijden, manifesteerde Śukadeva een exacte replica van zichzelf en vertrok opnieuw, deze keer voorgoed. Deze mystiek geëxpandeerde replica is Chaya Śuka, die het huishoudelijke leven binnen-

ging en kinderen kreeg. Brahmadata (zijn kleinzoon) was een *yogī*, die zijn verstand en zintuigen onder beheersing had en aan de oevers van de heilige rivier, Sarasvatī, leefde.

Er is geen tegenstelling met betrekking tot de verzakende Śukadeva Gosvāmī in het bovenstaande vers. De *Devī Bhagavata* vermeldt specifiek, dat Gauḍapāda de zoon was van Chaya Śuka en sommige geleerden geloven, dat Gauḍapāda inwijding kreeg van zijn eigen vader. Het is dus duidelijk, dat Gauḍapāda in een sterke familie van heiligen en wijzen werd geboren, hetgeen een duidelijke indicatie is voor de belangrijke rol, die hij spoedig zou gaan spelen in het assisteren van het ‘kosmische drama’, dat zich ging ontvouwen met de op stapel staande verschijning van Śrī Mahādeva Śiva als Śaṅkarācārya. Geboren als de zoon van Chaya Śuka en Viriṇi zou hij spoedig iedereen onder de indruk brengen van zijn geleerdheid en zelfscholing. Hij is een van de meest heldere sterren aan het firmament van het mayavadisme. Zijn tijdloze bijdrage aan de wereld van de filosofie bestaat uit zijn twee commentaren – *Sāṅkhya-kārikā* en *Māṇḍukya-kārika*. Deze twee *kārikās* (commentaren) zijn de hoekstenen van het māyāvādisme.

Het weerleggen van de gezichtspunten van Guru

Śaṅkarācārya stelde zijn eigen commentaar samen gebaseerd op Gauḍapāda’s *kārikās*. De befaamde *māyāvāda* geleerde en filosoof, Vācaspati Miśra, was een tijdgenoot van Śrī Śaṅkara. Hij schreef het commentaar, *Tattva-kaumudi*, om Gauḍapāda’s *kārikās* te weerleggen en men hoeft alleen maar zijn uitspraak ‘51’ op te slaan om geheel vrij te zijn van iedere twijfel

over zijn intentie. Het is een algemeen gebruik onder *māyāvādīs* om het gezag en de reputatie van de persoon of personen, van wie ze voor steun en hulp het meest afhankelijk zijn, te ondermijnen – ‘ze bijten de hand, die hen voedt’. Op dezelfde manier bekende Śaṅkarācārya zijn ware kleuren als een doorgewinterde *māyāvādī* in zijn commentaar, *Śārīrika Bhāṣya*, op de *Vedānta-sūtra*, toen hij trachtte Śrī Vyāsadeva, de samensteller van de Veda’s, te ondermijnen. De illustere dichter, Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, heeft dit verraad beknopt weergegeven in zijn *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Adi-līlā* 7.121),

***vyāsera sūtrete kahe ‘pariṇāma’-vāda
‘vyāsa bhrānta’ – bali’tāra uṭhāila vivāda***

Śrīla Vyāsadeva’s *Vedānta-sūtra* beschrijft, dat alles in de realiteit een transformatie is van de goddelijke energie van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Śaṅkarācārya heeft echter het onschuldige publiek misleid door in zijn commentaar te schrijven, dat Śrīla Vyāsa een fout had gemaakt en schreeuwde moord en brand over deze uitspraak van de waarheid.

Om zijn wandaden te bewijzen citeren we een paar voorbeelden: Śrī Śaṅkara heeft zijn uiterste best gedaan om de betekenis van de *Vedānta-sūtra* te verdraaien om zijn eigen theorieën te begunstigen, maar zijn pogingen ontploften. In zijn commentaar op de *sūtra* 1.1.12, “*anandamāyāḥ abhyāsāt*”, heeft hij geprobeerd de betekenis van *anandamayo* te verdraaien, hetgeen betekent ‘de Ene, die verzadigde zegen is’ en refereert alleen aan Parabrahman, de Allerhoogste Godheid. In ieder geval, Śrī Śaṅkara heeft wanhopig geprobeerd te ex-

trapoleren, dat *ānandamayo* verwijst naar onpersoonlijk *brahman* en niet naar een Allerhoogste Persoonlijkheid. Volgens hem impliceert het achtervoegsel ‘*māyān*’ in het woord *ānandamayo*, dat onpersoonlijk *brahman* een *vikara* (transformatie) aanvaardt. Maar in werkelijkheid worden alleen Gods energieën of *śaktis* getransformeerd, zonder dat Kṛṣṇa Zelf enige transformatie of modificatie hoeft te aanvaarden. Als Śāṅkarācārya de ware betekenis van ‘*māyāh*’ had geaccepteerd, was zijn theorie, dat *brahman* onpersoonlijk is, onmiddellijk afgewezen. Gefrustreerd in zijn mislukte poging om met een samenhangende uitleg te komen om Śrīla Vyāsadeva te weerleggen nam hij schaamteloos zijn toevlucht tot karaktermoord en verklaarde, dat Śrīla Vyāsadeva een foute *sūtra* had gecomponeerd en beweerde, “het had ‘*ānanda*’ moeten zijn zonder het achtervoegsel ‘*māyāh*’, omdat ‘*ānanda*’ alleen naar *brahman* verwijst”.

Śāṅkarācārya hield niet op alleen Śrīla Vyāsadeva te ontferen, maar ging zover om zijn eigen *śikṣā-guru*, Śrī Gauḍapāda, te beledigen, van wie hij zijn oorspronkelijke training had gekregen. Hij trachtte de *kārikās* van Gauḍapāda te weerleggen door er fouten in te zoeken. Śrī Śāṅkara schreef in zijn boek, *Ajñānabodhini*, “*anavagatau brahmatma bhavam syat*” over Gauḍapāda en maakte duidelijk, dat het ‘zijn *guru* ontbrak aan kennis van *brahman*’ en daarom onervaren en onwetend was in spirituele onderwerpen. Hoe is het mogelijk, dat iemand, die kennis heeft van de Veda’s, zijn *śikṣā-guru* en voorganger confronteert en zich desondanks durft uit te geven als lichtdrager van de vedische traditie? De Veda’s veroordelen categorisch overtredingen tegen de eigen *guru*, dus hoe

kan iemand Śrī Śaṅkarācārya als iets anders aanvaarden dan een *aparādhi* (overtreder) of zijn woorden serieus nemen?

De geboorte van Śrī Śaṅkara

Śaṅkarācārya was de bewaker van het mayavadisme, de voornaamste exponent en voorstander van het voidisme (de leer van het niets), de initiatiefnemer van de moderne vorm van monisme en het kroonjuweel van de *māyāvāda* lijn. Praktisch alle ontwikkelde, belezen personen zijn op de hoogte met het verhaal van zijn geboorte, tenminste degenen in India. Vele geleerde personen uit de Śaṅkara cultus hebben zijn lofreden overvloedig neergeschreven in biografische werken, zoals *Śaṅkara Vijaya* en *Śaṅkara Digvijaya*. Nadere informatie en incidenten uit zijn leven zijn ook beschikbaar in gezaghebbende verhandelingen van de Madhva cultus, zoals *Madhva Vijaya* en *Manimanjari*. De Mādhva cultus en de Śaṅkara cultus zijn tegengesteld aan elkaar. Om een samengesteld beeld te schetsen van de biografie van Śrī Śaṅkara is het daarom hoogst noodzakelijk de feiten uit deze beide bronnen en hun geauthoriseerde media te putten. Als toevoeging op deze bronnen zijn er biografische werken over Śrī Śaṅkara in overvloed geschreven. Dankzij al deze betrouwbare bronnen achten we het onnodig om langer bij dit onderwerp stil te staan.

Er zijn talloze meningen in omloop over de exacte datum van de geboorte van Śrī Śaṅkara. Onze persoonlijke schatting is, dat hij ongeveer 700 jaar na Christus werd geboren in het dorp Chidambaram in Kerala, Zuid-India. Zijn moeder was een *brāhmaṇī* (vrouwelijke *brāhmaṇa*) genaamd Viśiṣṭhā, die

de *brāhmaṇa*, Viśvajita, huwde. Gedurende een lange tijd was het paar niet in staat om kinderen te krijgen, hetgeen het gezinsleven kapot maakte voor een zwaar teleurgestelde Viśvajita, die alle banden verbrak, het huis verliet en naar het bos vertrok om daar als kluizenaar te leven. Later werd dezelfde Viśvajita befaamd als Śivaguru. Het volgende verhaal is een uittreksel uit de ‘conclusie’ van de *Śabdārtha Mañjarī* door Śivanātha Śiromani gepubliceerd in het Bengaalse jaar 1308.

“Viśiṣṭhā werd in huis geheel aan zichzelf overgelaten. Ze leefde vroom in haar afzondering en deed de gelofte om de dorpsgod, Śrī Mahādeva, Śiva, dagelijks te vereren en dat werd haar levensdoel. Ze werd een leerling van de hoofdpriester van de tempel en gaf zich geheel over aan de vereering van Śrī Śiva, waarvoor ze haar lichaam, geest en ziel inzette. Er had spoedig een verbazingwekkend incident plaats: ze werd zwanger. Het gerucht deed de ronde als een bosbrand. De raad van rechtgeaarde mannen in het dorp verstootten haar uit het dorp, omdat ze dachten, dat ze immoreel en onkuis was. Viśiṣṭhā, die niet in staat was de schande, beledingen en valse beschuldigen uit de gemeenschap aan te horen, besloot zich het leven te ontnemen. Op dat moment ontving de vader van Viśiṣṭhā, Maghamaṇḍana, een providentiële instructie in een droom, die zei, “Śrī Śiva is geïncarneerd in de baarmoeder van Viśiṣṭhā, zorg dat ze niet haar leven beëindigt.” Maghamaṇḍana ging spoorwegs naar zijn dochter en raadde haar af om zelfmoord te plegen. Na enige tijd in de zorg van haar vader te zijn geweest gaf Viśiṣṭhā geboorte aan Śaṅkara.

Śaṅkara was een uiterst intelligent en getalenteerd kind. Hij voltooide zijn studies in Sanskriete grammatica en woordenlijst, zelfs voordat hij zijn inwijding van de heilige draad had ontvangen. Na zijn inwijding (*upanayana*) op achtjarige leef-

tijd ving hij aan met zijn vedische studie. Hij liep snel door zijn studie van de Veda's heen en concentreerde zijn aandacht daarna op het beheersen van de zes scholen van vedische filosofie en de Upaniṣadā's. Het is bekend, dat Śaṅkara apathisch was voor het gezinsleven en het materiële bestaan; zijn tijd werd volkomen besteed aan schriftuurlijke studies en de verering van Śrī Śiva.

Śaṅkara begeleidde zijn moeder eens naar een ander dorp, toen ze onderweg een smal, ondiep riviertje moesten oversteken. Toen ze door het water waadden, werd de moeder zich opeens gewaar, dat de jonge Śaṅkara bezig was te verdrinken. Śaṅkara was haar enige zoon, haar enige familielid en betekende meer voor haar dan haar eigen leven. Hem te zien in die conditie was meer dan ze kon verdragen en haar hart begon te bonzen. Ze stond van een kleine afstand te kijken en raakte verlamd van angst, omdat hij niet in staat leek zichzelf te redden. Het moet een pathetisch gezicht zijn geweest, om te zien hoe een hulpeloze moeder aan de grond genageld stond en machteloos was om haar eigen kind te redden. Tenslotte waadde ze naar hem toe en terwijl hij bezig was te verdrinken, liet hij zijn moeder beloven hem toestemming te geven om *sannyāsa* te nemen. Hij zei, "Moeder, als je niet belooft me de verzakende levensorde binnen te laten gaan, doe ik niet de minste moeite om mezelf te redden". Omdat ze geen andere uitweg had, stemde ze wanhopig in met zijn verzoek. Śaṅkara tilde zich toen uit het water en keerde met zijn moeder terug naar huis."

Uit de bovenstaande vertelling over Śaṅkarācārya kan gemakkelijk worden afgeleid, dat hij er niet in slaagde zijn moeder te overtuigen hem toestemming te geven om *sannyāsa* te nemen, een spirituele orde bedoeld om de hele wereld te bevoordelen. Geen schriftelijke sommaties noch enige andere vorm van troostende woorden waren hem behulpzaam bij het

overtuigen van zijn moeder. In plaats daarvan strikte hij zijn uitgestoten moeder om hem toestemming te geven om *sannyāsa* te nemen door te pretenderen, dat hij in een ondiep beekje verdronk, en door volledig gebruik te maken van haar zwakheid als moeder met gevoelens en sympathie. Deze vorm van dubbele moraal en emotionele afpersing is waarschijnlijk niet bekend in de annalen en biografieën van andere grote persoonlijkheden. Toen Śrī Caitanya, de universele spirituele meester van iedere levende entiteit, de wereldverzakende levensorde van *sannyāsa* omarmde, deed Hij dat met de zegen van Zijn bejaarde moeder, Śacīdevī, en de toestemming van Zijn jonge, prachtige vrouw, Viṣṇupriya Devī. Hij had hen vol geduld en met diep begrip voor de gemoedsgesteldheid van hun geest en hart laten realiseren, wat het belang van Zijn besluit was. Men moet immers niet vergeten, dat Śrī Caitanya de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is, die verscheen om voor het welzijn van de hele wereld bovenzinnelijk spel uit te voeren, terwijl Śrī Śaṅkara de incarnatie van Zijn dierbare toegewijde, Śrī Śiva, is.

Het feit is, dat Śrī Śaṅkara niet aarzelde om alle middelen aan te wenden, of het nu trucs waren, bedrog of agressie om zijn gewenste doel te bereiken, wanneer logica en argument niet werkten. Door zijn buitengewone kennis en genialiteit schreef hij stapels boeken. Zijn commentaren op *Brahma-sūtra* en geselecteerde Upaniṣadā's, die zijn theorie complementeerden, zijn allemaal buitengewone literaire prestaties en een waardevolle nalatenschap aan de wereld. Hij reisde overal naartoe met het enige doel om zijn gezichtspunten en filosofie te verspreiden en te verankeren. Hij stapte aan boord van een

wereldwijde verovering. Een paar incidenten van zijn pralende overwinningen worden hieronder verhaald.

Śaṅkara Vijaya

Een van de vele indrukken, die men krijgt, bij het lezen van de biografie van Śaṅkarācārya is, dat hij over de geschriften in debat moest gaan met vele Śmārta *brāhmaṇas* (ritualistische *brāhmaṇas*), Śaivieten, Śakta's (vereerders van Devī) en Kāpālika (Tantrika's van het linker pad, dat schriftuurlijke regels en reguleringen achterwege laat). Een zekere Kāpālika met de naam Ugrabhairava uit Māhārashtra werd een discipel van Śrī Śaṅkarā, maar dat gebeurde onder bizarre omstandigheden. Śrī Śaṅkara slaagde er niet in om zijn argumenten te weerleggen en op bevredigende manier zijn vragen te beantwoorden, maar werd daarentegen door zijn stellingen overtuigd. Door een voorheen overeengekomen, draconische afspraak en weddenschap zou de verliezer van het debat zijn afgehakte hoofd als prijs aan de winnaar moeten aanbieden. Alleen door de tussenkomst van een oudere leerling van Śrī Śaṅkara, Padmapāda, werd Kāpālika tenslotte succesvol verslagen en werd zijn *guru* een zekere dood bespaard.

In een ander voorval werd Śrī Śaṅkara in een fel debat betrokken met een Krakaca, een *guru* van de Kāpālika sekte in Karnāṭaka. Śrī Śaṅkara vond, dat hij al zijn argumenten had uitgeput zonder Krakaca op succesvolle wijze te overtuigen en werd gedwongen zich snel terug te trekken. In een poging zijn gezicht en reputatie te redden wist hij de koning van Ujjaini,

Sudhanvā, over te halen om Krakaca te executeren op basis van opgeblazen aanklachten.

In een beschamend incident, dat zich deze keer in Assam afspeelde, raakte Abhinava Gupta, een Śākta (vereerder van Durga Devī) onder de indruk van Śrī Śaṅkara's persoonlijkheid en invloed en werd zijn leerling na een onbeslist debat over mayavadisme. De leerlingen van Abhinava weigerden echter hun *guru* in zijn overgave aan Śrī Śaṅkara te volgen, omdat hun *guru* hen niet kon overtuigen van de superieuriteit en de absolute positie van het mayavadisme. Śrī Śaṅkara ervoer dit als een belediging en beschuldigde Abhinava Gupta onterecht van besmetting met een onplezierige huidinfectie, die afkomstig was van een duistere *tantrika* vloek – althans, dit is hetgeen wordt verteld. Hoe het ook zij, het is duidelijk, dat noch Abhinava Gupta noch zijn leerlingen werden overtuigd door de filosofie van Śrī Śaṅkara. Padmapāda smeedde tenslotte een plan en liet Abhinava vermoorden.

Bij een ander bezoek aan Ujjaini kruiste Śrī Śaṅkara de zwaarden met Bhaskarācārya over zijn merk mayavadisme. Bhaskarācārya was de hoeder van de filosofie van Śaiva-Viśiṣṭa-advaita van non-dualisme. Śrī Śaṅkara slaagde er niet alleen in om hem over te halen naar zijn eigen overtuiging, hij werd hardhandig afgeranseld. Bhaskarācārya legde hem bloot als een *mahāyanika* boeddhist door al zijn argumenten in zijn commentaar op de *Vedānta-sūtra* te weerleggen, zoals we reeds eerder hebben besproken.

Een van de meest bizarre en ongelooflijke hoofdstukken in het leven van Śaṅkarācārya betreft een debat met de vrouw van een geleerde. Ubhaya Bhārati was een wijze, geleerde

brāhmaṇa dame en de vrouw van de illustere geleerde Maṇḍana Mīśra. Nadat Maṇḍana Mīśra in een schriftuurlijk debat door Śaṅkarācārya werd verslagen, weigerde Ubhaya Bhāratī de nederlaag toe te geven. Ze citeerde uit de geschriften, dat Śrī Śaṅkara slechts de helft van het geheel had verslagen, waarmee ze bedoelde, dat na een huwelijk man en vrouw één geheel vormen. Als Śaṅkarācārya een totale overwinning wilde behalen, zou hij ook haar moeten verslaan. Ubhaya Bhāratī versloeg Śaṅkarācārya echter in een debat over *kāma*, de kunst en wetenschap van materiële liefde en seks. Śaṅkarācārya was terneergeslagen en beloofde zijn nederlaag te wreken. Nu gebeurde het, dat de koning van een klein koninkrijk in de nabijheid juist was overleden, zonder dat zijn onderdanen ervan op de hoogte waren. Met zijn aanzienlijke mystieke vermogens nam Śaṅkarācārya bezit van het lichaam van de koning en ging terug naar zijn koninklijk paleis. Hij ging, zonder dat iemand het in de gaten had, de binnenste kamers van de koninginnen van de koning binnen en leerde gedurende de volgende twee nachten de kunst der liefde van velen van hen. Daarna liet hij het lichaam van de koning achter in een staat van rigor mortis, terwijl de koninginnen sliepen, en keerde terug in zijn eigen lichaam, dat onder veilige bewaking van zijn vertrouwde leerling, Padmapāda, was gehouden. Hij kon het debat weer oppakken, nadat hij de wereld van seks had ervaren en was in staat om zonder enige moeite Ubhaya Bhāratī te verslaan. Er zijn klaarblijkelijke problemen bij het in overeenstemming brengen van deze biografische gegevens, zoals de vraag, hoe een strikte celibatair, die gehouden is aan

de gelofte van verzaking, tijd kan besteden in de schoot van luxe en zinnelijke lustbevrediging. De knagende kwesties zijn:

- a) Week Śrī Śaṅkarācārya af van zijn gelofte van het celibaat en verzaking en viel hij?
- b) Moest hij werkelijk bewijzen, dat hij de theorie en praktijk van de kunst van *kāma* beheerste?

Normaal gesproken, dienen we het hoogst lovenswaardig te vinden, dat een *sannyāsī*, die zijn zintuigen beheerst, niet op de hoogte is met geschriften over de fysieke vereniging van de seksen. Onze conclusie is daarom, dat het voor een *sannyāsī* van het kaliber van Śrī Śaṅkarācārya oneervol is om op bedriegelijke wijze over seks te leren van de vrouwen van een overleden man.

Maṇḍana Mīśra was het grootste lichtbaken, dat door Śrī Śaṅkara werd verslagen en werd de meest gewaardeerde veer op de hoed van Śrī Śaṅkara. Mīśra was de meest vermaarde en belezen *śmārta* geleerde van zijn tijd. Śrī Śaṅkara registreerde alleen overwinningen over boeddhisten, *tantriks*, *śaktas*, *śmārtas* en *karmīs*, maar nooit over een vedisch geleerde. Door de eeuwen heen bestond er bij niemand enige twijfel over het feit, dat *jñāna*, empirische kennis gebaseerd op de Veda's, veruit superieur was aan zowel boeddhisme als de ritualistische praktijken op het gebied van Tantra. De traditie van vedische geleerheid genoot een lange, illustere genealogie van voorgangers en commentaren. In contrast hiermee heeft de *māyāvāda* filosofie, die geen gevestigde school was met een erkende filosofie, nooit een overwinning met een hoog profiel over een gerespecteerde, vedische autoriteit behaald. In het licht van dit goed bekende feit, ziet het ernaar uit, dat de vol-

gelingen van Śrī Śaṅkara de invloed van de eerder genoemde overwinningen hebben overdreven. Bhāskarācārya heeft dit tijdens de aanwezigheid van Śrī Śaṅkara zeker krachtig bewezen.

Padmapāda

Een ander merkwaardig aspect in het leven van Śrī Śaṅkarācārya is, dat bijna bij iedere gelegenheid, waarbij hij werd geconfronteerd met vijandelikheden, zijn trouwe leerling, Padmapāda, hem moest redden. Padmapāda zal altijd een lichtbaken aan het firmament van de levensgeschiedenis van Śrī Śaṅkara blijven. Lang voordat Śrī Śaṅkara zijn commentaar, *Śārīrika-bhāṣya*, op de *Vedānta-sūtra* publiek maakte, had Padmapāda zijn eigen commentaar op dezelfde verhandeling reeds voltooid. We leren uit de geschiedenis, dat Padmapāda's oom van moeders zijde deze onschatbare manuscripten van Padmapāda had gestolen en de auteur in een oceaan van verdriet had gestort. Zijn *guru*, Śrī Śaṅkara, stapte naar voren om hem van deze ramp te verlossen en verzekerde zijn trouwe leerling, dat er geen reden was om zich zorgen te maken, omdat Śaṅkarācārya alle commentaren van Padmapāda op perfecte wijze in de eerste vier *sūtras* in zijn geheugen had geprent. Daarna reciteerde hij ze allemaal letterlijk voor Padmapāda. Gezien dit voorval zou het niet verkeerd zijn om aan te nemen, dat Śrī Śaṅkarācārya zijn beroemde *Śārīrika Bhāṣya* commentaar componeerde, waarbij hij zwaar leunde op en leende uit het commentaar van zijn leerling, Padmapāda. Nu kan iedereen voor zichzelf beoordelen, welk van deze twee

commentaren origineel is. Niettemin heeft de ontvreemding van het commentaar van Padmapāda hem niet in het minst afgeschrikt van het uitvoeren van reddingsoperaties van zijn *guru* in hachelijke situaties.

De laatste daad

De laatste uitdaging van Śrī Śaṅkarācārya was een debat met de toenmalige leider van de Tibetaanse boeddhisten, ene Lāmā *guru*. In die tijd respecteerden alle sekten van het boeddhisme de Lāmā als hun Jagadguru (wereldleider en voorganger). Voordat het debat begon, werd door beide partijen overeengekomen, dat de verliezer het leven zou moeten laten door in een groot vat kokende olie te springen. Het debat is indringend beschreven in het boek, *Sabdārtha Mañjāri*, geschreven door de befaamde monistische geleerde, de eerwaarde Śiromani.

“Śrī Śaṅkarācārya gaf na zijn verlies te hebben toegegeven van een schriftuurlijk debat met de boeddhist, Jagadguru, zijn leven op door volgens de voorwaarden van het debat in een vat kokende olie te springen. Op deze manier heeft de wereld in het jaar 818 een lichtbaken verloren bij het heengaan van Śrī Śaṅkarācārya.”

Het “Vat van Śaṅkara”, zoals het bekend is, is tot vandaag de dag in Tibet bewaard gebleven. De boeddhistische monniken eren het om de grote overwinning van hun geestelijk leiders te herdenken. Het ziet ernaar uit, dat de geschiedenis weigert om het nobele offer van Śrī Śaṅkarācārya in de vergetelheid te werpen.

De invloed van Śrī Śaṅkarācārya

Er ligt bijna duizend jaar tussen de verschijning van Śrī Śaṅkarācārya, de incarnatie van Gods toegewijde, en de verschijning van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods Zelf als Śrī Caitanya Mahāprabhu. Nu zal de geschiedenis van het mayavadisme in deze tussenliggende periode kort worden beschreven.

De bittere smaak van het voidisme en zijn classificatie als een niet-vedische religie in het boeddhisme werd op deskundige wijze door Śaṅkarācārya voorzien van een suikerlaag door het te bestempelen als vedisch, zodat het smakelijk en populair werd voor de Indiase massa. Het gevolg was, dat het boeddhisme werd ontworteld en dat de massa in plaats van zich te identificeren als boeddhist zich nu hindoe ging noemen. De hindoeïstische religie, of het ‘hindoeïsme’ wijst over het algemeen op de religieuze interpretaties van Śaṅkarācārya. Van andere religieuze theologieën, die zich later gingen verspreiden, werd ten onrechte gedacht, dat ze het hindoeïsme hadden weerlegd, maar in werkelijkheid hebben ze alleen de degens gekruist met het soort hindoeïsme van Śaṅkarācārya. Welke volgeling van de Veda’s zou zo benepen kunnen zijn om de enorme bijdrage van Śaṅkarācārya aan het hindoeïsme, dat tot stand kwam door de ontworteling van het boeddhisme op Indiase bodem, niet te erkennen? Niettegenstaande zijn poging draagt het ware hindoeïsme een andere definitie dan die, welke door Śrī Śaṅkara eraan werd gegeven. Het ware hindoeïsme is gebaseerd op de vedische conclusie, die bekend is als *sanātana-dharma*, of de eeuwige ‘religie’ van de

mens. Met andere woorden, *sanātana-dharma* is gefundeerd op het ontologische principe van onbevattelijke, gelijktijdige eenheid en verscheidenheid van de levende entiteiten met en tussen God en Zijn meervoudige energieën. De praktische toepassing van dit eeuwige, esoterische principe (*tattva*) wordt gemanifesteerd in een liefdevolle relatie, die tot uitdrukking wordt gebracht als *bhakti*, zuivere toegewijde dienst aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. De duizend jaar, die zijn verstreken sinds het verdwijnen van Śaṅkarācārya, zijn getuige geweest van een geleidelijke afname van het mayavadisme, dat op sommige plaatsen zijn gezicht verloor en op andere plaatsen werd ontdaan van zijn vernislaag van legitimiteit en eerbiedwaardigheid, waarbij zijn voorstanders en aanhangers wijselijk ‘ondergronds’ gingen om niet nog meer in verlegenheid te worden gebracht.

Yādava Prakāśa

Na het heengaan van vermaarde *māyāvāda* voorgangers, zoals Padmapāda Sureśvara en Vācaspati Mīśra, was de meest vooraanstaande *māyāvāda guru*, die het overnam, ene Yādava Prakāśa. Hij maakte de stad, Kañchi, in Zuid-India zijn woonplaats. Zijn tijdgenoot, Śrī Yāmunācārya van de Śrī Vaiṣṇava *sampradāya*, was begiftigd met diepe wijsheid en een spirituele genialiteit. Bij het zien van zijn buitengewone deskundigheid in argumentatie en het spirituele debat slaagde Yādava Prakāśa er niet in om de kracht en stoutmoedigheid te verzamelen om in een beslissend schriftuurlijk debat tegenover hem te gaan zitten. De befaamde leerling van Yāmunācārya

was de grote, spirituele voorganger, Śrī Rāmānujācārya, die als jonge *brahmācari* Vedānta had gestudeerd onder Yādava Prakāśa. Ondanks zijn positie als zijn leerling wees Śrī Rāmānuja op consistente wijze op de filosofische fouten in het commentaar van Śrī Śāṅkara op de Vedānta. Yādava Prakāśa deed grote moeite om de jonge Rāmānuja met de filosofie van *māyāvāda* te beïnvloeden, maar werd keer op keer ontzenuwd door de waterdichte logica en schriftuurlijke argumenten van de jonge student. Het onvoorstelbare intellect en het diep spirituele inzicht van Rāmānuja wekte de afgunst van zijn leraar en brandend van jaloezie smeedde Yādava Prakāśa een complot om de jonge Rāmānuja te vermoorden. Maar voordat het verschrikkelijke plan kon worden uitgevoerd, bereikte het de oren van Rāmānuja en het plan werd afgelast. Rāmānuja vergaf Yādava Prakāśa niet alleen, hij toonde hem genade en aanvaardde hem als zijn leerling. Yādava Prakāśa was uitermate bewogen door zijn genereuze gebaar en zijn verheven Vaiṣṇava nederigheid. Yādava begon met een schone lei en werd een totaal ander persoon, die het leven van een Vaiṣṇava *bhakta* (toegewijde) van harte omarmde.

Śrī Śāṅkarācārya was met betrekking tot Abhināva Gupta in een dergelijke situatie terecht gekomen. Maar in plaats van Abhināva genade te tonen, liet Śrī Śāṅkarācārya hem helaas vermoorden. Hieraan zien we duidelijk, dat het karakter van Rāmānujācārya in vergelijking met de rol van Śrī Śāṅkarācārya veel nobeler, verhevener en mededogender was. Yādava Prakāśa had zijn moord beraamd en desondanks vergaf Śrī Rāmānujācārya hem niet alleen, maar door zijn goedaardige genade verloor hij hem eveneens. Ieder bovengenoemd inci-

dent, waarvan het ene Śrī Rāmānujācārya betrof en het andere Śrī Śaṅkarācārya, waren overeenkomstig en voor hen cruciaal en vormden een reflectie van hun individuele karakter. Śrī Rāmānujācārya was inderdaad een mededogender, toleranter en verhevener persoonlijkheid dan de *māyāvāda* rol, die Śrī Śaṅkara speelde. Door de eeuwen heen hebben de zuivere toegewijden van Bhagavān onder alle omstandigheden een superieur karakter en een grotere wijsheid vertoond dan anderen. Het mayavadisme ging gedurende deze tijd door zijn meest magere periode heen en werd verzwakt door de scherpe, onweerlegbare logica en argumenten van Śrī Rāmānujācārya, die het vaandel van de overwinning van Viśiṣṭādvaita-vāda zwaaide. (*viśiṣṭādvaita-vāda* is het ontologische principe, dat stelt, dat de Allerhoogste *brahman* van nature verschillend is van de *jīva* [levende entiteit] en de *jagat* [de materiële natuur], hoewel zowel de *jīva* als de *jagat* onderdelen zijn van het complete *brahman* en daarom nooit van Hem zijn afgescheiden.)

Śrī Śrīdhara Svāmī

Śrī Śrīdhara Svāmī werd geboren in de provincie Gujarāta. Er kan niet veel worden gezegd over de details van zijn verschijning, omdat er geen accurate en authentieke datum bekend is. Er is één belangrijk feit, dat vermelding verdient, en dat is, dat ongeacht wat monistische geleerden en historici over zijn geboortedatum speculeren, hun bedenksels volslagen ongefundeerd zijn en in het beste geval zijn gebaseerd op ‘horen zeggen’. Aangezien Śrī Madhvācārya in geen enkel werk van zijn

hand melding heeft gemaakt van Śrīdhara Svāmī, zou het onlogisch en onredelijk zijn om Śrīdhara Svāmī chronologisch achter Madhvācārya te plaatsen eenvoudig vanwege de schijnbare *absentia* van Śrīdhara Svāmī in het werk van Śrī Madhvācārya. Śrī Śrīdhara Svāmī heeft geen commentaar geschreven op de *Vedānta-sūtra* of op de Upaṇiṣadā's. Dit is waarschijnlijk de reden, waarom Madhvācārya in zijn eigen werken nooit van Śrīdhara Svāmī melding heeft gemaakt, anders zou hij dat zeker hebben gedaan. Aan de andere kant noemt Śrīdhara Svāmī alleen de naam van Śrī Śaṅkarācārya in zijn commentaar op de *Bhāgavad-gītā* en maakt geen melding van Śrī Madhvācārya. Deze feiten wijzen erop, dat Śrīdhara Svāmī na Śrī Śaṅkarācārya en vóór de komst van Śrī Madhvācārya heeft geleefd.

Śrī Rāmānuja schreef zijn beroemde commentaar op de Vedānta, *Śrī Bhaṣya*, gebaseerd op de conclusies van de *Viṣṇu Purāṇa*. Śrī Śrīdhara Svāmī schreef ook een commentaar op de *Viṣṇu Purāṇa*. Als Rāmānujācārya van dit commentaar had geweten, zou hij het zeker selectief hebben geciteerd, of hij zou er in zijn werken als bewijsvoering aan hebben gerefereerd. Het feit is, dat geen van beiden elkaar hebben genoemd. In het licht van deze factoren is het zeer moeilijk om de chronologische volgorde van hun respectievelijke perioden op samenvattende wijze vast te stellen. Tot de dag van vandaag doen de cultussen van het *māyāvāda* impersonalisme nog steeds pogingen om Śrīdhara Svāmī naar hun monistische kamp te trekken. De reden hiervoor is, dat Śrīdhara Svāmī in de hele vroege stadia van zijn spirituele levensloop een nauwe band had met een *māyāvāda* geleerde, door zijn leer werd

beïnvloed en gedurende een periode het pad van monisme heeft aanvaard. Op dit deel van zijn leven werd soms indirect gezinspeeld in het werk van Śrīdhara Svāmī. Later heeft Śrīdhara Svāmī echter op roemruchte wijze het mayavadisme afgewezen en het vaiṣṇavisme omarmd onder leiding en in de associatie van Paramānanda Tīrtha.

Paramānanda Tīrtha, een Vaiṣṇava *sannyāsī* van de *śuddha-advaita sampradāya*, was een rondtrekkend prediker en een toegewijde van Bhagavān Nṛsiṃhadeva, de leeuwincarnatie van Śrī Viṣṇu. De meest prominente voorganger van deze Vaiṣṇava lijn van *śuddha-advaita* (zuiver, transcendent non-dualisme) was Śrī Viṣṇu Svāmī, die geruime tijd vóór Śaṅkarācārya verscheen. (Viṣṇu Svāmī was ook bekend als Adiviṣṇu Svāmī.)

Paramānanda Tīrtha was in deze illustere Vaiṣṇava *sampradāya* een *sannyāsī* en door zijn genade kon Śrīdhara Svāmī zich het spirituele bankroet van het mayavadisme realiseren. Nadat hij zijn associatie met het mayavadisme uit het verleden had losgelaten, ging hij met hart en ziel het achtenswaardige vaiṣṇavisme binnen en ontving spirituele initiatie van Paramānanda Tīrtha. De transformatie van Śrīdhara Svāmī kwam tot stand door zijn verlichting van de waarheid, namelijk, dat *mokṣa* (onpersoonlijke bevrijding) niet alleen buitengewoon moeilijk te bereiken is door het pad van droge speculatie te volgen, maar dat het eigenlijk niet mogelijk was. Hij begreep, dat alleen door devotionele overgave aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods bevrijding eeuwigdurend is verzekerd. In zijn commentaar op *Bhāgavad-gītā* schrijft Śrīdhara Svāmī,

***śruti-smṛti-purāṇa-vacanānyevam sati samāñjasāni bhavanti
tasmād-bhagavad-bhaktir eva mukti hetur iti siddham
'paramānanda śrī-pādājya-rajah śrī-dhārinādhuna
śrīdhara svāmī-yatinā kṛta gīta-subodhinī.***

Wanneer de betekenis van de woorden Śruti, Smṛti, Purāṇa, Śrīmad-Bhāgavatam, Bhāgavad-gītā op de juiste wijze wordt begrepen, wordt de hele vedische literatuur duidelijk. Ze zijn het allemaal eens over het punt, dat toewijding aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods de primaire oorzaak is van het bereiken van *mokṣa*, bevrijding. De *sannyāsi* Śrīdhara Sami schrijft het *Subodhinī* commentaar op de *Bhāgavad-gītā* en neemt het stof van de lotusvoeten van Śrī Paramānanda Tirtha.

Het standpunt van de *māyāvādīs*, dat Śrīla Śrīdhara Svāmī één van hen was, een monist, wordt gemakkelijk weerlegd door de bovenstaande waarheid in *Bhāgavad-gītā*. Hun ontkenning van zijn devotionele status is zinloos en hun argumenten zijn onsamenhangend en niet onderbouwd.

Een opmerkelijk, maar waar historisch feit omringt Śrīdhara Svāmī's commentaar op *Bhāgavad-gītā*. Śrīdhara Svāmī had eens alle heilige pelgrimsoorden bezocht en arriveerde in Kāśī. Hij verbleef daar voor een langere periode en scheef zijn *Subodhinī* commentaar op de *Bhāgavad-gītā*. Hij benaderde de geleerden en *paṇḍitas* van Kāśī en gaf hen een handschrift van zijn werk voor hun antwoord. Toen ze ontdekten, dat de ontologische conclusies in zijn commentaar waren tegengesteld aan hun *māyāvāda* principes, raakten de *māyāvāda paṇḍitas* gealarmeerd en gingen zijn werk op fouten uitkammen. Śrīdhara Svāmī echter weerlegde al hun argumenten met een verbazingwekkend vertoon van ingenieuze debatvaardigheid.

Ondanks dit en ongelukkigerwijs voor hen weigerden de trotse *māyāvāda* geleerden de uitmuntendheid van zijn commentaar te erkennen. Voor een laatste arbitrage benaderden beide partijen het godsbeeld van Śrī Viśvanātha (Śiva) in de tempel. De beste der Vaiṣṇava's, Śrī Śiva, maakte zijn besluit aan de *māyāvāda paṇḍitas* kenbaar in een droom in de vorm van een vers,

*aham vedmi śuk vetti vyaso vetti na vetti vā
śrīdharah sakalam vetti śrī nṛsimha prasadatah*

Ik (Śiva) weet het, Śukadeva Gosvāmī weet het, Śrīla Vyāśadeva weet het of weet het niet. Maar Śrī Śrīdhara (Svami) weet alles door de genade van Bhagavān Nṛṣimhadeva.

Dit vers verklaart ondubbelzinnig, dat Śrīdhara Svāmī de *māyāvāda paṇḍitas* versloeg door de genade van Bhagavān Nṛṣimhadeva en op die manier werd Śrīdhara Svāmī door de genade van zijn *guru* succesvol. Hier hebben we dus weer een ander voorval, waarin monisten, impersonalisten en *māyāvādis* allemaal door Bhagavān via Zijn bekrachtigde toegewijde worden blootgesteld.

Śrī Bilvamaṅgala, de alchemie van het hart

Śrī Vilvamaṅgala werd geboren in een klein dorp aan de oever van de rivier, Venna, in Zuid-India. De naam van zijn vader was Rāmadāsa. Sommigen zijn van mening, dat Śrī Vilvamaṅgala voorheen bekend was als Sihlanmīśra of Citsukhācārya. Volgens het boek, *Vallabha-digvijaya*, leefde hij in de 8ste eeuw na Christus. Eerder in zijn leven was hij een monist en impersonalist geweest, maar later wees hij het mayavadis-

me van de hand en ging de wereldverzakende levensorde van Vaiṣṇava Tridandi *sannyāsa* binnen. In het Dvārāka hoofdstuk van de kloosterregistraties van de cultus van Śrī Śaṅkarācārya werd de naam van Vilvamaṅgala vermeld met het jaar '2715' (het aantal jaren na het begin van Kali-yuga). Wederom volgens *Vallabha-digvijaya* was hij de beste leerling van Śrī Rājāviṣṇu Svāmī en geaccrediteerd voor de installatie van de godsbeelden van Śrī Śrī Dvārakādhiśa. Men zegt, dat Vilvamaṅgala Ṭhākura gedurende zevenhonderd jaar in Vṛṇḍāvana woonde in de buurt van Brahmakunda, waar hij *bhajana*, spontaan devotionele *yoga*, uitvoerde. Hij schreef het beroemde boek, *Śrī Kṛṣṇa-karṇāmṛta*, en werd sindsdien wijd bekend als Līlāśuka. In zijn eigen poëtische woorden schrijft hij over zijn afwijzing van het mayavadisme en de zegenrijke bekering tot het vaiṣṇavisme,

*advaita-vīthī pathikairupāsyāḥ svānanda simhāsana
labdha dīkṣāḥ haṭhena kenāpi vayanā
śaṭhena dāsikṛtā gopavadhū viṭhena*

Ik werd vereerd door degenen, die het pad van monisme betreden en ik werd op de troon van zelfzegen gehesen. Toch werd ik met kracht aangewezen de dienstmaagd van die allerhoogste smiecht te zijn; door Hem alleen, die de *gopīs* bedriegt.

Trivikrama Ācārya

Śrī Ānanda Tīrtha Madhvācārya verscheen in een tijd, waarin de cultus van Śaṅkarācārya breed werd uitgedragen. Śrī Madhvācārya werd geboren in het Zuidindiase district Kannaḍa (Mangalore) in een plaats genaamd Pājakā-kṣetra, 12 kilome-

ter van Uḍupī gelegen, in het jaar 1238 na Christus. Andere bronnen plaatsen het jaar van zijn geboorte drie eeuwen naar achteren, maar deze worden niet als erg authentieke bronnen beschouwd. Zijn vader, Madhyageha Bhaṭṭa, was een *brāhmaṇa*, een vedisch geleerde, en zijn moeder werd Vedāvidyā genoemd. Rond deze tijd was Acyuta Prekṣa een zeer voor-
 aanstaand *māyāvāda ācārya*. Hij had vier leidende leerlingen, namelijk Śaṅkarānanda, Vidyāśaṅkara, Trivikrama-ācārya en Padmanābha-ācārya, die allemaal bedreven predikers van het monisme waren. Evenals Rāmanujācārya met het uitdrukkelijke doel door de motie ging om Yādava Prakāśa te verlossen om zijn leerling te worden, zo nam om dezelfde reden Śrī Madhvācāryā initiatie van Acyuta Prekṣa. Śrī Madhvācāryā, die zeer geleerd was in Veda en Vedānta, steunde op felle wijze het ontologische principe van spiritueel dualisme – dat zegt, dat God en de *jīva* eeuwigdurend individuele identiteiten zijn. Zijn buitengewone bekwaamheden in het debatteren en zijn diepe realisaties van de vedische conclusies waren gereedschappen, waarmee hij de argumenten en theorieën van het mayavadisme sloopte. Zijn *guru*, Acyuta Prekṣa, werd door Śrī Madhvācāryā in een filosofisch debat verslagen. Hij versloeg zowel Trivikrama-ācārya en Padmanābha-ācārya, die zijn leerlingen werden en terwijl ze het pad van mayavadisme verwierpen, omarmden ze met hart en ziel het vaiṣṇavisme. Het was hun grote geluk, dat Śrī Madhvācāryā hen kwam redden van het atheïstische pad van monisme, dat tracht Gods ongelimiteerde rijkdom en oneindig zegenrijke kwaliteiten te ontkennen, waardoor de monisten vele overtredingen aan Zijn goddelijke lotusvoeten begaan.

Trivikramācārya was een geweldige geleerde van het mayavadisme. De grote auteur van de zeer vermaarde boeken, *Madhvavijaya* en *Maṇimañjari* was niemand anders dan zijn zoon, Nārāyaṇācārya. Later werd Trivikramācārya een voor-
aanstaand voorganger in de spirituele opvolging van Śrī Madhvācāryā. Zijn toegevoegde voorsprong over anderen was, dat hij deskundig was in zowel de filosofie van spiritueel dualisme als in onpersoonlijk non-dualisme. Hij schoolde zijn zoon, Nārāyaṇācārya, met zoveel deskundigheid, dat hij in staat was om vele ontologische begrippen in de lessen van Śrī Madhvācāryā op succesvolle wijze aan het licht te brengen en de vele gebreken in de filosofie van Śaṅkarācārya bloot te leggen. Dus deze twee filosofische scholen moeten de boeken van Śrī Nārāyaṇācārya examineren en als bewijsvoering en als authentiek erkennen. Het is een kortzichtige beschuldiging zonder basis om te zeggen, dat de boeken van Śrī Nārāyaṇācārya zijn gecorrumpeerd door vooroordelen en sympathieën voor zijn eigen lijn van opvolging, omdat hij zich in de Madhvācāryā *sampradāya* bevond.

Vidyāraṇya, Śaṅkarācārya de Tweede

Madhava was een alias van Vidyāraṇya. De naam van zijn vader was Sāyana en hij was daardoor ook bekend onder de alias, Sāyana Madhava. Hij was een onderlegd geleerde en beschikte over een intense en krachtige persoonlijkheid. Hij was binnen de cultus van Śaṅkara in populariteit en invloed tot zulke hoogten opgestegen, dat sommigen zeggen, dat na Śaṅkarācārya geen andere *ācārya* zoveel heeft bereikt, hetzij

in kennis hetzij met invloed. Dit is de reden, dat de Śāṅkarācārya *sampradāya* hem eerde als de incarnatie van Śrī Śāṅkarācārya en hem de officieuze titel gaf “Śāṅkarācārya de tweede”.

In die tijd maakte Akṣobhyācārya van de Madhva Sampradāya zijn aanwezigheid en invloed voelbaar in de kringen van geleerden. Hij was een uitstekend geleerde in Nyāya (retoriek en logica) en probeerde Vidyāraṇya in een schriftuurlijk debat te lokken. Na vele pogingen hapte Vidyāraṇya tenslotte. Beiden kwamen overeen om de vermaarde, heftige *paṇḍita*, Śrī Vedānta Deśikācārya van de Rāmānuja Sampradāya, als rechter uit te nodigen, hoewel de Madhva Sampradāya de vele subtiele, ontologische principes in de Rāmānuja Sampradāya niet geheel doorzag. Vidyāraṇya was niet bedreven in Nyāya *śāstra*, dus hij verloor het debat met Akṣobhyācārya. Hoewel Vidyāraṇya zelf een groot geleerde was, was hij een dwerg vergeleken met de torenhoge geleerdheid van Akṣobhya. Er is een vers, dat Akṣobhya verheerlijkt en dat in de kringen van geleerden heel bekend was,

***asinā tat-tvam-asinā para-jīva prabhedinā
vidyāraṇyam aranyāni hy akṣobhya-munir acchinat***

Met het zwaard van de vedische *mantra*, “*tat-tvam-asi* – gij zijt dat” en door het vaststellen van het eeuwige onderscheid tussen de *jīva* en de Allerhoogste Persoon heeft Akṣobhya Muni het dichte oerwoud (van het monisme) gerod door de argumenten van Vidyāraṇya om te hakken.

Na het toegeven van zijn nederlaag aan Akṣobhya Muni in dit heftige debat over de geschriften, dat de aandacht trok van de

hele gemeenschap van geleerden, namen de invloed en reputatie van Vidyāraṇya aanzienlijk af.

Het keren van het tij

Jayatīrtha

NA AKṢOBHYA WAS DE GEMEENSCHAP VAN Vaiṣṇava's getuige van het verschijnen van zijn leerling, de illustere Jayatīrtha. Door de genade van zijn *guru* triomfeerde Jayatīrtha over iedere kenbare *paṇḍita* in wedstrijden van het schriftuurlijk debat en werd bekroond met de titel “*mahā-digvijaya* – iemand die in alle richtingen heeft overwonnen”. De *Tattva-prakāśika* (zijn tekstverklaring van het commentaar van Madhvācāryā op de Vedānta) en zijn boek, *Nyāya Śuddha*, worden vooral in kringen van geleerden toegejuicht. Geleerden hadden zelfs een gezegde, dat de schittering van zijn schrijverschap erkende. Zowel *guru* Akṣobhya als zijn leerling, Jayatīrtha, waren zulke torenhoge spirituele persoonlijkheden en schatkamers van kennis, dat de grote kracht van hun predikwerk de onpersoonlijke monisten naar de bergen joeg om daar te zoeken naar be-

scherming in grotten in plaats van filosofisch te worden uitgekleeft onder het toezicht van het publiek.

De Madhva *sampradāya* bleef het mayavadisme gedurende de volgende 300 jaar beleggen. Er werd een spervuur van briljante, machtige literatuur aangelegd, dat de strijd tegen het atheïsme van brandstof voorzag. Gauḍapūrṇānand-ācārya schreef de *Tattva-Muktāvālī* en *Māyāvāda-śata-dūṣanī*, die alletwee honderd gebreken in het mayavadisme blootlegden. Vyāsa Tīrtha componeerde *Nyayāmṛtam* en *Bhedojīvanam*. Vādirāja Tīrtha, die ook bekend staat als de tweede Madhva-ācāryā, schreef *Yukti-mallikā*, *Pāṣaṇḍamata Khaṇḍanam* en *Śuddha-tippaṇī*. Al deze teksten sloopten en versnipperden de principes van het mayavadisme en monisme op filosofische en analytische wijzen. Deze auteurs hebben door het onbevreesd propageren van de esoterische beginselen van het personalisme de hypothese van de *māyāvādis* versplinterd en hebben duizenden en duizenden zoekers geholpen om naar de Absolute Waarheid te komen.

Hierdoor hebben ontelbaar veel *māyāvāda* geleerden de gesel van het atheïsme afgewezen, het ultieme kernbeginsel van het mayavadisme. Zo hebben ze zich overgegeven aan de beeldschone, transcendente kernspreuken van *Śrīmad-Bhāgavatam*. In aanzienlijk contrast hiermee verdient het te worden vermeld, dat er niet één dialoog, geschrift of herinnering is vastgelegd van een zuivere Vaiṣṇava, die het pad van *bhakti* heeft verlaten in ruil voor het mayavadisme.

Prakāśānanda Sarasvatī, Guru van Vārāṇasī

Terugkijkend op de 500 jaar sinds de verschijning van Śrī Caitanya Mahāprabhu is het evident, dat de koers van de wereld van Vaiṣṇava's voor altijd werd getransformeerd en dat met Zijn goddelijke komst het vaiṣṇavisme als een levende filosofie met een onuitputtelijk licht werd geïmpregneerd. De heldere vlam van het vaiṣṇavisme, dat verfraaid is geworden met de hoogste ontologische en spirituele waarheden, trok de *māyāvādīs* in drommen aan en inspireerde hen zich over te geven.

Śrīpād Prakāśānanda Sarasvatī verscheen tussen de laatste helft van de 15de eeuw en de eerste helft van de 16de eeuw. Hij was het onbetwiste kopstuk van de hele *māyāvādī* clan in Vārāṇasī. De oude stad was evenals vandaag de dag een beroemd studiecentrum en een baken van vedische studies en als zodanig kon Prakāśānanda zich in de gemeenschap beroepen op een hoge status. Zijn geleerdheid inspireerde overal tot ontzag en eerbied onder zijn tijdgenoten. Zijn boek, *Vedānta Siddhānta Muktvālī*, blies nieuw leven in de gemeenschap van monisten. Ver weg in Māyāpura, West-Bengalen, werd Śrī Caitanya over hem ingelicht en Hij gaf het commentaar (*Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Madhya-līlā* 3.27),

*kāśīte paḍāya beṭā prakāśānanda
seha beta kare mora anga khanda-khanda*

Die jongeling, Prakāśānanda, is een leraar (van *advaita*) in Kāśī, Vārāṇasī, en met zijn onpersoonlijke filosofie werkt hij Mijn Persoon eruit.

De betekenis van dit vers is afkomstig van het feit, dat Śrī Caitanya Mahāprabhu Zelf wordt beschouwd als de bron van alle incarnaties. Prakāśānanda onderwees zijn leerlingen de filosofie van het monisme, die inhield, dat de Allerhoogste Persoon Bhagavān vormloos is en geen eigenschappen heeft. Kortom, hij onderwees een filosofie, die niet aanvaardt, dat Bhagavān een persoon is. Door het persoonlijke aspect van God te ontkennen is derhalve al hun gefilosofeer en geargumenteer niets anders dan een poging om Zijn zegenrijke, transcendentale gedaante aan stukken te slaan. Dit is de betekenis van de uitspraak van Śrī Caitanya. In andere *yugas* incarneerde Bhagavān op aarde en verlost zoveel demonische *māyāvādīs*, of ruimde hen op volgens Zijn eigen, zoete wil. Maar in het huidige Kali-yuga wordt begrepen, dat de meest goedgeefse Allerhoogste Persoonlijkheid, Śrī Caitanya Mahāprabhu, er niet voor koos om de *asuras* en *māyāvādīs* neer te slaan. Hij roeide daarentegen hun kwaad en verdorvenheid uit. Als een onweerstaanbare, devotionele alchemist transformeerde Hij hun hart en geest en inspireerde hen om hetzij het pad van zuivere goedheid te gaan, dat door Hem werd gepropageerd, hetzij rechtstreeks deel te nemen aan Zijn sublieme dienst.

Toen Śrī Caitanya besloot om Prakāśānanda te bevrijden, vertrok Hij met een aantal van Zijn volgelingen naar Vārāṇasī. Ze troffen elkaar en Prakāśānanda had een grote verzameling leerlingen meegebracht. Ze openden een debat over de conclusies van de geschriften. Śrī Caitanya wees in heldere bewoordingen op een galactische hoeveelheid discrepanties in de *māyāvāda* filosofie en ontrafelde de fouten van het monis-

me, terwijl Hij tegelijkertijd de diepste, verborgen waarheden van de Vedānta openbaarde. Nadat Hij dat had gedaan, ging Hij geduldig zitten wachten op de reactie van Prakāśānanda. Duizenden leerlingen van Prakāśānanda zaten zwiingend aan de grond genageld en hielden hun adem in. Prakāśānanda kon geen enkele fout vinden in de logica van Śrī Caitanya en in zijn schriftuurlijke argumenten. Uiteindelijk gaf hij zijn verlies toe en gaf zichzelf en zijn leerlingen over aan de lotusvoeten van Śrī Caitanya. Dit wordt bevestigd in de uitspraken van Śrī Caitanya-caritāmṛta (Ādi-līlā 7.149).

*prakāśānanda tāñra āsi dharilā carana
sei haite sannyāsira phire gela māna*

Prakāśānanda Sarasvatī kwam naar Śrī Caitanya Mahāprabhu toe en pakte Zijn lotusvoeten vast. Vanaf dat moment ervoer hij een verandering in zijn hart.

Het genadevolle predikwerk van Śrī Caitanya Mahāprabhu verlostte niet alleen Prakāśānanda Sarasvatī, maar ook alle andere *māyāvādīs* in Vārāṇasī. Het effect van deze bekering was zo groot, dat Vārāṇasī, de grote citadel van *māyāvāda* filosofie en het toevluchtsoord van de toegewijden van Śrī Śiva, werd getransformeerd in een tweede Navadvīpa, de devotionele woonplaats van Śrī Caitanya. Śrī Kṛṣṇadāsa Kavirāja schrijft in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (Madhya-līlā 25.166-67),

*sannyāsī-pandita kare bhagāvata vicāra
vārāṇasī-pura prabhu karilā nistāra
nija loka lañā prabhu āilā vāsāghara.
vārāṇasī haila dvitiya nadiyā-nagara*

Daarna gingen alle *māyāvāda sannyāsīs* en geleerden van Vārāṇasī discussies voeren over *Śrīmad-Bhāgavatam* en op

die manier heeft Śrī Caitanya Mahāprabhu hen allemaal bevrijd. Daarna keerde Hij met Zijn persoonlijke metgezellen terug naar Zijn residentie en had de hele stad, Vārāṇasī, in een *bhakti*-centrum getransformeerd.

Vāsudeva Sārvabhauma Bhaṭṭācārya

Op dezelfde manier, waarop Prakāśānanda Sarasvatī in Vārāṇasī werd erkend als hoofd van de *māyāvāda* gemeenschap, was Sārvabhauma Bhaṭṭācārya de onbetwist leider van de *māyāvāda* gemeenschap in Śrī Kṣetra of Jagannatha Purī, de stad in Orissa, die een vergelijkbare statuus genoot als Vārāṇasī. Het is vastgelegd, dat hij zeer geleerd was in de zes Vedānta filosofische scholen en hem was daarom het eerbetoon van de titel ‘Sārvabhauma’ toegekend. Toen Śrī Caitanya in Purī verbleef, kwam Hij onder het voorwendsel te willen horen spreken over Vedānta gedurende zeven dagen de lezingen van Vāsudeva Sārvabhauma bijwonen. Sārvabhauma zette het commentaar van Śrī Śaṅkarācārya op de *Brahma-sūtra* met vurig enthousiasme uiteen en trachtte met de *māyāvāda* filosofie op Śrī Caitanya indruk te maken. Śrī Caitanya luisterde gedurende zeven dagen achtereen aandachtig naar zijn lezingen zonder een woord te zeggen. Op de achtste dag verzocht Sārvabhauma Śrī Caitanya Zijn commentaar op zijn mammoetdissertatie te geven. In deze context wil ik de gerespecteerde lezer verzoeken om het 6de hoofdstuk, *Madhya-līlā*, van *Śrī Caitanya-caritāmṛta* grondig te bestuderen. In deze beroemde discussie haalde Śrī Caitanya een meervoud aan fouten uit de schriftuurlijke conclusie van Sārvabhauma en imponeerde hem met Zijn grote geleerdheid en Zijn diep eso-

terische begrip van de ware betekenis van de vedische teksten. Sārvabhauma raakte onmiddellijk tot God aange- trokken en gaf zich tenslotte aan Hem over. Dit is gedocu- menteerd in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Madhya-līlā* 6.201, 205- 206),

*ātmā-ninda kari laila prabhura sarana
krpa karibare tabe prabhura haila māna
dekhi'sārvabhauma dandavat kari' padi'
punah uthi'stuti kare dui kara yudi
prabhura krpaya tnara sphurila saba tattva
nama-prema-dana-adi varena mahāttva*

Sārvabhauma keurde zichzelf af als een overtreder en nam zijn toevlucht tot God, die hem toen Zijn genade wilde tonen. Sārvabhauma Bhaṭṭācārya werd de goddelijke visie ge- schonken, waarmee hij de gedaante van Śrī Kṛṣṇa gemani- festerd zag in Caitanya Mahāprabhu, waarna hij onmiddel- lijk op de grond viel om Hem zijn eerbetuigingen aan te bieden. Daarna stond hij op en bood met gevouwen handen gebeden aan. Door de zegen van de Allerhoogste Persoon- lijkheid Gods werden alle ontologische waarheden aan Sār- vabhauma geopenbaard en kon hij het belang begrijpen van het chanten van de heilige naam en het verspreiden van lief- de voor God.

In Zijn betrokkenheid het mayavadisme te ontwortelen, het- geen Hem in Jagannātha Purī op wonderbaarlijke wijze lukte, werd Hij op deskundige wijze geholpen door Zijn leerlingen en volgelingen. Andere Vaiṣṇava *sampradāyas*, die erkennen, dat Śrī Caitanya Mahāprabhu de Allerhoogste Persoonlijk- heid Gods was, kwamen ook naar voren om de dreiging van het impersonalisme af te slaan. Al deze toegewijden assisteer- den eenvoudig Śrī Caitanya bij het propageren van het theis-

me en *bhāgavata-dharma* en namen op die manier deel aan Zijn transcendente spel. Van de Vaiṣṇava's van andere *sampradāyas* zijn de namen, die het meest waard zijn te worden genoemd, Śrī Keśava Kaśmiri van de Nimbārka *sampradāya* en Śrī Vallabhācārya van de Rudra *sampradāya*. Deze spirituele voorgangers hebben beiden spirituele instructies van Śrī Caitanya Mahāprabhu aanvaard. Wie in India heeft niet gehoord van de ontmoeting van Śrī Caitanya met Śrī Keśava Kaśmiri, die de titel 'Digvijaya – hij die in alle richtingen overwint' had verdiend? Het echte hoogtepunt van zijn loopbaan was eigenlijk te worden verslagen door Śrī Caitanya Mahāprabhu, hetgeen hij zich realiseerde als zijn grootste geluk, toen hij naar huis terugkeerde met de schat van rechtstreekse, goddelijke instructie van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods Zelf. Later, toen hij spiritueel rijp was geworden, schreef hij monumentale verhandelingen en boeken, zoals *Vedānta Kaustubha*, die mijlpalen van de Nimbārka *sampradāya* zijn geworden. In feite dient het grote pakhuis boeken, dat constant werd gepubliceerd en de Nimbārka *sampradāya* heeft verrijkt, te worden begrepen als het rechtstreekse resultaat van de dynamische propaganda door Śrī Caitanya Mahāprabhu.

Upendra Sarasvatī

Upendra Sarasvatī had een torenhoge invloed onder de monistische geleerden van Vārāṇasī. De Vaiṣṇava voorganger Śrī Vallabhācārya had de genade van Śrī Caitanya ontvangen en hij was degene, die Upendra Sarasvatī gegrond versloeg in een wedstrijd in theologische dialectiek. De nederlaag veroor-

zaakte bij Upendra zoveel wrok jegens Vallabhācārya, dat hij hem zelfs fysiek wilde folteren. Hij begon Śrī Vallabhācārya te koeioneren, maar in de tussentijd was Śrī Vallabhācārya bezig uit Vārāṇasī te vertrekken en riep in ongeloof uit, hoe iemand, die geleerd was in de geschriften zo diep in zedenbederf kon verzinken. De grote voorganger bezocht andere steden, waar hij ook andere *māyāvādīs* luidruchtig versloeg. En wederom werden de *māyāvādīs* gedwongen zich elders te begeven om hun gezicht te redden. We zien dus, dat Śrī Vallabhācārya zijn waardevolle rol speelde bij het vervullen van de hartewens van Śrī Caitanya door de *māyāvādīs* bloot te stellen.

Śrī Caitanya Mahāprabhu en Vyāsa Rāya

Tijdens Zijn bezoek aan Uḍupī ontmoette Śrī Caitanya de leiders van de Madhva *sampradāya* en hield lange discussies over *sādhya-sādhana-tattva*, het hoogste spirituele doel en het beste proces om het te bereiken. In die tijd was Raghuvarya Ācārya het hoofd van de Uḍupī tempel en na hem werd Vyāsa Rāya het hoofd van de tempel en bleef gedurende een lange tijd op zijn positie. Hij was een *paṇḍita* in Nyāya (logica), een uitmuntend geleerde in spirituele dialectiek. Om deze reden wordt hij nog steeds in kringen van geleerden geëerd. Veel historici zeggen, dat hij van 1486 tot 1539 het hoofd van de tempel was. Hoewel er meningsverschillen kunnen zijn over de jaartallen van zijn verschijning, kan er geen onenigheid bestaan over zijn ontmoeting met Śrī Caitanya Mahāprabhu, die rond 1515 in Uḍupī is geweest, toen Vyāsa

Rāya de leiding over de tempel had. Of er een paar geleerden fortuinlijk genoeg waren om de goddelijkheid van Śrī Caitanya Mahāprabhu te herkennen, of niet, ze erkenden niettemin unaniem, dat Śrī Caitanya de onbetwiste koning van de Nyāyā filosofie was. De faam van Śrī Caitanya liep overal waar Hij ging op Hem vooruit, dus toen Hij in Uḍupī arriveerde, kwamen vele grote toegewijden en geleerden hun respect betuigen, inclusief Raghuvarya Ācārya en zijn opvolger *ācārya*, Vyāsa Rāya. Aangezien Vyāsa Rāya zelf een torenhoge geleerde van Nyāyā was, wilde hij graag meer kennis van Hem ontvangen om deze zeldzame gelegenheid te verzilveren. Zijn beroemde boek, *Nyāyāmṛta*, kan worden beschouwd als een direct gevolg van zijn ontmoeting met Śrī Caitanya. Ācārya Vyāsa Rāya en andere volgelingen van Śrī Caitanya hebben veel resterende, invloedrijke niches verwoest, die *māyāvādī* predikers met hun eigen heftige presentaties van ‘Bhāgavat-dharma’ zo zorgvuldig hadden ingericht.

De geheime schriften van Madhūsudana Sarasvatī

Alsof Hij het zielige gehuil van de *māyāvādīs* hoorde, zond de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, die ook bekend is onder de naam ‘Madhusūdana’ (de moordenaar van de demoon Madhu), hen steun in de vorm van Madhusūdana Sarasvatī, een groot *paṇḍita* en een van de meest geleerde *advaitavādīs* (impersonalisten). Madhūsudana Sarasvatī was geboren in het kleine dorp, Unisiya, in het district Fardiapura in Oost-Bengalen, het huidige Bangladesh. Nadat hij zijn studie van Nyāyā in Navadvīpa, Bengalen, had afgerond, reisde hij naar Vārāṇasī, waar hij het *māyāvāda* commentaar op Ve-

dānta van Śrī Rāmacandra Paṇḍita bestudeerde. Later componeerde hij zijn meesterwerk, *Advaita Siddhi*, een indrukwekkende verhandeling geschreven met de vervaarlijke taak om *Nyāyāmṛta* van Vyāsa Rāya te ontcrachten, hetgeen – zoals we zojuist hebben gezien – een geweldige slag toebracht aan de gemeenschap van impersonalisten. Hij kan zich hebben gerealiseerd, dat zijn poging erin tekort schoot om Vyāsa Rāya te verslaan, want hij had de typische eccentriciteit ontwikkeld om nooit iemand uit een andere *sampradāya* zijn boek te laten bestuderen. Er werden geen exemplaren van het boek verspreid en omdat het boek niet uit eerste hand kon worden gelezen, moest men het van Madhusūdana Sarasvatī zelf horen spreken. Het werd op die manier praktisch onmogelijk om enig onderdeel van die verhandeling met exacte zekerheid te weerleggen.

Vyāsa Rāya had een briljante leerling met de naam Rāma Tīrtha, die de ware intentie van Madhusūdana Sarasvatī had doorgrond. Hij vermomde zich als een *māyāvāda* geleerde en benaderde Madhusūdana onder voorwendsel dit ongrijpbare boek te bestuderen. Rāma Tīrtha, die was gezegend met een ongelooflijk verstand, hield dit hele boek in zijn geheugen en gebruikte toen deze informatie om een commentaar te schrijven op het boek van zijn *guru*, *Nyāyāmṛta*. Dit commentaar, getiteld *Tarangini*, was een klinkend tegenbewijs van Madhusūdana Sarasvatī's *Advaita-Siddhi*. Het was een scheldend antwoord, dat de impersonalistische argumenten van Madhusūdana aan stukken scheurde.

Het kroonjuweel van de geleerden uit alle *sampradāyas*, Śrīla Jīvā Gosvāmī, was een tijdgenoot van deze twee *paṇḍi-*

tas. Er zijn enkelen, die zeggen, dat Śrīla Jīvā Gosvāmī de Vedānta had bestudeerd onder Madhusūdana Sarasvatī. Er is echter geen concreet bewijs om dit idee hard te maken, maar er bestaat geen twijfel, dat de twee persoonlijkheden elkaar hadden ontmoet. Tijdens zijn verblijf in Vārāṇasī besprak Śrīla Jīvā de principes van de wetenschap van *bhakti* dikwijls met Madhusūdana Sarasvatī. Gedurende deze periode kon men zien, dat deze hoge, spirituele associatie een transformerend effect had op Madhusūdana en dat hij sterk werd agetrokken tot Śrī Caitanya Mahāprabhu. Omdat hij reeds zeer in kennis was gevorderd, kon hij de sublieme, esoterische en transcendente conclusies bevatten van Śrīla Jīvā, die deze begrippen had gerealiseerd van Mahāprabhu Zelf. Het is gedocumenteerd, dat hij werd ondergedompeld in liefde voor Śrī Caitanya en het proces van *bhakti*, zoals duidelijk werd in zijn latere leven, toen hij de prachtige verhandeling, *Bhakti Rasayana*, schreef. Het eerste vers van dit boek geeft een duidelijke indicatie voor de diepe transformatie van zijn stemming,

***nava-rasa-militam vā kevalam va pumartham
param iha mukunde bhakti-yogam ‘vadanti
nirupama-sukha-saṁvid-rūpam asprṣta duḥkham
tam aham akhila-tuṣṭyai śāstrā-drṣṭyā vyanajmi***

Na de geschriften zorgvuldig te hebben onderzocht ga ik schrijven over het hoogste goed en de supreme zegen, die resulteert in volkomen bevrediging voor de *jīvas*. Dit doel bevindt zich in het uitvoeren van zuivere, toegewijde dienst, zonder enige zorg of enig verdriet, aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Mukunda Kṛṣṇa, de belichaming van onvergelykbare zegen en complete, transcendente kennis.

Deze *bhakti-yoga* – het transcendentale proces van zuivere toegewijde dienst – is geïmpregneerd met de negen spirituele stemmingen (smaken) en is het enige doel van alle menselijke aspiratie. Deze waarheid is uitgevaardigd geworden door de grootsten der heiligen en wijzen.

In het vers hierboven staat het woord ‘*vadanti*’ in het meervoud en impliceert, dat verscheidene persoonlijkheden, die de hoogste waarheid in de wereld hebben gepredikt, vooral Śrīla Jīva Gosvāmī, zich in de verheven positie bevinden zijn *guru* te zijn. We zien, dat Madhusūdana Sarasvatī niet schrijft, dat *kevala-jñāna* of empirische kennis van non-dualisme de *puruṣārtha* (hoogste doel van het menselijk leven) is. Integendeel, hij schrijft uitdrukkelijk, dat *kevala-bhakti* – zuivere toewijding uitsluitend aan Śrī Kṛṣṇa – het hoogste vedische doel is. Madhusūdana Sarasvatī, die ooit een heftig voorganger was van monisten en *māyāvādīs*, werd een bekrachtigd drager van de *bhakti* cultus.

Mayavadisme in Jaipur

Na het verdwijnen van Śrī Caitanya Mahāprabhu bleven de vooruitzichten voor het mayavadisme er somber uitzien. Zo’n 200 jaar hadden de *māyāvādīs* geen zwaargewichten, die hen uit deze periode van depressie kon leiden. Rond het begin van de 18de eeuw echter deed het mayavadisme een poging om zijn aanwezigheid weer voelbaar te maken. Een groep monisten in de kleding van Vaiṣṇava’s van de Śrī *sampradāya* probeerde de verering te ontregelen van de beroemde godsbeelden van Śrī Rādhā-Govindajāī in Jaipur, die onder de directe bescherming van de Koning van Jaipur stonden. Ze verstoort-

den de gemeenschap door de procedures en rituelen aan te vallen van de dagelijkse eredienst, die door de Gauḍīya Vaiṣṇava's in de lijn van Śrīla Rūpa Gosvāmī was geïntroduceerd. De koning wist zich geen raad en zag, dat deze luidruchtige *māyāvādīs* bezig waren een daverende controverse te ontketenen. Bij het zien van deze vergankelijke situatie riep Koning Jai Singh de hulp in van de toenmalige voorganger en leider van de Gauḍīya Vaiṣṇava's, Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, die in Vṛndāvana woonde. Vanwege zijn hoge leeftijd en de sterke wens om Vṛndāvana niet te verlaten besloot hij zijn beste leerling en geleerde bij uitstek, Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa, als zijn vertegenwoordiger te sturen. Hij werd gezonden om de situatie te herstellen door de eer hoog te houden van de Gauḍīya traditie, die de heiligheid van de verering van het godsbeeld van Govindajī in stand hield. Dit godsbeeld werd oorspronkelijk door Rūpa Gosvāmī zelf in Vṛndāvana geïnstalleerd, maar vanwege constante angst voor heiligschennis door moslims was Hij ter bescherming naar de koninklijke stad Jaipur overgebracht. Śrīla Baladeva kwam op nederige wijze aan bij de samenkomst van de Śrī *sampradāya*, op blote voeten, met een waterpot in zijn hand en gekleed in een oude, doorgestikte deken. Hij ging voor hen staan en verklaarde dapper, dat de stichter van de Gauḍīya *sampradāya* Śrī Caitanya Zelf was en dat Śrīla Vyāsadeva de *Śrīmad-Bhāgavatam* had geschreven als het natuurlijke commentaar op zijn *Vedānta-sūtra*. Onder referentie hieraan zei hij, dat alle uitleg was gegeven om de juiste hiërarchie in de spirituele familie te openbaren en dat deze het systeem voor de verering van de godsbeeld van Govindajī vormde. De *paṇḍitas*, die

kortzichtig waren en hun positie wilden bewaren, hielden vol, dat Śrīla Baladeva geen argument had bij te zetten, tenzij en totdat er een gelegitimeerd commentaar op de *Vedānta-sūtra* door de Gauḍīya *sampradāya* zou komen. Het ziet ernaar uit, dat deze arrogante geleerden de nederige *sādhu*, die voor hen stond, hebben onderschat. Later in die nacht verscheen Śrī Govindajī persoonlijk aan Śrīla Baladeva in een droom en zei hem het Gauḍīya commentaar op *Vedānta-sūtra* te schrijven. Binnen afzienbare tijd schreef hij het beroemde werk en gaf het de titel, *Govinda Bhasya*, waarmee hij erop wees, dat het commentaar eigenlijk van Śrī Govindajī Zelf afkomstig was. Bij de presentatie van het werk waren de *māyāvādīs* stomverbaasd en totaal de kluts kwijt, omdat ze niet in staat waren fouten in de tekst te vinden. Ze gaven zich aan hem over en schreven een overwinningsbrief, die Śrīla Baladeva aan de voeten van zijn *guru* in Vṛndāvana aanbood. Het nieuws van de overwinning verspreidde zich als een lopend vuur, want deze goddelijke interventie had juist op tijd de onenigheid over de gevierde verering van Śrī Rādhā-Govindajī helpen stilleggen. Ze worden nog tot vandaag de dag vereerd door de koninklijke familie en de inwoners van Jaipur.

De spoken van het mayavadisme

De 18de en 19de eeuw zijn getuige geweest van de aanwezigheid van het mayavadisme in een neergaande lijn. Het overleefde als een bejaagd instituut – verlaten en geruïneerd. Bij tijd en wijle verscheen een merkwaardige *māyāvādī* als een rusteloze geest, die een poging deed nog iets van zijn verleden

glorie te redden, maar precies op die momenten verscheen dan een dijk van een Vaiṣṇava, die optrad in de capaciteit van een duiveluitdrijver om iedere aanzet tot een ‘come back’ van de *māyāvādīs* de kop in te drukken.

Van deze Vaiṣṇava’s verdient vooral Śrī Rāma Śāstri van de Rāmānuja *sampradāya* een vermelding. Śrī Rāma Śāstri heeft Svāmī Saccid-ānanda, de leider van het Śaṅkarācārya Śṅgeri klooster, in een theologisch debat verslagen. Dan was er de fantastische *paṇḍita*, Ananta Ācārya, ook van de Rāmānuja *sampradāya*, die de *māyāvāda* geleerden, Rajesvari Śāstri en Vireśvara Śāstri, van het *māyāvāda* bolwerk in Vārāṇasī versloeg. Satya-dhyana Tīrtha van de Madhvā *sampradāya* versloeg de toenmalige leiders van het mayavadisme, die ook hun basis in Vārāṇasī hadden, en schreef twee zeer befaamde boeken, *Advaita-mata Vimarsa* en *Tripundra-dhikara*. Deze boeken hebben een grote bijdrage geleverd aan de ondermijning van het mayavadisme door intrinsieke fouten in hun theorieën aan de orde te stellen.

Het is ook waard om hier melding te maken van twee andere geleerde en wijze heiligen, die niet behoorden tot een van de vier Vaiṣṇava *sampradāyas*, maar die niettemin uiterst kritisch stonden tegenover het mayavadisme in al zijn verschillende vormen. Deze heiligen kwamen van diverse filosofische scholen, zoals Nyāyā, Mīmāṃsā, Sāṅkhya, enzovoort. Ze hebben op handige wijze de vinger gelegd op een aantal filosofische discrepanties in het mayavadisme. Om enkele van deze waardige persoonlijkheden te noemen: Gaṅgesa Upadhyāya, Rakhaladasa Nyāyāratna, Nārāyaṇa Bhatta, Bhāskarācārya, Vijñānabhikṣu, en anderen.

Nyāyāmṛta van Śrī Vyāsa Rāya was een meesterwerk in het ontmantelen van het mayavadisme. *Advaita Siddhi* van Madhusūdana Sarasvatī werd gecomponeerd om dit meesterwerk te weerleggen. Toen schreef Rāma Tirtha op zijn beurt *Tarangini* om *Advaita Siddhi* schakmat te zetten. In een poging om daarna *Tarangini* te weerleggen schreef de *māyāvāda* geleerde, Brahmānanda, zijn *Brahmānandīya*. In antwoord hierop nam Vānamāla Mīśra van de Madhva *sampradāya* de theïstische kwestie op en schreef vijf verhandelingen, die befaamd zijn als de *Pañca Bhaṅgi*. Deze intrigerende werken worden allemaal goed bewaard in de Staatsbibliotheek van Mysore. De vijf boeken weerleggen niet alleen het mayavadisme, maar ze stellen tevens alle andere ongeauthoriseerde, zogenaamd ‘vedische’ filosofieën, die niet-theïstisch zijn, aan de kaak. De conclusie van dit werk spaart alleen de vier geauthoriseerde Vaiṣṇava *sampradāyas* als de ware dragers van vedische kennis, vertrouwen en *dharma*. Er dient te worden opgemerkt, dat al deze vier *sampradāyas* historisch onbedorven zijn gebleven onder de aanvallen van niet-authentieke, afwijkende sekten.

Mayavadisme in het moderne tijdperk

IN ONZE MODERNE TIJD HEEFT HET MAYAVADISME in allerlei vormen en tinten wereldwijd kuit geschoten. In deze eeuw van technologie en verspreiding van moderne wetenschappen met hun samenhangende culturen is de communicatie tussen naties en culturen in een revolutie terecht gekomen. In de resulterende, machinagedreven samenleving wordt de nadruk op een materiële visie groter en groter, waarbij de materiële prikkel het dominante perspectief en doel wordt, dat de totale controle overneemt. Vanuit zijn epicentrum in India is het mayavadisme in al zijn verschillende vormen in dit tijdperk van wereldwijde communicatie breed gepropageerd geworden en – zoals iedereen duidelijk kan zien – goed ontvangen.

Een plethora aan diverse filosofieën is op verwilderde wijze overal aanwezig, vooral in materieel ontwikkelde, westerse samenlevingen, waar ten gunste van alle technologische vooruitgang het spirituele bewustzijn zich in een betreurenswaar-

dige conditie blijft bevinden. Hoewel deze verwesterde filosofieën dikwijls aan elkaar tegengesteld lijken te zijn en ze de grondbeginselen van het mayavadisme ogenschijnlijk tegenspreken, vormen ze op de een of andere manier uiteindelijk een voedende kracht voor het mayavadisme. Deze ideeën strekken zich uit van antagonistisch 'linker pad' mystieke sekten tot extreem fundamentalisme en subtiele, gecamoufleerde vormen van atheïsme en nihilisme. Het ontrafelen van de lange reis van hun ontwikkeling, die deze deviante filosofieën hebben ondernomen, en hun achtereenvolgende invloed op het westerse denken vraagt de gerichte aandacht en energie, die van een rechercheur wordt vereist. Bijvoorbeeld, uit vele verhalen en ideeën halen talloze Indiase filosofen en wijzen voldoende bewijs, dat Griekse filosofen India bezochten, toen ze Alexander de Grote vergezelden op zijn jacht op de verovering van de wereld. Ze studeerden hier en werden hier getraind, leerden de filosofie van non-duaal monisme of mayavadisme, waarna ze naar hun respectievelijke landen terugkeerden om mayavadisme te prediken. Dit feit wordt bevestigd in het werk van sommige westerse onderzoekers en wetenschappers.

In de slotanalyse kan veilig worden aangenomen, dat in werkelijkheid iedere filosofie, die de neiging heeft het rationele, logische of feitelijke begrip van de persoonlijke gedaante van God te verwateren, te verdelen en te verwarren, bij een of andere gelegenheid onder invloed heeft gestaan van de misleidende krachten van het mayavadisme. Een objectieve observatie van de moderne wereldgemeenschap laat zien, dat de symptomen van Kali-yuga in overvloed aanwezig zijn. Dit is

een kwaadaardig tijdperk van misleiding en bedrog, schijn-aanval en tegenaanval, misinformatie en desorganisatie. Opportunistische politici, die onder controle staan van fanatieke financiële magnaten, besturen de publieke opinie deskundig en in het geheim door manipulatie van de media in een onop-houdelijke jacht op tijdelijke visies van illusoire macht, die is geworteld in de lichaamsbegrippen ‘ik’ en ‘mijn’. Deze persoonlijkheden en hun respectievelijke ideologieën zijn zonder twijfel de ware gedeputeerde agenten van het mayavadisme.

We zien, dat de andere vier prominente wereldreligies erin zijn geslaagd om God te ontdoen van gedaante, persoonlijkheid en persoonlijke attributen. De boeddhisten, die atheïstisch zijn, volgen de theorie, dat alleen de tijdloze leegte van het niet-bestaande niets het ware ‘bestaan’ is. Dit wordt in al hun leerstof geïllustreerd evenals in hun heilige schrift, *Prajñānpāramitā*, dat we eerder in dit boek bespraken. De Hebreeuwse Torah zegt in het Boek Ezeekiël, hoofdstuk een, vers 28, dat God de verschijning had van een massa wolken op een dag, dat het regende (dat wil zeggen, zwartblauw). De Koran van de moslims zegt in de tweede *sura*, 138ste *ayat*, dat ze hun kleur van God nemen. Profeet Mohammed, die de Koran dicteerde, was een bedoeïen, wiens kleur bekend is als zeer donker. De naam Allah betekent louter de Allerhoogste. De christelijke Bijbel geeft in Openbaringen, hoofdstuk vier, vers 3, enige referentie, dat God op een stenen troon zat, die leek op jaspis. Jezus Christus onderwees door behalve het pad van devotie te benadrukken ook, dat de naam van God dient te worden geëerd, “*Uw Naam zij geheiligd*”. Ondanks bepaalde verwijzingen naar gedaante en kwaliteit in de geschriften van

deze wereldreligies, ziet het ernaar uit, dat iedere gedetailleerde vermelding over de identiteit en de intieme eigenschappen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods in hun latere leerstellingen verdacht afwezig is.

In India bestaan twee hoofdrichtingen, die afkomstig zijn van het mayavadisme. De eerste golf is het systeem van Pañcopāsanā, het idee, dat Śiva, Kali, Gaṇeśa, Dūrga, Viṣṇu enzovoort allemaal op hetzelfde niveau kunnen worden vereerd in een filosofie van ‘alle paden leiden tot God’. Hoewel dit schijnbaar onschuldige idee een vertoning van het theïsme maakt, leidt het tot de uiteindelijke conclusie, dat er geen bestaand verschil van relaties binnen die eeuwige familie aanwezig is, waardoor de aanhangers het bestaan van één Allerhoogste God afwijzen.

De tweede golf van het mayavadisme wordt aangetroffen in het concept *samanvayavāda* (religieus egalitarisme). De voorvader van deze vorm van religie was de mogul, Keizer Akbar. Hij was een handige politicus, die omwille van zijn eigen politieke voordeel zijn zelfbedachte ‘egalitaire’ filosofie propageerde, die hij de ‘*Dine-ilahi*’ religie noemde. In het moderne tijdperk zijn er veel sociale en filosofische leiders, die zich in de hoop op slechts luttele, wereldse beloningen en voordelen aan egalitaire theorieën vergapen, die bij nader inzien toch weer neerkomen op impersonalisme.

Het vaiṣṇavisme heeft ook de ravage van Kali-yuga moeten doorstaan in de vorm van afwijkingen in zijn grondbeginselen en beoefeningen, die geleidelijk kruipende vorderingen hebben gemaakt, vooral in Bengalen. Dit zien we in ongeauthoriseerde cultussen, die op misleidende wijze hun eigen merk

filosofie prediken, zoals Avla, Baula, Kartabhaja, Neda, Darvesa, Sahajiya, Sakhibheki, Smarta, Jati-gosain, Ativādi, Cudadhari, Gauranga-naragi, enzovoort. Al deze groepen volgen een vorm van mayavadisme, dat oppervlakkig gezien niet de indruk van impersonalisme geeft. Al deze groepen ontkennen echter de eeuwige, goddelijke gedaante van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods door de secties en passages van geautoriseerde geschriften te verloochenen, die Zijn realiteit verifiëren, zoals wordt aangetoond in Zijn naam, faam, incarnaties en spel.

Degenen, die na de komst van Śrī Caitanya Mahāprabhu verschenen, zoals Rāmānanda, Kabir, Nanaka en Dadu, synthetiseerden in naam van egalitaire religie en bevorderden in wezen het mayavadisme. Zelfs Svāmī Vivekānanda volgde deze synthetische benadering door de ware, zuivere betekenis van Vedānta te omzeilen ten gunste van een verdunde versie vermengd met vergankelijke ideeën over universeel broederschap voor iedereen. Deze ideeën worden aangeboden zonder oog te hebben voor enig begrip van de kwalitatieve diversiteit van Gods energieën, die in de vedische teksten in detail worden beschreven, hetgeen leidt tot een heimelijke assimilatie van de *māyāvādi* consensus van ‘alles is één’.

Het huidige tijdvak is fortuinlijk door getuige te zijn geweest van de stoutmoedige manier van doen van twee gigantische, spirituele zwaargewichten: Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura en na hem de universele voorganger, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura. Deze beide voorgangers hebben de vele gezichten van het mayavadisme ontmaskerd met de uitdruk-

kelijke bedoeling om de ogen te openen van de oprechte zoekers naar waarheid met de toorts van transcendentale kennis.

Hun ware doelstelling was niet om louter de bedachte *māyāvāda* theorieën te pareren, die op bedriegelijke wijze zijn gebaseerd op vedische conclusies, maar om de ware vedische conclusies te openbaren, vooral door spirituele literatuur te publiceren en door die zuivere boodschap, zoals onderwezen door Śrī Caitanya Mahāprabhu, krachtig te prediken. Op deze manier hebben ze een spirituele revolutie ontketend in het hart en de geest van geconditioneerde zielen door hen een platform van ware kennis te geven, waarmee ze religieuze misverstanden en frustrerende ideologieën konden uitbannen, die zijn gebaseerd op pogingen om de zintuigen te bevredigen. Hun boodschap bereikte de verste uithoeken van het Westers Halfronnd, een wereld die bekend staat als de citadel van ongebreidelde, onbepaalde, zinnelijke vormen van plezier. Op deze manier hebben ze de voorspelling vervuld van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Caitanya Mahāprabhu, zoals door Śrīla Vṛndāvana dāsa Ṭhākura wordt beschreven in *Śrī Caitanya-caritāmṛta*,

*pr̥ithvīte āche yata nagarādi grāma
sarvatra pracāra hoibe mora nāma*

Mijn heilige Naam zal worden gepredikt in ieder dorp en iedere stad op de aardbol.

**Hare Kṛṣṇa
Hare Kṛṣṇa
Kṛṣṇa Kṛṣṇa
Hare Hare**

**Hare Rāma
Hare Rāma
Rāma Rāma
Hare Hare**

Samenvatting

Sectie A

ŚAṄKARĀCĀRYA

IK ZAL PROBEREN DE CONCLUSIE ZO KORT mogelijk te houden, want ik wil het geduld van mijn lezers niet op de proef stellen. Aan het eind van ieder hoofdstuk heb ik mijn bescheiden meningen gegeven. Hier zal ik ze verzamelen en een samenvatting presenteren. Na het lezen van dit boek, dat slechts een kort essay is, springen de volgende punten eruit, die de ruggegraat vormen. Geen enkele aanhanger van zuiver vaiṣṇavisme heeft zijn nederlaag in spirituele dialectiek hoeven toegeven aan een *māyāvāda* filosoof of enig andere filosoof en vervolgens zijn eigen vaiṣṇava overtuiging hoeven opgeven in ruil voor het pad van droog empirisme van zijn tegenstander. Aan de andere kant werden de beste *māyāvāda* filosofen en voorgangers in spirituele dialectiek verslagen door Vaiṣṇava *ācāryas*. Zij konden

daarna de waarheid realiseren, dat Śrī Viṣṇu de Allerhoogste Absolute Waarheid is, de Persoonlijkheid Gods, en dat het gebied van *bhakti-yoga* veruit superieur is aan het speculatieve pad van monistische kennis. Ze waren blij het mayavadisme te kunnen achterlaten en de Vaiṣṇava religie van toegewijde dienst te omarmen.

In zijn jacht op de verovering van de wereld was de meest indrukwekkende triomf van Śrī Śaṅkarācārya zijn overwinning op Mandana Mīśra, die een volgeling was van Jaimini's filosofie gebaseerd op ritualistische activiteiten aanbevolen in de *karma-khaṇḍa* sectie van de Veda's. Dit voorval en andere overwinningen door Śrī Śaṅkarācārya in de wereld van spirituele dialectiek werden in een voorgaand hoofdstuk behandeld. Na deze zege wordt de enig andere noemenswaardige overwinning, waarover we horen spreken, vermeld in de biografie van Ācārya Śrī Nṛṣimha Āśram. Śaṅkarācārya versloeg een Śivaïet met de naam Ācārya Apyaya Dikṣita en bracht hem naar de empirische school van het impersonalisme. Op basis van de vele werken van Ācārya Apyaya kan echter gemakkelijk worden vastgesteld, dat hij reeds werd aangetrokken tot Pañcopāsanā (verering van vijf hoofdgoden op een gelijk niveau), voordat hij Śaṅkarācārya ontmoette. Dus voor hem betekende het toegeven van zijn nederlaag en het overgaan op het pad van empirisme geen grote paradigmatische omwenteling, maar slechts een lichte, filosofische bijstelling. Śaṅkarācārya legde altijd speciale nadruk op het proces van Pañcopāsanā. Volgens Bhāskarācārya was Ācārya Dikṣita echter geen Śivaïet in de ware zin van het woord. Hoe dan ook, als Ācārya Apyaya als niet-Vaiṣṇava een ander pad van

empirische kennis omarmde, heeft het effect geen gevolgen voor de oorzaak van het vaiṣṇavisme, terwijl de versterking van de reputatie of de prominentie van het mayavadisme nihil is.

Het is interessant om op te merken, dat Śaṅkarācārya in *Śa-riraka-bhaṣya* verzen uit de *Bhāgavad-gītā* citeerde in zijn commentaar op het vers van de *Vedānta-sūtra* (1.2.5), dat begint met *śabda viś sāt*. Madhvācārya, de stichter van de Brah-mā Vaiṣṇava *sampradāya*, merkte helemaal terug in de jaren 1200 n. Chr. deze zeer ongebruikelijke inconsistentie van Śaṅkarācārya op en schreef in zijn illustere verhandeling, *Śrī Tattva-muktāvalī* (59), het volgende,

*smṛteś ca hetor api bhinna ātmā
naisargikaḥ sihyati bheda eva
na cet katham sevaka-sevya-bhāvaḥ
kaṅthoktir eṣā khalu bhāṣyakartuḥ*

In zijn commentaar op de *Vedānta-sūtra* heeft Śaṅkarācārya ook verzen geciteerd uit de vedische geschriften, die de natuur en het verschil tussen de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods en de individuele ziel aantonen. Hoe had Śaṅkarācārya dit kunnen zeggen, als hij dit begrip niet had aanvaard?

Het vers, dat Śaṅkarācārya citeerde kwam uit de *Bhāgavad-gītā* (18.61),

*iśvaraḥ sarva-bhūtānāṃ hṛd-deśe'rjuna tiṣṭhati
bhrāmayam sarva-bhūtāni yantrārūḍhāni māyayā*

De Allerhoogste Persoon bevindt Zich in het hart van iedere levende entiteit, O Arjuna, en leidt door middel van Zijn *māyā* de bewegingen van alle levende wezens, die rondwen-

telen in de kringloop van geboorte en dood, alsof ze op een machine zitten.

De ironie is, dat Śaṅkarācārya een vers moest citeren, dat de bovenwereldse majesteit van Bhagavān erkent en in niet mis te verstane termen het exacte onderscheid tussen God en de levende entiteiten specificeert. Als zodanig spreekt dit vers zijn eigen *māyāvāda* hypothese van ‘de levende entiteiten en Bhagavān zijn één’ totaal tegen.

Het is zelfs nog verrassender, dat Śaṅkarācārya ook vers 18.62 uit de *Gītā* citeert,

***tam eva śaraṇaṁ gaccha / sarva-bhāvena bharāta
tat prasādāt parāṁ śāntiṁ / sthānaṁ prāpsyasi śāśvatam***

O nakomeling van Bharata, geef je in ieder opzicht uitsluitend over aan die Īśvara. Door Zijn genade zal je transcendente rust vinden en de allerhoogste bestemming bereiken.

Beide bovenstaande verzen geven aan, dat Śaṅkarācārya, in tegenstelling tot hetgeen hij in zijn *māyāvāda* hypothese kan hebben voorgestaan, zich er helder van bewust was, dat de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods en de levende wezens in verschillende relaties staan en dat het pad tot verlossing neerkomt op volkomen overgave aan de Allerhoogste Persoon, Śrī Kṛṣṇa. Verder bewijs hiervan kan worden geleverd door zijn uiterst onthullende en buitengewone vertrek uit de wereld in een goed gedocumenteerd vers, dat Śaṅkarācārya tegen zijn leerlingen sprak vlak voor zijn beruchte onderdompeling in het vat kokende olie.

***bhaja govindam bhaja govindam bhaja govindam mūḍha-mate
samprāpte sannihite kāle nahi rakṣati ḍuḍḍh-karaṇe***

Jullie dwazen! Al jullie woordspel kan jullie niet beschermen op het moment van de dood; daarom vereer Govinda! Vereer Govinda! Vereer Govinda!

Govinda is een van de vertrouwelijke namen van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa. Deze naam werd voor het eerst geopenbaard in het antieke gedicht genaamd *Brahmā-saṁhitā*, de hymne van Śrī Brahmā, die werd gezongen bij het eerste begin van de schepping van het materiële universum. Het refrein van de verzen, dat in de hele *Brahmā-saṁhitā* wordt herhaald, is “*govindam ādi puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi* – Ik vereer Govinda, de oorspronkelijke Heer”. Nadat dit uitzonderlijk mooie gedicht honderden jaren was zoek geweest, werd het door Śrī Caitanya Mahāprabhu lang na het vertrek van Śaṅkarācārya weer teruggevonden. Dat Śaṅkarācārya de confidentiële naam van Bhagavān in dit vers gebruikt, onthult feitelijk zijn ware positie als een incarnatie van Śrī Śiva, ‘de heilzame’, die eeuwigdurend de grootste dienaar is van God. Uit voorbeelden zoals dit wordt duidelijk, dat hijzelf goed op de hoogte was van de werkelijke waarheid, ofschoon Śaṅkarācārya zijn dienst uitvoerde door de hypothese van *māyāvāda* te prediken.

Hoewel ik me de noodzaak realiseer om hier de talloze Vaiṣṇava argumenten en redenen te presenteren, die op overtuigende wijze de theorieën van het mayavadisme hebben getraceerd, moet ik ervan afzien wegens de beperkte lengte van het essay. Tegelijkertijd verzoek ik de achtenswaardige

lezers zich te wenden tot de volgende boeken voor een meer heldere en uitputtelijke uitleg van deze onderwerpen.¹

- *Sat-sandarbha*, *Krama-sandarbha* en *Sarvasaṁvādinī* door Śrīla Jīva Gosvāmī.
- *Govinda Bhāṣya*, *Siddhānta Ratnam*, *Prameya Ratnāvalī*, *Viṣṇusahasranāma Bhāṣya* en *Upaniṣadā Bhāṣya* door Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa.
- Ook Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda's *Caitanya-caritāmṛta*, *Anubhāṣya*, *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Gaudiya Bhāṣya*.

Sectie B

HET CONCEPT VAN 'NIRVĀṆA'

Hetgeen naar voren komt als gevolg van de bespreking van de biografie van het mayavadisme is, dat alle historische feiten en de hele reeks hoeksteenprincipes louter op basis van 'Aiti-hya-pramāna' (bewijs gebaseerd op tijdelijk gerespecteerde grondbeginselen) kunnen worden weerlegd. Het mayavadisme staat op hele zwakke logica, foutieve argumenten en verkeerd bewijsmateriaal. Derhalve heeft het altijd in open debatten of bij rechtstreekse, dialectische uitwisselingen nederlagen gekend. Indien men ondanks de feiten over het mayavadisme te hebben gehoord toch nog een pad wil gaan om

1 Veel van deze werken zijn commentaren en ondersteunende literatuur in de grote internationale talen meegegeven. Veel van dit werk werd recent voltooid door de zeer vermaarde Vaiṣṇava ācārya, Śrīla A.C Bhaktivedānta Svāmī Prabhupāda.

nirvāṇa te bereiken, is ons advies om niet te vergeten, dat *nirvāṇa*, zoals dat wordt uiteengezet door de *māyāvādīs*, een valstrik en een hersenspinsel uit de verbeelding is, dat op hachelijke wijze de onschuldigen misleidt en bedriegt. Deze uitspraak kan met eenvoudige, traditionele kennis gemakkelijk worden onderbouwd en zonder bijval van nadere steun van ander kant-en-klaar beschikbaar bewijsmateriaal. *Nirvāṇa*, het concept van een bevrijding verkregen door binnen te gaan in een leegte, is voor de levende entiteit een feitelijk niet bestaande wezensstaat, of een gewaarwording, die nimmer kan worden bereikt.

Er bestaat geen enkel geval of voorbeeld van een monist of impersonalist, die de staat van *nirvāṇa* heeft bereikt. Hiervan zijn we zeker, want als we de biografieën van Goudapāda, Govindapāda, Śāṅkarācārya of Mādhava zouden nazoeken, zouden we gedwongen zijn te concluderen, dat geen van hen de staat van *nirvāṇa* of bevrijding heeft bereikt. Het is een bekend feit, dat de geestelijk leermeester van Śāṅkarācārya, Goudapāda, aan Śāṅkara verscheen, toen hij een dag in diepe meditatie was. Goudapāda zei, “Ik heb van jouw *guru*, Govindapāda, veel lof over jou gehoord. Laat me het commentaar eens zien, dat je op mijn compositie, *Maṇḍukya Kārikā*, hebt geschreven”. Śāṅkarācārya gaf hem zijn commentaar en Goudapāda was zeer verheugd en keurde het goed. Uit dit verhaal blijkt, dat noch Goudapāda noch Govindapāda in het niets waren verdwenen om voor altijd te zwijgen. Als beiden *nirvāṇa*, bevrijding, hadden bereikt, zou het voor Govindapāda onmogelijk zijn geweest tegen Goudapāda te spreken. Bovendien zou het voor Goudapāda onmogelijk zijn geweest om

later aan Śaṅkarācārya te verschijnen en zijn ontmoeting met Govindapāda te beschrijven – hetgeen allemaal plaats vond na het fysieke heengaan van beiden. De volgelingen van Śaṅkarācārya zullen geen gelegenheid geven te twijfelen aan het waarheidsgehalte van deze mystieke gebeurtenis en daarom is de enige intelligente conclusie, die men kan trekken, dat geen van beiden na hun heengaan hun individuele identiteit en bestaan hadden achtergelaten – *nirvāṇa* is eenvoudig een mythe.

Een ander verhaal, dat de *māyāvādīs* bezweren een authentiek onderdeel van hun traditie te zijn, is het geloof, dat Śaṅkarācārya als Vidyāranya reïncarneerde. Ze voeren allerlei hypothesen aan om hun punt te bewijzen. De vraag is dan, ging Śrī Śaṅkarācārya werkelijk het niets binnen, of bereikte hij *nirvāṇa* bevrijding? Het concept van reïncarnatie of het verschijnen als een gelijkenis of iedere andere vorm na het bereiken van onpersoonlijke bevrijding spreekt de these van *nirvāṇa* tegen. Daarom is de conclusie, dat *nirvāṇa* een defec-te filosofie is, een mythe bedacht om de onschuldigen om de tuin te leiden en hen te verlokken het aantal volgelingen te vergroten. Om niet te spreken van de gewone man, zelfs degenen, die worden beschouwd als de vernieuwers van deze theorie en zijn belangrijkste voortrekkers konden *nirvāṇa* niet bereiken.

DE EEUWIGE UITSTRALING

Wat betreft samenvattend bewijs met betrekking tot Kṛṣṇa's aspect van *brahman* citeren we uit *Brahmā-saṁhitā* (5.40),

***yasya prabhā prabhavato jagad-anda-koṭi
koṭiṣv aśeṣa-vasudhādi vibhūti-bhinnam
tad brahma niṣkalam anantam aśeṣa-bhūtam
govindam ādi-puruṣam tam aham bhajāmi***

Ik vereer Govinda, de oorspronkelijke, allereerste Heer, die beschikt over grote macht. Zijn briljante uitstraling is het non-dualistische *brahman*, dat absoluut, volkomen compleet en ongelimiteerd is en dat ontelbaar veel planetaire stelsels manifesteert met uiteenlopende rijkdommen en vermogens in miljoenen en miljoenen universa.

In *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Ādi-līlā* 2.15) treffen we een verdere beschrijving aan,

***koṭi koṭi brahmāṇḍe ye brahmera vibhūti
sei brahma govindera haya aṅga-kānti***

De rijkdom van *brahman* verspreidt zich door tientallen miljoenen universa. Dat *brahman* is slechts de lichaamsuitstraling van Govinda.

Hieruit kan worden opgemaakt, dat er in feite geen sprake is van een onpersoonlijk aspect van God, er is alleen het persoonlijke aspect, maar om dit te begrijpen, moet men het juiste begrip hebben, zoals authentiek wordt gepresenteerd in de Veda's, en men dient over de intelligentie te beschikken om dat begrip te kunnen toepassen. De zon voorziet in een goed voorbeeld. Op een afgesloten plek in de schaduw kunnen we naar buiten kijken en het zonlicht zien en hoewel we niet de schijf van de zon zelf kunnen zien, zegt een juist begrip ons, dat hij er wel is – dat het zonlicht geen onafhankelijk bestaan heeft van de zonnenschijf. Op dezelfde manier kan iemand met de juiste kennis begrijpen, dat hetgeen verschijnt als onper-

soonlijk *brahman*, in feite de schitterende, transcendentale uitstraling is van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, die ook bekend is als Govinda.

We hoeven ons niet bezig te houden met vruchteloze speculaties om te begrijpen hoe het onpersoonlijk *brahman* de transcendentale uitstraling van Bhagavān Kṛṣṇa is, daarvoor zijn hier op Aarde praktische voorbeelden om naar te kijken. Bijvoorbeeld, de moderne wetenschap maakt de schatting, dat de zon op een afstand staat van 149 miljoen kilometer van de Aarde en hoewel de zon er voor ons niet groter uitziet dan een kleine bol aan de hemel, kan hij de Aarde verlichten en ontelbaar veel verschillende levende wezen laten bestaan en laten groeien. Zijn licht verplaatst zich met een snelheid van 298.000 kilometer per seconde en is zo sterk, dat zijn stralen het op sommige plaatsen heet genoeg maken om er water in te koken. Als de zon deze ‘rijkdom’ kan manifesteren als onderdeel van de gewone natuur, is het zeker niet moeilijk te beschouwen, hoe de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods in staat is een oneindig veel grotere rijkdom te manifesteren, die zelfs nog fenomenaler en wonderbaarlijker is.

In het boek, *Lañka Āvatāra*, waaruit we aan het begin van deze bescheiden verhandeling hebben geciteerd, wordt vermeld, dat Rāvaṇa naar de Berg Kailāśa ging om met Śrī Buddha over impersonalisme te spreken. Śrī Buddha geeft treffende informatie over *nirvāṇa*, waarvan wij denken, dat onze lezers dit heel overtuigend vinden. Daar zegt Hij, dat *nirvāṇa* de manifestatie is van nobele wijsheid, die zich tot uitdrukking brengt als perfecte liefde voor de verlichting van iedereen. Welnu, de hypothese van Śāṅkarācārya postuleert, dat *nirvā-*

ea een staat is van samenvloeien in de vormloze, ongedifferentieerde *brahman* zonder eigenschappen ten behoeve van de laatste emancipatie van ononderbroken zegen. Hier hebben we een diametrale dichotomie met betrekking tot *nirvā-
ea*. Het *nirvāna* van Viṣṇu Āvatāra Buddha onthult een zeer diepgaand en mededogend niveau van bewustzijn, dat zich van nature tot uitdrukking brengt in het voordeel van alle levende entiteiten. Het *nirvāna* van Śāṅkarācārya daarentegen ontwikkelt (evenals dat van Gautama Buddha) een uitsterven van de individualiteit in een wezensstaat, waarin verstand, zintuigen en bewustzijn zich oplossen in een soort abstracte emancipatie. Hieraan kunnen we het verholde bedrog herkennen, dat zijn hypothese versluiert achter een doorschijnende vorm van Vedānta. Dit boeddhistische atheïsme heeft hij in heel India genadeloos gepredikt.

Een ander verbijsterend feit is, dat Śāṅkarācārya nadrukkelijk ideeën van anderen heeft geleend om het bedrog of de illusoire aard van het bestaan van deze wereld te postuleren door het met een droom te vergelijken, waarbij hij de authenticiteit en realiteit van de droom ontkende. Maar zijn volgelingen hebben hem tegengesproken. De strikte aanhangers van de *māyāvāda* theorie, die de biografie van Śrī Śāṅkara vastlegden, schrijven precies het tegenovergestelde, waarmee ze de droomtheorie, die hij uitdroeg, valsificeerden. Toen de moeder van Śāṅkarācārya hem in haar baarmoeder droeg, had ze besloten haar leven te beëindigen om te ontsnappen aan de schande een kind te hebben verwekt in afwezigheid van een echtgenoot en geboorte te geven aan een gestigmatiseerd kind. Haar vader, Mandana Mīśra, werd in een droom

ervan op de hoogte gebracht, dat zijn ongeboren kleinzoon een incarnatie van Śrī Śiva was en dat hij zijn dochter ten koste van alles van haar zelfmoord moest afhouden. Dankzij de droom werd een kind geboren, dat beschikte over buitengewone kwaliteiten, waarmee werd bewezen, dat de droom authentiek was. Moeten we dan de theorie van de *māyāvādīs* accepteren, dat dromen een illusie zijn, weer een andere manifestatie van non-realiteit? Enerzijds laten ze iedereen geloven, dat Śaṅkarācārya als baby in de baarmoeder overleefde, omdat zijn moeder in een droom geloofde. Anderzijds laten ze ook iedereen geloven, dat dromen, inclusief het droomerige bestaan van dit universum, onecht zijn, bedrog, en een hersenspinsel van het geconditioneerde verstand.

Sectie C

HET ANALYSEREN VAN BRAHMA-SŪTRA 3.2.3

Ik zou de aandacht van onze lezers graag willen richten op de originele titel van het onderhavige boek, *Vaiṣṇava Vijay*. De juiste titel zou moeten zijn, *Vaiṣṇava Vijaya – De triomf van het vaiṣṇavisme*, maar door in te gaan op ‘De biografie van het mayavadisme’ en zijn historische achtergrond (dat nu is getiteld *Voorbij Nirvāṇa*) worden de universele vedische waarheden systematisch beschreven, die zijn versleuteld in de *Brahma-sūtra* (3.2.3) en op de eerste pagina van het boek worden geciteerd. Mijn intentie was om in overeenstemming met de vedische *siddhānta* de waarheid te presenteren, dat het gezichtspunt van Śaṅkarācārya niet *brahmavāda* (brāhmaṇisme) was, maar ‘mayavadisme’. Zodra de gerespecteerde lezer met

geduld en aandacht door dit hele essay is gegaan, zal hij heel gemakkelijk begrijpen, dat *brahman* niet *sūnya* (leeg) is. De almachtige, energetische hoofdentiteit, Śrī Kṛṣṇa, is de eigenaar van alle vormen van energie en de Allerhoogste Bestuurder van de inferieure, begoochelende energie, genaamd *māyā*, en van de superieure, spirituele energie. Dit zijn waarheden, die overduidelijk door alle geschriften worden onderbouwd.

Bij de uiteenzetting van de oorspronkelijke identiteit en karakteristieken van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods wordt tevens de Allerhoogste Absolute Waarheid beschreven, zoals in *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.2.11) wordt aangetroffen,

***vadanti tat tattva-vidas yaj jñānam advayam
brahmeti paramātmēti bhagavān iti śabdyate***

Grote zieners van de waarheid, die de natuur van de Absolute Waarheid waarnemen, beschrijven dezelfde non-duale realiteit op drie manieren, als *brahman*, *Paramātmā* en *Bhagavān*.

Na dit vers noemt *Śrīmad-Bhāgavatam* de namen van incarnaties, zoals Rāma, Nṛṣimha en Vāraha, enzovoort, die belichamingen van het principe van *brahman* zijn, almachtige persoonlijkheden, die het totaal van de drie waarheden in het vers hierboven omvatten. Dit Allerhoogste energetische principe wordt opgesomd met het volgende vers uit *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.3.28),

ete cāmśa-kalāḥ puṁsaḥ kṛṣṇastu bhagavān svayam

Alle bovengenoemde incarnaties zijn hetzij plenaire delen of delen van plenaire delen van de Allerhoogste Persoon-

lijkheid Gods, maar Śrī Kṛṣṇa is de oorspronkelijke Persoonlijkheid Gods, de bron van hen allemaal.

Afgezien hiervan beschrijven de geshriften op vele plaatsen het principe van *brahman* als Parabrahma of Paramabrahma. Bovendien heeft Śaṅkarācārya in veel gevallen de uitdrukking *ātmā* onjuist vervangen door *Paramātmā*. We moeten begrijpen, dat *brahman* en *ātmā* verschillend zijn van Parama, de Allerhoogste. Zowel Parama-*brahman* en Param-*ātmā* zijn onweerlegbaar bewezen te refereren aan *de* Parama, het Allerhoogste Absolute Principe. En een ander sterk feit is, dat er nergens een voorbeeld is te vinden van het woord Parama, dat wordt gebruikt als voorvoegsel van het woord Bhāgavata, dus een term als Parama-Bhagavān bestaat niet. Dit is een waterdicht bewijs, dat het Bhāgavata principe in werkelijkheid het hoogste principe of de hoogste waarheid is en niet het principe van *brahman* – *brahman* is niet Paraman.² In de *Vedānta-sūtra* wordt de eerste vraag van Vedavyāsa over de aard en persoonlijkheid van *brahman* beantwoord met het eerste aforisme, *athāto brahma jijñāsā*, dat Śrī Kṛṣṇa, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, verklaart *brahman* te zijn en zowaar niet Śaṅkarācārya's idee van een onpersoonlijk, impotent *brahman*.

Śaṅkarācārya beweert, dat “*brahman* onmachtig is en niet over energie beschikt, dus hoe kan hij beschikken over het vermogen te scheppen, in stand te houden en te vernietigen.

² Het zou overbodig zijn te zeggen, de 'allerhoogste-allerhoogste' door de term 'Parama-Bhagavān' te gebruiken. Het woord Bhagavān is gereserveerd voor 'Hij, die de Allerhoogste is'.

Wanneer *brahman* echter onder invloed komt van *māyā*, de begoochelende, materiële energie, wordt hij een *jīva* en als *jīva* is hij de uitvoerder van de schepping, instandhouding en vernietiging. Degene, die alle actie uitvoert, is de met *māyā* gegriefde *brahman*. In deze hoedanigheid kan *brahman* niet langer *brahman* worden genoemd, want hij bevindt zich nu in de categorie van de *jīva*.”

Dit is het belangrijkste argument van de *māyāvāda* filosofen. Om deze reden is Śaṅkarācārya een *māyāvādī*. Hij is geen ware, onvermengde *brahmavādī*. We hebben het vers van de *Brahma-sūtra*, dat begint met ‘*māyāmatrantu*’, vooraan in het boek geplaatst om de bovenstaande gezichtspunten te illustreren en de dubieuze en speculatieve argumenten van Śrī Śaṅkara bloot te leggen, die geschreven staan in zijn *māyāvāda* commentaar op dit vers.

Sectie D

DROMEN ZIJN GEEN BEDROG

Śaṅkarācārya beweerde, dat zowel het proces van de schepping als de schepping zelf onecht zijn. Volgens hem is zelfs God, het Allerhoogste Wezen, onecht. In zijn poging het idee van bedrog te bewaren omfloerste hij de ware betekenis van het woord ‘*māyā*’, dus zelfs de *māyāvāda* definitie van het woord ‘*māyā*’, die hij voorstelde, is intrinsiek onjuist. Omdat hij zijn theorie wilde bewijzen, dat de schepping onecht is, ging hij *māyā* met een droom gelijkstellen, alsof beide waren gegondvest op hetzelfde principe. Bij het analyseren van de wezenlijke vorm en aard van een ware substantie trachtte hij

de waarheid te verdraaien en liet iedereen geloven, dat het onecht was – *zo droom, zo schepping*.

Het is waar, dat dromen evenals andere activiteiten en ervaringen van de geconditioneerde *jīva*, die wordt begoocheld door *māyā*, doorgaans onecht zijn. Omstandigheden en objecten enzovoort, die de *jīva* in zijn dromen ziet, wanneer hij slaapt, hebben niet hun volledige en ware vorm en zijn niet in hun ware dimensies aanwezig, dus zijn ze allemaal onecht.

Het belangrijke punt, dat we duidelijk willen maken is, dat de Allerhoogste Godheid *als een realiteit eeuwig in het oorspronkelijke zelf van de jīva, in zijn ziel, aanwezig is*. Aangezien de Allerhoogste Godheid inherent over het vermogen beschikt om het universum te scheppen, beschikt de *jīva* (die een kleine, transcendentale vonk is van de marginale energie van God) van nature ook in zijn hart over het mystieke vermogen om dromen te scheppen. Het gevolg is, dat veel dromen blijken waar te zijn. De belangrijkste reden hiervoor is, dat de *jīva* beschikt over de kwaliteit van *satyasaṅkalpatā*, of de vastbeslotenheid om een verlangen te verwezenlijken. Een geschikt voorbeeld is Sankaraka's grootvader van moeders zijde, Maghamaṇḍana, die in een droom hoorde, dat zijn dochter Śaṅkara in haar baarmoeder droeg. Deze droom bewees absoluut waar te zijn en ontkracht Śaṅkarācārya's standpunt overduidelijk, dat dromen onecht zijn. Het is onlogisch en onredelijk om vol te houden, dat over het algemeen dromen onecht zijn. Bovendien is hetgeen in een droom verschijnt nooit helemaal onecht. Over het algemeen nestelt zich in het hart van de *jīva* hetgeen, dat bestaat en waarmee hij enige ervaring heeft gehad en dat een voelbare, psychische

indruk heeft achtergelaten en dat vervolgens verschijnt in een droom. De essentie is, dat de schepping enzovoort, die wordt uitgevoerd onder invloed van het begoochelende vermogen (*māyā*) van de Allerhoogste Bestuurder, niet onecht is, zoals volgens Śaṅkarācārya's idee van de droom, maar is bewezen een proefondervindelijke, verifieerbare realiteit te zijn.

Sectie E

TWEE VORMEN VAN MĀYĀ EN DE DEFINITIE VAN 'CHĀYA' & 'PRATIBIMBA'

Volgens de Veda's is de materiële schepping als product van het *māyā*-vermogen per definitie illusoir (bedriegelijk), want de schepping is tijdelijk en veranderlijk. Desondanks vormt de schepping een schaduwbeeld van Vaikuṅṭha, de spirituele wereld, die zich buiten de invloed van het begoochelende *māyā*-vermogen bevindt.

De betekenis van *dvibidha* is tweeledig en wijst op het onderscheiden verschil tussen Bhagavān en de levende wezens en op het onderscheiden verschil tussen de eeuwige, spirituele werelden en de tijdelijke, materiële werelden. Deze zijn duidelijk niet één, zoals het mayavadisme voorstaat. De betekenis van *māyā* is illusie. Hier wijst het woord ook op twee onderscheiden vormen van *māyā*: *yogamāyā* en *mahāmāyā*.

Het woord *māyā* wordt in de geschriften veelvuldig gebruikt. Het was niet de wens van Śrīla Vyāsa, dat *yogamāyā* en *mahāmāyā* in dezelfde groep werden ondergebracht en als één werden beschouwd. In de Veda's en de Upaniṣadā's wordt *mahāmāyā* beschreven als de schaduw van *yogamāyā*,

die een transcendentale, spirituele energie in het eeuwige spel van Śrī Kṛṣṇa is. Een schaduw is een replica of een afbeelding van een vorm geproduceerd door de speling van het licht en is geen reflectie. Een schaduw is onafscheidelijk verbonden aan zijn object of vorm, terwijl een projectie altijd van zijn object afhankelijk is. De meest cruciale, onderscheidende eigenschap is, dat de intrinsieke vorm van *yogamāyā* als haar afbeelding wordt geprojecteerd op *mahāmāyā*. Dit betekent, dat *yogamāyā* haar eigen vorm repliceert en over *mahāmāyā* heenlegt. *Mahāmāyā* is verstoken van de kwaliteiten en vruchten, waarover *yogamāyā* beschikt. Deze waarheid is versleuteld in de woorden van *Brahma-sūtra – māyāmatrantu*. Om dit punt nader te classificeren moeten we een analogie geven.

In de uitdrukking ‘*kārtsnyenābhivyakta svarūpatvāt*’ betekent het woord *kārtsnyena* ‘in zijn volledigheid’ en het voorvoegsel *abhi* betekent ook ‘geheel’, of ‘in totaal’. In de schaduw van een persoon zien we de afbeelding van het lichaam, maar in die schaduw kunnen we geen intrinsieke kwaliteiten en kenmerken van de persoon waarnemen, noch zijn fysieke trekken en persoonlijkheid. Het wit van de ogen, de schoonheid en charme van het gezicht, de kleur van het haar, de schoonheidsvlekjes of aangeboren kenmerken kunnen geen van alle in zijn schaduw worden waargenomen. Bovendien, als iemands schaduw samenvalt met die van iemand anders, kunnen de twee niet van elkaar worden onderscheiden, ook al behouden de echte personen, die voor het licht staan, hun individuele, fysieke entiteit. Dus de schaduw kan ons een algemeen idee geven van het eigenlijke object, maar niet zijn details en onderscheidende trekken. Een schaduw laat niet

zien, of de eigenaar ervan een lichte of een donkere huid heeft. De verschillen tussen *yogamāyā* en *mahāmāyā* functioneren op basis van overeenkomstige principes en terwijl er een paar bestaande overeenkomsten zijn tussen de wereld van *mahāmāyā* en die van *yogamāyā*, blijven ze eeuwigdurend afzonderlijke werelden. Bij het zien van de vernietigbaarheid, veranderlijkheid, grofheid, inferieuriteit en tijdelijke aard van de schepping, het universum waarin we leven, zou het een grove onzorgvuldigheid zijn om te denken, dat dezelfde karakteristieken en natuur ook worden aangetroffen in het spirituele gebied van Vaikuṅṭha.

We spraken eerder van schaduwen, die elkaar overlappen en het onmogelijk maken om de personen op basis van die schaduwen afzonderlijk te identificeren en omgekeerd. Welnu, zelfs als twee jongemannen naast elkaar zouden staan met hun individuele schaduwen, die langs elkaar heen vallen, zou het uiterst moeilijk zijn om ieder individu afzonderlijk te identificeren.

Met het volgende voorbeeld zouden we graag het verschil willen aantonen tussen *chāyā*, schaduw, en *pratibimba*, reflectie of weerspiegeling. Śaṅkarācārya heeft getracht de onechtheid van dit universum aan te tonen door te suggereren, dat de twee – schaduw en reflectie – één en dezelfde zijn. De maan werpt zijn schaduw niet op het water, maar zijn reflectie (weerspiegeling) wordt op het oppervlak van het water gezien. Als het water, dat de maan weerspiegelt, wordt bewogen, beweegt ook de reflectie van de maan. Dit betekent echter niet, dat de maan zelf beweegt. Dit is de basis van het verschil tussen schaduw en reflectie (*chāyā* en *pratibimba*). Een

ander verschil ontstaat door de werking van het spiegelbeeld. Als iemand zijn rechter hand beweegt, doet zijn schaduw hetzelfde, maar het spiegelbeeld laat de verkeerde hand zien, omdat de reflectie tegenover het object of de persoon staat – dat wil zeggen, in de reflectie beweegt zijn linker hand, omdat de reflectie het (omgekeerde) spiegelbeeld laat zien. Daarom betrof het filosofische dwaalspoor van Śaṅkarācārya de gelijkstelling van schaduw en reflectie, waarmee hij de hypothese van *māyāvāda* verder verdiepte.

Sectie F

ZES VEDISCH FILOSOFISCHE SCHOLEN, VIER ZIJN ATHEÏSTISCH

Māyāvādīs zijn atheïsten en derhalve kunnen de atheïsten denken, dat de *māyāvādīs* tot hun *sampradāya*, school van het denken, behoren, hetgeen van Śaṅkarācārya, de stichter van het mayavadisme, ook een atheïst zou maken. Het atheïsme is op het ogenblik in diverse vormen en stijlen overal aanwezig en hier willen we het etymologische aspect van het woord ‘atheïsme’ analyseren. De mens gebruikt taal primair om te communiceren. De geleerden van etymologie [oorsprong en geschiedenis van woorden –vert.] hebben met het doel om de intrinsieke betekenissen van woorden te begrijpen verschillende takken van studie en expressie ontwikkeld, zoals grammatica, dichtkunst, filosofie, enzovoort. Wat betreft filosofie, zijn er verscheidene scholen van het denken in verschillende delen van de wereld. In India zijn zes vooraanstaande scholen voor filosofie, die na zeer lange tijd in de huidige tijd zijn aan-

geland. Deze worden hieronder met hun belangrijkste procurator genoemd.

- Kanada's atomische theorie van Vaiśeṣika
- Gautama R̥ṣi's systeem van logica en retoriek (Nyāya)
- Wijze Kapila's school van Sāṅkhya
- Patañjali's Yogasysteem
- Jamīni's Mīmāṃsā (dat suggereert, indien er een God is, is hij niet almachtig)
- Śrīla Vyāsa's Uttara-mīmāṃsā, ook bekend onder diverse andere namen, zoals *Brahma-sūtra*, *Vedānta-darśana*, *Sarīrika-sūtra*, enzovoort.

Van deze zes filosofische scholen dragen Nyāya en Vaiśeṣika bij aan overeenkomstige gezichtspunten, terwijl Sāṅkhya en Yoga filosofisch ook veel in overeenkomst hebben. Deze vier zijn in India bekend als atheïstische scholen. De andere twee, Pūrva-mīmāṃsā en Uttara-mīmāṃsā, worden beschouwd als theïstische scholen. Pūrva-mīmāṃsā stelt vele vragen in de vorm van thesen, die dan worden beantwoord in de *Brahma-sūtra*. De filosofie van Śrīla Vyāsa, die in deze antwoorden wordt uitgeengezet, heet Uttara-mīmāṃsā, of samenvattende conclusies. Het aantal theïstische scholen kan dus in de meest strikte zin worden gereduceerd tot alleen deze ene school – Uttara-mīmāṃsā of Vedānta-darśana. De andere kunnen in de ware zin van het woord geen theïstisch filosofische scholen worden genoemd.

De redenen dienen te worden besproken, waarom de eerste vier scholen van het denken atheïstisch worden genoemd. Ze aanvaarden niet het gezag van de Veda's, noch erkennen ze

het bestaan van God, het Allerhoogste Wezen. Deze vier scholen worden gecategoriseerd als atheïstisch filosofische scholen, omdat ze tot vandaag de dag nooit hebben bijgedragen aan de waarheid, dat er een Allerhoogste Bestuurder is, die almachtig is, die de energetische bron en de Allerhoogste *brahman* is. De algemene definitie van de term ‘atheïsme’ of atheïstisch is de filosofie of de persoon, die het Allerhoogste Wezen niet aanvaardt als de eigenaar van onbevattelijke vermogens, als almachtig, en die het onmogelijke mogelijk kan maken. Ze beweren, dat de vedische geschriften een fout maken door te zeggen, dat God het universum schiep. De persoonlijke God of Allerhoogste Bestuurder wordt nergens in hun boeken en filosofie genoemd of beschreven.

De boeddhisten aanvaardden ook niet het bestaan van een Allerhoogste Persoonlijkheid, ze respecteren de Veda’s en hun voorgangers niet en daarom zijn ze atheïsten, die in de categorie van *māyāvādīs* worden geplaatst. Ware religie moet noodzakelijkerwijs theïstisch zijn. Hoe kan een religieuze filosofie beweren theïsme te propageren zonder God te aanvaarden? Een religie zonder God is een comfortabele theorie voor geconditioneerde zielen, die geen idee hebben van de menselijke natuur, de materiële wereld, het proces van de schepping en het hoogste doel van hun bestaan. Verstokte atheïsten walgen van het idee, dat zij – evenals al het andere in de kosmische schepping – onder het beheer en de jurisdictie staan van een Allerhoogste Wezen. Als ze alleen maar in overweging zouden nemen, dat van eeuwig geluk geen sprake kan zijn door te trachten zijn identiteit in het niets of in *brahman* te ontbinden. Als ze zich daarentegen zouden onderwerpen

aan de lotusvoeten van de bron van alle zegen en geluk, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, zou hun leven worden getransformeerd.

Sectie G

MĀYĀVĀDĪS ZIJN ATHEÏSTEN

De non-dualistische boeddhisten en de monistische volgelingen van Śaṅkarācārya zijn allemaal *māyāvādīs* en zijn als zodanig atheïsten. De afgeleide betekenis van *nāstika* – atheïst is *na + asti* wordt *nāsti* – is ‘datgene dat niet bestaat’. Degenen die beraadslagen over een filosofie gebaseerd op de premisse, dat niets bestaat, worden *nāstikas* genoemd. Alle etymologen zijn het er unaniem over eens, dat de definitie van atheïst is: iemand die alles ziet als bedrog (dat wil zeggen, iemand die geen enkele ware of echte substantie heeft gezien; iemand die onophoudelijk het bestaan van alles ontkent en geen informatie heeft over het bestaan van enige echte substantie).

De atheïsten beweren over het algemeen, dat God geen gedaante, kwaliteiten, persoonlijkheid, macht, vermogen en energie heeft. Ze ontkennen voortdurend het bestaan van wat dan ook. De belangrijkste filosofen, die dit idee van God en dit inductieve proces van kennisverwerving hebben gestaafd, zijn die van de Śaṅkarācārya school. Ondanks dit offensieve standpunt hebben de volgelingen van de vedische religie (*sanātana-dharma*) hen niet uitgestoten, omdat ze nog andere atheïstische groepen hebben, die ook de autoriteit van de Veda's en Upaniṣadā's enzovoort niet aanvaarden. Het bedrog van Śaṅkarācārya werd immers snel genoeg blootgelegd,

aangezien noch de Veda's noch de Upaniṣadā's atheïstische gezichtspunten en filosofieën sanctioneren, die dicteren, dat God onpersoonlijk, onmachtig enzovoort is. De vedische geschriften hebben voorzeggd, dat het bedilzieke IJzeren Tijdperk van Kali zou worden doordrenkt met atheïsme en ideeën van *asuras* (demonen). Entiteiten met een demonische aard zijn afgunstig op God, omdat Hij de transcendentale autocraat en de 'enige genieter' is, een positie, die ze nimmer kunnen aannemen. Ze zijn verontwaardigd over het feit, dat mensen slechts een deeltje van Hem zijn en dat ze zijn bedoeld om van te worden genoten door de Allerhoogste Genieter, God. De atheïsten weigeren keihard de transcendentale filosofie te aanvaarden, dat zij – evenals alle andere wezens – oneindig kleine deeltjes van het Oneindige Geheel zijn. Ze worden niet aangetrokken door het idee, dat ze zich verbinden met een staat van zuiver plezier, die ze nooit eerder hebben ervaren, zodra ze deze afgunstige mentaliteit opgeven en zich neerleggen bij hun eeuwige, ondergeschikte positie ten opzichte van de Allerhoogste Persoon.

Door hun constante ontkenning van het bestaan van een Allerhoogste Genieter en hun onvermoeibare strijd om hun individualiteit en bestaan te ontbinden door samen te willen vloeien met het niets en *brahman* is het enige plezier, dat de *māyāvādīs* kunnen ervaren, de zegen van diepe onwetendheid. Dit is onwetendheid met betrekking tot de intrinsieke aard van hun eeuwige zelf, de aard van de tijdelijke wereld, waarin ze leven, en de aard van de schepper van beide.

Sectie H

DE DUISTERE DIMENSIES VAN HET MAYAVADISME

We vragen onze lezers permissie om met een paar laatste woorden af te sluiten. Het is geen eenvoudige taak om een samenvattend essay over mayavadisme te schrijven vooral gezien de beperkingen van de bondigheid, die wedijveren met de omvang van het onderwerp en de overvloed aan beschikbare referenties. Ondanks deze uitdaging is het ons doel en onze eerste motivatie geweest om een fundamenteel, inclusief en stevig begrip van het onderwerp neer te zetten en het zo omvangrijk te maken als de beperkingen van één boek toelaten. Om dit te bereiken zijn we uitgerust met een scala aan authentieke teksten en geschriften, die diepe inzichten in alle spirituele onderwerpen bieden. Voor dit moment zouden we graag willen afsluiten met het bespreken van enkele verzen uit Hoofdstuk Zestien van de *Bhāgavad-gītā*.

De *Gītā* is door talloze generaties wereldwijd geprezen als een boek van diepe, spirituele wijsheid. Een van de vele redenen, waarom het zulke lofprijzing en erkenning heeft aange trokken, is vanwege het epos, *Mahābharata*, de vijfde Veda, gecomponeerd door Śrīla Vyāsadeva in 100.000 verzen, dat dit epos in de literaire wereld een uniek en ongeëvenaard meesterwerk maakt. Eén hoofdstuk van dit epos is de *Bhāgavad-gītā*, een buitengewone verhandeling, die de omvangrijke leerstof van de Veda's, Upaniṣadā's, Purāṇa's en andere epische werken, zoals de *Mahābharata* en *Rāmāyana*, inkapselt. De *Bhāgavad-gītā* is het fundament, van waaruit men in staat is de vertrouwelijke en uiterst esoterische materie van *Śrīmad-*

Bhāgavatam binnen te gaan. De leerstof van de *Gītā* wordt op een simpele manier gepresenteerd, waarbij de diepgang van de wijsheid niet wordt verdund, waarbij geen oppervlakkige voorstudie wordt gemaakt, of iets wordt versleuteld. De uitwerking van de hoogste waarheden wordt helder gepresenteerd en is voor de gewone man gemakkelijk te begrijpen.

In onze samenleving van vandaag de dag, waarin corruptie in een alarmerend tempo toeneemt, presenteren bedriegers gekleed in de saffrane kledij van religieuze personen een volslagen verminkte betekenis van de *Bhāgavad-gītā*. Eeuwen lang heeft de *Gītā* opgetreden als een spiritueel baken, dat het pad van zelfrealisatie en Godrealisatie verlichtte. De *Gītā* zet de hoogste wijsheid en de Absolute Waarheid overduidelijk uiteen. Deze zogenaamd religieuze onderwijzers echter hebben de ware betekenis van de *Gītā* totaal omgebogen, waarmee ze de onschuldige massa misleiden en exploiteren om atheïsten te creëren. Deze bedriegers willen de Absolute Waarheid al Zijn vermogens en eigenschappen ontnemen en Hem voorstellen als *brahman*, die onmachtig en vormloos is. Dit is de religie van de *āsuras* gepredikt in naam van de *Bhāgavad-gītā*. De *Gītā* veroordeelt dergelijke, demonische gezichtspunten ten zeerste; het Allerhoogste Wezen, Śrī Kṛṣṇa, vertelt Arjuna in de *Bhāgavad-gītā* (16.5) het volgende,

***daivī sampad vimokṣāya nibandhāya āsuri matā
mā śucaḥ sampadam daivīm abhijāto'si pāṇḍava***

Bovenzinnelijke kwaliteiten zijn geleiders van bevrijding, terwijl demonische kwaliteiten de oorzaak zijn van gebondenheid. Wees niet verdrietig of bevreesd, O zoon van Pāṇ-

du, jij bent geboren uit goddelijke, transcendentale kwaliteiten.

Śrī Kṛṣṇa vertelt Arjuna, dat de gevolgen van het hebben van demonische kwaliteiten (*āsuri*) uiterst pijnlijk en vol lijden zijn. De levende wezens zoeken van nature naar plezier, vrede en geluk en om hen bij die zoektocht te helpen wordt hier uitgelegd, dat demonische kwaliteiten alleen vragen om verdriet en mismoedigheid. Dit vers adviseert daarom, dat men de ontwikkeling van demonische kwaliteiten dient te vermijden om rust en geluk te vinden. Demonen, zoals Rāvana, Kumbhakarna, Hiraṇyākṣa, Hiraṇyakaśipu en Kāṁsa, werden allemaal in verheven brahmaanse families geboren. Door het lezen van hun biografieën komt men tot de slotsom, dat de demonische aard, zijn gewoonten en religieuze praktijken tot extreme frustratie leiden en uitmonden in een ellendige en ontijdige destructie. De instructies van Śrī Kṛṣṇa in de *Bhāgavad-gītā* zijn bedoeld voor het hoogste goed van de hele mensengemeenschap, die wankelt onder de sinistere effecten van het huidige Kali-yuga. Om deze instructies effectief te laten zijn moeten ze op de juiste wijze worden gepropageerd in hun oorspronkelijke vorm en betekenis.

Aldus wordt gezegd in *Gītā-mahātmya*,

*gītā sugītā karttvyā anyaiḥ śāstravistaraiḥ
yā svayaṁ padmanābhasya mukha-padmād viniḥsr̥tā*

De *Bhāgavad-gītā* dient constant te worden gezongen of gechant. Wat is derhalve de noodzaak van het aanbieden van andere geschriften? Dit komt, omdat de spreker van de *Gītā* de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa Zelf is.

Aangezien Śrī Kṛṣṇa Zelf deze instructies geeft, kunnen we ze allemaal zonder aarzelen ontvangen en eren. Śrī Kṛṣṇa spreekt de *Gītā* voor het goed van alle levende entiteiten en nodigt ons persoonlijk uit om naar Hem en Zijn eeuwige woonplaats te komen, onze laatste bestemming. Onze relatie met Hem in die eeuwige plaats zal iedereen rust en geluk schenken. Wat is gunstiger en fortuinlijker dan dit? Nu we dit weten, wordt het onze verantwoording om de leerstof van de *Gītā* te omarmen en vooruitgang te maken op het pad van devotie aan de Allerhoogste Persoon. Hiermee kunnen we het droge, gevoelloze pad van onpersoonlijke kennis afwijzen, dat het hart geleidelijk bederft met het vergif van trots en afgunst. Śrīla Vyāsadeva heeft dezelfde instructie gegeven in *Vedānta-darśan*, waarin hij bevestigt, dat het pad van toewijding aan alles superieur is. Empirische, inductieve kennis kan niemand ooit belonen met de hoogste bevrijding. Het kroonjuweel van alle geschriften, *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.2.32), zegt,

*ye'nye' ravindākṣa vimukta-māninas tvayy
asta-bhāvād aviśuddha buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa param padam tataḥ
patanty ado'nādṛta-yuṣmadanḥrayaḥ*

Śrī Brahmā zegt: “O lotusogige Heer, ofschoon niet-toegewijden, die zware soberheden en boetedoening ondergaan om perfectie te bereiken, kunnen denken te zijn bevrijd, is hun intelligentie onzuiver. Hoewel ze kunnen opstijgen tot het niveau van onpersoonlijk *brahman*-realisatie, vallen ze van hun positie van ingebeelde superieuriteit, omdat ze nalaten Uw lotusvoeten te vereren.”

In *Bhāgavad-gītā* (16.6) zegt de Allerhoogste Persoon, Śrī Kṛṣṇa, in niet mis te verstane bewoording,

***dvau bhūta-sargau loke'smin daiva āsura eva ca
daivo vistaraśaḥ prokta āsuram pārtha me śrṇu***

O zoon van Pṛthā, er zijn in deze wereld twee soorten gecreëerde wezens. De ene wordt de goddelijke genoemd en de andere de demonische soort. Ik heb jou de goddelijke kwaliteiten reeds uitgebreid uitgelegd. Hoor nu van Mij over de demonische soort.

Een dergelijk vers wordt aangetroffen in de *Padma Purāṇa*,

***dvau bhūta svargau loke'smin āsura eva ca
viṣṇu bhaktaḥ smṛto daivaḥ āsurastad-viparyyah***

De eerste regel van dit vers is hetzelfde als in de *Bhāgavad-gītā*. De tweede regel betekent het volgende,

De toegewijden van de allerhoogste Śrī Viṣṇu delen de kwaliteiten van de *devas* (halfgoden), terwijl de niet-toegewijden zich in de categorie van demonen bevinden.

Dit gezichtspunt weerklinkt in alle geopenbaarde geschriften. Rāvaṇa was extreem sterk en een van de meest prominente demonen, die de wereld heeft gekend. Hij vereerde persoonlijk Cāmuṇḍā Devī (een gedaante van de halfgodin, Durga) in een tempel binnen het paleiscomplex. Helaas heeft hij nooit de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Rāma, vereerd, die op dat moment op Aarde manifest was. Verre van het dienen van Śrī Rāma en Zijn eeuwige energie, Sītādevī, had de demonenkoning, Rāvaṇa, de brutaliteit om Koningin Sītā te ontvoeren en een abominabel voorbeeld aan de wereld te stellen.

De eerste overweging voor alle monisten en impersonalisten, hun voornaamste zorg boven alle andere is, dat Parama-brahman, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, altijd moet

worden beschreven als onmachtig en vormloos. De poging om Hem Zijn goddelijke attributen te ontnemen wordt perfect gesymboliseerd door de poging van Rāvaṇa om de eeuwige metgezellin en *śakti* van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods te ontvoeren. Om de wereld te leren, dat *māyāvādīs* een demonische aard hebben, moest de Allerhoogste Godheid Rāvaṇa persoonlijk verslaan. Hoewel Rāvaṇa volijverig Durga-devī vereerde, was ze niet in staat hem te beschermen en wilde ze dat ook niet. Trouwens, ze zou nooit haar relatie als liefdevolle dienaress van haar eigen Heer verloochenen. In plaats daarvan assisteerde ze de Allerhoogste Heer om het eind van Rāvaṇa te bewerkstelligen door zijn verering af te wijzen en hem zonder wroeging op te offeren, waarmee ze het noodlot illustreerde van zielen, die proberen op deze manier wereldse macht te exploiteren.

Verstokte *māyāvādīs* zijn atheïstische *asuras*, die de Allerhoogste Persoon vijandig gezind zijn. Waar de *Padma Purāṇa* duidelijkheid gaf over de demonische eigenschappen van atheïstische *māyāvādīs*, spreekt de *Bhāgavad-gītā* zelfs nog uitdrukkelijker over de diabolische aard van zulke monisten.

***asatyam apratiṣṭham te
jagad āhur anīśvaram
aparaspara-sambhūtaṁ
kim anyat kāma-haitukam***

Bhāgavad-gītā (16.9)

Ze zeggen, dat deze wereld onecht is, dat hij geen fundering heeft en dat er geen God is, die hem bestuurt. Hij wordt geproduceerd uit seksueel verlangen en kent geen andere oorzaak dan lust.

De *māyāvādīs* zien behoedzaam af van uitlatingen over de mannelijke en vrouwelijke principes, die betrokken zouden zijn bij het produceren van zoiets fantastisch als de kosmische manifestatie. De essentie van de hypothese van *māyāvāda* is de wereld te beschouwen als onecht, abstract en als een droom. Daarom kan op basis van de beschrijvingen van Śrīla Vyāsadeva en de verklaring van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, zonder twijfel worden aangetoond, dat *māyāvādīs* een demonische aard hebben. Existentialisten, zoals Carvaka, geloofden ook niet in een God als schepper en instandhouder van alles, noch geloofde hij in een leven na de dood. Zijn gezichtspunten kunnen in zijn eigen woorden worden opgesomd,

***ṛṇam kṛtvā ghrtaṁ pibet yāvajjīvet sukhaṁ jīvet
bhasmi-bhūtasya dehasya punarāgamaṁ kutaḥ***

Zolang men leeft, moet men gelukkig zijn, eten, drinken en plezier maken, zelfs ten koste van het maken van schulden of het plegen van diefstal. Wanneer het lichaam na de dood wordt toevertrouwd aan de vlammen, hoe kan het lichaam dan weer uit zijn as verrijzen?

Māyāvādīs aanvaarden de autoriteit van God niet. Degene, die het hele materiële universum schept, in stand houdt en vernietigt, wordt gedegradeerd naar het niveau van een gewone *jīva* en zou ook verstoken zijn van energie en gedaante. Zo zien we, dat Śaṅkarācārya over *brahman* in verschillende gradaties spreekt. Bijvoorbeeld, ‘*ekam eva advitīyam brahma*’ – De-Ene-zonder-dualiteit ‘*brahman*’ is onpersoonlijk, maar de bestaande ‘schepper-instandhouder-vernietiger’ *brahman* wordt de gevangene van *māyā* en schept, houdt in stand en

vernietigt dit universum op basis van onwetendheid; terwijl *brahman* ook wordt gecategoriseerd als *jīva*. Soms kennen de monisten *brahman* op genadevolle wijze de titel *Īśvara*, bestuurder, toe. Wanneer *brahman* horig is aan *māyā*, of wordt bedekt door onwetendheid, krijgt hij de nomenclatuur van *īśvara*. Om echter de term *īśvara* op de *jīva* toe te passen is zinloos, want volgens hun logica wordt de kleinste fractie van *brahman*, die door onwetendheid wordt bedekt, gekend als *jīva* en is in werkelijkheid niet-bestaand. Hieronder citeer ik een paar verzen uit de *Siddhānta-ratnamāla*,

*advaita vādinām brahma nirviśeṣam vikalpitam
brahma tu brahmasūtrasya sṛṣṭi-sthity ādi-kāraṇam
dṛṣṭvā evaṁ nirmitam vākyam mukhyaṁ gaṇam iti dvayam
brahmaṇo lakṣaṇe bhedaḥ jñāninām śobhate katham
'janmādyasya yato' vākye brahma saśaktikaṁ bhavet
klīvena śaktihīnena sṛṣṭyādi sādhyate katham
śaktīnām parihāre tu pratyakṣādi prabādhate
śāstra-yuktyā vinā vastu nāstikenādṛtam hi tat*

Deze twee fragmenten beschrijven, hoe het idee van monisten over *brahman* vormloos en onpersoonlijk, *nirviśeṣam*, is. Als consequentie van dit idee zou het voor een vormloze, niet-kwalitatieve *brahman* onmogelijk zijn om de energieke handelingen van schepping, instandhouding en vernietiging uit te voeren. Om die reden formuleren ze de filosofie, dat *brahman* een primaire natuur en een secundaire natuur heeft. De primaire natuur is de oorsprong van het universum, terwijl de ondergeschikte, secundaire natuur inherent ondoorgrondelijk is. Volgens de filosofie van Vedānta-darśana van Śrīla Vyāsa in de *Brahma-sūtra* echter, bevestigt het vers, dat begint met

janmādyasya yataḥ, dat *brahman* de oorzaak van de schepping is. Als *brahman* de oorzaak van de schepping is, kan Hij zeker niet onmachtig, niet-kwalitatief en onpersoonlijk zijn. Bij het zien van de conclusies van de Veda's en de Vedānta over deze materie hebben de *māyāvādīs* de denkbeeldige onderscheidingen van *mukhya* (voornaamste) en *gaṇa* (secundair) aan de natuur van *brahman* opgedrongen. Hoe kunnen intelligente *jñānīs* (filosofen) zulke afwijkingen en vooroordelen aanvaarden? Het woord *advaita* impliceert afwezigheid van dualiteit en dus de afwijking, dat *brahman* in twee categorieën (*mukhya* en *gaṇa*) valt, is feitelijk een onlogische filosofie. Als *brahman* in werkelijkheid vormloos is en geen eigenschappen heeft, is hij onmachtig – dus hoe kan iemand, die impotent is en geen energie heeft, tot enige vorm van creatie in staat zijn? Door deze ideeën nauwgezet te inspecteren kunnen we zien, dat de atheïsten en *māyāvādīs* een concept voorstaan, dat door de geopenbaarde geschriften niet wordt gedragen. Vrome zielen echter met een oprechte natuur en *daivika* (goddelijke) kwaliteiten kunnen deze uitgedokterde theorieën niet respecteren. Vergelijk nu eens de volgende verzen – ook uit *Siddhānta-ratnamāla* – met de voorgaande om een beter idee te krijgen van de manier, waarop het demonische en atheïstische verstand te werk gaat,

***kecid āhuḥ prakṛtyā eva viśvā sṛṣṭir vyavasthitā
teṣām vai puruṣaḥ klīvaḥ kalatram hi tathā eva ca
patyabhāve kumārīṇām santatir yadi dṛṣyate
teṣām mate praśamsārḥā samāje sā vivarjitā***

De atheïst, Kapīla Muni (van de Sāṅkhya school), beweert, dat inzake de universele schepping God overbodig is. De natuur zelf als moeder geeft geboorte aan het universum, waarbij geen rol is weggelegd voor Puruṣa of de mannelijke, creatieve energie van God. Maar als men erop aandringt om God ten tonele te voeren, waarom moet men Hem dan beschrijven als een onmachtige bestuurder? Hoe kan Hij een bestuurder zijn, terwijl Hij onmachtig is en niet in staat is te scheppen? Als we het argument naar een zelfs nog praktischer dimensie brengen en we observeren het werk van de ‘Natuur’, hoe is het dan mogelijk, dat een vrouw (Natuur) baart zonder gemeenschap te hebben met een man (Puruṣa)? Kunnen planten ontkiemen zonder de energie van de zon? Deze simpele argumenten onthullen, dat hun standpunt, dat *prakṛti* (materiële natuur) zich kan voortplanten zonder hulp van God, onlogisch is. Dit vers geeft het voorbeeld van een ongehuwd meisje zonder echtgenoot, dat kinderen krijgt. Volgens de opvatting van deze *māyāvāda* filosofen lijkt het erop, dat ze dit onfortuinlijke en destructief sociale voorval willen presenteren als de absolute basis van de universele schepping. Het onpersoonlijke gezichtspunt, dat de materiële natuur in staat is zich voort te planten zonder gemeenschap te hebben met de energieke Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, is niet alleen totaal niet plausibel, maar is onaanvaardbaar voor het vrome deel van de samenleving, dat de geauthoriseerde, vedische geschriften altijd als leidraad neemt.

De filosofen, Gautama (Nyāyā) en Kanada (Vaiśeṣika), zijn ook atheïsten. Geen van beiden aanvaarden de autoriteit van de Veda’s en ze geloven niet, dat het universum een Schepper

heeft. De *Siddhānta-ratnamāla* heeft hen op deze manier omschreven,

*yadāṇumilane sṛṣṭiḥ jīva viśvādikaṃ kila
sthītis teśāṃ pramā-siddhā parivartana mūlakā
dhvaṃsas tu kāla-cakreṇa paramāṇu-vibhājane
svabhāvair ghaṭitam sarvam kim īśasya prayojanamg*

*haṭa-paṭa-guṇa-jñāne jaḍa-dravya-vicāraṇe
tārkikānāṃ mahā-mokṣam anyāyena katham bhavet
'yādṛṣi bhāvanā yasya siddhir bhavati tādṛṣi'
iti nyāyāt padārthatvaṃ prāpnoti nāstikaḥ sadā*

*asat-kāraṇa-vāde hi svīkṛtā'bhāva samsthitih
sattāhīnasya sattā tu yuktihinā bhavet sadā
kārya kāraṇayo rītyā jaḍānna cetanodbhavaḥ
gītā-vākyaṃ sadā mānyam 'nabhāvo vidyate sataḥ*

Het betekent, dat de theoreticus van Nyāyā, Gautama, en de filosoof van Vaiśeṣika, Kanada, van mening zijn, dat de *jīva* en het universum enzovoort worden geschapen door een fusie van atomen en moleculen en dat er geen hand van God in het spel is. Deze schepping is veranderlijk; dit kan rechtstreeks worden bewezen. Dat de schepping veranderbaar is, kan rechtstreeks worden aangetoond. Onder invloed en de voortgang van tijd beweegt de schepping zich naar zijn eigen onvermijdelijke destructie. De belangrijkste factor hiervan is atomen, die zich samenvoegen om het universum te creëren, maar veroorzaken zijn onvermijdelijke ontbinding, zodra ze uit elkaar vallen. Wat is dan de noodzaak van God in deze zaak? Grotendeels in overeenkomst met moderne technologische wetenschappers is de atomische structuur van alle bewegende dingen fundamenteel bepaald geworden door deze bei-

de filosofieën. Hetgeen ze echter nalaten in overweging te nemen is de hoogste bron van deze atomen. Integendeel, ze kiezen ervoor om verder en verder te zoeken in de mechaniek van de materiële energie en zien het ongrijpbare gebied van het bewustzijn en de levenskracht van de ziel over het hoofd. In naam van logica en retoriek kunnen onlogische en irrationele gezichtspunten geen betrouwbare en authentieke filosofie vestigen. De eenvoudige reden is, ‘*yādṛṣī bhāvanā yasya siddhir-bhavati tādṛṣī*’. Deze zedenspreuk stelt, dat iedere ziel het resultaat of de graad van perfectie bereikt, die past bij zijn niveau (en kwaliteit) van bewustzijn in de vorm van zijn verlangens en de kwaliteit van zijn houding. Volgens deze stelregel zullen de atheïsten, die geloven in de theorie van atomen, uiteindelijk een staat van stilstaand bewustzijn bereiken. Als men op iets mediteert, bereikt men dat doel. De levenloze materie als meditatie zal eenvoudig leiden tot diverse vormen van bewegingloos bewustzijn, waarvan de materiële natuur heel wat heeft te bieden in de vorm van stenen en keien. In alle ernst, ware bevrijding uit de wereld is voor deze filosofen en wetenschappers een ververwijderde droom. Het is volslagen irrationeel om te beweren, dat onbeweeglijke dingen bewegende dingen kunnen creëren. De *Bhāgavad-gīta* heeft verklaard, dat bewustzijn of gewaarzijn niet kan worden geproduceerd uit stilstaande, dode materie, ‘*nābhāvo vidyate sataḥ*’ – het bestaan van het niets als realiteit kan niet worden aanvaard.

Epiloog

De waanzin van mayavadisme

WE HEBBEN MET LOGICA, ARGUMENTEN EN bewijsmateriaal systematisch aangetoond, dat de filosofie aangeboden door Śrī Śaṅkarācārya een verborgen vorm van boeddhisme is genaamd mayavadisme, die is gebaseerd op valse geschriften en tenslotte, dat het een *asurika* gezichtspunt betreft. Het is onweerlegbaar aangetoond, dat zijn leerstof een vorm van monisme is. De samensteller van de Veda's, Śrīla Vyāsadeva, heeft in de *Padma Purāṇa* en de *Bhāgavad-gītā* helder geschreven, dat Śaṅkarācārya's filosofie verborgen boeddhisme is, een bedriegelijke, atheïstische representatie van de schriftuurlijke conclusies, waarbij de verzen van de *Padma Purāṇa* deze punten in niet mis te verstane bewoordingen onderbouwen. In de *Gītā* veroordeelt de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Śrī Kṛṣṇa, de atheïstische leer van de *māyāvādīs* met betrekking tot de waarheid van de schepping enzovoort en noemt personen met dergelijke ideeën 'asuras'. In India worden de aanduidingen atheïst en *asura* (demon) als verwensing gebruikt, als min-

achtende aanspreektermen. Eigenlijk zouden deze twee termen moeten worden erkend als uiterst belastend. We hebben niet gearzeld ze toe te passen om het mayavadisme te hekelen. De reden is, dat een totaal gevalsificeerde religie wordt gepropageerd, of eigenlijk wordt opgedrongen aan onschuldige mensen in de naam van vedische spiritualiteit. Het wordt hoog tijd, dat de samenleving van dit sluipende gevaar bewust wordt gemaakt. We hebben de essentiële grondbeginstelen van de geauthoriseerde, vedische religie met gretigheid gepresenteerd zonder iets achter te houden of te camoufleren. Dit kan worden gezien als onze poging om de kwaadaardige invloeden van het tijdperk van Kali te beteugelen. We zullen pogingen blijven doen om zoveel mogelijk onschuldige zielen proberen te redden, die verdrinken in de oceaan van het materiële bestaan en constant worden bejaagd door de haaien van valse religie.

We hebben gezien, dat de meeste klassen ontwikkelde mensen, zoals professoren, leraren, academici en *paṇḍitas* neigen naar het monisme en impersonalisme. De belangrijkste reden hiervoor is, dat het moderne educatieve systeem een methode van onderzoek overdraagt gebaseerd op twijfel in plaats van vertrouwen. Ze moeten zich niet nog langer in de duisternis blijven bewegen met betrekking tot de grove effecten van het mayavadisme en atheïsme op de huidige samenleving en het nageslacht. De principes van het monisme zijn onlogisch en ontberen de steun van geopenbaarde geschriften. Derhalve zou niemand het gevoel mogen hebben verloren te gaan of dat hij een stuurloos wrakhout wordt in de oceaan van het materiële bestaan, als hij het volgen van het monisme zou

verzaken, want monisme, impersonalisme en mayavadisme zijn alle drie hetzelfde en hun schip is permanent aangemeerd in het moeras van het materialisme, waar het niet in staat is zijn passagiers naar de andere oever van onsterfelijkheid en bevrijding te brengen.

Het commentaar van Śrī Śaṅkarācārya op *Vedānta-sūtra* of *Brahma-sūtra* staat vol met onlogische, irrationele en onsystematische ontwikkelingen van argumenten en theorieën, die allemaal leiden tot conclusies, die niet door vedische waarheden worden gedragen. Bijvoorbeeld, een van de meest belangrijke zinnen, die optreedt als de pilaar, die het hele bouwwerk van zijn filosofie steunt, is uit de Veda's gehaald en is op grove wijze foutief geïnterpreteerd. In *ekam eva advitīyam* wordt het woord *advitīyam* door hem uitgelegd als 'zonder dualiteit', maar dit is niet juist. De juiste betekenis van het woord is 'één zonder een tweede', of 'niemand is Zijn gelijke of superieur aan Hem'. Wederom is het woord '*ekam*' foutief geïnterpreteerd als de numerieke één (1), die eigenlijk 'de grote leegte' betekent. De Vaiṣṇava voorgangers daarentegen hebben iedere bewering, die ze hebben gemaakt, gewetensvol onderbouwd. Mensen met beperkte kennis en intelligentie wenden zich tot een inductief proces voor hun begripsvorming met '*neti neti* – niet dit, niet dat' om kennis te verkrijgen. Als men niet in staat is de diepgaande en nuchtere betekenissen van de geschriften te begrijpen, wordt men gedwongen zijn onderzoek te beëindigen en de mindere, indirecte, soms verkeerd geïnterpreteerde betekenissen te accepteren. Het afwijzen van de rechtstreekse betekenis ten gunste van de indirecte, ondergeschikte betekenis van woorden komt echter neer

op atheïsme. Śaṅkarācārya greep zich dus vast aan de indirecte, ondergeschikte betekenissen van de vedische stelregels om zijn filosofie van het *brāhmaṇisme* te vestigen, dat *brahman* onteigent van Zijn energie en eigenschappen, terwijl *brahman* in werkelijkheid het ‘Complete Geheel’ is, dat beschikt over transcendentale attributen, energieën en een prachtige gedaante. Volgens de *Vedānta-sūtra* of *Brahma-sūtra* (1.1.2) is *brahman* “*janmādy asya yataḥ* – de schepper, instandhouder en vernietiger”. Dezelfde waarheid is herhaald geworden in de Upaniṣadā’s. Śrī Rāmānujācārya geeft zijn commentaar op *Brahma-sūtra* (1.1.1), “*sarvatra-bṛhattva-guṇa-yogena ... mukhyavṛttaḥ*”, waarvan de rechtstreekse en belangrijkste betekenis is, dat *brahman* overal is en onder alle omstandigheden volkomen beschikt over Zijn transcendentale eigenschappen van onovertreffelijke en onbeperkte rijkdommen en vermogens. Alle geopenbaarde schriften en Vaiṣṇava voorgangers aanvaarden maar één concept van *brahman* – Hij is de Allerhoogste Bestuurder, ongeëvenaard en supreem. Het idee van Śaṅkarācārya over *brahman* is zijn eigen bedenkfel.

vedānta-vedyaṃ puruṣaṃ purāṇaṃ
śrī caitanyātmāṃ viśvayoniṃ mahāntaṃ
tam eva viditvā’timṛtyum eti
nānyaḥ panthā vidyate ayanāya

Hem alleen kennen, die wordt gekend door de Veda’s en de Upaniṣadā’s, die aloude persoonlijkheid, het alwetende zelf, het hoogste levende bewustzijn, de oorzaak van deze schepping, de oneindige – door Hem te kennen bereikt men onsterfelijkheid. Er is geen ander pad naar de staat van transcendentie, waar de dood niet bestaat.

Echte kennis en ware educatie komen van nature naar degenen, die zich bezighouden met het bespreken van de filosofie en commentaren van Vedānta, de Veda's, de Upaniṣadā's, enzovoort, die uiteen zijn gezet door de Vaiṣṇava voorgangers. Als we oprecht een compleet onderwijs in ons land willen introduceren, is het hoogst noodzakelijk de commentaren van Śrī Madhvācārya, Śrī Rāmānujācārya, Śrī Viṣṇusvāmī, Śrī Nimbarkācārya te propageren en aan het universitaire curriculum toe te voegen, vooral het commentaar, *Govindabhāṣya*, van Śrīla Baladeva Vidyābhūṣaṇa.

Appendix

Śrīmad-Bhāgavatam voerspelt geboorte Śrī Buddha

(Vertaling en tekstverklaring uit de Engelse vertaling van *Śrīmad-Bhāgavatam* door Ācārya A.C. Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja)¹

Eerste Canto, Hoofdstuk 3, vers 24,

*tataḥ kalau sampravṛtte
sammohāya sura-dviṣām
buddho nāmnāñjana-sutaḥ
kīkaṭeṣu bhaviṣyati*

Dan verschijnt God aan het begin van Kali-yuga als Śrī Buddha, de zoon van Añjanā, in de provincie Gayā, met het doel om degenen, die afgunstig zijn op de trouwhartige theïsten, te misleiden.

Betekenis

Śrī Buddha, een krachtige incarnatie van de Persoonlijkheid Gods, verscheen in de provincie Gayā (Bihar) als de zoon van Añjanā. Hij predikte geweldloosheid en keurde zelfs de dieroffers af, die werden gesanctioneerd in de Veda's. In de tijd, dat Śrī Buddha verscheen, waren de mensen over het

¹ Gebruikt met toestemming van Bhaktivedānta Book Trust International.

algemeen atheïstisch en gaven boven alles de voorkeur aan dierlijk vlees. Onder voorwendsel van ‘vedisch offer’ was praktisch iedere plaats veranderd in een slachthuis en men hield zich ongebreideld bezig met het doden van dieren. Śrī Buddha predikte geweldloosheid, omdat Hij medelijden had met de arme dieren. Hij predikte, dat Hij geloof hechtte aan de principes van de Veda’s en legde de nadruk op de negatieve psychologische effecten van het doden van dieren. Minder intelligente lieden in het tijdperk van Kali, die geen vertrouwen hebben in God, volgden Zijn principe en werden voorlopig getraind in morele discipline en geweldloosheid, de eerste stappen op het pad naar Godrealisatie. Hij leidde de atheïsten om de tuin, want zulke atheïsten, die Zijn principes volgden, geloofden niet in God, maar ze hadden wel absoluut vertrouwen in Śrī Buddha, die Zelf de incarnatie van God was. Dus de goddelozen werden gelovig gemaakt in God in de gedaante van Śrī Buddha. Dat was de genade van Śrī Buddha: hij maakte de ongelovigen gelovig in Hem.

Vóór de komst van Śrī Buddha was het doden van dieren een zeer prominent kenmerk van de samenleving. De mensen beweerden, dat dit vedische offers waren. Wanneer de Veda’s niet worden aanvaard via de geautoriseerde disciplinaire opvolging, worden onverschillige lezers van de Veda’s misleid door de bloemrijke taal van dat kennissysteem. In de *Bhāgavad-gītā* is een commentaar geleverd op dergelijke dwaze geleerden (*avipaścitaḥ*). De dwaze geleerden van de vedische literatuur, die de transcendentale boodschap niet via gereali-seerde bronnen van de disciplinaire opvolging hoeven te ontvangen, kunnen er zeker van zijn, dat ze dingen door elkaar

halen. Voor hen zijn de ritualistische ceremoniën alles dat er is. Ze beschikken niet over diepgaande kennis. Volgens de *Bhāgavad-gītā* (15.15), *vedaīs ca carvair aham eva vedyah* – het hele systeem van de Veda's is bedoeld om geleidelijk naar het pad van de Allerhoogste Persoon te leiden. Het hele thema van de vedische literatuur is bedoeld om de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods te leren kennen, de individuele ziel, de kosmische constellatie en de relatie tussen al deze zaken. Wanneer de relatie wordt gekend, begint de relatieve functie en als gevolg van een dergelijke functie heeft het hoogste doel van het leven of terugkeren naar God op de gemakkelijkste manier plaats. Helaas raken ongeauthoriseerde geleerden van de Veda's alleen geboeid door de zuiverende ceremoniën, waardoor de natuurlijke vooruitgang wordt gestopt.

Voor zulke verwarde personen met een atheïstische neiging is Śrī Buddha het symbool van theïsme. Daarom wilde hij allereerst de gewoonte van het doden van dieren stoppen. De slachters van dieren zijn gevaarlijke elementen op het pad terug naar God. Er zijn twee soorten slachters van dieren. De ziel wordt soms het 'dier' of het levend wezen genoemd. Dus zowel de slachthuizen van dieren als degeen, die hun identiteit van de ziel zijn kwijt geraakt, zijn slachters van dieren.

Mahārāja Pariṣit zei, dat alleen de slachter niet in staat is een smaak te krijgen voor de transcendentale boodschap van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Dus als mensen opgevoed gaan worden op het pad van God, moet hen allereerst worden onderwezen, dat ze moeten *stoppen met het proces van het slachten van dieren*, zoals hierboven werd gezegd. *Het is onzin om te zeggen, dat het doden van dieren niets te maken*

heeft met *spirituele realisatie*. Door deze gevaarlijke theorie zijn door de gratie van Kali-yuga vele zogenaamde *sannyāsīs* voortgekomen, die onder de dekmantel van de Veda's het slachten van dieren prediken. Het onderwerp is reeds besproken in de conversatie tussen Śrī Caitanya en Maulana Chand Kazi Shaheb. De dieroffers, zoals vermeld in de Veda's, zijn anders dan het ongebreidelde doden van dieren in slachthuizen. Omdat de *asuras*, of de zogenaamde geleerden van vedische literatuur, met bewijsmateriaal komen aandragen van het doden van dieren in de Veda's, heeft Śrī Buddha de autoriteit van de Veda's oppervlakkig ontkend. Deze afwijzing van de Veda's door Śrī Buddha was bedoeld om de mensen te sparen voor het kwaad van het doden van dieren en om de arme dieren te sparen voor het proces van hun 'grote broers', die te keer gaan voor universeel broederschap, vrede, gerechtigheid en gelijkheid. Er is geen sprake van gerechtigheid, zolang er dieren worden gedood. Śrī Buddha wilde dit volkomen stoppen en daarom werd Zijn cultus van *ahimsā* (geweldloosheid) niet alleen in India gepropageerd, maar ook buiten het land.

De filosofie van Śrī Buddha wordt technisch atheïstisch genoemd, omdat er geen aanvaarding van God aanwezig is en omdat dat filosofische systeem de autoriteit van de Veda's ontkent. Maar dat is camouflage geweest. Śrī Buddha is de incarnatie van God. Hij is als zodanig de oorspronkelijke voorganger van vedische kennis. Daarom kan Hij de vedische filosofie niet afwijzen. Niettemin wees Hij de Veda's uiterlijk af, want de *sura-dviṣa* of demonen, die van nature altijd afgunstig zijn op de toegewijden van God, proberen het slach-

ten van koeien en andere dieren te steunen door citaten uit pagina's van de Veda's te halen. Dit wordt nu gedaan door gemoderniseerde *sannyāsīs*. Śrī Buddha moest het gezag van de Veda's helemaal afwijzen. Dit was eenvoudig een technische zet en was dat niet zo gegaan, zou hij niet als de incarnatie van God geaccepteerd zijn geworden. En dan zou Hij niet vereerd zijn geworden in de transcendente liederen van de dichter, Jayadeva, een Vaiṣṇava *ācārya*. Śrī Buddha predikte de inleidende principes van de Veda's op een manier, die voor de tijd geschikt was, zoals ook Śaṅkarācārya deed om het gezag van de Veda's te vestigen. Daarmee hebben zowel Śrī Buddha als Śaṅkarācārya het pad van theïsme gebaad en Vaiṣṇava *ācāryas*, vooral Śrī Caitanya Mahāprabhi, hebben de mensen naar het pad van de realisatie geleid om terug te keren naar God.

We zijn blij, dat mensen geïnteresseerd zijn in de beweging van geweldloosheid van Śrī Buddha. Maar nemen ze de zaak serieus op en sluiten ze dan ook de slachthuizen? *Zo niet, heeft de ahimsa cultus geen betekenis.*

Śrīmad-Bhāgavatam werd vlak vóór het begin van het tijdperk van Kali (circa 5.000 jaar geleden) gecomponeerd en Śrī Buddha verscheen ongeveer 2.600 jaar geleden. Daarom wordt Śrī Buddha in *Śrīmad-Bhāgavatam* voorspeld. Dit is de autoriteit van dit heldere geschrift. Er zijn veel van dergelijke profetieën en ze gaan één voor één in vervulling. Ze wijzen op de gunstige status van *Śrīmad-Bhāgavatam*, die geen spoor kent van fouten, illusie, bedrog en imperfectie, de vier gebreken van geconditioneerde zielen. De bevrijde zielen zijn deze

gebreken voorbij, daarom kunnen ze vooruit zien en dingen voorspellen, die in de verre toekomst gaan plaatshebben.

Glossarium

A

Ācārya – spiritueel voorganger. Iemand die onderwijst door voorbeeldig te leven.

Advaita-jñāna - kennis van non-dualiteit. Hoewel dit in de ware zin verwijst naar de Allerhoogste Absolute Persoonlijkheid Gods zonder dualiteit, is het *māyāvāda* idee van *advaita-jñāna*, dat de hoogste substantie, *brahman*, geen gedaante, kwaliteiten, persoonlijkheid en diversiteit kent.

Advaita-vāda – de doctrine van non-dualisme, monisme; de doctrine die nadruk legt op de absolute eenheid van de levende entiteiten met God. Dit wordt dikwijls gelijk gesteld aan de *māyāvāda* theorie, dat alles uiteindelijk één is; dat er geen enkel onderscheid is tussen de Allerhoogste Absolute Persoon en de individuele levende entiteiten; dat de Allerhoogste Waarheid niet beschikt over gedaante, persoonlijkheid, kwaliteiten en activiteiten; en dat perfectie betekent zich laten opgaan in het alomtegenwoordige, onpersoonlijke *brahman*. Deze leer werd gepropageerd door Śrī Śaṅkarācārya.

Agnosticus – *A.n.* “Iemand die van mening is, dat het bestaan van alles buiten en achter materiële verschijnselen ongekend is en (voor zover kan worden beoordeeld) onkenbaar, en vooral dat een Eerste Oorzaak en een ongeziene wereld onderwerpen zijn, waarover we niets weten.” (met instemming Oxford English Dictionary Unabridged)

Atheïst – A.n. (1) “Iemand die het bestaan van een God ontkent of er niet in gelooft.” (2) “Iemand die in praktijk het bestaan van een God ontkent door morele verplichtingen aan Hem te veronachtzamen; een goddeloos mens.” (met instemming Oxford English Dictionary Unabridged)

Avidyā – onwetendheid, spirituele onwetendheid, illusie. Onwetendheid bestaat in vier soorten: hetgeen dat niet blijvend is foutief aanzien voor iets dat permanent is; hetgeen dat vol ellende is aanzien als zegenrijk; hetgeen onzuiver is aanzien als zuiver; en hetgeen niet het zelf is aanzien als het zelf. *Avidyā* is een van de vijf typen *kleśa*, of ellende, die door *bhakti* teniet wordt gedaan.

B

Bhagavān – de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Uit de *Viṣṇu Purāṇa* (6.5.72-74), “Het woord *bhagavat* wordt gebruikt om de Allerhoogste *brahman* te beschrijven, die beschikt over alle vermogens en rijkdommen, die volkomen zuiver is en die de oorzaak van alle oorzaken is. In het woord ‘*bhagavat*’ heeft de lettergreep ‘*bha*’ twee betekenissen: iemand die alle levende entiteiten instandhoudt en iemand die alle levende entiteiten steunt. Zo heeft ook de lettergreep ‘*ga*’ twee betekenissen: de schepper, en iemand die veroorzaakt, dat alle levende entiteiten de resultaten van *karma* en *jñāna* krijgen. Complete rijkdom, religiositeit, roem, schoonheid, kennis en verzaking worden gekend als ‘*bhaga*’, of fortuin, geluk.” (Het achtervoegsel ‘*vat*’ betekent bezitten. Dus iemand die over deze zes fortuinen beschikt wordt gekend als Bhagavān.)

Bhakti – het woord *bhakti* is afkomstig van de werkwoordstam *bhaj*, dat ‘dienen’ betekent. Daarom is de belangrijkste betekenis van het woord *bhakti* ‘dienstverlenen’. Śrī Rūpa Gosvāmī heeft de intrinsieke kenmerken van *bhakti* in *Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.1.11) als volgt omschreven, “*anyābhilāṣita-sūnyarṇ jñāna-karmādy-anāvṛtam ānukūlyena kṛṣṇānu-sīlanam bhaktir uttamā – Uttamā-bhakti*, zuivere toegewijde dienst, is het cultiveren van ac-

tiviteiten, die uitsluitend zijn bedoeld voor het plezier van Śrī Kṛṣṇa, met andere woorden, de ononderbroken vloed van dienst aan Śrī Kṛṣṇa uitgevoerd door alle pogingen van lichaam, geest en spraak en door de expressie van verscheidene spirituele gevoelens (*bhāvas*). Het wordt niet bedekt door *jñāna* (kennis van *nirviśeṣa-brahman*, gericht op onpersoonlijke bevrijding) en *karma* (vruchtzoekende activiteit), *yoga* of soberheden; en het is volkomen vrij van alle verlangens behalve de aspiratie om Śrī Kṛṣṇa geluk te geven.”

Brahmacāri – de eerste *āśrama* of de eerste levensfase in het *varṇāśrama* stelsel; celibatair studentenleven.

Brahma-jñāna – kennis van onpersoonlijk *brahman*; kennis gericht op onpersoonlijke bevrijding.

Brahman – de spirituele uitstraling voortkomend uit het transcendentale lichaam van God; de alomtegenwoordige, onderscheiden eigenschap van de Absolute Waarheid. Afhankelijk van de context kan dit soms verwijzen naar de Allerhoogste *brahman*, Śrī Kṛṣṇa, die de bron van *brahman* is.

Brāhmaṇa – de hoogste kaste van de vier *varṇas* (kasten) in het *varṇāśrama* stelsel; een priester of leraar.

Brāhmaṇī een vrouwelijke *brāhmaṇa*; de echtgenote van een *brāhmaṇa*.

Brahmavāda – de doctrine van ongedifferentieerd *nirviśeṣa-brahman*, dat tot doel heeft het opgaan van het zelf in Kṛṣṇa's uitstraling.

Brahmavādī – iemand die de doctrine van *brahma-vāda* volgt.

C

Chaya – schaduw.

Caitanya Mahāprabhu – Śrī Kṛṣṇa, die verschijnt in de gemoedsgeesteldheid van een *bhakta*. Wordt ook naar verwezen als Śrī Caitanya, Śrīman Mahāprabhu, Gaura, Gauracandra, Gaura-Hari, Gau-

ra-kiśora, Gaurāṅga, Gaurasundara, Kṛṣṇa-Caitanya, Nimāi Paṇḍita, Śacīnandana en Viśvambhara; de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, die ongeveer vijfhonderd jaar geleden (1486) in Navadvīpa, West-Bengalen, verscheen. Hoewel Hij identiek is aan Śrī Kṛṣṇa, verscheen Hij met de *bhāva* (innerlijke stemming) en *kānti* (lichaamskleur) van Śrīmatī Rādhikā om de zoete smaken van Haar liefde voor Kṛṣṇa te proeven. Door het gevoel van een toegewijde aan te nemen verspreidde Hij liefde voor Kṛṣṇa door het chanten van *śrī-hari-nāma*; *hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare / hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare*.

Kāla – spirituele tijd, die extern in het heden bestaat zonder enige tussenkomst van verleden of toekomst.

D

Darśana – zien, ontmoeten, bezoeken, schouwen. Dit woord wordt primair gebruikt met betrekking tot het toeschouwen van het godsbeeld of gevorderde toegewijden. *Darśana* betekent ook doctrine of filosofisch systeem, zoals in *vedānta-darśana*.

Daśa-mūla – ‘tien wortels’. In de *Āyur-veda*, de wetenschap van kruidengeneeskunde, worden tien wortels gecombineerd, die een tonicum vormen, dat het leven ondersteunt en ziekte afweert. Zo zijn er ook tien ontologische principes. Wanneer deze op de juiste wijze worden begrepen en gerealiseerd, doen ze de ziekte van het materiële bestaan teniet en geven leven aan de ziel. Het eerste van deze principes heet *pramāṇa*, het bewijs dat het bestaan van de fundamentele waarheden vestigt. De andere negen principes heten *prameya*, de waarheden, die moeten worden vastgesteld.

De *pramāṇa* verwijst naar de vedische literatuur en in het bijzonder naar *Śrīmad-Bhāgavatam*. De *Bhāgavatam* is de essentie van de Veda’s; het openbaart de meest intieme, liefdevolle trekken van God en het vermogen van de ziel om zich te verenigen met God en Zijn eeuwige metgezellen in hun spel van goddelijke liefdesuitwisselingen.

Van de negen *prameyas* houden de eerste zeven verband met *sambandha-jñāna*, kennis van de innerlijke relatie tussen Śri Bhagavān, Zijn energieën en de levende wezens, zowel geconditioneerd als bevrijd. De achtste *prameya* houdt verband met *abhidheya-jñāna*, kennis over de manier, waarop de levende entiteit in een eeuwige, liefdevolle relatie met Hem kan worden gevestigd. De negende *prameya* houdt verband met *prayojana*, het hoogste doel, dat wordt bereikt door het volgen van het transcendentale pad. Dat doel is *kṛṣṇa-prema* en dat kent oneindig veel variaties, wanneer het zich manifesteert in verschillende *bhaktas*, die over verschillende gevoelens van goddelijke liefde beschikken.

Devas – hemelse godheden; wezens die zich in de hogere planetenstels bevinden en beschikken over grote vroomheid, enorm lange levensduur en superieure mentale en fysieke courage. Hen zijn specifieke krachten toevertrouwd voor de uitvoering van universeel bestuur.

Devatās – zelfde als *devas*.

Dhāma – een heilige pelgrimsplaats; de woonplaats van God, waar Hij verschijnt en Zijn bovenzinnelijke spel uitvoert.

Dharma – afkomstig van de werkwoordstam ‘*dhr*’, dat ‘ondersteunen’ betekent; letterlijk, dagene dat ondersteunt; (1) de natuurlijke, karakteristieke functie van een ding; dagene, dat niet kan worden gesepareerd van zijn natuur; (2) religie in het algemeen; (3) de sociaal religieuze plichten voorgeschreven in *sāstra* voor verschillende klassen in het *varṇāśrama* stelsel; zijn vastgestelde beroep in relatie tot de hoogste idealen, die de mens bekend zijn. *Dharma* is de aspiratie van personen, die niet alleen plezier in deze wereld verlangen, maar ook naar iets meer hunkeren, zoals Svarga (hemelse planeten). Hiertoe is het noodzakelijk om de religieuze gedragscodes te volgen, die zijn uitgestippeld in *sāstra*. Door de religieuze plichten te volgen, die worden voorgeschreven voor *varṇāśrama* kan met geluk ervaren in dit leven en Svarga bereiken. De uitvoering van *dharmika* plichten is voor dergelijke mensen van het grootste belang en daarom heet hun *puruṣārtha* (levensdoel) *dharma*. Er zijn vele soorten *dharma*. *Strī-dharma* (de *dharma* van

de vrouw) wijst op plichten, gedrag, enz., die de geschikte natuur van een vrouw ondersteunen. Op dezelfde manier worden *dharma*s, zoals *puruṣa-dharma*, *brahman-dharma*, *sūdra-dharma* en *sannyāsa-dharma* in *dharma-sāstras* beschreven. In hoogste instantie betekent *dharma* de natuurlijke aantrekkingskracht van het deel voor het geheel, van de *jīva* voor Kṛṣṇa. Al deze andere *dharma*s zijn louter gerelateerd aan dit tijdelijke lichaam, daarom moet men bij de uitvoering ervan *ātma-dharma* ontwikkelen, de eeuwige bezigheid van de ziel als een dienaar van Kṛṣṇa, zodat men het punt kan bereiken, hetzij nu of morgen, van *sarva-dharmān parityajya*, het opgeven van alle secundaire *dharma*s en volkomen zijn toevlucht nemen tot Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa.

G

Gauḍīya Vaiṣṇava Ācāryas – vooraanstaande leraren in de lijn van Śrī Caitanya.

Gauḍīya Vaiṣṇava Sampradāya – de school van het vaiṣṇavisme, die volgt in de lijn van Śrī Caitanya Mahāprabhu.

Gautama – is populair bekend als Akṣapāda Gautama. Volgens sommige geleerden leefde hij in de 5de eeuw v. Chr. en stichtte de *prācīna*, of oudere *nyāya* filosofische school. Hij schreef *Nyāya-sūtra*, dat bekend staat als de vroegste, systematische literatuur over het systeem. Het traditionele *nyāya* systeem, zoals het er vandaag de dag uitziet, is voornamelijk gebaseerd op dit werk van Gautama. De *Nyāya-sūtra* is verdeeld in vijf *adhyāyas*, of lessen, die doorgaans boeken worden genoemd. Iedere les is verdeeld in twee *āhnikas*, of dagelijkse porties, en deze bevatten op hun beurt een aantal *sūtras*, of aforismen. Deze *sūtras* zijn ook weer verdeeld in *prakaraṇas*, of onderwerpen, geschreven door commentatoren, zoals Vātsyāyana en Vācaspati.

Gosvāmī – iemand die meester is over zijn zintuigen; een titel voor degenen in de wereldverzakende levensorde. Het verwijst dikwijls naar de vermaarde volgelingen van Caitanya Mahāprabhu, die de

levensstijl van een bedelmonnik aannamen. Nakomelingen van de verwanten van zulke Gosvāmī's, of van hun *sevaites*, adopteren deze titel louter op basis van geboorte. Op deze manier heeft de titel Gosvāmī zich ontwikkeld tot een achternaam. Leiding gevende tempelbestuurders worden soms ook Gosvāmī's genoemd.

I

Īśvara – de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, of de Allerhoogste Bestuurder.

J

Jaimini – de stichter van het *pūrva-mīmāṃsā* systeem van Indiase filosofie, dat beter bekend is als het *mīmāṃsā* systeem. Volgens moderne geleerden heeft hij zijn *pūrva-mīmāṃsā-sūtra* rond de 4de eeuw v. Chr. gecomponeerd. Het handelt over het onderzoek van de aard van *dharma* en legt de voornaamste interpretatie van de vedische teksten neer, waarvan de uitvoering van offers afhankelijk is. Het beschrijft de verschillende offers en hun doelstellingen. De *mīmāṃsā-sūtra* bestaat uit twaalf hoofdstukken, waarvan het eerste handelt over de bron van kennis en de geldigheid van de Veda's. Het wordt erkend als het omvattende basiswerk van de *mīmāṃsā* filosofische school, dat heeft geleid tot een groot aantal commentaren en sub-commentaren.

Jāmvanta – ook bekend als Jāmbavān. *Jñāna*: (1) kennis; (2) kennis die leidt tot onpersoonlijke bevrijding; dit betreft het onderscheid van de *ātmā* van materie en zijn identiteit met *brahman*.

Jiva Gosvāmī – de zoon van Śrī Vallabha (Anupama), die de broer was van Rūpa en Sanātana Gosvāmīs. Zelfs als een jonge jongen werd hij sterk aangetrokken tot Śrī Kṛṣṇa. Hij besteedde zijn tijd niet aan spelen, maar aan de verering van Bhagavān met bloemen, sandelhout en andere artikelen. In zijn jeugdige jaren ging hij naar

Vārāṇasī om Sanskriet te studeren onder Madhusūdana Vācaspati, een leerling van Sārvabhauma Bhaṭṭācārya. Nadat hij zijn studie had afgerond, ging hij naar Vṛndāvana en nam zijn toevlucht tot zijn ooms, Śrī Rūpa en Sanātana. Na het verdwijnen van Rūpa en Sanātana werd hij de leider van de Vaiṣṇava volgelingen van Śrīman Mahāprabhu. Zijn talloze literaire bijdragen, waartoe boeken als *Ṣaṭ-sandarbhā* en *Gopal-Campu* en commentaren op *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* en *Ujjvala-nīlamanī* behoren, hebben met schriftuurlijk bewijsmateriaal hun steun betuigd aan de lessen van Śrī Caitanya. Volgens *Gaura-gaṇoddeśa-dīpikā* (194-207) is hij Vilāsa Mañjarī in *Kṛṣṇa-līlā*.

K

Kali-yuga – het huidige tijdperk van ruzie en schijnheiligheid, dat vijfduizend jaar geleden begon (zie *yuga*).

Karma – (1) iedere activiteit uitgevoerd in de loop van het materiële bestaan; (2) vrome activiteiten, die leiden tot materieel voordeel in deze wereld of in de hemelse planeten na de dood; (3) noodlot; voorgaande daden die leiden tot onvermijdelijke gevolgen.

Kaṇāda – een heilige uit de Oudheid. Hij is de oorspronkelijke ontwikkelaar van het *vaiśeṣika* systeem van Indiase filosofie (zie *vaiśeṣika*). Het woord *kaṇāda* betekent primair ‘iemand die leeft op een klein beetje voedsel’. Dit kan enig verband houden met het basisprincipe van de school, die zegt, dat het universum wordt geformeerd uit de kleinste materiële bouwstenen, genaamd *anu* (de *Nyāya-kandālī* van Śrīdhara kan worden geraadpleegd voor nadere informatie over dit onderwerp). Kaṇāda wordt ook genoemd naar de synoniemen van zijn naam, bijv. Kaṇabhujā en Kaṇabhakṣa, of naar zijn genealogische naam, Kaśyapa. Hij staat ook bekend als Ulūka, hetgeen letterlijk ‘uil’ betekent. De traditie legt deze naam uit met een verhaal, dat Śrī Śiva voor de heilige verscheen in de gedaante van een uil en aan hem het *vaiśeṣika* sys-

teem openbaarde. Traditioneel wordt aangenomen, dat Kaṇāda woonde en onderwees in Vārāṇasī.

Kaṇāda wordt gecrediteerd met het schrijverschap van de *Vaiśeṣika-sūtra*, de basistekst van het systeem, maar de precieze data van zijn leven en werk kunnen niet worden vastgesteld. De traditie plaatst hem in de 8ste eeuw v. Chr., maar de moderne wetenschap dateert de compositie van de *Vaiśeṣika-sūtra* in de eerste eeuw n. Chr. De basisprincipes van het systeem waren bekend aan de vroege samenstellers van de *Caraka-saṁhitā* – niet alleen aan zijn hoofdredacteur, Caraka, maar aan zijn oorspronkelijke auteur, Agniveśa, die wordt verondersteld verscheidene eeuwen vóór de christelijke jaartelling te hebben geleefd. De *vaiśeṣika* filosofie, zoals uiteen wordt gezet in de *sūtra*, wordt door verscheidene boeddhistisch filosofische scholen erkend, vooral door de *madhyamikas* en de *vaibhāṣikas*. Het Pali werk, *Milindapanha*, dat in de 1ste eeuw n. Chr. werd geschreven, vermeldt *vaiśeṣika* als een gevestigde tak van Indiase kennis.

Kapiladeva – een *avatāra* van Śrī Kṛṣṇa, die als de zoon van Kardama Muni en Devahūti verscheen. Hij onderwees de ware betekenis van de *sāṅkhya* filosofie aan zijn moeder. In deze oorspronkelijke *sāṅkhya* filosofie van Kapiladeva zijn vijftientig principes. Hierbuiten bevindt zich het bestaan van Śrī Bhagavān, die de bron van de vijftientig principes is. Er was een andere Kapila, die later in de dynastie van Agnī verscheen en een atheïstische versie van de *sāṅkhya* filosofie onderwees. De atheïstische *sāṅkhya* aanvaardt de vijftientig principes, maar ontkent het bestaan van God. De *sāṅkhya* van Kapiladeva daarentegen mondt uiteindelijk uit in *bhakti*.

Kṛṣṇa – de oorspronkelijke Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Svayam Bhagavān. Hij is *avatārī*, de bron van alle andere *avatāras*. Zijn deelmanifestatie is de Paramātmā en Zijn lichaamsuitstraling is het alomtegenwoordige *brahman*. Zijn lichaam is samengesteld uit *sac-cid-ānanda*, eeuwigheid, kennis en zegen. Hij is de personificatie van alle spirituele smaken, *raso vai sa*. Zijn vader is Nanda Mahārāja, Zijn moeder is Yaśodā, Zijn broer is Balarāma en Zijn

eeuwige metgezellin is Śrīmatī Rādhikā. Hij is een charmerende, jonge koeherdersjongen met de lichaamskleur van een verse regenwolk in de moeson. Hij draagt een gele *dhotī*, een pauwenveer op Zijn kroon en een krans van verse bosbloemen om Zijn hals. Hij beschikt over vierenzestig primaire transcendentale kwaliteiten, waarvan vier voor Hem alleen uniek zijn: *venu-mādhurya*, Hij trekt de hele wereld en vooral de *gopīs* aan met het melodieuze geluid van Zijn fluit; *rūpa-mādhurya*, Hij beschikt over een buitengewone schoonheid, die de geest van iedereen boeit; *prema-mādhurya*, Hij wordt omringd door intieme liefdevolle metgezellen, wier *prema* (goddelijke liefde) totaal niet wordt geremd door eerbied en formaliteit; en *līlā-mādhurya*, Hij voert prachtig en betoverend spel en vermaak uit, waarvan *rāsa-līlā* het toppunt vormt.

Kṛṣṇadāsa Kavirāja – de auteur van *Śrī Caitanya-caritāmṛta*. Hij kreeg de *darśana* van Nityānanda Prabhu in een droom en werd door Hem opgedragen naar Vṛndāvana te gaan. Op herhaald verzoek van de Vaiṣṇava's en nadat hij de zegeningen van het godsbeeld van Madana-Gopāla had gekregen, aanvaardde hij de taak van het schrijven van de biografie van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Hij schreef ook *Govinda-līlāmṛta*, een beschrijving van het achtvoudige, dagelijkse spel van Rādhā en Kṛṣṇa, en een commentaar geheten *Sāraṅga-raṅgadā* op het beroemde boek, *Kṛṣṇa-karṇāmṛta*, van Bilvamaṅgala Ṭhākura. Hij is Kastūrī Mañjarī in *kṛṣṇa-līlā*.

Kumāra – De Vier Kumāra's heten Sanaka, Sanātana, Sanandana en Sanat. Brahmā schiep hen uit zijn verstand (*manaḥ*) aan het begin van de schepping. Daarom worden ze Brahmā's *mānasa-putra* (zonen uit zijn verstand geboren) genoemd. Vanwege hun diepgaande kennis waren ze volkomen onthecht van wereldse aantrekking en boden geen enkele assistentie bij de scheppingstaak van hun vader, omdat ze een neiging tot onpersoonlijke speculatie (*brahma-jñāna*) hadden ontwikkeld. Brahmā was hier helemaal niet blij mee en bad tot Bhagavān, Śrī Hari, voor het welzijn van zijn zonen. Śrī Bhagavān was verguld met de gebeden van Brahmā en in Zijn Haṁsa (zwaam) *avatāra* trok Hij hun verstand weg van

droge, onpersoonlijke kennis en richtte het op zuivere toegewijde dienst op het absolute platform. Hierdoor zijn Śānaka Ṛṣi en zijn broers bekend als *jñāni-bhaktas*. Ze zijn de intiatiefnemers van de Nimbāditya disciplinaire opvolging.

M

Madhva – de hoofd-*ācārya* van de Brahmā *sampradāya*; geboren in 1239 nabij Uḍupī. Zijn vader en moeder waren Śrī Madhyageha Bhaṭṭa en Śrīmatī Vedavidyā. Hij aanvaardde *dīkṣā* en *sannyāsa* op twaalfjarige leeftijd van Acyuta-prekṣa. Zijn *sannyāsa* naam was Pūrṇaprajña. Hij schreeft commentaren op de *Bhāgavad-gītā*, *Śrīmad-Bhāgavatam*, *Brahma-sūtra* en vele andere boeken. Hij vestigde de doctrine van *dvaita-vāda*, die het eeuwige onderscheid benadrukt tussen de levende entiteiten en de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Hij predikte voortvarend tegen *kevalādvaita-vāda*, de leer van Śrī Śāṅkarācārya.

Mahādeva – een naam van Śrī Śiva, de grote Heer of het hoofd van de *devas* (zie Śiva).

Mahāprabhu – de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods (zie Caitanya Mahāprabhu).

Mahāvākya – belangrijkste stellingen of uitspraken van de Upaniṣadā's. *Praṇava (om)* is de ware *mahāvākya* van de Veda's. Śrī Śāṅkarācārya echter heeft vier aforismen als *mahāvākyas* breed verkondigd. Daardoor wordt het woord *mahāvākya* met deze uitdrukkingen geassocieerd: “*aham brahmāsmi* – Ik ben *brahman*” (*Bṛhad-āranyaka Upaniṣad* 1.4.10); “*tat tvam asi śvetaketo* – O Śvetaketo, jij bent dat” (*Chāndogya Upaniṣad* 6.8.7); *prajñānaṁ brahma* – De hoogste kennis is *brahman*” (*Aitareya Upaniṣad* 1.5.3); en “*sarvam khalv idaṁ brahma* – Het hele universum is *brahman*” (*Chāndogya Upaniṣad* 3.14.1).

Mantra – een mystiek vers gecomponeerd uit de namen van Śrī Bhagavān, dat tot iedere afzonderlijke godheid wordt gericht.

Mantras worden door een *guru* op het moment van *dīkṣā* aan een leerling gegeven.

Māyā – illusie; hetgeen niet is; het externe vermogen van Śrī Bhagavān, dat de levende entiteit beïnvloedt om het valse egoïsme van de onafhankelijke genietter van deze materiële wereld te aanvaarden. Het vermogen, dat verwarring scheidt, die verantwoordelijk is voor de manifestatie van de materiële wereld, tijd en materiële activiteiten.

Māyāvāda – de leer van illusie; een theorie verdedigd door de impersonalistische volgelingen van Śaṅkarācārya, die stelt, dat de gedaante van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, deze materiële wereld en het individuele bestaan van de levende entiteiten *māyā* of onecht zijn.

Māyāvādi – iemand die de doctrine van illusie bepleit (zie *māyāvāda*).

Māyika-tattva – de fundamentele waarheid met betrekking tot het begoochelende vermogen van Bhagavān, dat zich tot deze materiële wereld verhoudt.

Mīmāṃsā – een filosofische doctrine met twee onderdelen: (1) *pūrva* of *karma-mīmāṃsā* gesticht door Jaiminī, die bepleit, dat door het ritualistische *karma* van de Veda's uit te voeren men de hemelse planeten kan bereiken; (2) *uttara-mīmāṃsā* gesticht door Bādarāyaṇa Vyāsadeva, die handelt over de aard van *brahman*. (Zie *pūrva-mīmāṃsā* en *uttara-mīmāṃsā*)

Mīmāṃsaka – een filosoof. Iemand die de *mīmāṃsā* filosofische doctrine aanhangt, waarvan twee afdelingen bestaan. Dit verwijst doorgaans op degenen, die de *karma-mīmāṃsā* van Jaiminī volgen.

Mleccha – afgeleid van de Sanskriet werkwoordstam 'mlech', hetgeen betekent 'onduidelijk uitspreken' (Sanskriet); een vreemdeling; niet-Āryan; iemand uit een ras van outcaste; ieder niet-Sanskriet sprekend persoon, die zich niet conformeert aan de vedische sociale en religieuze gebruiken.

Mukti – bevrijding van het materiële bestaan, dat niet mag worden verward met het boeddhistische idee van *nirvāṇa*. Er zijn vijf soorten bevrijding: *sārūpya* (dezelfde gedaante krijgen als Bhagavān); *sāmīpya* (in de nabijheid van Bhagavān leven); *sālokya* (op dezelfde planeet als Bhagavān leven); *sārṣṭi* (dezelfde rijkdom als Bhagavān hebben); en *sāyujya* (één worden met Śrī Bhagavān hetzij door samen te smelten met Zijn lichaam of door samen te smelten in Zijn *brahman* uitstraling, *nirvāṇa*). De laatste soort wordt met kracht afgewezen door de toegewijden. Hoewel de andere vier soorten *mukti* soms door toegewijden worden aanvaard, omdat ze niet helemaal onvergelijkbaar zijn met *bhakti*, worden ze nooit geaccepteerd door degenen, die gericht zijn op het bereiken van onvermengde liefde voor Śrī Kṛṣṇa in Vraja.

Mumuksā – het verlangen naar bevrijding.

Mumukṣa – een persoon die bevrijding zoekt.

N

Nāma – de heilige naam van Kṛṣṇa gechant door *bhaktas* als belangrijkste onderdeel van *sādhana-bhakti*.

Nāma-saṅkīrtana – de beoefening van het chanten van de heilige naam van Kṛṣṇa vooral gezamenlijk chanten.

Nārada – en groot heilige onder de *devas*; daarom wordt hij gekend als Devarṣi. Hij werd uit het verstand van Brahmā geboren. Hij is een bevrijde metgezel van Śrī Kṛṣṇa, die door de materiële en spirituele werelden reist en Zijn glorie rondzingt. In Caitanya's *līlā* verschijnt hij als Śrīvāsa Paṇḍit.

Nārāyaṇa – *nāra* – ‘menschheid’, *ayana* – ‘de toevlucht van’; betekent ‘de toevlucht voor de mensheid’. Een expansie van Kṛṣṇa; de weelderige Heer van Vaikuṅṭha.

Nirvāṇa – De term voor een staat, die de boeddhisten als hoogste bestemming beschouwen en door hen wordt gedefinieerd als onbeschrijflijk, zonder vorm, kwaliteit, diversiteit, verlangen en per-

soonlijkheid. Een staat van bevrijding uit de ketenen van *māyā* en haar invloed van pijn en lijden. Soms foutief *mokṣa* of *mukṭi* genoemd. Een staat, waarin het zelf verloren is gegaan en die onverklaarbaar wordt gedefinieerd als “onuitsprekelijke genoegzaamheid”, vooral omdat het de vraag oproept, “wie is dan degene die genoegzaam is?” Het ‘samenvloeien’ of verlies van zelf in een staat van *niets*. Ontologisch niet-bestaan.

Nimbāditya – ook bekend als Nimbārkācārya; de hoofd-*ācārya* van de Kumāra *sampradāya*. Hij vestigde de filosofische doctrine van *dvaitādvaita-vāda*, die zowel de eenheid als het verschil van alle dingen met God uiteenzet. Hij voerde zijn *bhajana* uit in Dhruva-kṣetra vlakbij Govardhana. Hij schreef een commentaar op *Vedānta-sūtra* genaamd *Vedānta-saurabha*, evenals *Vedānta-kāmadhenu-daśa*, *Kṛṣṇa-stavarāja*, *Guruparamparā*, *Vedānta-tattva-bodha*, *Vedānta-siddhānta-pradīpa*, *Svadharmādharma-bodha*, *Aitihya-tattva-siddhānta*, *Rādhāṣṭaka* en een commentaar op *Bhāgavad-gītā*.

Nyāya – de filosofie, die handelt over een logische analyse van de realiteit, ook bekend als *nyāya-darśana*. Dit filosofische systeem werd gesticht door Maḥarṣi Gautama. De *nyāya-darśana* aanvaardt zestien principes: (1) *pramāṇa* (bewijs; de methode om feitelijke kennis te verkrijgen); (2) *prameya* (datgene, dat dient te worden vastgesteld door ware kennis); (3) *saṁśaya* (twijfel over het punt onder discussie); (4) *prayojana* (een motief voor de bespreking van het punt in kwestie); (5) *dṛṣṭānta* (het citeren van voorvallen of voorbeelden); (6) *siddhānta* (aangetoonde conclusie van een argument); (7) *avayava* (onderdelen van een logisch argument of syllogisme); (8) *tarka* (overtuigende redenering); (9) *nirṇaya* (deductie, conclusie, of toepassing van een samenvattend argument); (10) *vāda* (these, voorstel, of argument); (11) *jalpa* (geprononceerd dispuut, of antwoord om het argument van de tegenpartij te verslaan); (12) *vitaṇḍā* (destructieve kritiek; ijdele betutteling over de beweringen van een ander zonder te trachten de andere zijde van de vraag te bewijzen); (13) *hetv-ābhāsa* (fout; louter de schijn van een reden); (14) *chala* (bedriegelijk disputeren;

het perverteren van de zin van de woorden van de tegenpartij); (15) *jāti* (logica louter gebaseerd op valse overeenkomst of ongelijkheid); en (16) *nigraha-sthāna* (een zwak punt in een argument of een fout in een syllogisme, sluitrede).

Volgens *nyāya-darsana* bestaat ellende uit negentien soorten: het materiële lichaam, de zes zintuigen inclusief het verstand, de zes zintuigobjecten en de zes transformaties – geboorte, groei, productie, instandhouding, verval en dood. Hieraan wordt geluk toegevoegd, dat wordt beschouwd als de twintigste vorm van ellende, omdat het eenvoudig een getransformeerde staat van verdriet is. De *naiyāyikas*, aanhangers van de *nyāya-darsana*, aanvaarden vier soorten bewijs: *pratyakṣa* (rechtstreekse waarneming), *anumāna* (gevolgtrekking), *upamāna* (vergelijking) en *śabda* (de autoriteit van de Veda's).

De *nyāya-darsana* aanvaardt het bestaan van eeuwige, oneindig kleine deeltjes genaamd *paramāṇu*. Ze beweren, dat deze de fundamentele bouwstenen zijn, waaruit de schepping is voortgekomen. Maar om de schepping te laten plaatsvinden, is een bestuurder nodig genaamd *Īśvara*, *Śrī Bhagavān*. *Bhagavān* scheidt de wereld door de atomisch kleine deeltjes in beweging te zetten. Evenals deze atoomdeeltjes is *Īśvara* eeuwig en zonder begin. Hoewel de *naiyāyikas* het bestaan van *Īśvara* aanvaarden, geloven ze niet, dat Hij de schepping persoonlijk uitvoert. Hij is alleen de eerste oorzaak. Door zijn verlangen worden de atomen in beweging gezet, waarna ze alle subtiele en grove elementen scheppen, waaruit de schepping voortkomt.

Volgens de *nyāya-darsana* zijn de *jīvas* ontelbaar in aantal, eeuwig, en zonder begin. De *naiyāyikas* denken niet, dat de *jīvas* over een bewuste natuur beschikken, maar dat ze alleen substantieve entiteiten zijn, die kunnen worden geassocieerd met intellectuele, doelbewuste, of emotionele kwaliteiten als gevolg van een juiste combinatie van oorzaken en condities. De *nyāya-darsana* verdedigen, dat de *jīva* en *Īśvara* twee totaal afzonderlijke waarheden zijn. Het materiële bestaan van de *jīva* is te wijten aan *karma*. De schepping heeft plaats onder invloed van *karma* en in de

schepping hebben de *jīvas* te lijden onder de reacties van hun *karma*.

De *naiyāyikas* zeggen, dat de *jīva* bevrijding uit het materiële bestaan kan bereiken door middel van filosofische kennis van de zestien principes. Ze definiëren *mukti* als het compleet stoppen van materiële ellende. Er is in *mukti* geen feitelijk geluk. In deze bevrijde conditie is de *jīva* alsof hij onbewust is.

Nyāya-sāstra – de *sāstras*, die handelen over een logische analyse van de realiteit. De grondbeginselen van *nyāya* worden voornamelijk uiteengezet door analogieën, die worden onttrokken aan een analyse van algemene voorwerpen, zoals een aarden pot (*ghaṭa*) en een stuk stof (*paṭa*), dus deze woorden komt men dikwijls tegen in discussies over *nyāya*.

P

Pañcopāsana – verering van de vijf godheden, Sūrya, Gaṇeśa, Śakti, Śiva en Viṣṇu.

Paṇḍita – *Paṇḍā* betekent ‘de intelligentie van iemand, die is verlicht met de kennis van *sāstra*’ en het woord *paṇḍita* wijst op iemand met dergelijke intelligentie.

Parabrahma – de Allerhoogste *brahman*, de bron van de *brahman*-uitstraling, Śrī Bhagavān.

Prabodhānanda Sarasvatī – de oom van Śrī Gopāla Bhaṭṭa Gosvāmī. Hij was een inwoner van Raṅga-kṣetra en een *sannyāsī* van de Śrī Rāmānuja *sampradāya*. Gopāla Bhaṭṭa Gosvāmī ontving *dikṣā* van hem. Prabodhānanda was een vereerder van Lakṣmī-Nārāyaṇa, maar door de genade van Śrī Gaurasundara nam hij de verering aan van Śrī Rādhā-Govinda. Hij schreef vele boeken, zoals *Śrī Vṛndāvana-mahamāmṛta*, *Śrī Rādhā-rasa-sudhānidhi*, *Śrī Caitanya-candrāmṛta*, *Sanḡita-mādhava*, *Āścarya-rāsa-prabandha*, *Śrī Vṛndāvana-śataka*, *Śrī Navadvīpa-śataka*, *Śruti-stuti-vyākhyā*, *Kāma-bīja-Kāmagāyatrī-vyākhyāna*, *Gītā-Govinda-vyākhyāna* en *Śrī Gaura-sudhākara-citrāṣṭaka*. Volgens *Gaura-gaṇoddeśa-dīpikā*

(163) is Prabodhānanda Sarasvatī in *kṛṣṇa-līlā* Tuṅgavidyā, een van de *aṣṭa-sakhīs* van Śrīmatī Rādhikā.

Prakṛti – (1) natuur, de materiële wereld, het vermogen dat de wereld schept en reguleert; (2) materie in tegenstelling tot *puruṣa*, geest; (3) de oerenergie van de vrouw, een vrouw, of het vrouwelijke volksdeel.

Pratibimba – een reflectieve gelijkenis. Dit verwijst naar een afbeelding zonder verbinding met zijn object en wordt daarom vergeleken met een reflectie.

Purāṇas – de achttien historische supplementen van de Veda's.

Puruṣa – (1) het eerste oerwezen als de ziel en oorspronkelijke bron van het universum, het Allerhoogste Wezen of Ziel van het universum; (2) het bezielende principe in levende wezens, de ziel, geest zoals tegengesteld aan *prakṛti*, of materie; (3) een man of de mensheid.

Puruṣārtha – de doelstellingen van de mens. In de vedische *sāstras* zijn ze ingedeeld in vier categorieën: *dharma*, religieuze plicht; *artha*, vergaren van rijkdom; *kāma*, bevrediging van materiële verlangens; en *mokṣa*, bevrijding van het materiële bestaan. Buiten deze vier staat de ontwikkeling van onvermengde liefde voor de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, de belichaming van spirituele zegen en transcendente *rasa*. Dit heet *parama-puruṣārtha*, de allerhoogste doelstelling.

Pūrva-mīmāṃsā – de filosofie gevestigd door Mahārṣi Jaimini, ook bekend als *jaimini-darśana*. Een onderwerp nauwkeurig onderzoeken en een conclusie trekken heet *mīmāṃsā*. *Mīmāṃsā* is afkomstig van de werkwoordstam *mam*, denken, nadenken, beschouwen. Omdat Mahārṣi Jaimini in dit boek de juiste interpretatie van de vedische uitspraken heeft gevestigd en de manier, waarop ze door logische analyse kunnen worden vastgesteld, wordt dit boek *mīmāṃsā-grantha* genoemd. De Veda's hebben twee onderdelen: *pūrva-kāṇḍa* (het eerste deel), dat handelt over vedisch *karma*; en *uttarā-kāṇḍa* (het laatste deel), dat handelt over de Upaniṣadā's of Vedānta. Aangezien het boek van Jaimini han-

delt over een analyse van het eerste deel van de Veda's, wordt het *pūrva-mīmāṃsā* genoemd. Omdat de filosofie van Jaimini uitsluitend handelt over een analyse van vedisch *karma*, is het ook bekend als *karma-mīmāṃsā*.

Jaimini heeft nauwgezet onderzocht hoe vedisch ritualistisch *karma* moet worden uitgevoerd en wat de resultaten zijn. Hij heeft de Veda's aanvaard als *apauruṣeya* (niet geschreven door een mens), zonder begin en eeuwig. Zijn filosofie is gevestigd op basis van de Veda's. Hij heeft echter alleen belang gegeven aan vedisch *karma*. Hij zegt, dat de *jīvas* zijn bedoeld om alleen vedisch *karma* uit te voeren. Door vedisch *karma* op de juiste wijze uit te voeren, kan men *parama-puruṣārtha*, het hoogste doel, bereiken, dat volgens hem het bereiken van de hemelse planeten betreft.

Het gezichtspunt van Jaimini is, dat de zichtbare wereld *anādi*, zonder begin, is en dat hij geen destructie ondergaat. Het gevolg is, dat er geen noodzaak is voor een alwetende en almachtige *Īsvara* om schepping, instandhouding en destructie van de wereld uit te voeren. Jaimini aanvaardt het bestaan van vroom en zondig *karma*. Volgens zijn leer levert *karma* automatisch de resultaten van zijn eigen acties op. Er is daarom geen behoefte aan een *Īsvara* om de resultaten van *karma* toe te kennen.

R

Rādhā – de eeuwige metgezellin van Śrī Kṛṣṇa en de belichaming van het *hlādinī* vermogen. Ze is bekend als *mahābhāva-svarūpinī*, de personificatie van de hoogste extase van goddelijke liefde. Ze is de bron van alle *gopīs*, de koninginnen van Dvārakā en de Lakṣmī's van Vaikuṅṭha. Haar vader is Vṛṣabhānu Mahārāja, Haar moeder is Kīrtidā, Haar broer is Śrīdāma en Haar jongere zusje is Anaṅga Mañjarī. Ze heeft een stralend gouden gelaatskleur en Ze draagt blauwe kleding. Ze is getooid met onbepaalde gunstige kwaliteiten en is de grootste geliefde van Śrī Kṛṣṇa.

Rāma – een *līlā-avatāra* of spel-*avatāra* van Śrī Kṛṣṇa; Hij is de beroemde held uit de Rāmāyaṇa. Hij is ook bekend als Rāmacandra,

Raghunātha, Dāsarathi-Rāma en Rāghava-Rāma. Zijn vader was Mahārāja Daśaratha, Zijn moeder was Kausalyā en Zijn vrouw was Sītā. Hij had drie broers genaamd Lakṣmaṇa, Bharata en Śatrughna. De gevierde aap, Hanuman, was Zijn dierbare dienaar en toegewijde. Na het doden van de verdervelijke demon, Rāvana, en het redden van Sītārānī met de assistentie van het apenleger keerde Rāma terug naar Ayodhyā en werd tot koning gekroond.

Rāmānuja – de gevierde Vaiṣṇava *ācārya* van de Śrī *sampradāya*, die de vedāntische school stichtte met de doctrine *viśiṣṭādvaitavāda*, gekwalificeerd non-dualisme. Hij woonde in Kāñcīpuram en Śrī Raṅgam in Zuid-India in de 12de eeuw. Men gelooft, dat hij een incarnatie is geweest van Śeṣa en is bekend als zowel Rāmānujācārya als Yatirāja. Hij schreef commentaren op *Bhāgavad-gītā*, *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Vedānta-sūtra*.

Rṣi – een grote wijze, die geleerd is in de Veda's.

S

Sanātana-dharma – de eeuwige bezigheid van de mens. De eeuwige grondrechtelijke positie van de mens. (Zie *dharma*)

Sanākīrtana – gezamenlijk chanten van de heilige namen van Kṛṣṇa.

Sannyāsa – de vierde *āśrama* of levensfase in het *varṇāśrama* stelsel; verzakend ascetisch leven.

Sannyāsī – een lid van de wereldverzakende levensorde.

Śaṅkara – een andere naam voor Śiva (zie Śiva). Soms wordt Śaṅkara gebruikt als verkorte naam voor Śaṅkarācārya.

Śaṅkarācārya – een gevierd leraar van de filosofie van Vedānta, die het brāhmanisme nieuw leven heeft ingeblazen. Hij wordt begrepen een incarnatie van Śrī Śiva te zijn geweest. Hij werd geboren in 788 en stierf in 820 op tweeëndertigjarige leeftijd. Volgens sommige gegevens over zijn leven werd hij ongeveer 200 v. Chr. geboren. Hij werd geboren in een Nambūdarīpāda brahmaanse familie in het dorp Kālapī of Kāṣala in de provincie Kerala. Zijn

vader heette Śivaguru en zijn moeder Subhadrā, ook respectievelijk bekend als Viṣiṣṭhā en Viśvajita. Het echtpaar vereerde Śrī Si-va gedurende een lange tijd om een zoon te krijgen en toen hun zoon uiteindelijk werd geboren, kreeg hij de naam Śaṅkara. Zijn vader overleed toen Śaṅkara nog maar drie jaar oud was. Tegen de tijd dat hij zes werd, was Śaṅkara een geleerde en hij aanvaardde de wereldverzakende levensorde op achtjarige leeftijd. Hij trok door heel India om de boeddhistische doctrine te onderdrukken en het gezag van de vedische *dharma* nieuw leven in te blazen.

Śaṅkarācārya schreef een beroemd commentaar op de *Vedānta-sūtra* genaamd *Śārīraka-bhāṣya* – Onderzoek naar de aard van de belichaamde geest. Hoewel hij een onschatbare bijdrage leverde aan de herinrichting van het brāhmaṇisme en het vedisch gezag, dat in enig grondwerk voor de leer van Śrī Caitanya voorzag, zijn de grondbeginselen van zijn leer niet in overeenstemming met de vedische conclusie en de Vaiṣṇava *ācāryas*. Hij verklaarde de Allerhoogste *brahman* verstoken van gedaante, karakteristieken, vermogens en kwaliteiten. Hij stelde, dat *brahman* geen bewust, alwetend wezen is, hoewel *brahman* vol kennis is. Hoewel *brahman* de natuur heeft van transcendentale zegen, ervaart het zelf geen zegen. *Brahman* is niet de schepper van de wereld. Wanneer dat vormloze *brahman* in contact komt met *māyā*, neemt het materiële kwaliteiten aan. Deze ideeën zijn door alle Vaiṣṇava *ācāryas* met klem weerlegd.

Satya – waarheid, realiteit; beproefde conclusie.

Siddhānta – filosofische doctrine of grondbeginsel; beproefde conclusie; gevestigd doel; overeengekomen waarheid.

Śiromaṇi, Raghunātha – ook bekend als Kāṇāi Śiromaṇi of Kāṇabhaṭṭa; een tijdgenoot van Śrī Caitanya Mahāprabhu en auteur van *Didhiti*, een beroemd *nyāya* commentaar op de *Tattvacintāmaṇi* van Gaṅgeśopādhyāya. Hij was een student van Śrī Vāsudeva Sārvabhauma Bhaṭṭācārya in Navadvīpa. Na het voltooien van zijn studie ging hij enige tijd naar Mithilā en keerde daarna terug naar Navadvīpa om zijn eigen school voor *nyāya* te openen. In

die tijd werd Vāsudeva Sārvabhauma door Koning Pratāpurudra uitgenodigd naar Orissa te komen om hoofd-*paṇḍita* aan zijn hof te worden. Als gevolg daarvan werd Śīromaṇi onderscheiden als de beste geleerde van *nyāya* in Navadvīpa in die tijd. Volgens de *Advaita-prakāśa* wilde Śīromaṇi, dat zijn *Dīdhiti* het beroemdste commentaar op *Tattva-cintāmaṇi* zou worden. Śrī Caitanya Mahāprabhu had echter een commentaar geschreven op *Tattva-cintāmaṇi*, dat het werk van Śīromaṇi oversteeg. Toen Śīromaṇi dit zag, werd Śīromaṇi wanhopig. Om de wens van Śīromaṇi in vervulling te laten gaan wierp Mahāprabhu Zijn eigen commentaar in de Gaṅgā. Daarna werd Śīromaṇi's commentaar gevierd als het belangrijkste commentaar op *Tattva-cintāmaṇi*.

Śīva – een kwalitatieve expansie van Śrī Kṛṣṇa, die de materiële geaardheid onwetendheid overziet en die de materiële kosmos vernietigt; een van de vijf godheden vereerd door de *pañcopāsakas*. Zijn naam betekent letterlijk ‘gunstig’ of ‘heilzaam’. In de *Brahmā-saṁhitā* (5.45) staat geschreven, dat Śrī Kṛṣṇa de gedaante van Śrī Śīva aanneemt met het doel om de materiële schepping uit te voeren. In *Śrīmad-Bhāgavatam* (12.13.16) wordt Śīva beschreven als de beste der Vaiṣṇava's, *vaiṣṇavānām yathā sambhu*.

Smārta – een orthodox *brāhmaṇa*. Iemand die op rigide wijze de *smṛti-sāstras* (in het bijzonder de *dharmasāstras* of codes van religieus gedrag) aanhangt en overdreven gehecht is aan de externe rituelen zonder de onderliggende essentie van de *sāstra* te begrijpen. Ze onderscheiden zich van de Vaiṣṇava *smārtas* en *smṛti-sāstras*, zoals *Hari-bhakti-vilāsa*.

Smārta – sociale en religieuze ritualistische activiteiten voorgeschreven door de *smṛti-sāstras*.

Śukadeva – de zoon van Bādarāyaṇa Vyāsadeva en spreker van de *Śrīmad-Bhāgavatam* voor Mahārāja Prarīkṣit. In Goloka-dhāma, Kṛṣṇa's eeuwige woonplaats in de geestelijke wereld, is hij de pegaai van Śrīmatī Rādhikā.

Śrī Bhāṣya – het commentaar, dat “de transcendentale schoonheid en rijkdom van God openbaart”; een commentaar op *Vedānta-sūtra* door Śrī Rāmānujācārya.

Śruti – (1) datgene, dat wordt gehoord; (2) openbaring, zoals onderscheiden van *smṛti*, traditie; onfeilbare kennis, die door Brahmā of door de grote wijzen aan het begin van de schepping werd ontvangen en die via hen neerdaalt in disciplinaire opvolging; het corpus van literatuur, dat zich direct uit de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods manifesteerde. Dit is van toepassing op de oorspronkelijke vier Veda’s (ook *nigamas* genoemd) en de Upaniṣadā’s.

Śūnyavāda – de doctrine van nihilisme of voidisme (het niets, de leegte), dat als doel heeft volkomen vernietiging van het zelf.

Sura – een god, godheid, godsbeeld, heilige, wijze; dit verwijst specifiek naar de *devas*, die zich in de hemelse planeten bevinden. De *brāhmaṇas* worden gekend als *bhū-sura*, goden op aarde, omdat ze God representeren.

T

Tantras – de werkwoordstam *tan* betekent ‘expanderen’, dus *tantra* is datgene, dat de betekenis van de Veda’s uitbreidt. Een klasse vedische literatuur, die handelt over een scala aan spirituele onderwerpen en is verdeeld in drie richtingen: de *Āgamas*, *Yāmala*, en voornaamste *Tantras*; een klasse werken, die magische en mystieke conventies onderwijst voornamelijk in de vorm van dialogen tussen Śiva en Durgā. Deze gaan naar zeggen in op vijf onderwerpen: (1) de schepping; (2) de destructie van de wereld; (3) de vereering van de goden; (4) het verkrijgen van alle voorwerpen, vooral de zes bovenmenselijke faculteiten; en (5) de vier methoden van vereniging met de allerhoogste geest door meditatie.

Tāntrika – iemand die geheel op de hoogte is met de mystieke wetenschap van de *Tantras*.

Tapasyā – ascetisme; soberheid.

Tridaṇḍa – de staf, die wordt gedragen door de Vaiṣṇava *sannyāsīs*. Deze bestaat uit drie uiteinden, die de betrokkenheid van lichaam, geest en woord in dienst van God symboliseren. Deze drie uiteinden kunnen ook wijzen op het eeuwige bestaan van de dienaar (de *bhakta*), het object van de dienst (Bhagavān) en de dienst, waarmee de Vaiṣṇava *sannyāsa* zich onderscheidt van de *māyāvāda ekadaṇḍa sannyāsa*.

U

Uttara-mīmāṃsā – de filosofie gevestigd door Vyāsadeva, die handelt over de laatste divisie van de Veda's. Na een diepgaande analyse van de Upaniṣadā's, die het laatste deel van de Veda's omvatten, en de *smṛti-śāstras*, de supplementen van de Upaniṣadā's, heeft Vyāsadeva de filosofische conclusies van die verhandelingen samengevat in zijn *Brahma-sūtra*. Deze *Brahma-sūtra*, of *Vedānta-sūtra*, staat ook bekend als *vedānta-darśana* of *uttara-mīmāṃsā*.

Evenals andere filosofische systemen aanvaardt *vedānta-darśana* bepaalde fundamentele principes. De principes van de *vedānta-darśana* zijn niet de denkbeelden van Vyāsadeva, maar zijn gevestigd op basis van de *apauruṣeya-veda-śāstras*, die worden begrepen rechtstreeks te zijn gesproken door Śrī Bhagavān. De uitspraken van Bhagavān zijn per definitie geheel vrij van de gebreken van vergissing, illusie, bedrog en imperfecte zintuigen. Aan de andere kant zijn de fundamentele principes, die in de andere systemen worden aanvaard, producten van de denkbeelden van de auteur. De andere systemen zijn gebaseerd op *śāstras* gemaakt door mensen en gecomponeerd door uiterst geleerde heiligen. Als gevolg daarvan zijn ze onderhevig aan de gebreken van menselijke beperkingen.

De *vedānta-darśana* aanvaardt *brahman* als de allerhoogste fundamentele waarheid. Wat is de aard van dat *brahman*? De eerste *sūtra* van *vedānta-darśana* zegt, “*athāto brahma-jijñāsā* - Welnu, daarom dienen inlichtingen te worden ingewonnen over *brahman*”. De hele *vedānta-darśana* wordt aangeboden om deze

vraag te beantwoorden. In de loop van de analyse van *brahman* raakt men tevens op de hoogte met de waarheden van de *jīvas*, de schepping, bevrijding en meer van dergelijke onderwerpen. Omdat dit een uitgestrekt onderwerp is, wordt hier alleen een korte introductie gegeven.

V

Vaiśeṣika – een latere divisie van de *nyāya* filosofische school, die ook bekend is als *vaiśeṣika-darśana*. Deze werd gesticht door Kaṇāda Rṣi en verschilt van het *nyāya* systeem van Gautama. Kaṇāda aanvaardde zes principes: (1) *dravya* (negen elementaire substanties – aarde, water, vuur, lucht, ether, tijd, ruimte, de ziel en het verstand); (2) *guṇa* (karakteristieken van alle geschapen dingen, zoals vorm, smaak, geur, geluid en tastbaarheid); (3) *karma* (activiteit); (4) *sāmānya* (universaliteit; de verbinding van verschillende objecten door gezamenlijke eigenschappen); (5) *viśeṣa* (individualiteit; het wezenlijke verschil tussen objecten); en (6) *samavāya* (onafscheidbare overeenstemming; de relatie tussen een substantie en zijn kwaliteiten, tussen een geheel en zijn delen, of tussen een soort en zijn individuen).

Volgens de *vaiśeṣika-darśana* zijn de *jīvas* ontelbaar. De verdienste of geen verdienste van het gedrag van een mens in het ene bestaan en de overeenkomstige beloning of straf, die hij in een ander bestaan krijgt, wordt *adr̥ṣṭa* (datgene, dat buiten het bereik van het bewustzijn of de observatie ligt) genoemd. Vanwege de kracht van dit onvoorziene, opgestapelde *karma* valt de *jīva* in de kringloop van de schepping en ondergaat geboorte, dood, geluk en verdriet. Zodra de *jīva* filosofische kennis krijgt van de zes principes, wordt zijn *adr̥ṣṭa* teniet gedaan en kan hij bevrijding krijgen van de gebondenheid aan het materiële bestaan. De *vaiśeṣikas* definiëren *mukti* als laatste vrijlating uit de materiële ellende. In de *vaiśeṣika-darśana* van Kaṇāda wordt geen directe melding gemaakt van Īśvara.

Vaiśeṣika-jñāna – kennis van wereldse fenomenen; classificatie van dergelijke fenomenen in diverse categorieën, zoals *dravya* (objecten), *guṇa* (kwaliteiten) enzovoort.

Vaiṣṇava – betekent letterlijk, iemand wiens natuur ‘van Viṣṇu’ is, met andere woorden, in wiens hart en geest alleen Viṣṇu of Kṛṣṇa woont. Een *bhakta* van Śrī Kṛṣṇa of Viṣṇu.

Vaiṣṇava-dharma – de grondrechtelijke functie van de ziel, die als doel heeft het bereiken van liefde voor Kṛṣṇa. Dit wordt ook gekend als *jaiva-dharma*, de fundamentele natuur van levende wezens, en *nitya-dharma*, de eeuwige functie van de ziel.

Viṣṇu – de Allerhoogste Meester van de kosmos, die de materiële geaardheid goedheid overziet; de allerhoogste van de vijf godheden, die worden vereerd door de *pañcopāsakas*.

Vivekī – iemand die onderscheid aanlegt; iemand wiens spirituele bewustzijn is ontwaakt.

Vyāsadeva – een groot heilige en bekrachtigde incarnatie van God. Hij stond ook bekend als Bādarāyaṇa, Dvaipāyana en Veda-Vyāsa. Zijn vader was Parāśara en zijn moeder was Satyavatī. Hij was de stiefbroer van Vicitravīrya en Bhīṣma. Vanwege de ontijdige dood van Vicitravīrya vroeg Satyavatī aan Vyāsa om de echtgenoot te worden van de twee kinderloze weduwen van Vicitravīrya. Uit de baarmoeder van Ambikā werd Dhṛtarāṣṭra geboren en uit de baarmoeder van Ambālikā werd Pāṇḍu geboren. Hij was ook de vader van Vidura, die hij bij een dienstmeisje kreeg. Door zijn vrouw Araṇī was Vyāsadeva de vader van de grote wijze, Śrī Śukadeva, die de *Bhāgavata Purāṇa* sprak voor Mahārāja Parīkṣit. Vyāsadeva verzamelde en organiseerde de Veda’s, componeerde de *Vedānta-sūtra*, de *Purāṇa*’s, de *Mahābhārata* en *Śrīmad-Bhāgavatam* en hij vestigde ook het filosofische systeem *uttara-mīmāṃsā*.

Y

Yoga – (1) vereniging, ontmoeting, verbinding, combinatie; (2) de spirituele discipline, die als doel heeft zijn verbinding met de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods te vestigen. Er zijn divers takken van *yoga*, zoals *karma-yoga*, *jñāna-yoga* en *bhakti-yoga*. Tenzij als zodanig gespecificeerd, verwijst het woord *yoga* doorgaans op het *aṣṭāṅga-yoga* systeem van Patañjali.

Yogī – iemand die het *yoga* systeem beoefent met het doel om Paramātmā te realiseren of om op te gaan in het persoonlijke lichaam van God.

Centra & Contacten Wereldwijd

www.purebhakti.com/contact-us/centers-mainmenu-60.html

INDIA

Mathura: *Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Jawahar Hata, U.P. 281001 (Opp. Dist. Hospital), Email: mathuramath@gmail.com • **New Delhi:** *Shri Raman-vihari Gaudiya Math* – Block B-3, Janakpuri, New Delhi 110058 (Near musical fountain park), Tel: 9810192540; *Karol Bagh Centre:* Rohini-nandana dasa, 9A/39 Channa Market, WEA, Karol Bagh, Tel: 9810398406, 9810636370, Email: purebhakti.kb@gmail.com • **Vrindavan:** *Shri Rupa-Sanatana Gaudiya Math* – Dan Gali, U.P. Tel: 09760952435; *Gopinath Bhavan* – Parikrama Marga (next to Imli-tala), Seva Kunja, Vrindavan 281121, U.P., Email: vasantidasi@gmail.com • **Puri:** *Jay Shri Damodar Gaudiya Math* – Sea Palace, Chakratirtha Road. Tel: 06752-223375 • **Bangalore:** *Shri Madan Mohan Gaudiya Math* – 245/1 29th Cross, Kaggadasa pura Balaji layout, Bangalore-93, Tel: 089044277754, Email: bvvaikhana@gmail.com; *Shri Ranganath Gaudiya Math* – Hesaraghatta, Bangalore, Tel: 09379447895, 07829378386 • **Faridabad:** *Shri Radha Madhav Gaudiya Math* – 293, Sector-14, Hariyana, Tel: 09911283869 • **Navadvipa:** *Shri Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Kolerdanga Lane, Nadiya, Bengal, Tel: 09153125442

AUSTRALIA

Garden Ashram – Akhileshvari dasi, Tel: 612 66795916, Email: akhileshvari.dasi@gmail.com • *Shri Gaura Narayan Gaudiya Math* – Brisbane, Queensland, Tel: +61 403 993 746, Email: bhaktibrisbane2010@gmail.com

CHINA / HONG KONG

15A, Hillview Court, 30 Hillwood Road, Tsing Sha Tsui, Kowloon, Tel: +85223774603

UNITED KINGDOM & IRELAND

Birmingham: *Shri Gour Govinda Gaudiya Math* – 9 Clarence Road, Handsworth, Birmingham, B21 0ED, U. K., Tel: (44) 121551-7729, Email: bvashram108@gmail.com • **London:** *Shri Gangamata Gaudiya Math* – 631 Forest Road, E17 4NE London, Tel: 02080578406, Email: gangamatas@hotmail.com • **Galway:** *Family Centre* – Tel: 353 85-1548200, Email: jagannathchild@gmail.com

USA

Gaudiya Vedanta Publications Offices – Tel: (800) 681-3040 ext. 108, Email: orders@bhaktiprojects.org • **Alachua:** *Shri Shri Radha-Govinda Mandir* – Tel: (1) 386-462-2682. Email: yourbvgi@gmail.com, Website: www.bvgi.org • **Houston:** *Shri Govindaji Gaudiya Math* – Tel: (1) 281-650-8689. Email: info@sggm.org, Website: www.sggm.org

Websites

Gauḍīya Vedānta Publications (GVP)

De GVP publiceert, conserveert en distribueert de boeken van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvami Mahārāja. Voor meer informatie over de inhoud van deze boeken kunt u de volgende websites bezoeken:

www.purebhakti.com – voor nieuws, updates en gratis downloaden van boeken, lezingen en *bhajans*.

www.purebhakti.tv – voor het kijken en luisteren naar lezingen online en voor links naar updates van live web-casts.

www.harikatha.com – voor het per email ontvangen van de lezingen en video's van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja op zijn wereldreis.

www.backtobhakti.com – voor het laatste nieuws over de IPBYS, de International Pure Bhakti Yoga Society.

Indien u meer wilt weten over boeken, lezingen, audio-opnamen, video's, lessen en de International Pure Bhakti Yoga Society (IPBYS) van Śrī Śrīmad BV Nārāyaṇa Mahārāja kunt u contact opnemen met

connectwithussoon@gmail.com

Voor het vinden van een centrum in uw buurt:

www.purebhakti.com/contact-us

Engelse publicaties van

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOŚVĀMĪ MAHĀRĀJA

<i>Arcana-dīpikā</i>	<i>Śrī Navadvīpa-dhāma-māhātmya</i>
<i>Śrī Bhajana-rahasya</i>	<i>Śrī Navadvīpa-dhāma Parikramā</i>
<i>Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu</i>	<i>Śrī Prema-samputā</i>
<i>Bhakti-rasāyana</i>	<i>Śrī Rādhā-kṛṣṇa-gaṇoddeśa-dīpikā</i>
<i>Bhakti-tattva-viveka</i>	<i>Śrī Saṅkalpa-kalpadrumaḥ</i>
<i>Śrī Brahma-saṁhitā</i>	<i>Śrī Śikṣāṣṭaka</i>
<i>Essence of the Bhagavad-gītā</i>	<i>Śrī Upadeśāmṛta</i>
<i>Five Essential Essays</i>	<i>Śrī Vraja-maṇḍala Parikramā</i>
<i>Going Beyond Vaikuṅṭha</i>	<i>Śrī Rāya Rāmānanda Saṁvāda</i>
<i>Harmony</i>	<i>Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī – His Life and Teachings</i>
<i>Jaīva-dharma</i>	<i>The Distinctive Contribution of</i>
<i>Letters From America</i>	<i>Śrīla Rūpa Gosvāmī</i>
<i>Śrī Manaḥ-śikṣā</i>	<i>The Essence of All Advice</i>
<i>My Śikṣā-guru and Priya-bandhu</i>	<i>The Gift of Śrī Caitanya Ma-</i>
<i>Pinnacle of Devotion</i>	<i>hāprabhu</i>
<i>Śrī Prabandhāvalī</i>	<i>The Journey of the Soul</i>
<i>Secret Truths of the Bhāgavatam</i>	<i>The Nectar of Govinda-līlā</i>
<i>Secrets of the Undiscovered Self</i>	<i>The Origin of Ratha-yātrā</i>
<i>Śiva-tattva</i>	<i>The Way of Love</i>
<i>Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta</i>	<i>Utkalikā-vallarī</i>
<i>Śrī Dāmodarāṣṭakam</i>	<i>Vaiṣṇava-siddhānta-mālā</i>
<i>Śrī Gauḍīya Gūti-guccha</i>	<i>Veṅu-gīta</i>
<i>Śrī Gīta-govinda</i>	<i>Walking with a Saint</i>
<i>Śrī Gopī-gīta</i>	<i>Rays of the Harmonist (periodical)</i>
<i>Śrī Harināma Mahā-mantra</i>	
<i>Śrīmad Bhagavad-gītā</i>	

Nederlandse publicaties

van **Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja**

vertaald en uitgegeven door Pro Deo Uitgever Jaya Radhe

<https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

<i>Bhagavad-gītā</i>	<i>Prabandha Pañcakam</i>
<i>Bhāgavata-rahāsya</i>	<i>Prabandhavalī</i>
<i>Bhajana-rahasya</i>	<i>Prema-pradīpa</i>
<i>Bhakti-tattva-viveka</i>	<i>Prema-samputa</i>
<i>Boterdief</i>	<i>Reis van de ziel</i>
<i>Camatkāra-candrikā</i>	<i>Rāga-vartma-candrikā</i>
<i>Essentie van Bhagavad-gītā</i>	<i>Rāmānanda Rāya Saṁvāda</i>
<i>Geheimen van Bhajana</i>	<i>Śikṣāṣṭaka</i>
<i>Geheimen van het onontdekte Zelf</i>	<i>Śiva-tattva</i>
<i>Geluk in het paradijs der dwazen</i>	<i>Śrī Rādhā</i>
<i>Gift van Śrī Caitanya Mahāprabhu</i>	<i>Śrī Rūpa Gosvāmī's bijdrage</i>
<i>Gīta-govinda</i>	<i>Summum van toewijding</i>
<i>Gopi-gīta</i>	<i>Ujjvala-nilāmaṇi-kiraṇa</i>
<i>Hari-kathāmṛta</i>	<i>Upadeśamṛta</i>
<i>Jagannātha Ratha-yātrā</i>	<i>Utkalikā-vallarī</i>
<i>Jaīva-dharma</i>	<i>Veṇu Gīta</i>
<i>Mādhurya-kādambinī</i>	<i>Verborgen pad van devotie</i>
<i>Maharṣi Durvāsā</i>	<i>Voorbij Nirvāṇa</i>
<i>Maṇḍ-śikṣā</i>	<i>Ware sentimenten van de ziel</i>
<i>Nitya-dharma</i>	<i>Wijze van Liefhebben</i>

